

3/60

MN ZMKA
KUTATÓ KÖNYVTÁRA (archív)
L. sz.: 310/0807

~~TITKOS!~~

Nyt. sz.:110.....

Kl. sz.: 4/0405.

SZOLGÁLATI KÖNYVTÁR

HADTÁP

Biztosítás

TARTALOMBÓL:

Gondolatok a TH fegyverzeti szolgálat feladatairól

Honi vadászrepülő ezred harcászati gyakorlat hadtáp tapasztalatai

Tiszthelyettesek lesznek belőlük

A gazdálkodás helyzete és tapasztalatai, feladatok a hatékonyság javítására az MN 5232 csapatainál

Kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközök

4

Zrínyi K. Könyvtár
T. KÖNYVTÁR
Kl. 32/0475/78

1977

MEGJELENIK NEGYEDEVENKÉNT

TITKOS!

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.”

[MN HARCÁSZATI SZABÁLYZATA

(ho.-e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1977

4

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

**Készült: 650 példányban
Egy példány: 88 lap**

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály ezredes
Szerkesztőség: Budapest, XIII., Dózsa György út 49/a MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

A személyi állomány körében folyó pártpolitikai munka néhány tapasztalata és feladatai a hadtápszervek háborúra történő felkészítése során

(II. rész)

S á n d o r Gy ö g y ezredes

A gyakorlatok a háborúra történő felkészítés pártpolitikai munkájának is fontos színterei a résztvevő, különösen a tartalékos állomány politikai, honvédelmi nevelésének aktív szakaszai

A Politikai Főcsoportfőnökség által vezetett Forrás-75 után megrendezésre kerülő Transzit-76 előkészítése során már rendelkezünk a politikai szervek háborús felkészítésének fejlesztésére vonatkozó elképzelésekkel, amelyek természetesen megnövelték felelősségünket a gyakorlat szervezése, irányítása tekintetében. Bár a politikai főcsoportfőnök elvtárs 0020. sz. Utasítása 1976 szept. 6-án jelent meg, és a Transzit-76 júniusban megkezdett előkészületei során az abban foglaltak szellemét és törekvéseit igyekeztünk valóra váltani. Most a gyakorlat pártpolitikai munkájának megszervezésével és néhány fontosabb tapasztalataival egyrészt időrend, másrészt tematikus elképzeléseinknek megfelelő módon kívánunk foglalkozni. Ismét az emlékezés igényével a komplexitáson készült jelentésből arra szeretnénk utalni, hogy még ott az MNHF-ség Politikai Osztálya nem ismerte a hadtápvezetés gyakorlatra vonatkozó elképzeléseit, és így nem alakította ki a pártpolitikai munka követelményeit, a Transzit-76 előkészítésében első percétől részt vett a politikai osztály, a gyakorlat pártpolitikai munkájának követelményeit a hadtápfőnök és a politikai főcsoportfőnök útmutatásainak megfelelően maga dolgozta ki. Végig a gyakorlatvezetőség politikai osztályaként irányította és szervezte a résztvevők körében folyó politikai munkát és konkrét követelmények alapján fejlesztette a politikai szervek háborús készenlétét.

Ebből azt a fontos irányítási elvet is rögzíteni lehet, amely a 0020-as Utasításban a harckészültségi és mozgósítási feladatok begyakorlására rendelkezik. Idézyve: „A harckészültségi és mozgósítási feladatok gyakorlása során a politikai szerveket az állandó harckészültség időszakára meghatározott irányítási

rendben kell vezetni.” – Később folytatva – „mozgósítási és összekovácsolási gyakorlaton a politikai szervek gyakoroltatását minden esetben az előljáró parancsnokok politikai helyettese irányítsa.”

Ezek az elvek igen világosan rögzítik a politikai munka irányítását és az irányító politikai szervek feladatait.

Különösen komoly előrehaladást jelent a fenti elvek rögzítése abból kiindulva, hogy az elmúlt évek során a politikai szervek és pártpolitikai munkások figyelmét a szükségesnél jobban lekötötte annak értelmezése és magyarázása, hogy hogyan történik a párt- és KISZ-szervezetek irányítása a háború körülményei között, és hogyan kell ezt egy adott gyakorlaton értelmezni. Ebből fakadóan egy sor anomália keletkezett és elvont viták forrása volt. Most a legfontosabb értelmeződik helyesen. *Az az elv, hogy a néphadsereg pártirányítása minden körülmények között a legbonyolultabb helyzetekben is maradéktalanul érvényesüljön.* A dolog a gyakorlati szükségszerűség oldaláról van megközelítve és nem az elvont, avagy feltételezett harcászati szituációból az elképzelt helyzetből. A Politikai Bizottság 1976 márc. 7-i határozatának, a politikai szervek háborús irányításának rendjére történő áttérésnek nem az a lényege, hogy a pártirányítás jól bevált kialakult rendszerét, a bonyolult helyzetben is működőképes szervezeteit felváltsa vagy helyettesítse valami ideiglenes, valami más. Ellenkezőleg, az a célja, hogy a meglévő és kialakult, a pártszervezetek irányító, szervező és mozgósító erejét minden körülmények között biztosító, a választott vezetőségek szerepét erősítő intézkedések és irányítási feltételek alakuljanak ki ott azokban a szervezetekben, ahol erre a körülmények miatt valóban nincs lehetőség. Ahol a testületi munka akadályoztatva van, ott se szüneteljen egy percre sem a pártirányítás, hanem azt az arra hivatott és felkészült szerv mindaddig helyettesítse, míg a feltételek változása eredményeként ismét visszaállítható a korábbi helyzet. Ennek a gondolatnak a megerősítését találhatjuk abban a törekvésben is, amelyet az említett Utasítás a teljes harckészültség időszakára vonatkozóan a politikai helyettes felelősségeként rögzít a párt- és KISZ-szervezetek munkájának megszervezésében.

Gyakorlati oldalról megközelítve az itt tárgyalt problémákat igen fontosnak tartjuk, hogy a hadtápszervezetek mozgósítása során a fennálló katonai szervezetek párt- és politikai szervek az állandó harckészültség időszakában készítsék elő és tervezzék meg a párt- és KISZ-szervezetek létrehozását. Az erre vonatkozó szervezeti elveket és a létrejövő pártszervezetek vezető szerveire vonatkozó javaslatokat a hatáskörileg illetékes párttestületek vitatják meg és határozatokban rögzítik a tennivalókat. A tartalékos állomány nyilvántartásából hiányzott a párttagság jelölése, erre vonatkozólag csak a tiszteknél rendelkezünk adatokkal. Itt olyan megoldáshoz folyamodtunk, hogy a párt- és KISZ-alapszervezetek vezetőségeit csökkentett létszámban a tartalékos tisztekből tervezzük az előbb említett határozatok alapján az M. tervekben és a mozgósítás során a közvetlen irányítók közreműködésével kiegészítik a bevonult tiszthelyettes és sorállományból a vezető szerveket. Ez azt is jelenti, hogy azokban a szervezetekben, ahol összekovácsolási gyakorlatra sor kerül véglegesítjük és már az M. tervekben is a kiegészített vezetőséget szerepeltetjük.

Gondot okoz számunkra az is, hogy az M. összekovácsolási gyakorlatok igen gyakran az állománytáblától eltérő létszámban, esetenként több szervezet összevonásával kerül megrendezésre. Ilyenkor is indokoltnak tartjuk, hogy a ter-

vek ismeretében a gyakorlatra történő felkészítés programját tárgyaló illetékes párttestület foglaljon állást ideiglenes pártszervezetek és testületek kialakításának kérdésében, amelyek az adott gyakorlat időszakában a hatáskörileg jogosult párttestület útmutatása alapján tevékenykednek.

Világosabbá vált számunkra az a feladat is, amelyet a politikai szervek háborús működése során a párt- és politikai szervezetek irányításával kapcsolatosan gyakorolnunk kell. Itt közel sincs arról szó, hogy ez a gyakorlás a politikai szervek eltérő munkája, vagy a testületek fennálló járatlansága miatt lenne indokolt. Hiszen a politikai szervek az állandó harcükszűtség időszakában is a választott pártszervezetek határozatai alapján végzik irányító, szervező munkájukat. Sokkal inkább arról van szó, hogy a pártszervezetek és KISZ-szervezetek irányításával, mindennapi tevékenységükkel kapcsolatos feladatok megvalósításának lehetőségével összefüggésben kellene jártasságra szert tenniük a bonyolult, a háborús helyzetet megközelítő szituációkban. Ehhez szintén útmutatásul szolgál az érvénybe lépett 0020-as Utasítás, amely egy-egy mozgósítási gyakorlatra vonatkozóan külön intézkedésben szabályozza az itt tárgyaltak gyakoroltatását. Összefoglalva a háborús irányítás időszakában az említett politikai szervezetek természetesen továbbra is a felsőbb pártszervezetek határozatait és állami intézkedéseiben foglaltakat hajtják végre. Abban nő meg feladatuk és felelősségük, hogy ha az adott szinten választott párttestület működése a körülmények miatt akadályoztatott, a felsőbb útmutatások értelmezését és adaptálását annak hiányában kell elvégezniük.

A felsoroltak fontos előfeltételét képezték a gyakorlatra történő felkészülésünknek, amelyről rövid áttekintést szeretnénk adni.

A politikai osztály munkáját a hadtápfőnök által jóváhagyott munkaterv szerint végezte, amelyet 1976 májusában állított össze. Ebben a munkatervben rögzítette a gyakorlat általános politikai munkára vonatkozó követelményeket, meghatározta a tábori hadtáp számára megoldásra váró feladatokat és időrendben felvázolta az MNHF-ség politikai osztályának teendőit a gyakorlat befejezéséig. Az előkészítés időszakában ilyen fontosabb feladatokat tartalmazott munkatervünk:

- gyakorlat elgondolásának feldolgozása;
- a THF-ség M. politikai szervezetének felülvizsgálata, a tervek pontosítása, a szükséges személyeknél átcsoportosítások végrehajtása, a gyakorlaton résztvevő politikai munkások kijelölése;
- értekezlet megszervezése a gyakorlaton résztvevő vezető pártpolitikai munkások részére (ht. és tartalékos - a gyakorlat előtt két hónappal);
- a gyakorlat politikai intézkedéseinek kidolgozása;
- szervezési intézkedés kiadása;
- tapasztalatcsera a 6639 politikai osztályon; stb., amelynek áttekintésére az 1. mellékletet kérjük felhasználni.

A munkatervben is jelölt, az MNHF-ség politikai osztályvezető szervezési intézkedése tartalmazta azokat az alapvető célokat és tartalmi feladatokat, amelyeket a gyakorlat során meg kívántunk valósítani. Ebben a politikai munka tartalmi feladatai mellett felvázoltuk a politikai munka fő formáit, a párt- és KISZ-szervezetek megalakításának és működési rendjének útmutatásait, a poli-

itikai szervek összetételét, a politikai nevelési anyagok felhasználásának rendjét, valamint a jelentésekre vonatkozó követelményeket. A politikai munka irányításának áttekintéséhez a 2. sz. melléklet szolgál segítségül.

Néhány szóban még visszatérnénk a politikai munka tartalmára. Ezen a gyakorlaton úgy ítéltük meg, sikerült a politikai munkát a tényleges és reális helyzetre építve kialakítani, az állomány körében folyó felvilágosító nevelő munka – mint említettük –, az aktuális politikai kérdésekre, az aktuális nemzetközi helyzetre épült és ezt használtuk eredményesen fel a fegyveres küzdelemre történő felkészítés céljaira. Ehhez arra is szükség volt azonban, hogy pl. a politikai foglalkozások foglalkozási jegyeit átdolgozzuk, aktualizáljuk, de arra is, hogy új vázlatokat adjunk ki a politikai tájékoztatók, az agitátorok felkészítése céljából.

A gyakorlat során a párt-, a KISZ- és politikai szervek igen hatékonyan dolgoztak e tartalmi feladatok megoldásán és szép eredményeket értek el, amely nem utolsó sorban az állomány igyekvő, aktív magatartásában is kifejeződött. Eredményesen dolgoztak a mozgósítás, az összekovácsolás, az elvonulás és település időszakában is. A nagyobb gondot a hadműveleti helyzetből fakadó tennivalók, a közléseket követő, azt érvényesítő pártpolitikai munka szervezésének gyakorlatában láttuk.

Ismételten igazolódott, hogy elképzelt helyzet, feltételezett szituáció politikai megítélése, értékelése és elfogadható következtetések levonása igen formális, valójában az esetek többségében alig használható. Valójában ez azt jelentené, hogy ezekre a helyzetekre a politikai szerveket nem lehet felkészíteni, még pontosabban, őket e feladatok végrehajtásában gyakoroltatni? Nem, nincs erről szó. A gyakorlat tapasztalata azt mutatja a számunkra, hogy a hadműveleti helyzet körülményei között a személyi állomány körében végzendő politikai munka általános követelményein túl arra kell felkészíteni a politikai szerveket és politikai munkásokat, hogy milyen feladatokat, milyen sorrendben, minek a figyelembevételével kell elvégezniük és ehhez a gyakoroltatás során kell jártasságot szerezni. Mindez igen hasonló ahhoz a felismeréshez, amelyet a pk-i munka tekintetében megvalósítanak, az adott feladat logikai felépítését tanítják meg és annak alkalmazását gyakorolják. Azt kell tehát elsajátítani, hogy a politikai munkás az adott helyzet kialakulását hogyan kell megítélje; a helyzetmegítélést, valamint azt követően milyen lépéseket kell tennie, amelyek előreláthatóan eredményezni fogják a megoldást. Ezt a következtetést már próbáltuk érvényesíteni a Tranzit-77 gyakorlaton, de csak kezdeti lépésekről tudunk számot adni.

Fontos tapasztalatként tartjuk számon a mozgósítás végrehajtásánál jelentkező problémákat. Az egyik ilyen az előljárók szemléje során felismert gond volt, hogy az egységek és alegységek összekovácsolási kiképzésének végéhez közeledtünk, de az állomány még nem ismerte egymást. Az azonali bemutatkozás igénye pedig természetes, mert az emberek jelentős része először találkozik és a további lépéseik során tevékenységük elválaszthatatlanul összekapcsolódik. Egy másik nem kevésbé fontos tanulság, hogy a politikai munka jelentős mértékben a tisztek felé kell, hogy irányuljon, valamint az, hogy az állomány körében tervezett politikai feladatokat csak a tisztek bevonásával, aktív közreműködésével lehet elvégezni. Ez a tanulság az M. összekovácsolás rövidre szabott óráiban, de a gyakorlat során mindvégig élesen kirajzolódott, mert olyan eset is előfordult, hogy fontos pártpolitikai rendezvény idején a tisztekkel más programot terveztek és mondani sem kell, egyik sem érte el maradéktalanul a célját.

A gyakorlat során nagy figyelmet fordítottunk az állomány közművelődési programjának, szabad idejének, pihentetésének szervezésére. Gazdag tapasztalatot nyertünk e területen is, amit azért tartunk fontosnak, mert nagy törzsekben, harcállásponton dolgozó számtalan szervezet, kiszolgáló alegység ilyen irányú szükségletét célszerű központi irányítás mellett szervezni. A gyakorlat harcálláspontjainak részletes közművelődési programját a 3. sz. melléklet tartalmazza.

A gyakorlat tanulságai közül lényegesenek tekintjük, hogy útmutatást kaptunk a politikai nevelési anyagok szükségletéről és sikerült kialakítani azt a normatívát, amely egyben egy szervezet sajátosságait is számbavéve kielégítőnek tekinthető. Ahhoz a megoldáshoz folyamodtunk, hogy egyrészt nagyobb szervezeteink számát figyelembevéve egységcsomagot, vagy komplettet hoztunk létre, alakítottunk ki, amelyet az adott szervezeten belül azok használnak, akik éppen M. összekovácsolási gyakorlatot hajtanak végre. Ilymódon a mintegy 200 felszerelés helyett összesen 8 felszereléssel megoldódik ez a kérdés a felkészítés időszakát figyelembe véve. Ami a szervezetek háborús ellátását illeti, ezekből az anyagokból elfogadottnak látszik az a javaslatunk, hogy más anyagfélésekhez hasonlóan népgazdasági bázison, mindenekelőtt a kereskedelmi hálózatban meglévő készletre támaszkodjunk, és azt szükség esetén előre kiadott utalványok szerint vételezzék fel szervezeteink.

A politikai nevelőmunkában igen hasznosnak bizonyultak azok a szemléltető eszközök, írásos kiadványok, amelyeket az előkészítés és a gyakorlat során készítettek. Különösen a Hadtáp Híradó több alkalommal történt megjelentetése, céltudatos témaválasztása, valamint a harci röplapok, amelyeknek közös jelszava a gyakorlat jellegét is tudatosította, kedvelt és e feladatokat elősegítő, a hangulatot befolyásoló eszközzé váltak. A 4. sz. melléklet ebből nyújt példát.

Összefoglalva a gyakorlatról elmondottakat, természetesen számtalan fontos kérdésről nem esett itt szó, amelyek igen fontosak, de amelyek vagy már hosszabb ideje elrendezettek, vagy még további vizsgálatot igényelnek. Példaként említenénk azt a problémát, hogy a mozgósítás során felmerülő szociális gondokkal küzdők helyzetének rendezése miatt terheli a szerveződő alakulatokat, amikor azt a biztonsági tartalékból még a bevonultatás időszakában el lehet és kell is rendezni. Megoldásra váró gond az is, hogy a politikai munkások M. okmányaiban 24 órára való tervekkel rendelkeznek, amelyek egyre kevésbé elégitik ki és nagyobb előrelátást kívánnak a fő feladatokból fakadó és felgyorsult események. Érzékeny kérdése a politikai munkának az emberekről való gondoskodás, az ellátás rendezettsége, a gyakorlatokon előforduló hibák megítélése. Amikor ellátási nehézségi gond felvetését a háborús helyzetre való hivatkozással magyarázzuk, nem járunk egészen jó úton. Az emberek ezt megértik és tudomásul veszik a gyakorlattal járó kényelmetlenséget, nehézségeket. De az ellátásban tapasztalt problémák mögött nemegyszer az ellátó szervezet gyengéje, anyag munkája is meghúzódik, amelyeket nem nézhetünk tétlenül és azt nem lehet a „háborúra” fogni. Fontos még, annak számbavétele is, hogy a hadtápszervezetek jelentős része tartósan települ, legalábbis olyan időtartammal, amikor nélkülözhetetlen szoros kapcsolatot teremteni a területi szervekkel. Lehette sorolni még a kérdéseket, de azzal zárjuk ezt a felsorolást, hogy már ebben az évben és a következő években méginkább a megszervezésre kerülő gyakorlatok tovább emelik a pártpolitikai munka színvonalát, a hadtápszervek háborús felkészítésének ügyét.

Ezekben az években a fő figyelmet a Tábori Hadtáp háborúra történő felkészítésére fordítottuk és ennek során gazdag tapasztalatokra tettünk szert. A politikai szervezetek munkájának vizsgálatából származó tanulságokat levontuk és a szükséges módosításokra a javaslatokat megtettük. Nemcsak a szervezetek funkcionális feladatát jobban figyelembe vevő követelményrendszert alakítottuk ki a szervezetekben folyó pártpolitikai munka irányában, hanem megfogalmaztuk a politikai munkásokkal szemben támasztott követelményeket is, amelyek ma már irányadóul szolgálnak a tartalékos politikai munkások kiválasztásához.

Úgy gondoljuk, a következő lépés a Központi Hadtáp szervezeteinek háborús felkészítésében is megteremteni a fejlődés, a minőségi fejlődés feltételeit. Ezt a Hadtápfőnökség háborús működésének fejlesztésével egyidejűleg végezzük oly módon, hogy minden pillanatban készen álljunk feladatunk elvégzésére, bonyolult háborús körülmények között is. E munkánk során hallatlan nagy segítséget jelent a csapatok hadosztály és seregestest hadtáp gyakorlatainak, bemutatóinak tapasztalatai, különösen az utóbbi hónapok olyan foglalkozásai, amelyek komplex módon, a hadtápbiztosítás valamennyi tagozatát bekapcsolva lehet még pontosabb képet kapni arról a feladról és az eredményes végrehajtást biztosító követelményekről, amelyek a háborús felkészítés felelősségteljes munkáját még megalapozottabbá teszik.

A hadtáp háborúra történő felkészítésének egyik jelentős területét az állomány politikai felkészítésének, a pártpolitikai munka fejlődésének néhány kérdését tekintettük át. Amikor hangsúlyozzuk, hogy a legutóbbi esztendő kétféle eredményei jártak, a célul tűzött feladatok megoldása megalapozták és szervezetileg megszilárdították a pártpolitikai munkát, nem akarjuk elhallgatni gondunkat sem, sőt a tapasztalatok áttekintése önmaga is azt a célt szolgálja, hogy a jövőben még színvonalasabban, nagyobb hatékonysággal kell munkánkat végezni. A részletes felsorolás helyett csak a legfontosabb irányait kívánjuk összefoglalni a soronlevő feladatoknak:

a) Az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítanunk az M. törzsek állományának felkészítésében a Politikai Főcsoportfőnök elvtárs 0020-as sz. Utasításának szellemében, növelve gyakorlati jártasságunkat az állomány politikai felkészítésében. Ugyancsak javítanunk kell a politikai munka előkészítésével foglalkozó valamennyi szervezetünkönél a tartalékos állomány felkészítésével megbízottak jártasságát, nem utolsósorban a munkagyakorlatok során felgyülemlett tapasztalatok feldolgozása útján.

b) Az elért eredményekre támaszkodva tovább kell gazdagítanunk a tartalékos tisztek, a tartalékos politikai munkások felkészültségét, módszertani jártasságukat. 1977-78-ban a fő figyelmet a Tábori Hadtáp szervek mellett a Központi hadtáp politikai szerveknek továbbfejlesztésére kell fordítanunk. Minőségi fejlődést kell biztosítanunk a tartalékos tisztképzés körében folyó politikai munkában. Folyamatossá kell tennünk a hadkiegészítő szervekkel kiépítő kapcsolatokat és érdemileg közre kell működnünk a lebiztosított állomány személyi és módszertani változása tekintetében. Keresnünk kell a meglévő forrásokon túl azokat a módszereket, ahol a szervezetek tartalékos tiszti állományát egy-egy találkozó, tájékoztató igényével összehívjuk, a szervezethez való tartozását erősítjük. Vizsgálni kell a beöltöztető pontok nyújtotta lehetőségeket, felhasználását a honvédelmi propaganda fejlesztése érdekében.

c) Rendszeres feldolgozó, elemző munka eredményeként tovább kell fejleszteni a tartalékos állomány körében folyó politikai munka színvonalát. Ezen belül is nagy figyelmet kell fordítanunk a politikai munka olyan formáinak és módszereinek erősítésére, amelyek a hadtápszervezetek és intézetek funkcionális feladatainak jobb elősegítését szolgálják.

d) A gyakorlatok pártpolitikai munkája érdekében körültekintő előkészítéssel biztosítanunk kell, hogy a gyakorlaton résztvevő állomány felkészítése minél hatékonyabb legyen. Messzemenően érvényesítenünk kell a jól bevált megoldásokat a sorra kerülő gyakorlatokon és javítsuk tovább a pártpolitikai szervek és munkások tevékenységét az állomány körében folyó politikai munka, a „harc” pártpolitikai munkájának fejlesztése érdekében.

e) Vizsgálunk kell és fejlesztenünk a törzsek háborúra történő felkészítésének érdekében folyó munkákat. Meg kell teremtenünk az MNHF-ség politikai osztályán a vezetési pont politikai tevékenységének kiszolgálásával kapcsolatos munka feltételeit. Segíteni és ösztönözni kell a háborúra történő felkészítés pártpolitikai munka tapasztalatainak feldolgozását és közreadását.

(Az 1-4. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)

Gondolatok a tábori hadtáp fegyverzeti szolgálat feladatairól

Laczkó Imre alezredes

A cikkben elsősorban a tábori hadtápfőnökség állományában szervezett fegyverzeti szolgálat helyének, szerepének megítélésével, háborús körülmények közötti működésének rendszabályaival kívánok foglalkozni.

A téma indításához alapot adnak a már eddig napvilágot látott idevágó publikációk, a HM elvtárs 01/1974. sz. parancsában rögzítettek, a „TRANZIT” 72-76 gyakorlatok a „MEZŐ-75” hadijáték fegyverzeti irányú tapasztalatai.

A téma tárgyalásánál abból célszerű kiindulni, hogy „a tábori hadtápfőnökség rendeltetése az MN többnemzetiségű front kötelékében alkalmazott szárazföldi csapatai hadtápbiztosításának hadműveleti felső (front) tagozatában működő nemzeti (magyar) hadtáperők vezetése”.¹

Ebben a nemzeti hadtáp erőkhöz tartoznak a tábori hadtáp szervezetébe szervezett fegyverzeti anyagi-technikai biztosítási feladatok ellátására hivatott különböző fegyverzeti raktárak és a különböző technikai biztosítási feladatok végrehajtására szervezett szervek is.

Vizsgáljuk meg e raktárakat és szerveket a tábori hadtáp szervezetében való elhelyezkedésük szerint.

Amennyiben vizsgálat alá vetjük ezen szervezeteket, megállapítható, hogy azok a tábori hadtáp szervezetén belül az alábbi hadrendi csoportosításban kerülnek alkalmazásra hadműveleti viszonyok között:

TMB körletén belül működik:

- egy tábori lőszerraktár,
- egy tábori fegyverraktár.

TEB körletén belül működik:

- egy tábori lőszerraktár.

TH közvetlen alakulatként működik:

- egy önálló szállító osztály,
- egy tábori fegyverjavító üzem.

¹ Elekcs J.: „A tábori hadtáp vezetésének időszerű kérdései.” Honvédelem, 1972/T szám.

Összességében a tábori badtáp fegyverzeti szolgálatának az elvonuló szárazföldi hadsereg anyagi-technikai biztosítási front szintű feladatainak végrehajtására rendelkezésre áll:

- két lőszerraktár,
- egy fegyverraktár,
- egy önálló szállító osztály,
- egy tábori fegyverjavító üzem.

A TH FVSz alapvető feladata fenti szervek olyan szakmai (az öszo. és tábori fegyverjavító szakmai és katonai) vezetésének megszervezése, amely egyrészt biztosítja az elvonuló szárazföldi hadsereg maradéktalan és időre történő ellátását:

- rakétával,
- lőszerrel,
- fegyver-, löveg-, optika-, lokátoreszközökkel,
- alkatrész-, javító és karbantartó anyagokkal, másrészt a tábori fegyverjavító üzem leggazdaságosabb alkalmazásával pótolja a HDS javító kapacitásának hiányát, a sérült, megrongálódott fegyverzeti eszközök hadrendben történő mielőbbi visszazállítása érdekében.

A TH FVSz-ra a fent leírt alapvető feladaton kívül, fő feladatként hárul a közel 200 különböző nagyságú és szervezetű TH alárendelt egység, önálló al egység fegyverzeti anyagi-technikai biztosítási feladatainak irányítása és végrehajtása is.

Az utóbbi fő feladatként jelölt feladat háborús végrehajtását nehezíti az a tény, hogy békében a közel 200 önálló hadrendi elem fegyverzeti anyagokkal történő ellátását külön-külön az MN Fegyverzeti Szolgálat Főnökség végzi. Nevezett szervek fegyverzeti főnyilvántartását is a főnökség vezeti, alakulatonként. Tehát M-kor külön feladatot jelent a TH fegyverzeti szolgálatnak az ellátási és nyilvántartási feladatok átvétele az MN FVSzF-ségtől.

Nyilvánvaló, hogy az alapvető feladat biztosítása érdekében a TH FVSz a közel 200 alárendelt háborúban való külön-külön történő ellátására nem vállalkozhat. Azonban a TH alárendeltjei vonatkozásában kénytelen seregtest szintű ellátási, nyilvántartási feladatok végzésére is.

Egy főt a TH FVSz-nál állandó jelleggel célszerű kijelölni a feladat irányítására, végzésére. Az állandó jelleggel e munkára felhasznált személyt célszerű az anyagellátó alosztály állományából kijelölni, akit időszakonként meg lehet erősíteni a technikai biztosítás feladatainak irányítására még egy fővel a technikai alosztály állományából.

Ez a kikülönített maximálisan két fő feladatát akkor lesz képes ellátni, ha már békében kidolgozásra, pk-i, törzsvezetési és csapatgyakorlatokon pedig begyakorlásra kerül a TH közel 200 alárendeltjének utaltsági rendszerben történő anyagi-technikai biztosítása. Ez azt jelenti, hogy a közel 200 alárendelt ellátását a TH FVSz mintegy 10-15 közbeeső ellátón keresztül oldja meg. Ilyen közbeeső ellátók lehetnek a KB KEZ-ek, a kiszolgáló századok, az ezredek és dandárok.

Ismerve a TH csapatok háborús lőszer felhasználási normáit, melyek lövés lőszerből 0,05, légvédelmi lőszerből 0,3 javadalmazás napi átlagot tesznek ki, nyugodtan kijelenthetjük, hogy lövész lőszerből a HDS közelebbi feladatának

teljesítéséig egy, a távolabbi feladat teljesítéséig szintén egy alkalommal elegendő, ha a mozgó készletre kiegészítjük a TH csapatokat.

Légvédelmi lőszerből, figyelembe véve az első napok várhatóan magas felhasználását, célszerűnek látszik a mozgó készletre való kiegészítést 2 naponként végrehajtani.

A továbbiakban rátérek a TH FVSz alapvető feladatának teljesítése érdekében végzendő feladatainak áttekintésére az ÁHKSZ időszakától, a háborús működés megkezdésének időszakáig.

A TH FVSz feladatai az állandó HKSZ időszakában

Az ÁHKSZ időszakában ez a szolgálat nem él, hanem a szolgálatból egy fő mint fegyverzeti szaktiszt, a szaktiszti csoport tagjaként működik. E tény lényegében meg is határozza a feladatokat.

A fegyverzeti szaktiszt fő feladatai a következők:

1. Az MN FVSz-ség szakirányításával, annak követelménytámasztása alapján kidolgozza:

- a TH FVSz háborús szervei határozványát, alosztályonként és beosztásonként,
- a TH FVSz háborús vezetési, tervezési okmányait, adattárakat, számvevőteket mint pl.:
 - különböző biztosítási terveket (rakéta, lőszer, technikai),
 - dokumentális és operatív nyilvántartásokat,
 - elvonuló szárazföldi HDS 1,0 javadalmazás lőszerszámvetését, alárendelt bontásban és összesen,
 - technikai veszteségi és helyreállítási számvevőteket, atomos és hagyományos viszonyok között vívott hadműveletek figyelembe vételével,
 - alárendelt szervek részére adott esetben kiadásra kerülő különböző intézkedések (előrevonás, átcsoportosítás, alkalmazás) tervezetét,
 - alárendelt szervek által adott esetben elszállításra kerülő anyagok fajta, mennyiség és súlyszámvevőteit, szállítótér-igényeit.

2. A THF irányítása alapján kidolgozza:

- a TH FVSz különböző időbeosztás szerinti (6-8-12-16 stb. órás) munka grafikonját olyan igényrel, hogy abból beosztásra menőleg egyértelműen látszódjék a tervezés időszakának feladatai.

- Elkészíti:

- a TH FVSz összesített HKSZ-i munkatervét és abból egyéni munkajegyeket készít minden beosztott részére,
- a TH FVSz összekovácsolási és kiképzési tervét, (feldolgozási jegyekkel együtt) 3-6-12 napos összekovácsolásra, illetve kiképzésre.

- Ellenőrzi:

- a TH békében nem élő csapatainál, szerveinél a fegyverzeti anyagok tárolását, őrzését, nyilvántartását, azoknak M esetén kiadáshoz való előkészítését.

3. A jóváhagyott kiképzési tervek alapján

- A TH FVSz állománya évente két alkalommal részt vesz a THF által vezetett kiképzéseken,
- Évente két alkalommal szakmai továbbképzést tart az M állomány részére, a háborús feladatok elsajátítása és gyakorlása céljából.

A szakmai továbbképzésekre célszerű bevonni a fegyverzeti szakcsapatok vezető állományát, M törzs parancsnokait is. Ilyen szakmai továbbképzéseken van lehetőség tisztázni:

- a velük szembeni elvárásokat, a
- tájékoztatás,
- összeköttetés tartás,
- együttműködés,
- feladat végrehajtás,
- helyzetjelentések felterjesztése stb. vonatkozásaiban.

A szakmai továbbképzések keretében gyakoroltatni kell ezen szervek törzseit hadijáték formájában háborús feladatai végrehajtásában, mint pl.:

- települések, áttelepülések őrzés-védelem megszervezése,
- anyagátvétel, tárolás, kiszállítás tervezése, szervezése,
- csapások következményeinek felszámolása,
- megosztott működés megszervezése,
- fegyverzeti anyagok gyűjtése, osztályozása, mentesítése,
- javítások tervezése, végrehajtása terén stb.

Első olvasásra nyilván soknak tűnik a felsorolt feladat, amelyeket az egy fő fegyverzeti szaktisztának az AHKSZ időszakában végezni kell.

Nyilvánvalóan egyszerűbb volna a feladatok szervezése, tervezése és végrehajtása, ha már békében élne a TH FVSzF-e, a tervező-szervező, az anyag-ellátó, és technikai alosztály vezetője, vagy egy-egy fő beosztottja.

Ebben az esetben a háborús feladatokra való mélyebb, szakmailag megalapozottabb felkészülés mellett lehetségessé válna a TH csapatok fegyverzeti béke ellátásának, nyilvántartásának seregtest szintű végzése is. Ezzel egyrészt mentesíthetnénk az MN FVSzF-séget a feladat végrehajtásától, másrészt adott esetben nem okozna problémát a TH FVSz-nak ezen feladat átvétele (és továbbvitele) az MN FVSzF-ségtől.

A TH FVSz feladatai a mozgósítás időszakában

Ebben az időszakban a szolgálat feladata kettős. Egyrészt végzi a saját törzs mozgósítási feladatait, másrészt figyelemmel kell hogy kísérje az alárendelt szakcsapatok mozgósítási helyzetét, valamint a TH egyéb csapatainak a mozgósítással kapcsolatos fegyverzeti biztosítási feladataik végrehajtását.

A saját törzs mozgósítási feladatain belül legfontosabb feladat a bevonuló hivatásos és tartalékos állomány felkészítése a várható feladatok végrehajtására.

Ezen belül:

- a szolgálat összesített és az egyéni HKSz-i munkajegyek tanulmányozása,
- a mozgósítással érvénybe léptetett különböző rendszabályok, jelek-jelzések, fedőnevek-fedőszámok tanulmányozása, feljegyzése,

- a kiképzési tervben foglalt kiképzési feladatok maradéktalan végrehajtása,
- a vezetendő okmányok ellenőrzése, előkészítése, számvetések naprakészé tétele, operatív nyilvántartásokba az induló adatok beírása,
- terv- és munkatérképek előkészítése,
- a HDS Fv-i Törzshöz és a Front htp. törzshöz összekötőként kijelölt személyek felkészítése feladataik ellátására.

Az alárendelt szakcsoportok mozgósítási helyzetéről elsősorban az általuk felterjesztésre kerülő „Villám-1-2-3” sz. jelentésekből lehet tájékozódni. Ez a tájékoztatás azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a TH FVSz állományából néhány fős mozgósítást ellenőrző-segítő csoport a helyszíneken tájékozódjon az alárendelt szakcsoportok mozgósítási helyzetéről.

Ez az ellenőrzés és segítségnyújtás elsősorban a békében nem élő szakmai alárendelteknel indokolt.

Különösen bonyolult a mozgósítási feladata a két löszerraktárnak, mivel anyagi készleteiket több hátszaki raktár tárolja, és készíti elő elszállításra. A segítségnyújtás itt indokolt leginkább.

Az ellenőrzés során a fő figyelmet a következőkre kell fordítani:

- a lebiztosított keretek átadása megtörtént-e,
- a tartalékos hadkötelezettek bevonulása és fogadása, azok felszerelése terv szerint folyik-e,
- a népgazdaságból lebiztosított technika bevonultatása megtörtént-e,
- kiegészítő munkaerők bevonultak-e,
- elszállítandó anyagok előkészítése, löszerek élesítése terv szerint beindult-e,
- az elszállításra kerülő anyagok részére az M tervekben szereplő szállító tér rendelkezésre áll-e.

A TH FVSzF érdemben alárendeltjei mozgósítási helyzetéről jelenteni csak a fent leírt szempontok helyszínen történő ellenőrzése után képes.

A TH FVSz feladatai magasabb HKSz-i fokozatra helyezés és az átcsoportosítás időszakában

Amennyiben a mozgósítási feladatok végrehajtása közben a TH csapatai részére magasabb harcászati fokozatot rendelnek el, azok a csapatok, melyek már befejezték a mozgósítást a tervüknek megfelelően elfoglalhatják HKSz-i körleteiket. Amelyek még nem fejezték be a mozgósítást, előbb azt terv szerint befejezik, csak utána foglalják el HKSz-i körleteiket.

A TH FVSz-nak ebben az időszakban alapvető feladata a tájékozódás az alárendelt szakcsoportok helyzetéről.

A tájékozódásra, kapcsolattartásra az M-kor aktivizált postai távbeszélő vonalakon van lehetőség.

Célszerű a TH FVSz állományából négy operatív értékelő csoportot 2-2 fővel létrehozni, akik egyszerre négy irányban működnek a pontos helyzetismeret érdekében:

- ÖSZO,
- fegyverraktár,

- lőszerraktárak,
- tábori fegyverjavító üzem irányában.

A munkatérképen rögzítik helyzetüket, harcértéküket, anyagi készletüket.

Amennyiben a TH törzs a magasabb HKSz-i fokozatba helyezéssel egyidőben parancsot kapott a TH csapatok előrevonásának-át csoportosításának megszervezésére, úgy a FVSz-nál e feladatra egy 3-4 fős operatív csoportot célszerű létrehozni.

Bár a TH csapatainak átcsoportosítási tervét a TH törzs hadművelleti osztálya készíti a közlekedési szolgálattal közösen, mégis ezen terv összeállításába feltétlen be kell hogy dolgozzon a FVSz is.

A bedolgozás főleg az ÖSZO és a Tábori Fegyverjavító Üzem irányába indokolt. A bedolgozásnál érvényesíteni kell az ÖSZO mozgására vonatkozó rezsim szabályokat, a nappalozási körlet, szakmai szempontból való kijelölését stb. Az előrevonási körlet pontos helyére mindkét alakulat részére a FVSz tesz javaslatot.

A többi szakmai alárendelt vonatkozásában rögzíteni kell azok előrevonási körleteit, a vasúton szállított lőszer és fegyverraktárak tároló állomásait, az odaváló beérkeztetési időpontokat vonatszám szerint. Amennyiben valamelyik raktár, vagy annak anyagának egy része földre rakásra kerül, tisztázni kell a kirakó állomások helyeit, az odaváló beérkeztetési időpontokat, vonatszám szerint.

A tervezett előrevonási körleteket, tároló és kirakó állomásokat a tervtérképen, a tároló és kirakó állomásokra, illetve a körletbe való konkrét beérkezéseket pedig a munkatérképen kell rögzíteni.

A tároló és kirakó állomásokra érkeztetett TMB lőszerraktár lőszervonatairól az áttekinthetőség érdekében „Beérkeztetési grafikont” célszerű vezetni. A grafikont úgy kell elkészíteni, hogy abból időrendi sorrendben kitűnjön:

- a beérkeztetés időpontjai,
- a vonatszám,
- a lőszer vonat megrakottsága lőszer fajta és tonna bontásban,
- a tároló (kirakó) állomások megnevezése.

A grafikon vezetése - ha figyelembe vesszük a TMB lőszerraktár készletét, ami a TRANZIT-76 gyakorlaton közel 10 ezer tonna lőszer tett ki, feltétlen indokolt. A grafikon pontos, naprakész vezetése nélkül - a hadművellet megindulása után, amikor a lőszer utántöltés a harcoló HDS irányába megindul - a TH FVSz képtelen a 10-15 tároló állomás lőszer készletét, annak fogyását, változását pontosan követni, nyilvántartani.

A TH FVSz feladatai az első hadművellet anyagi-technikai biztosításának megtervezése időszakában

Ebben az időszakban a TH FVSz tervezési munkájának alapjául a következő dokumentumok szolgálnak:

1. *A Front pk. Direktíva kivonata*; melyben rögzítve van:

- az elvonuló magyar erők rakéta-, lőszerfelhasználási normái közelebbi, távolabbi feladatbontásban,

- a rakétaellátás rendje,
- az átalárendelt csapatok ellátásának rendje.

2. A HDS *pk. elbatározásának kivonata*, melyben rögzítve van:

- a HDS közelebbi, távolabbi feladatának teljesítése napokban meghatározva,
- a HDS alkalmazásának elgondolása (egy irányban, vagy kétirányban),
- a HDS közvetlen tüzéség elosztása,
- az első két harci nap lőszerfelhasználási normái javadalmazásban,
- a HDS *pk.* által tervezett rakétafelhasználások mennyisége és időpontjai K + óra megjelöléssel.

3. Az *MN HF és MN FVSzF intézkedései*, melyekben rögzítve van:

- a TH raktárak melyik harci naptól lépnek be a HDS ellátásába;
- a TH raktárak belépéséig a HDS lőszer felhasználását honnan, mikor és milyen mennyiségben biztosítja a Központ *htp.*,
- a TMB lőszerraktár, illetve a TH bázisok feltöltésére, mikor, hová, milyen és mennyi lőszer érkeztetnek be,
- a HDS első hadműveletének végére az „MK” lőszer készleteket milyen szintre kell feltölteni:
 - csapat,
 - HDS MB,
 - TH bázisok vonatkozásában.
- a tábori fegyverraktár által szállított fegyverzeti anyagok felhasználásának rendszabályai,
- a központi raktárakban tárolt M tartalékból a TH körletébe történő fegyverzeti anyagok utánszállításának, ezek felhasználásának rendje,
- a TFJÜ által nem javítható anyagok hátországba való szállításának rendje,
- zsákmány anyag, lőszerhulladék hátországba való szállításának rendje.

A TH FVSz csak a fent leírt adatok alapján képes megkezdeni a harcoló magyar erők anyagi-technikai biztosításának megtervezését.

A tervezés megkezdésének időszakáig a Front *htp.* és a HDS *fv-i* törzsekhez kijelölt összekötők még további szakmai vonatkozású adatokat kell, hogy szolgáltatassanak, a tervezés megkönnyítése érdekében.

Igy pl. a Front htp. törzsnél működő összekötő:

- a felhasználásra biztosított hordozók, harci fejek Fronttól való kiszállításának módját, helyét, idejét (ÖSZO-hoz, HDS MRTB-hez),
- az ÖSZO-hoz tervezett kiszállítások találkozási pontjait,
- a HDS-nek átalárendelt szovjet erők esetleges lőszerellátási igényét, stb.,

A HDS FVSz-nál működő összekötő:

- a HDS MRTB, HDS MB tervezett ártelepüléseit, körlet, időpont megjelöléssel,
- a HDS technikai veszteségi prognosztikus adatait, a TFJÜ-től igényelt javítási kapacitásokat,

- az első két harci nap lőszerfelhasználási normáit, a HDS lőszer ellátási igényét a közelebbi feladat teljesítéséig „N” naponként, ezen belül E—D megosztásban.

Az anyagi-technikai biztosítás megtervezésére ebben az időszakban három tervező csoportot célszerű létrehozni:

1. Rakéta ellátást tervező,
2. Lőszer ellátást tervező,
3. Technikai biztosítást tervező csoportokat.

A csoportok létszámát célszerű 2-3 főben meghatározni.

A *rakéta ellátást tervező csoport* az ellátás tervezését a „Rakéta Biztosítási Terv” elkészítésével kezdi (1. sz. melléklet)

A „KELL” rovatok kitöltésére az adatok a Front pk. Direktíva kivonatában rendelkezésre állnak. Ezek beírása után, ha az összegzést elvégezzük megkapjuk a hadművelet rakéta szükségletét típusonként.

A „VAN” rovatok kitöltésére az adatok az operatív nyilvántartásokból rendelkezésre állnak, azokat csak egyeztetni kell. Az egyeztetés az ÖSZO-val, mint alárendelttel egyszerű. A HDS készleteinek egyeztetését az összekötő tiszt útján kell végrehajtani.

A „KELL” és „VAN” adataiból értelemszerűen adódik a hiány.

A további rovatok kitöltésére adatokat a Front htp-hoz kiküldönített összekötő tiszt szolgáltat. A TH FVSZ részére a legfontosabb az ÖSZO-hoz érkező és ÖSZO-tól történő kiszállítások rovatainak pontos kitöltése.

A Fronttól közvetlenül a HDS-hez történő kiszállításokat tájékoztatás képpen célszerű rávinni a táblázatra.

A maradvány c. rovat adatai az előző rovatokból értelemszerűen adódnak.

A „Rakéta Biztosítási Terv” adatait a tervtérképen rögzíteni kell.

A *lőszer ellátást tervező csoport* az ellátás tervezését a „Lőszer anyagi biztosítási terv” elkészítésével kezdi (2. sz. melléklet).

A hadművelet lőszerszükséglete két adatból tevődik össze:

- a meghatározott készletképzésből, és
- meghatározott fogyasztási normákból.

Úgy a „MK” lőszer 0/0-ban meghatározott készletképzése a hadművelet végére, mint a javadalmazásban meghatározott fogyasztási normák súly adatai HDS, TH csapat és TH bázis bontásban az induló adatokból számolható.

A „VAN” készletek ismertek. A HDS rovatában a „VAN” *készletbe minden esetben beleértendő a megalakított kiegészítő készlet is.*

A „KELL” és „VAN” adatok mindösszesen rovataiból egyszerű kivonással megkapjuk fajtánként és összesen a hadművelet lőszerszükségletével szemben mutatkozó hiányt.

Lőszerbiztosítás szempontjából ez a legfontosabb adat. Lényegében az itt kijelölt mennyiséget kell a háttországba kiszállítani a TH bázisaira a hadművelet megvívásának időszaka előtt.

A „hiány pótlására érkezik” rovat kitöltésére az adatok az MN HF és MN FVSZF intézkedéseiben rendelkezésre állnak.

A kiszállítás rovataiba az adatokat egyrészt a HDS FVSzF-hoz kiküldönített összekötő tisztt szolgáltatja, másrészt a közelebbi és távolabbi feladat összerésített, az ismert felhasználási normák, a „VAN”-ok és a készletképzés előírt mennyiségéből számolhatók.

A „Lőszer anyagi biztosítási terv” adatait a tervtérképen rögzíteni kell.

A *technikai biztosítási tervező csoport* a biztosítás tervezését a „Terv a fegyverzet technikai biztosítására” c. táblázat elkészítésével kezdi (3. sz. melléklet).

A táblázaban a fegyverzeti anyagokat eszköz csoportonként, összevontan célszerű feltüntetni. (lövész fv., löveg stb.).

A „VAN” a hadművelet kezdetén rovat kitöltése a HDS anyagi készleteiről vezetett operatív nyilvántartásból kitölthető.

A „tervezett hadműveleti napok száma” rovatba a HDS pk. elhatározásából ismert közelebbi és távolabbi feladat napok számait kell beírni.

A „hadművelet alatt várható veszteség” rovat bontási prognosztikus adatokat tartalmaznak. Jóváhagyott veszteségi irányszámok alapján számolhatók a TH FVSz-nál is. Célszerű azonban beírás előtt a HDS-nél ténykedő összekötő tisztt útján ezeket az adatokat egyeztetni a HDS Fv-i törzsenél számvetett adatokkal.

Egyébként az egész táblázat kitöltése csak akkor történhet meg, ha a HDS-től az összekötő tisztt meghozta a HDS Fv-i törzstől a szükséges adatokat.

Így a: 3-12 rovatok,
13-14 rovatok adatait.

A várható veszteségi, és a HDS-nél helyreállítható adatokból adódik a TFJÜ-re háruló középjavítások mennyisége. Ebből a mennyiségből a 16-os rovatba azok irandók be, melyeket a TFJÜ a rendelkezésre álló javító kapacitással a hadművelet végrehajtása időszakában ki tud javítani.

Amennyiben a 15 és 16-os rovatokat összeadjuk, megkapjuk a hadművelet alatt helyreállítható fegyverzeti anyagok mennyiségét.

A „hadművelet végén nem lesz hadrafogható” rovat bontása a következőkből számolható:

- javítás nélkül marad a TFJÜ-nél rovat: a HDS-nél nem javítható középjavításra szoruló mennyiség és a TFJÜ-nél javítható középjavításra szoruló mennyiség különbségéből,

- a nagyjavítás rovatába a várható veszteségi irányszámok irandók.

A 18-19-es rovatok összegzése adja a javítás nélkül maradt fegyverzeti anyagok mennyiségét. Amennyiben ehhez hozzáadjuk a vissza nem térő veszteségeket (9. rovat), úgy megkapjuk azt a számot (22. rovat), amely megmutatja darabban és százalékban a nem hadrafogható fegyverzeti anyagokat a hadművelet végén.

A hadművelet végére a feltöltöttségi (hadrafoghatósági) mutatókat a 24-es rovat adja, amennyiben a 2-es rovatból kivonjuk a 22-es rovat adatait.

Ez a hadrafoghatósági mutató lényegében meghatározza, hogy a központi készletekből várhatóan miből, mennyit kell a HDS után szállítani az előírt (megkívánt) hadrafoghatóság biztosítása érdekében.

A „fegyverzet technikai biztosítási” terv adatait a tervtérképen rögzíteni kell.

Összességében a TH FVSz anyagellátási, technikai biztosítási feladatait számokban, százalékban, darabban és tonnákban kifejezve ez a három terv tartalmazza.

A TH FVSzF jelentésében e három terv végszámai alapján tesz javaslatot, von le következtetést és hoz elhatározást a szakmai feladatok részletes végrehajtására. A szakmai előljárók e tervek adatai alapján szabják meg a hátszági szervek feladatait a hiányzó anyagok pótlására, a fogyások utántöltésére, stb.

Meg kell jegyezni, hogy e három alapvető biztosítási tervben szereplő adatok napokra történő lebontása, az érintettekkel való egyeztetése és valóságban történő végrehajtása a hadművelet végrehajtása során, nagyon sok szakértelmet, sok egyeztetési munkát, az intézkedések pontos, időre történő kiadását, a helyzetek pontos ismeretét, gyors elhatározásokat és operatív vezetést igényelnek.

A tervek tárgyalásánál leírtam, hogy a tervtérképre mindhárom rávezetendő. Most vizsgáljuk meg ezenkívül mit tartalmazzon a TH FVSzF tervtérképe. A „Tábori törzsszolgálati utasítás” c. segédlet előírásai szerint a TH FVSzF tervtérképén fel kell tüntetni, illetve rá kell vezetni:

- a HDS, Front sávhatárokat,
- a HDS közelebbi, távolabbi feladatát,
- a Front és a HDS fegyverzeti anyagi-technikai ellátó és javító szervek körleteit, sérült technika gyűjtőhelyeket,
- a Front és a HDS FVSz vezetési pontjait,
- a THF-ség vezetési pontját,
- a TEB, TMB Főnökség vezetési pontjait,
- a TH fegyverzeti alárendeltek körleteit, anyagi készleteit,
- a FKKGU-at, KGU-at, haránt utakat,
- utánszállítási vasutakat, kirakóállomásokat, kirakó repülőtereket, vízi kirakó kikötőket,
- lőszertároló állomásokat, beérkezés és anyagi készlet feltüntetésével,
- rakéta kiszállítások találkozási pontjait.

A felsorolt hadrendi elemeket azok tervezett mozgásával „N” nap feltüntetéssel a hadművelet teljes terjedelmében fel kell tüntetni.

Ehhez az adatokat a Front és a HDS vonatkozásában az odadelegált összekötő tisztek útján, TH vonatkozásban a THF-ség hadműveleti osztály teréből, saját alárendelt szakcsapat vonatkozásában a három előző adatszolgáltatás ismeretében önállóan kell megtervezni, az illetékesekkel egyeztetni és a tervtérképen rögzíteni.

A tervtérképen a három alapvető biztosítási terven kívül el kell helyezni az alárendelt szakcsapatok harcérték kimutatását is.

Ahhoz, hogy a TH FVSz a tervtérképen rögzítetteket anyagi biztosítás vonatkozásában végre tudja hajtani, pontos napra, sőt órára kész operatív nyilvántartásokkal kell rendelkeznie:

Így:

- operatív nyilvántartás a TEB, TEBR, TMB, TMBR lőszerraktárai ÖSZO, Tábori fegyverraktár anyagi készleteiről.
- operatív nyilvántartás a TFJÚ-nél javításon levő fegyverzeti anyagokról,
- operatív nyilvántartás a bekövetkezett veszteségektől a TH bázisain tárolt anyagi készletek vonatkozásában.

Az operatív nyilvántartásokon kívül az anyagi készletekről alárendelt raktár bontásban dokumentális nyilvántartást (kartonon) is kell vezetni.

Az operatív nyilvántartásokon a változásokat az adat megismerése után azonnal át kell vezetni.

A dokumentális nyilvántartásokat okmányok alapján folyamatosan kell vezetni, úgy, hogy a hadművelet végére naprakészen álljon.

A TH FVSz-nak fel kell készülnie a tárolt és szállított anyagi készletei, valamint a TH csapatok vonatkozásában a háborús HJT előírásaiban meghatározott helyzetjelentések elkészítésére és felterjesztésére a Front FVSz és az MN FVSz részére.

Az elkészítendő és felterjesztendő jelentések a következők:

A) *Operatív jelentés formájában* rejtjelezve híreszközön,

Naponta:

a 20.00 órás helyzetnek megfelelően 24.00 óráig

a) TEB és TMB lőszerraktár bontásban:

- a lőszer helyzetet,
- a tárolt többi fv-i anyag helyzetét.

b) Rakéta helyzetet:

A rakéta helyzetnél és a többi operatív jelentésnél is, csak a „VAN” helyzetet célszerű kimutatni. Az operatív, jelentésnek tartalmazni kell:

- *rakétánál típusonként*
- hordozók
- fejrészek
- szerelt rakéták mennyiségét (KT értékét).
- *Lőszernél:*
- fajtánként a javadalmazások mennyiségét.
- *Többi fv-i anyagnál:*
- fajtánként a meglevő mennyiségeket.

Esetenként:

c) TEB-el, TMB-al áttelepült fv-i objektumok települési körletét, a TH FVSz vezetési pontjának helyét (minden áttelepülés után),

d) A fv-i objektumok anyagi készleteiben csapások következtében beállt veszteségeket. (A jelentés bontása megegyezik az operatív helyzetjelentés a) pontban leírt bontásával).

e) TEB-ra, TMB-ra beérkezett fv-i szállítmányok átvételét. Külön a hátszországból érkező szállítmányokat, külön a Front, vagy más nemzetiségi szállítmányok érkezését, átvételét.

f) A hátszországba vasúti, légi, vagy közúti szállítással útbaindított különböző szállítmányok elindítását, a rakomány megnevezését és mennyiségét. Pl. zsákmányolt fv-i anyagok, gyári javításra szoruló fv-i anyagok, összegyűjtött tüzéségi lőszerhüvelyek, lőszercsomagoló ládák, stb.

B) *Írásban dokumentális jelentésként*

Naponta:

a 20.00 órás helyzetnek megfelelően másnap 05.00 óráig:

– rakéta helyzetet,

TEB és TMB lőszerraktár bontásban a

– lőszer helyzetet.

Fenti jelentéseknek tartalmaznia kell:

– a legutóbbi jelentés óta érkezett, kiadott, megsemmisült mennyiségeket és a „VAN” helyzetet.

Öt naponta:

– rakéta földi berendezések,

– tárolt fv., löveg, lokátor, stb. anyagok helyzetét. A jelentéseknek ugyan-
azt kell tartalmaznia, mint amit a rakéta és lőszer helyzetjelentéseknél fentebb
leírtam,

– javítandó fv-i anyagok helyzetét.

*

A cikkben fentiekben leírtak csak az első hadművelet megtervezéséig tárgyalja a TH FVSz-nak főbb feladatait. A hadművelet folyamán a további napi ellátási, biztosítási, stb. feladatok tervezése végrehajtásának megírása, egy cikk kereteit túlhaladja.

A cikk megírásával céлом az volt, hogy rendszerbe foglaljam a TH FVSz tervező, szervező munkáját az ÁHKSz időszakától, az első hadművelet anyagi-technikai biztosítás megtervezésének időszakáig.

A rendszerbe foglaláson túlmenően igyekeztem módszert nyújtani a tervező, szervező munka végrehajtásához a terv okmányok kitöltéséhez. Azok formai kialakításában megpróbáltam mintákat javasolni, melyek egy-két gyakorlaton már kipróbálásra kerültek és ott használhatónak bizonyultak.

A cikkben leírtak akkor szolgálják hasznosan a TH FVSz beosztottainak a hadműveleti munka végzésére való hatékony felkészülését, ha a cikkben leírtakat a TH FVSz beosztottai a továbbiak során működési segédletként felhasználják és alkalmazzák, mert csak egységes irányelvek, gyakorlatban történő következetes alkalmazásával érhető el, hogy a TH FVSz felkészüljön nehéz, felelősségteljes feladatának maradéktalan ellátására.

(Az 1-3. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)

A hadsereghadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladatai, alkalmazása a tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott csapások következményei felmérésében és felszámolásában

Szakács Gusztáv őrnagy, Kabai József őrnagy

A korszerű háború egyik jellemzője lesz a nagymérvű anyagfelhasználás, ezért az anyagokat biztosító szervekre kiemelt feladat vár. A hadművelet anyagi biztosítása csak akkor oldható meg, ha az anyagi eszközöket biztosító szerveket megóvjuk az ellenség várható behatásaitól, megteremtjük a feltételét az anyagi bázisok mindenoldalú biztosításának. A mindenoldalú biztosításon belül a korszerű háborúban kiemelt szerep jut a tömegpusztító fegyverek elleni védelemnek.

Az ellenség tömegpusztító fegyverei közül a vegyifegyverek alkalmazásánál kiemeli: a hadtáp vezetésének és munkájának dezorganizálása érdekében elsősorban maradó mérgező harcanyagok alkalmazását kell előtérbe helyezni azzal a céllal, hogy egyes anyagi-technikai készletek megrongálása nélküli birtokbavételét biztosítsák.

Az összfejtő hadseregnél a tömegpusztító fegyverek elleni védelem speciális rendszabályainak végrehajtását a vegyicsapatok végzik. A vegyicsapatok hajtják végre a hadsereg főcsoportosításának, tartalékainak és fontosabb hadműveleti elemeinek vegyibiztosítását. A hadsereg egyik kiemelt fontosságú hadműveleti elemének a mozgó bázisnak (továbbiakban MB) a vegyibiztosítását a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj (továbbiakban: htp. vv. z.) végzi.

Cikkünkben a hadsereg htp. vv. z. tevékenységével foglalkozunk – kiemelve részvételét az ellenség által mért csapások következményeinek felszámolásában. A téma kifejtését azért tartjuk szükségesnek, mert jelenlegi szabályzatainkban, a fellelt szakirodalmakban kevésbé van érintve, valamint a szervezeti felépítésében és működésében is eltérő sajátosságok vannak.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj tevékenységét meghatározó tényezők és azok hatása

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alkalmazását, tevékenységét a következő tényezők határozzák meg:

– az ellenség tevékenysége; a tevékenység során az ellenség részéről alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek, illetve a fegyverek hatásai; az MB feladata, és alkalmazásának módja; a hadtáp vv. z. állománya és állapota; az MB tömegpusztítófegyverek elleni védelmét szolgáló erők, eszközök mennyisége, állapota; a tevékenység körzetében levő természeti tényezők.

A felsorolt tényezők szerepe – bár együttesen, kölcsönösen összefüggésben hatnak – eltérő. Kiemelt tényezőnek kell tekintenünk a tömegpusztító fegyverek hatását, mert ezek alkalmazása mind az ellenség, mind a saját részről a hadműveleti tevékenység alapvető, meghatározó tartalmát képezi.

A htp. vv. z. alkalmazásakor figyelembe kell venni, hogy ezek a tényezők befolyásolják, meghatározzák a htp. vv. z.: feladatait, tevékenységének, munkájának lehetőségeit, tartalmát; csoportosítását, helyét a hadműveleti felépítésben, működési sávban; működésének, munkájának, manővereinek rendjét, vagyis más csapatokhoz, szervekhez való szükségszerű igazodását, alkalmazkodását időben, munkamenetben, szaktevékenységben.

Az ellenség tevékenysége lehet támadó vagy védő. Ez meghatározza a hadsereg tevékenységének fajtáját is. A hadsereg feladatától függően a hadműveleti felépítés elemei – így az MB, ezen belül a htp. vv. z. – változó. Megszabja a létrehozott biztosítási elemek helyét és szerepét. A htp. vv. z. állományából létrehozott szerveket és rendszereket az MB feladataihoz kell igazítani, hogy rendelkezésüknek a kívánt mértékben megfeleljenek.

Az ellenség által alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek hatásának értékelését nehezíti, hogy alkalmazásának várható méretei, jellege nem jelezhető pontosan előre. Saját részről alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek saját csapatainkra, tevékenységükre gyakorolt várható hatását többé-kevésbé pontosan értékelni tudjuk, azonban a legjelentősebb hatást okozó – a vegyi csapatok, ezen belül a htp. vv. z. alkalmazását alapvetően meghatározó –, az ellenség által alkalmazott tömegpusztító fegyverek hatását még a legpontosabb felderítés után is, csak megközelítőleg határozhatjuk meg.

A htp. vv. z. alkalmazását befolyásolja az ellenség által alkalmazott tömegpusztító fegyverek fajtája, milyensége, az alkalmazás eszköze és módja. A befolyás azon keresztül nyilvánul meg, hogy a csapások következtében kialakult helyzet megszabja az MB elhelyezését. E tényező figyelmen kívül hagyásával a htp. vv. z. együttműködése különböző hadműveleti (harcászati) elemekkel, illetve objektumokkal a tömegpusztító fegyverek elleni védelem terén nem oldható meg sikeresen.

Az MB a hadsereg hadműveleti anyagi biztosításának alapvető szerve, anyagi bázisa, amely a csapatok harctevékenysége anyagi ellátására van hivatva (rakéták kivételével). Feladata a hadsereg csapatai által felhasznált anyagi eszközök utánpótlása, az érkező anyagi készletek átvétele, tárolása, nyilvánartartása, csapatoknak történő kiadása, a csapatoktól hátraszállított anyagok gyűjtése, mentesítése, fertőtlenítése.

Nagy mozgékonyága alapján képes a csapatokat 1–2 naponkénti előre vonással követni. Rugalmas szervezeti felépítése biztosítja állományának megosztását és két irányban – MB és MRB – történő felépítését. Az állományába beosztott hadtápcsapatok végrehajtják a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait, az anyagi eszközök rakodását, a fontosabb szállítmányok kísé- rését, valamint a saját állományuk és technikai eszközüik anyagi-, egészségügyi-, és technikai biztosítását.

A htp. vv. z. szervezeti felépítése eltér a hadsereg közvetlen vigyicsapatok szervezetétől. Amíg a hadsereg közvetlen vegyicsapatok vegyi-, sugárfelderítő és vegyi-, sugármentesítő erőkkel rendelkeznek, addig a htp. vv. z. alapvető alegységei a ruházat- és felszerelés mentesítő századok. Állományába tartozik egy hadosztály típusú vegyivédelmi-század, két ruházat és felszerelés mentesítő század, vegyi laboratórium és meteorológiai állomás.

A htp. vv. z. szervezeténél fogva alapvetően ruházat- és felszerelés mente- sítését és fertőtlenítését hajtja végre. Alkalmazását befolyásolja, hogy a had- sereg magasabbegységei, illetve ruházati raktárai részére szükségessé vált-e ru- házat és felszerelés mentesítése. A magasabbegységek érdekében az alkalmazás- nál lényeges körülmény az, hogy a mentesítést a ruházat hátraszállítása útján, vagy a hadosztály hadtápjánál települve hajtja végre. Utóbbi esetben szakasz, illetve század erőben ruházatmentesítő alegységet kell kikülöníteni.

Az MB rendelkezik mindazon erőkkel és eszközökkel, amelyek képesek a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait végrehajtani. Szerve- zeti felépítése biztosítja e rendszabályok időbeni, gyors végrehajtását. Szerve- zeti felépítéséből adódóan nagyfokú szállító, vontató, mentő és egészségügyi kapacitással rendelkezik. Tömegpusztító fegyverek elleni védelem szempontjá- ból gyenge vegyi-, sugármentesítő kapacitással rendelkezik, ez a következmé- nyek felszámolásakor nagy idővesztéséget jelenthet. E probléma megoldása érdekében a hadsereg fősoportosításának vegyibiztosítását végző vegyitartalé- kokból általában megerősíthető egy mentesítő századdal, és egy vegyi-, sugár- felderítő szakasszal. Tömeges csapások felszámolásakor – ha a csapások az MB szervezetét is súlyosan érintették – a megerősítésre kapott erőkkel a kö- vetkezmények felszámolása gyorsan végrehajtható. A tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályainak végrehajtásában részt vesznek az MB állomá- nyába tartozó alegységek, raktárak, vegyi-sugárfelderítő, vegyi-sugármentesítő, sugárellelőrző erői, illetve különféle speciális laboratóriumai.

A természeti tényezők hatásán az évszak, az időjárás, a terep, a talaj, a növényzet, a vízrajz közvetett és közvetlen hatását kell figyelembe venni. A természeti tényezők hatásától nagy mértékben függ a tömegpusztító fegyverek egyes fajtáinak alkalmazása, a htp. vv. z. várható működési körlete is.

A természeti tényezők meghatározzák a htp. vv. z. állományából létrehozott egyes szervek, figyelőrsők ruházatmentesítő állomások stb. elhelyezését.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj tevékenysége tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felszámolása érdekében

a) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladata

Az MB htp. vv. z. zászlóalja a tömegpusztító fegyverek elleni védelem alapvető alegysége, amely egyrészt az MB alegységeinek mentesítését, körleteinek vegyi-sugárfelderítését, figyelését, másrészt a hadsereg feladatainak megoldása érdekében a ruházat, lábbeli, egyéni védőeszközök, és felszerelések mentesítését és fertőtlenítését hajtja végre. A htp. vv. z. zászlóaljnak mindenkor készen kell lennie arra, hogy az MBF parancsára az adott helyzettől függő, rendeltetésétől eltérő harc-, vagy kiegészítő szakfeladatot is megoldjon.

A hadtáp vv. z. a következő rendeltetészerű feladatokat oldhatja meg: vegyi-sugárfelderítés; vegyi időjárás-federítés; tüzek felderítése és folyamatos megfigyelése; vegyi-sugárfigyelő őrszolgálatok közvetlen figyelési körzetében levő, mérgező harcanyagok, vagy radioaktív sugárszennyeződés által veszélyeztetett erők riasztása; az élőerők, hadianyagok, fegyverzet, víz, élelem, levegő és építmények sugárellenőrzése a kijelölt helyeken, illetve a teljes mentesítés alkalmával; hadtápcapatok és hadianyagok, fontosabb útszakaszok, tereppontok, építmények, vegyi-sugármentesítése; ruházat, lábbeli, egyéni védőeszközök és felszerelések mentesítése és fertőtlenítése; laboratóriumi minták vétele és elemzése.

Feladatai ellátásával egyidejűleg, vagy azon túlmenően szaktechnikai lehetőségeitől és kiképzettségétől függően megoldhatja a következő kiegészítő feladatokat: rombolási, tömegpusztító fegyverek pusztulási gócaiból történő mentés; kisebb tüzek lokalizálásában és oltásában való részvétel; álcázási feladatok megoldása kódosítással, illetve kódosítási feladatok szakirányítása; egészségügyi fürdetés; technikai vízellátás segítése vízkimeléssel és szállítással; fontosabb területek, vezetési pontok, segélyhelyek, konyhák stb. portalanítása; részvétel az MB harcbiztosítási feladatainak megoldásában; tábori mosodáknál, raktáraknál ruházat- és felszerelési anyagok szárítása forró (meleg) levegővel; tábori kórházak, segélyhelyek, sebesültgyűjtőhelyek stb. fűtése meleg levegővel.

A htp. vv. z. feladatait megoldhatja teljes állománnyal, vagy megosztva. Az összefegyvernemi hadsereg hadműveletében betöltött helyétől, szerepétől, a hadműveleti irányoktól, az egyes irányokban tevékenykedő magasabbegységek számától függően, a hadseregarancsnok elhatározásának megfelelően sor kerülhet az MB – ezen belül a htp. vv. z. – megosztására. A megosztás történhet közvetlenül a magasabb harcászaltszintbe helyezése után, az MB körletébe történő begyülekeztetés után, továbbá a kialakult helyzettől függően a hadművelet végrehajtása során, (A htp. vv. z. lehetséges megosztva az 1. sz. melléklet szerint.)

A vegyibiztosítási szakfeladatok megoldását a hadműveleti vegyibiztosítás általános rendszerében a következők szerint végezheti: az eredeti szervezetének megfelelően az MBF közvetlen irányítása alatt – figyelembe véve a HDS VVF intézkedését – vegyibiztosítási szervek, alegységek működtetésével és időszakos kikülönítésével; teljes állománnyal az MB biztosítási elemét képező vegyitalálékként; erői egy részéből létrehozott vegyitalálékként, és ezzel egyidejűleg alegységek időszakos kikülönítésével; a ruházat mentesítő alegységek

egy részének a hadművelet teljes időtartamára, vagy egy-egy időszakára valamely magasabbegységnek megerősítésül történő alárendelésével.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alegységei, illetve a vegyibiztosítás különböző szerveit kikülönítheti oly módon, hogy azok közvetlenül irányítása alatt működnek, vagy megerősítenek, illetve támogatnak valamely magasabbegységet, hadrnedi elemet, biztosítási elemet, szervet.

Megerősítés esetén a kikülönített alegységek a megerősített kötelék parancsnokának alárendeltségébe kerülnek, és a megerősítés időtartama alatt annak döntése alapján oldják meg feladataikat.

A támogatásra kikülönített alegységek rendszerint csak közvetlenül a szakfeladatok megoldásának időtartama alatt működnek a támogatott kötelék vegyivédelmi főnökének, illetve parancsnokának irányítása alatt általában olyan esetben, amikor a feladatot közvetlenül a támogatott csapatok körleteiben kell végrehajtani.

b) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj állományából létrehozható vegyibiztosítási szervek és elemek (2. sz. melléklet szerint).

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj szakfeladatainak érdekében vegyibiztosítási szerveket és elemeket hoz létre és működtet a harcüksültségi tervek, az MB tömegpusztító fegyverek elleni védelem és őrzés-védelem tervének alapján az általános előírásoknak, illetve a BF utasításának megfelelő rendben, helyen és időben.

A létrehozható vegyibiztosítási szervek és elemek a következők lehetnek:

vegyi-, sugár-, tűz- és időjárás-felderítés végrehajtására

- vegyi-, sugár- és tűzfigyelő őrsök;
- vegyi-, sugárfelderítő járőrök;
- laboratóriumi munkacsoport;
- különleges vegyifelderítő csoport;
- meteorológiai állomás;

sugárellenőrzés végrehajtására:

- sugárellenőrző elosztó helyek;
- sugárellenőrző járőrök;
- sugárellenőrző őrsök;
- laboratóriumi munkacsoport,

mentesítés végrehajtására:

- a ruházati mentesítő állomások;
- mentesítő állomás;
- mentesítő csoportok;
- terepmentesítő csoport;

vegyivédelmi anyagi-technikai biztosítás végrehajtására:

- mentesítő anyagfeltöltő helyek.

A felsorolt szerveket a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj a szakalegységeiből és eszközeiből hozza létre. A szakfeladatok összefonódása következtében és a műszaki-technikai lehetőségekből adódóan előfordulhat, hogy egyes esetekben

több, különböző jellegű szervnek kell együttesen feladatot megoldani, illetve egy szerv oldhat meg egyidejűleg többfajta feladatot. Ebből eredően összetett jellegű vegyibiztosítási szervek jönnek létre. Például mentesítő állomás és ruházatmentesítő állomás. Egy időben többfajta szakfeladatot végezhetnek a vegyi-sugárfigyelő őrök, vegyi-sugárfelderítő járőrök, a laboratóriumi munkacsoport.

c) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj együttműködése és a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felszámolása érdekében

Az MBF a tömegpusztító fegyverek következményeinek felszámolását az MB állományába tartozó hadtápalgységek, valamint a megerősítő hadtáp- és szakalegységek erővel és eszközeivel oldja meg. Az erőknél és eszközöknek biztosítani kell:

- a vezetés helyreállítását;
- a csapások gócainak felderítését;
- a személyi állomány, a terep, az utak, a technikai eszközök és anyagi készletek mentesítését;
- a közlekedési utak helyreállítását, a tüzek oltását, lokalizálását;
- az elkülönítő, korlátozó rendszabályokat, a kórokozók elleni óvintézkedéseket;
- a csapások körleteinek felderítésében részt vevőket, a mentőosztag állományát, eszközeit, tartózkodási helyét, készenlétét, feladatait, valamint a mentési munkában részt vevő egészségügyi erőket és eszközöket, a csapások alóli kivonás rendjét;
- a csapások következményeinek felszámolására vonatkozó együttműködési feladatokat.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj együttműködést szervez a következmények felszámolása érdekében az MB közvetlen alegységeivel, egyéb alegységeivel és ratáiraival, esetenként a hadsereghadtáp alárendeltségébe tartozó egészségügyi osztagokkal. Adatcsere és egyeztetés érdekében a közúti komendáns zászlóaljjakkal.

Együttműködés területei:

- vegyi-sugárfelderítés, -figyelés, értesítés és riasztás;
- járőrözés és rendészeti ellenőrzés;
- sugárellenőrzés;
- részleges és teljes mentesítés végrehajtása;
- laboratóriumok alkalmazása;
- műszaki, és álcázási munkálatok végrehajtása;
- mentőosztagban való együttes tevékenység összehangolása;
- tűzoltási, lokalizálási feladatok összehangolása.

Az ellenség által alkalmazott biológiai fegyverek következményeinek felszámolása érdekében együttműködést kell szervezni az egészségügyi és járványvédelmi osztaggal. Ez az osztag rendelkezik 8 laboratóriummal, amelyek képesek az ellenség által alkalmazott biológiai fegyverek azonosítására, rendszabályok foganatosítására és végrehajtására. Az osztag rendelkezik bakteriológiai, entomológiai, vírus, toxikológiai, radiológiai, valamint három mozgó laboratóriummal.

d) *A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj szakalegységei részvétele a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felmérésében és felszámolásában*

Az előzőekben ismertettük a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladatát, az állománytáblából létrehozható vegyibiztosítási szerveket, elemeket, együttműködését a következmények felszámolása érdekében.

A továbbiakban a htp. vv. z. szakalegységeinek részvételét, feladatait, ismertetjük a következmények felmérésében és felszámolásában, nem korlátozva az MB által létrehozott mentőosztagokba beosztott szakerők által végrehajtható feladatokra.

Kiindulási alapnak azt tekintjük, hogy az összefegyvernemi hadsereget megindulási helyzetben érte az ellenség tömegpusztító fegyvereinek hatása. Az alegységek feladatát nem egy konkrét helyzetre ismertetjük, hanem általában a velük szemben támasztott követelményeket, feladatokat és részvételüket a következmények felszámolásában.

Vegyisugárfelderítő rajok.

A hadtáp vv. z. a hadsereg hadművelete során megerősíthető 2–4 vegyisugárfelderítő rajjal.

A vegyisugárfelderítő rajok az alábbi feladatokat hajtják végre:

- megállapítják a tömegpusztító fegyverek következményeinek előrejelzéséhez szükséges indulási adatokat;
- észlelik a terep és a levegő sugárzó- és mérgező harcanyagokkal történt szennyeződését, megállapítják a mérgező harcanyagok típusait, valamint a terep sugárszennyezettségi fokát;
- felderítik és megjelölik a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett zónák (körletek, tereppontok) határait;
- kijelölik a szennyezett körletek (terepszakaszok) megkerülési útvonalait, valamint azon irányokat, menetvonalakat és terepszakaszokat, ahol a legacsonyabb a sugárszint;
- ellenőrzik a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett terep és levegő szennyezettségi fokának változásait;
- nagyobb szállítmányok esetén a szállítmányok biztosítása érdekében végrehajtják az útvonalak, vegyi-, sugár- és tűzfelderítését;
- mintákat vesznek a levegőből, vízből, talajból, növényzetről és más anyagokról, ezeket laboratóriumba küldik;
- végrehajtják a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett személyi állomány, fegyverzet, technikai eszközök, és anyagi tartalékok szennyezettségének ellenőrzését;
- végrehajtják a részükre meghatározott személyi állomány sugáradag ellenőrzését, és az időjárás-figyelést;
- ha az ellenség biológiai anyagokat alkalmaz, külső jelek alapján azokat felderítik, és ezekből mintát vesznek. A vett mintákat eljuttatják az egészségügyi szervekhez.

A fenti adatokat a vegyisugárfelderítő rajok végrehajtják önállóan, továbbá a harcászati felderítés szerveihez tartozó felderítő- és biztosító alegy-

ségek, valamint csapások következményeit felszámoló mentőosztatok állományában.

Az MB mentőosztagába beosztott vegyi-sugárfelderítő raj a fenti feladatok közül elsősorban a csapás körzetébe vezető útvonal felderítését, a csapás körzetének felderítését, kivonásra, mentesítésre alkalmas körlet felderítését, sugárellenőrzést, és minták vételét hajtja végre. Az útvonal felderítésével elősegíti a csapást szenvedett alegységek kivonását, szennyeztelen területekre történő irányítását. Ebben a folyamatban kell végrehajtani a kivonásra, mentesítésre alkalmas körletek felderítését.

A sugárellenőrzési feladatok az MB esetében kiemelt feladatként jelentkeznek. Az MB feladataiból, szervezeti felépítéséből adódóan, hatalmas mennyiségű anyagi eszközzel rendelkezik. A raktárakra mért csapások esetén az anyagok sokasága szükségessé teszi az alapos és részletes sugárellenőrzést. A sugárellenőrzés eredménye támpontot kell, hogy adjon a döntéshez, az anyagok további felhasználását illetően.

A minták vételkor hasonló nehézségeket okoz az anyagok sokasága és eltérő típusa. A vegyi-sugárfelderítő rajoknak a csapást szenvedett raktárak összes anyagából mintát kell venni és laboratóriumba vinni. Az anyagi készletek további felhasználását csak a laboratóriumi vizsgálat döntheti el.

A mentesítés teljességének ellenőrzését a vegyi-sugárfelderítő rajok a csapatok további feladatainak megkezdése, a mentesített anyagok felhasználása érdekében hajtják végre.

A vegyi-sugárfelderítő rajok feladataiból kitűnik, hogy a következmények felszámolásában csak közvetve vesznek részt, de munkájukkal, a beszerzett adatokkal hatékonyan elősegítik a következmények közvetlen felszámolását is.

Vegyi-sugármentesítő szakasz(ok).

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj a hadsereg hadművelete során megerősíthető egy mentesítő századdal. A megerősítés mértéke függ az MB-nak a hadműveletben elfoglalt helyétől, az ellenség tevékenységétől, az alkalmazott tömegpusztító fegyverektől, a hadművelet időszakától és attól, hogy az MB megosztása mikor történt meg.

A mentesítő szakasz alapvető feladata, hogy a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következtében szennyeződött hadtápalegységek és raktárak harc-képességének helyreállítása céljából vegyi-sugármentesítést hajtson végre.

A mentesítés végrehajtása a hadtápalegységek, raktárak harcban elfoglalt helyétől, szerepétől, pillanatnyi tevékenységétől, harc-képességi fokától, a szennyezettségi milyenségétől, és a rendelkezésre álló időtől függ.

A mentesítő alegységek az alábbi feladatokat hajtják végre:

- a sugár- és vegyszennyezett, vagy biológiai anyagokkal fertőzött személyi állomány teljes mentesítése;
- fegyverzet, harci technika és anyagi eszközök vegyi-sugármentesítése, fertőtlenítése;
- csapatmentesítő készletek feltöltése az MB alegységeinél és raktárainál;
- szennyezett utak, átkelőhelyek, fontosabb terepszakaszok vegyimentesítése és fertőtlenítése vezetési pontokon, segélyhelyeken, az MB alegységei és hadtáp objektumai elhelyezési körleteiben;

- rombolási góciókban - ha a személyi állomány nem hajt végre szakfeladatot - részt vesznek a feladataik végrehajtását akadályozó tüzek oltásában lokalizálásában.

A mentesítő alegységek feladataikat önállóan, a csapatok, raktárak elhelyezési körleteiben, menetvonalain az atom- és vegycsapások gócaiban hajthatják végre. Tevékenységüket alapvetően befolyásolja az a tényező, hogy az MB csapatai elsősorban a raktárakat emelő szállító alegységek - a hadsereg anyagi biztosítása érdekében - állandóan mozgásban vannak. Ha a szállító alegységet menetben éri a csapás és a harcképességüket nem veszítették el, részleges mentesítés után kiszállítják, illetve átrakó ponton átadják az anyagokat, ezután vonulnak teljes mentesítés végrehajtására a kijelölt körletbe.

Az alegységek a mentesítést végrehajtják átrakó ponton is mentesítve a szállítóalegységet és a szállított anyagokat. Abban az esetben, ha a szállító oszlop elveszti harcképességét - a mentesítési munkálatok után - a csapás közelében hajtják végre a mentesítő alegységek a feladataikat.

Az alapszabályzatokban megállapított mentesítési normákat szállító oszlopok mentesítésekor nem lehet figyelembe venni, mert a mentés nemcsak a szállítójárművekre terjed ki, hanem a szállított anyagokra is. Különösen nagy időeltolódás jelentkezik vegycsapás után páncélos- és gépkocsi anyagot, hordós kenő- és üzemanyagot, műszaki anyagot szállító oszlopok mentesítésekor.

A végrehajtott gyakorlati tapasztalatok alapján egy páncélos- és gépkocsi anyagokat szállító oszlop (54 darab 5 t-ás tkg.) mentesítése, gumiköpenyt szállító 11 db gépkocsi lemálházása, a gépjárművek és a lemálházott anyagok mentesítése, visszamálházása 6,5 órát vett igénybe. A mentesítő anyagszükséglet a kétszeresére emelkedett. Abban az esetben, ha a mentést a gépjárművek lemálházása után kezdik meg a mentesítési normaidő megközelítőleg az előírt duplájára emelkedik. A mentés idejét növeli a mentesítő gépkocsik újratöltése, bekeverése és telepítése.

Hasonló helyzet alakul ki, ha a szállító oszlopok sugárszennyezett terepszakaszon haladnak át, mert a sugárzó anyagok porai - ponyvával védett tehergépkocsik esetében is - a konzervált felületekre tapadnak, eltávolításuk csak a konzerváló anyaggal együtt lehetséges.

Ha az ellenség által mért csapás az MB csapatait körletben érte, akkor a mentesítés az előre kijelölt mentesítő körletben történik. A mentési munkák után a csapást szenvedett alegységet, raktárt kivonják a mentesítő állomásra.

A raktárak mentesítésekor sajátosságként jelentkezik, hogy sok olyan anyag van, amelyek vegyi-sugárszennyeződése esetén csak laboratóriumi vizsgálattal dönthető el, hogy az anyag mentesíthető-e, szükséges-e a mentesítés - vagy megsemmisítésre kerül. Érinti elsősorban az élelmezési anyagokat, az egészségügyi anyagokat, a katonai kereskedelmi bolt fogyasztási cikkeket. Ezen anyagok mentesítését a végrehajtott laboratóriumi vizsgálatok után az MBF döntése alapján lehet végrehajtani.

A mentesítő alegységek terepmentesítési feladatokat ritkán hajtanak végre. A hadsereg előrevonási útvonalait elsősorban a hadsereg vegyitartalékok mentesítő erői mentesítik. A htp. vv. z. által végrehajtható útmentesítési feladatokra akkor kerülhet sor, ha a csapás az MB körletének kivezető útjait, menetben levő csapatai előtti átjárókat, az új körletbe bevezető utakat szennyezte.

Ruházat-, és felszerelés mentesítő századok (normák és lehetőségek a 3., 4. sz. melléklet szerint).

A ruházat-, és felszerelés mentesítő századok a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alapvető alegységei. Eltérően a vegyi-sugárfelderítő és vegyi-sugármentesítő alegységektől, ezen alegységek alapvetően nem az MB érdekében hajtják végre szakfeladataikat, hanem a hadsereghadtáp és a magasabbegységek érdekében.

Alapvető rendeltetésük a hadsereg csapatainál szennyeződött ruházat, felszerelés, lábbeli és egyéni védőeszközök vegyimentesítése és fertőtlenítése.

A ruházat-, és felszerelés mentesítő századok feladataikat szakasz kötelékben – önállóan –, szennyezett ruházat, lábbeli, felszerelés és egyéni védőeszközök gyűjtőhelyein, vagy a hadsereg ruházati raktárak és a gépesített tábori mosodák körleteiben hajtják végre. Esetenként magasabbegységeknek alárendelve, azok hadtápjainál települt mentesítő állomásokon. Az alárendelés akkor válik szükségessé, ha a magasabbegység erdős-hegyes terepen, vagy önálló irányban folytat harctevékenységet.

A ruházat-, és felszerelés mentesítő állomásokat a hadművelet megindulásakor az MB megosztása után a magasabbegységek hadtáp körleteiben, az után- és hátraszállítási utak mentén, valamint a tábori mosodák és ruházati raktárak körleteiben kell telepíteni.

Ha egy század teljes állománnyal működik, akkor egy körletben két mentesítő állomást kell telepíteni, egymástól olyan távolságra, amely kizárja a mérgező harcanyagok átterjedését egyik állomásról a másikra. A mentesítő állomások telepítésekor figyelembe kell venni, hogy az állomásokra nagy mennyiségű mérgező- és biológiai harcanyagokkal szennyezett ruházatot és felszerelést szállítanak, így azok gőzei, aeroszoljai a szélmentes oldalon nagyobb távolságra eljuthatnak. Ezért a mentesítő állomások helyének kiválasztásakor figyelembe kell venni a körzetben levő más csapatok elhelyezését, és a lakott helyeket.

A hadsereg mért tömegpusztító fegyverek csapásai következtében nagy mennyiségű ruházat-, és felszerelés válik vegyi-, és biológiai anyagok által szennyezetté.

A ruházat-, és felszerelés vegyimentesítése és fertőtlenítése FMG-68-al és csapatmentesítő eszközökkel nem biztonságos. Elsősorban a maradó-, tapadó mérgező harcanyagok mentesítése nem megoldott. A fertőtlenítésre rendszerezett egyes anyagokkal a vegyi-, sugármentesítő alegységek nem rendelkeznek. Mentés és fertőtlenítés végrehajtására magas hőre, gőzre, zárt kamrára van szükség, amelyet csak ruházat-, és felszerelés mentesítő szakgépkocsik tudnak biztosítani.

A csapások következtében szennyezetté vált ruházatot és felszerelést a csapatok összegyűjtik és a szennyezett ruhagyűjtőhelyre szállítják. Magasabbegységek saját hadtápjukra, hadsereg közvetlen csapatok a kijelölt szennyezett ruházat gyűjtőhelyekre, a ruházati raktárak a szennyezett anyagaikat összegyűjtik és a raktár közelében tárolják.

A települt mentesítő állomások parancsnokai átveszik a szennyezett anyagokat. Átvételkor feltétlenül ismerni kell a szennyeződés milyenségét. Ha ez nem ismert, úgy a hadosztály vegyivédelmi főnök a hadosztály anyagait a hadosztály laboratóriumában, a hadsereg közvetlen csapatok a hadsereg vegyitartaléknál települt laboratóriumában, a hadsereghadtáp csapatai a hadtáp ve-

gyívédelmi zászlóalj laboratóriumában megállapítatják a szennyeződés milyenségét.

A mentesítő állomások parancsnokai az anyagokat mentesítés és fertőtlenítés után tábori mosodákba szállítatják együttműködve a gyűjtőhelyekkel, mosás céljából. A ruházati anyagokat mentesítés és mosás után a ruházati raktárakba kell leadni.

A gyűjtőhelyekre begyűjtött anyagok pótlását, cseréjét, az MBF utasításának megfelelően a naponta (esetenként) kiadott intézkedések szabályozzák.

Vegyi laboratórium feladata: szennyezett minták vizsgálata, ismeretlen mérgező harcanyagok azonosítása; a mentesítés hatékonyságának ellenőrzése; mentesítő anyagok ellenőrzése; vegyi-, sugárfelderítési adatok pontosítása; zsákmányolt anyagok megvizsgálása.

A laboratórium alkalmazásánál figyelembe kell venni a „Csapathadtáp Utasítás” vonatkozó pontjait, amely előírja:

„... a sugárzó-, és mérgező anyagoktól szennyezett élelmiszereket laboratóriumi vizsgálatnak kell alávetni, majd ezután dönteni a felhasználásukról;

- ... a vízlelőhelyek vegyi-, sugárfelderítése a vegyívédelmi szolgálat feladata;

- vágóállatok vizsgálatánál laboratóriumi vizsgálat szükséges;

- ... zsákmányolt élelmiszert, gyógyszert, hajtó- és kenőanyagot csak laboratóriumi vizsgálat után szabad felhasználni.”

A hadtáp vegyívédelmi zászlóalj laboratóriumának alapvetően figyelembe kell venni, hogy a hadsereghadtáp sajátosságaiból adódóan 15 különböző típusú laboratóriummal rendelkezik. Ezek között található speciális vegyi, élelmezési, egészségügyi, üzemanyag, valamint biológiai harcanyagok megállapítására alkalmas laboratórium. A laboratóriumok együttműködése biztosítja, hogy a feladatok végrehajtása specializálva legyen. Így a vegyi laboratórium elsősorban mérgező harcanyagokkal és sugárzó anyagokkal, illetve az ezekkel szennyezett mintákkal foglalkozik. Feladata még a mentesítés teljességének ellenőrzése is.

Az MB-t ért csapás esetén a htp. vv. z. laboratóriumában rendkívül nagy mennyiségű minta gyűlik össze. Ez az anyagok sokféleségéből adódik. A minták elemzésének sorrendjét a hadsereg hadtáp - ezen belül az MB feladata határozza meg. Minden eseten azon anyagok élveznek elsőbbséget, amelyek a hadsereg hadművelete érdekében legkorábban kiszállításra kerülnek.

Ha a laboratóriumban a vizsgálat során megállapították, vagy felmerül a gyanúja, hogy a vizsgált minta mérgező- és sugárzó anyagon kívül biológiai anyagokkal fertőzött, a mintát az élelmezési raktár és az egészségügyi és járványvédelmi osztag laboratóriumába kell küldeni további vizsgálat céljából. Az MBF az anyagok további sorsáról csak akkor dönt, ha a vizsgált anyagokról az összes laboratóriumi jelentések beérkeztek, illetve a parancsnokok javaslatot tettek. A vegyi laboratórium vezetője a vizsgálat eredményét a vegyívédelmi zászlóalj parancsnokának jelenti, aki azt javaslataival kiegészítve továbbítja az MBF-nek.

A mentesítés teljességének ellenőrzését a vegyi laboratórium a beküldött minták, illetve saját maguk által vett minták alapján végzik. Elsősorban a ruházat mentesítő állomásokról érkező - mentesítés utáni - mintákat vizsgálják.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj laboratóriuma a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményei felszámolásának befejezését igazolhatja a vizsgálat eredményeivel.

A tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott csapások következményeinek gyors felmérésére és felszámolására célszerű mentőosztag kijelölése és működtetése. A mentőosztagok összetételére lehetséges változatnak tartjuk az 5. és 6. sz. mellékletben rögzítettek, melyek megosztás esetén is biztosítják a feladat mielőbbi végrehajtását, s melyek szervezett működtetését az MB őrzésvédelmi tervében rögzíteni kell (gyülekezési helye, jele, ideje, mentőosztag parancsnoka, találkozási pontok, összeköttetés stb.).

Cikkünkben igyekeztünk bemutatni a htp. vegyivédelmi zászlóalj feladatát, beilleszkedését az MB védelmét szolgáló rendszerbe. Nem törekedtünk a kezelő személyzetek, alegységparancsnokok munkájának elemzésére, hanem a hadtáp vv. z. általános tevékenységét befolyásoló tényezőket, a tömegpusztító fegyverrel mért csapás következményei felmérésében és felszámolásában való részvételét ismertettük.

Felhasználtuk a személyes tapasztalatokat, lehetőségeket és alkalmazási elveket.

A téma további feldolgozását szükségesnek tartjuk, mivel meg kell vizsgálni a raktárak, szállítóoszlopok mentesítési lehetőségeit, mentesítő anyag és időnormáit.

Megoldásra vár a hadsereghadtáp – ezen belül az MB – állományába tartozó különböző típusú laboratóriumok együttműködése a csapások következményei felszámolása érdekében.

(Az 1–6. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)

Honi vadászrepülő-ezred harcászati gyakorlat hadtáp tapasztalatai

Skrabán László alezredes

A Magyar Néphadsereg egyik honi vadászrepülő ezredénél a közelmúltban különböző harckészültségi fokozatok beiktatásával harcászati gyakorlatot hajtottak végre.

A gyakorlat tárgya volt: magasabb harckészültség részenkénti bevezetésével végrehajtani az ezred hadiállományra való feltöltését. Az ezred harckészültségbe helyezése és harcászati alkalmazása a légi ellenség különböző magasságokon hagyományos és tömegpusztító fegyverek alkalmazásával végrehajtott tömeges csapásai visszaverésében az egyes objektumok felderítésében, valamint a földi célpontok megsemmisítésében, fő és hdm. repülőtérről folyó harctevékenység viszonyai között.

A gyakorlat célja: hogy az ezred alaprendeltetéséből adódó feladataira való készenléte, alkalmazása felmérésre kerüljön. Az ezred htp-ot olyan helyzetbe hozni, hogy az a várható tömeges, személyi, technikai és anyagi veszteségek mellett, hogyan képes alaprendeltetésének eleget tenni.

A gyakorlat módszere: harckészültség ellenőrzéssel kompenzált h. vre. e. harcászati gyakorlata három mozzanatban.

1. A fentieknek megfelelően az ezredbadi táp fő feladatait az alábbiak képezték

1. MHKSZ-i fokozatok részenkénti bevezetésének hadtápbiztosítása.

2. A bevonuló személyi állomány összekovácsolása, munkába állítása, beo-ba a feladatnak megfelelő foglalkoztatása. A népgazdaságból bevonult technikai eszközök átvétele, feltöltése és igénybevétele.

3. A harcászati gyakorlat tényleges és fiktív feladatai hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása hagyományos és TÖPFE-ek alkalmazása viszonyai között, egy időben két repülőtérről történő tevékenységgel.

A fenti feladatok lehetővé tették, hogy a h. vre. ezred hadtáp és egészségügyi szolgálata háborús tevékenysége szintjét, begyakoroltsága helyzetét fel lehessen mérni, meg lehessen állapítani az elért eredményeket és meglévő fogyatékoságokat.

A h. vre. ezredek feladataikat általában egy-három repülőtérről tevékenykedve hajtják végre. Ezen a gyakorlaton az ezred az alap- és hadművelési repülőtérről – egy repülő földi lövészzel összekapcsolva kellett, hogy tevékenykedjen.

Az ezred harcászati gyakorlata során a kialakult harcászati helyzetnek megfelelően a hadtáp és egészségügyi szolgálatnak ténylegesen az alábbi feladatokat kellett végrehajtani:

1. A Központ Hadtáp által kirakó állomásra kiszállított repülőhajtóanyag átvétele, bevizsgálása, beszállítása és felhasználása.

2. Nagy tömegű hagyományos és TÖPFE-től keletkezett markirozott sérült ellátása, kijelölt kórházba való beszállítása. A két ESH funkcionáltatása.

3. A vissza nem térő személyi és technikai veszteség repülőtérről történő tényleges kivonása, a kivont állomány ellátásának és foglalkoztatásának megszervezése.

4. Mentésítés ruházati biztosítása céljából meghatározott komplettek gk-n történő kikülönítése.

5. Az elrendelt tényleges szállítások végrehajtása.

6. Munkatérkép, biztosítási terv és helyzetjelentések vezetése, kidolgozása.

A kidolgozott harcászati és egyéb intézkedések, a közlések a hadosztály szintjéről kerültek kiadásra a gyakorlatvezető, illetve a döntnökök útján.

II. *A harcászati gyakorlat hadtápbiztosítása végrehajtásának tapasztalatai*

Az ezredhadtáp és egészségügyi szolgálat személyi állományának beérkezése – normaidőn belül – a terveikben foglaltaknak megfelelően került végrehajtásra. A ht. és tsz. állomány beérkezéséig a sorállomány szervezeten megkezdte az anyagi-technikai eszközök málházását, a részlegek funkcionális csoportonkénti megalakítását–besorolását.

A beérkezést követően a parancsnok hadtáphelyettes részt vett a parancsnok tájékoztatóján, majd – bár az időből kissé kifutva – megtartotta rövid differenciált feladatmeghatározását a szolgálatiág-vezetők részére, akik azonnal megkezdtek a feladatok végrehajtásának irányítását. A földi lépcsők málházása, besorolása, menetbiztosítása – az alaprepülőtéri széttelepülési körletben tevékenykedő részleg, kivételével – szervezeten, rendben történt és a lépcsők útbaindítása normaidőn belül került végrehajtásra. Ezzel párhuzamosan az alaprepülőtéren tábori körülmények között funkcionáló részlegek (üza. töltő pont, ESH, élm. ello. pont stb.) is megkezdtek a települést, az MVCS-ben részt vevő hadtáp személyi állomány és anyagi-technikai eszközök terv szerinti részlegekhez bevonultak, illetve funkcionálásuk feltételeit biztosították. A mozgósítás hadtápfeladatait szervezeten, alapvetően probléma mentesen hajtották végre. A bevonuló tartalékos állomány részére kulturált kiszerezésű első étkezést a beérkezést követően azonnal kiadták. A szükséges (vagy hiányzó) felszerelési cikkek kiegészítése, illetve a polgári ruhában bevonulók beöltöztetése a bevonuló helyen tervszerűen és probléma mentesen bonyolódott le. A bevonulási helyen egy fő orvos, egy fő eu. katonával előírás szerint végezte a tartalékosok vizsgálatát.

A népgazdaságból bevonult gépjárművek feltöltése – tartály kiegészítése – és a kiegészítő készletek kiadása a gépjármű átvevő helyen rendben megtörtént.

A ht., tsz. és bevonuló tartalékos állomány elhelyezésének, pihentetésének feltételei a szervezetszerző alegységeknél biztosított volt.

A hadtápszolgálathoz bevonult tartalékos személyi állomány összekovácsoló kiképzését a kik. terveknek megfelelően a 8. órától 4 órában állomány-kategóriáknak megfelelően hajtották végre. Kiemelt figyelmet fordítottak az új hadtáptechnikai eszközök kezelésének, működtetésének oktatására.

A HKSZ hadtápbiztosítási feladatainak vezetését és irányítását a jóváhagyott tervnek és a parancsnok konkrét követelményeinek megfelelően a PK HTPH törzsével a kezdeti feszültség feloldása után jól végezte, bár az információ csere és a helyszíni ellenőrzés vonatkozásában az aktivitás jobb is lehetett volna.

Összességében az ezred hadtáp és ü. szolgálata a HKSZ feladatokat normáidőn belül jól hajtotta végre. Az ezred hadtápszolgálata képes volt a váratlan harcckészültségi ellenőrzés feladatainak – korlátozó rendszabályok figyelembevételével – terv szerinti, megfelelő végrehajtására.

Harcászati feladat vételével egy időben a HTPH megkapta az előljáró hadtápbíráskodását és megkezdte a végrehajtás megszervezését. Az intézkedés feldolgozása során a htp. törzs nem fordított kellő figyelmet annak értelmezésére, a feladatok fontosságára és időrendiségére.

A feladatok megszervezését rutinból az évek óta meghonosodott sablon szerint akarták megoldani. Ennek következtében nem tudták kellően felmérni a ténylegesen végrehajtandó feladatok megszervezésének és az ezred fegyvernemi főnökkel való együttműködésnek fontosságát, jelentőségét. Az intézkedésben meghatározott – eddig ténylegesen még kellően be nem gyakorolt – feladatok komoly problémátel elé állították az ezredet, ezen belül a hadtápot és az együttműködőket.

A HTPH miután megértette a feladat „újszerűségét” azonnal hozzálátott a végrehajtás körülményeinek, a fő feladatok vizsgálatához, az azonnali szükségessé intézkedések megtételéhez. Mint például:

- a hadtápbíráskodás kidolgozása, előzetes intézkedés foganatosítása;
- az ESH-ek megerősítése (a kik. sebvivő katonákból);
- szállító eszköz tartalék képzése;
- a kikülönítendő ruh. mentesítő készletek mobil manővereztetése,
- a vissza nem térő egészségügyi veszteség elhelyezése, elm. ellátásának megszervezése, a markirozott sérültek kórházba szállítása,
- a kivonásra kerülő technikai eszközök csoportosítása, számbavétele és őrzése,
- katapultált rgv-ök felkutatásában való részvétel,
- a szolgálatiág-vezetők és az ezred hadtápbiztosításában részt vevők tájékoztatása, feladatok meghatározása stb.

A hadtápbíráskodás elkészítéséhez nagy szorgalommal hozzálátott tervező-szervező tiszt részére a HTPH az elhatározásának lényegét nem adta meg, így az elkészített intézkedés tartalma, terminológiája és formája erősen kifogásolható volt, így az csak második változatban felelt meg a követelményeknek.

A hadtápbiztosítási terv kidolgozását az érvényben levő elvek és a sergectst hadtáptörzs által kiadott módszertani segédlet alapján végezték el, mely a

következő napi harctevékenység hadtápbiztosításának vezetéséhez jó alapul szolgált. A terv kidolgozása, kimunkálása alkalmával a htp. szolg. ág-vezetők, eü. szolg. főnök és a többi (htp. biz.-ban) érintett fn-i és szolg. főnök nem kellő bevonása a végrehajtás során a tervező munka érdemi részét csökkentették. A terv kidolgozása leredukálódott a terv-szerv. tisztre, aki minden jó szándéka ellenére sem tudta pótolni a nélkülözhetetlen kollektív munka bölcsességét, illetve eredményességét, a HTPH a terv kimunkálásánál ugyanazt a hibát követte el, amit a hadtápbiztosításnál: követelményei realizálását nem kísérte figyelemmel, a terv kidolgozását nem irányította kellően, majd annak elkészítésekor azt nem vizsgálta (ellenőrizte) megfelelően. Az említett hiányosságokkal együtt a terv elkészült és a szükséges korrekciók után az biztosította a következő harcnap fiktív hadtápbiztosításának vezetését.

A ténylegesen végrehajtandó feladatokat – a HTPH szűk törzsével és az együttműködőket – nagy gyakorlati tapasztalatai felhasználásával, az elvárható követelményeknek megfelelően megszervezte és jól irányította. A várható, nagy tömegű sérült tényleges kórházba szállítása érdekében előre megfelelő szállító kapacitás tartálékot képeztek, a katapultált rgv-ök felkutatásában részt vevő hadtáp személyi állomány és technikai eszközök kijelölésére, felkészítésére kiemelt figyelmet fordítottak. A KA-ra kiszállításra kerülő repülőhajtóanyag fogadására-átvételére és felhasználására a HTPH megfelelő rendszabályokat fogantatott. A gyakorlat tényleges hadtápbiztosítási-kiszolgálási feladatait nagy aktivitással, folyamatosan, figyelemmel kísérte és menet közben a szükséges intézkedéseket mindig megtette.

Az ESH-ek az első TLCS-ás kezdetére készenlétüket alapvetően elérték. A csapások eü. következményeinek felszámolása vontatottan indult meg, mert az alegységparancsnokokat váratlanul érte az, hogy a döntnök által kijelölt markirozott sérült állomány ténylegesen kivonásra kerül és az nem vesz részt a továbbiakban a repülő-műszaki század tevékenységében. Nem alkalmazták az első és elvtársi segélynyújtás formáit, a súlyos sérültekről késve adtak tájékoztatást az ESH felé. A markirozott sérültek 90%-a az életmentő orvosi segélyhez szükséges időn belül a segélyhelyre beérkezett. A sérültek osztályozása, nyilvántartásba vétele, ellátása különösen az első TLCS-nál lassan, vontatottan haladt. A SH-ek személyi állományának elosztása, irányítása és igénybevétele nem a legszakosítottabbra történt. Az 1. sz. ESH-en a sérültek egyirányú áramlását a települési hely nem megfelelő kiválasztása miatt nem tudták biztosítani. Kezdetben szervezetlenül hajtották végre a sérültek fegyvereinek levételét, összegyűjtését. A második TLCS-nál keletkezett sérültek sugármentesítését – a SH mellé telepített MÁ ellenére nem hajtották végre. A sérültek SH-en történő szabályozás ellátása, valamint a kijelölt kórházakba történő beszállítása szervezetten, szakszerűen került végrehajtásra. A SH-eken összesen 149 főt láttak el, ebből kórházba szállítottak 87 főt (három fordulóval, helyben „gyógyítottak” 45 főt, ellátás után az aeg-hez visszaküldtek 17 főt).

A kiürítő kórházak átlagos távolsága 60–70 km volt. Egy szakgépkocsi forduló ideje 2,5 óra, egy általános rendeltetésű seb. száll.-ra berendezett tkg. forduló ideje 3 óra volt átlagosan. A fordulódők biztosították, hogy a sérültestől számított szükséges időn belül a legsúlyosabb „sérült” is megkapja a szak-, illetve a szakosított orvosi segélyt. Az ezred EÜSZF-e a kezdeti „meglepetésből” felocsúdva feladatát fokozatosan javuló színvonalon végezte el. Mint fiatal EÜSZF-nek ez a gyakorlat széles körű tapasztalatokat adott, a

harctevékenység egészségügyi biztosításának megszervezésében, végrehajtásában, és vezetésében.

A „megsemmisült” vagy „megrongálódott” szállító és kiszolgáló gépjárművek tényleges kivonását szervezetten, a repülőtér lakóövezetében hajtották végre.

A meghatározott időre KÁ-ra kikerkezett négy tartálykocsi repülőhajtóanyag átvételét a hdm. repülőtéren tevékenykedő üza. részleg hajtotta végre. Az átvevő részleg feladatát szakszerűen, a vonatkozó harcászati és biztonsági előírások betartásával két órán belül jól hajtotta végre. Az átvett repülőhajtóanyag PL-2 labor vizsgálata után került csak felhasználásra. A feladat nehézségi foka az volt, hogy a hdm. repülőtérre áttelepült töltő gk-ik még nem ürültek le és így a TSZ-1 jelentős részét 25 m³-es ellasztikus tartályokban kellett betárolni.

Az alaprepülőtéren RP-ből tevékenykedő h. vre. szd.-ok rg.-einek feltöltését – annak ellenére, hogy a töltő gk. 20%-a kivonásra került – zökkenőmentesen biztosították. A gímű. üzemanyag-töltő-állomás berendezése és működtetése szakszerű volt.

A két repülőtér közé kiküldött ruházati mentesítő készlet manővereztetése (vezetése) új feladat elé állította a htp. tö.-et. Újszerű, a feladat nehézségi foka az volt, hogy az anyag szükséglet helyét és idejét a HTPH-nek kellett eldönteni, de ezt előre nem tudta, így a fő problémája az volt, hogy a gímű. manővereztetését hogyan oldja meg, amikor majd a mentesítő készlet felhasználásának igénye felmerül. Végül is megtalálták a megoldást, úgy, hogy a hdm. reptér hadtáp részlegét értesítették, hogy hol helyezték el a ruh. cserekészletet szállító gímű.-et, a htp. rlg. felvette vele a kapcsolatot és így annak közvetlen irányítását motorkerékpáros hírvívővel oldották meg.

A katapultált rgv.-ök felkutatására vonatkozó feladatot az ezredparancsnok leszükitette egyértelműen hadtáp feladattá: a végrehajtás megszervezését és végrehajtását a HTPH-re bízta. Így az egyes mozzanatba beállított és ténylegesen a terepen híradó eszközzel, elhelyezett „katapultált” rgv.-k érdekében létrehozandó kutató-mentő csoport feladatának meghatározását, a csoport felkészítését és a munka irányítását a HTPH végezte el. A feladat ténylegesen, eredményesen végrehajtásra került négy alkalommal. A tapasztalat lényege az volt, hogy nem szabad azt a feladatot egyszerűen hadtáp feladattá leredukálni, mert a kutató-mentő csoport tevékenységét elsősorban helikopterrel, vegyvédelmi, híradó, htp. erők és eszközökkel hajtja végre. Tehát ennek közvetlen irányítása, egyértelműen törzsfőnöki, vagy helyettesi feladat lehet.

Az alaprepülőtéren széttelepítési körletből tevékenykedő hadtáprészlegek telepítésének és készletének elérése igen körülményesen, irányítás nélkül, spon-tán zajlott le. Ez különösen jellemző volt az 1. sz. ESH-re.

A részlegek működtetése a tényleges ellátási feladatok érdekében zavar-talan volt, ezen belül is jól működtek az üza. és elm. ellátó pontok. Az állandó és behívott változó állomány hadtáp ellátása vonatkozásában kirívó probléma nem volt, mindenkori időben és megfelelő mennyiségben megkapta járandóságát mely pozitíven befolyásolta a személyi állomány hangulatát, a feladatokhoz való jobb hozzáállását.

A PK HTPH, a törzs és fegyvernemi főnökök együttműködése nem felelt meg a vele szemben támasztható követelményeknek. Nem mutatkozott meg kellően a HTPH koordináló szerepe.

A TLCS-ok hadtáp következményei felszámolására a PK HTPH jó elhatározásokat hozott, arra intézkedett és végrehajtása helyzetét számonkérte. A katapultált rgv-ök felkutatása és mentése feladatait – kezdeti bizonytalankodás után – megfelelően végrehajtották.

Összességében: a harcászati gyakorlat hadtápbiztosítása fiktív és feszített tényleges feladatait – tapasztalt hiányosságokkal együtt – esemény mentesen, normaidőn belül, igen jó hozzáállással hajtották végre, aminek alapján a harcászati gyakorlat hadtápbiztosítása „JÓ” összegezett értékelést kapott.

Következtetésként és tanulságként megállapítható, hogy az ilyen és ehhez hasonló ellenőrzési módszerek alapvetően biztosítják egy-egy alakulat felkészültsége helyzetének felmérését. Megállapíthatók az ÁHKSZ időszakában végrehajtott feladatok eredményei és fogyatékosai, pl: a PK HTPH és tervező-szervező tisztje nem fordítottak figyelmet kezdetben az előjárói intézkedés értelmezésére, az abból levonható következtetések és feladatok megítélésére. Nem volt megfelelően szervezett, leszabályozott a hdm-i repülőtéren tevékenykedő htp. részleg és az ezred HVP közötti információcsere, a jelentési rend.

Az állománynál nem realizálódott megfelelően a korábbi időszakban végrehajtott egészségügyi kiképzés, nevezetesen az ön- és elvtársi segély gyakorlati része. Ezekkel a lényegesebb hiányosságokkal szemben igen pozitívan bizonyította az ezredhadtáp azt, hogy képes a ténylegesen kivonásra került személyi állomány és technikai eszközök – tehát a nagy tömegű „veszteség” – ellenére is a vre. szd.-ok harctevékenységének hadtápbiztosítására. A hadtápvezetés a kezdeti „kiengedés” után munkáját, követelménytámasztását, igényességét megfelelően fel tudta használni arra, hogy a repülő harcászati gyakorlat hadtápbiztosításának – tényleges és fiktív – feladatait példásan végrehajtsa.

Ilyen tapasztalatokkal gazdagodott ezen a HKSZ ellenőrzéssel egybekötött harcászati gyakorlaton az ezredhadtáp és a részt vevő tagozatok szakállománya is.

Tiszthelyettesek lesznek belőlük

(Az 1977-ben felvett hivatásos hadtáp tiszthelyettes hallgatók néhány jellemző vonása.)

Németb László alezredes

Milyenek azok a fiatal emberek, akiket hivatásos tiszthelyettesekké akarunk nevelni a rendelkezésre álló két esztendő alatt?

A kérdés jogos, és csakis tényekre alapozott megválaszolása által osztható el a hiedelem, hogy „a tanárnak nincs más dolga, mint leadni az órákat” és csakis ezáltal lehet cáfolni azokat a „nézeteket” is, amelyek elképzelhetetlennek tartják e fiatalok szakemberré és parancsnokká válását.

Hallgatóink különböznek tőlünk. Tőlünk: parancsnokoktól, kiképzőktől. Tudomásul kell vennünk, hogy ez nem a tökéletlenség állapota nálunk, ennek az életkornak is meg van a rendeltetése és funkciója. *Ezért*, amikor pedagógiai praxisunkban arról döntünk, hogy hallgatóinkban mi a jó és mi a rossz, nem szabad abból kiindulnunk, hogy mennyire hasonlítanak ránk, vagy különböznek tőlünk.

Az 1977 májusában felvett hallgatói állomány konkrét elemzése előtt le kell szögezni a közismert igazságot: a szocialista társadalmi viszonyok kialakulása és a kulturális forradalom következményeként ifjúságunk egésze öntudatosabbá, műveltebbé és társadalmilag egységesebbé vált. Ez a tény döntően befolyásolja a Magyar Néphadsereg tiszthelyettesi karának belső minőségi tartalmát. Ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni, hogy a szülők anyagi és kulturális helyzetének, műveltségének különbségei, a tanulás, a szellemi fejlődés különböző feltételei az ifjúságot – természetesen nem a régi értelemben – de rétegekre bontja. Vagyis, ha nem akarunk szubjektív ábrándjaink áldozatává válni, akkor – több éves tapasztalatainkat értékelve – el kell ismerni, hogy a *hadtáp kiképző bázisra bevonuló hallgatókat nem egyszerűen a magyar ifjúság kicsinyített másának, hanem annak, egy többé-kevésbé sajátos csoportjának kell tekinteni.*

Hallgatóink zöme 18–21 éves fiatalember, akik az általános iskolai illetve többségükben az iparitanuló-iskola elvégzése után jelentkeztek a tiszthelyettesi pályára.

Politikai-ideológiai arculatuk jellemzésének döntő szempontja, hogy a felvett hallgatók között igen magas a munkás (kb. 60%) származásúak aránya. A mezőgazdasági munkás és alkalmazott származás aránya 40%. Ez az arány évek óta jellemző, hasonlóképpen az is, hogy értelmiségi származásúak nem jelentkeznek erre a pályára.

Ez az arány egészségesnek mondható. Hozzá kell tenni, hogy ebből mind-
ezidáig nem vontuk le a szükséges következtetéseket részben pedagógiai praxi-
sunkra, részben a tiszthelyettesek megítélésére általában. Pedig ez igen fontos
lehetne, mert ezek a fiatalok már részben megszerezték és magukkal hozták a
munkásosztály és a szocialista parasztság néhány jellemző tulajdonságát. Évek
óta jellemző tapasztalat például, hogy a szocializmus evidens számukra, nem
tapasztaltunk körükben antimarxista, nacionalista nézeteket, a kapitalizmus ösz-
szehasonlításában egyértelműen látják a lényegét; nem húzódnak a fizikai mun-
kától; szembenállnak (illetve közömbösek) azzal, aminek nem látják az értel-
mét; erős bennük a kritikai szellem (különösen erkölcsi-politikai kérdésekben),
érzékenyen reagálnak a szavak és a tettek közötti ellentmondásokra.

Ami konkrét ismereteiket illeti. A szakmunkásiskola (ált. iskola) kereté-
ben valamennyien tanultak történelmet. A szakmunkásiskolában a *történelem*
oktatás viszonylag kevés óraszámban folyik, de a leglényegesebb, hogy a hall-
gatók sem szívesen tanulják. A tárgy világnézeti összefüggései nem tárultak fel
előttük. Jellemző, hogy nagyrészt az „előírt” ismeretanyagot csak részben te-
te magáévá.

A magyar nyelv és irodalom tárgyat is kicsi óraszámban tanulták, és úgy
érik, hogy „nem lényeges tantárgy”. A legjelesebb alkotókra is alig emlékez-
nek, műveiket nem ismerik. Írásos munkájuk gyenge – rengeteg a helyesírási hi-
ba; jellemző a rossz, érthetetlen fogalmazás, beszédkézségük gyenge.

A tanórán kívüli időben szerzett pol. ismeretek alig tapinthatók. A tan-
órán kívüli munka nem jellemző a szakmunkásképzésre, ezt a pedagógusok sem
szorgalmazták. (Kollégiumban lakók emlékeznek egy-egy pol. beszélgetésre.)

A felvett hallgatók kb. 60⁰/₀-a KISZ-tag. Akad néhány KISZ-funkcioná-
rius és Ifjú Gárda tag. Ezek a fiatalok elég jól tájékozottak. A többség szer-
vezeti kapcsolata azonban elég gyenge, leginkább egy-egy társadalmi munka él-
ménye él bennük.

Hallgatóink általános műveltség tekintetében a magyar fiatalság kevésbé
kvalifikált csoportját képezik. Olvasmányaik között vezet a krimi, a kalandreg-
ény. A többség nem olvas rendszeresen újságot, az időszerű bel- és külpoliti-
kai kérdésekben igen hiányos válaszokat adtak a felvételi alkalmával. Szórako-
zásuk egyik tipikus formája a „presszóban” való üldögélés. A túlnyomó többség
sört iszik, csetleg töménnyel keverve. Elég nagy azok száma, akik azt mondták,
hogy semmilyen alkoholt nem isznak.

Nagyrésztük családban nevelkedett, de jórésztük elvált szülőkkel vagy gyám-
mal. Jellemző a munkáscsalád, de nem az ebből elvárt gondolkodás jellemzi a
jelölteket. Meglehetősen szabadon élt a többség: azt csinált, amit jónak látott. A
kereseteket jórésztüknek nem kellett hazaadni. Részben ezzel függ össze, hogy
az egyre erősebb felvételi „szűrő” ellenére sok közöttük a nehezen nevelhető,
hiányos érdeklődésű fiatal, akikre a következetesség hiánya, a felszíniesség és
a közömbösség a jellemző.

A felvett fiatalok *intelligencia szintje* nagyjából megfelel az előző 3–4 év
átlagának. Most új vonás, hogy a közepesek (kb. 60⁰/₀) száma növekedett (kö-
zepesnél magasabb kb. 16⁰/₀; közepesnél alacsonyabb 24⁰/₀). Ebben az évben is
jellemző, hogy az intelligencia szint nem egyezik a viszonylag alacsony iskolai
eredményekkel, annál lényegesen magasabb. Az iskolából hozott átlag szerint a
szakaszokban a sorrend: Élelmzés 3.17; Ügyvitel 3.10; Általános htp. 3.01;
Elhelyezés 2.92; Egészségügyi 2.87; Üzemanyag 2.76.

Az intelligencia szint sorrendje: ügyvitel, élelmezés, általános htp., elhelyezés, egészségügy.

Ez is mutatja, hogy ezek a fiatalok *nem szerettek tanulni, de többre képesek*, s ha felismerik a tanulás jelentőségét, akkor képességeik révén sokkal jobb eredményeket érhetnek el. (Néhányan már a felvételi alkalmával elmondták, hogy „most már igazán akarok tanulni”. Sőt nem kevés azoknak a száma, akik mint tiszthelyettesek érettségizni, majd tiszt vizsgát szeretnének tenni.)

A pályához való kötődést (motiváció) három minőségre (jó, közepes, gyenge) osztottam. Az eredmény általában hasonló az eddigiekhez: Jó (40⁰/₀): ezek olyan fiatalok, akik tudatos elhatározással jelentkeztek a pályára. Szüleik, ismerőseik, esetleg barátaik révén jó ismereteket szereztek a hadseregről és a hadtápszolgálatról. Többnyire világosan látják perspektívájukat, érvényesülési lehetőségeiket. Közepes (38⁰/₀): ezek olyan fiatalok, akiknek többnyire romantikus elképzeléseik vannak a pályáról. Tetszik nekik az egyenruha, a „katonaelet”, „itt lehet lőni”, „gyakorlatozni” stb. Gyenge (22⁰/₀): itt olyan fiatalokról van szó, akik vagy a szétzilálódott családból menekülnek, vagy csalódtak szakmájuk lehetőségeiben és most úgy érzik, hogy a hadseregben új életet kezdhetnek. Ide tartoznak azok, akik nem tanultak, szakmájuk nincs, ezért mint utolsó nagy lehetőségként, itt próbálnak „talajt fogni”. A motiváció tehát bizonytalan, ezek a fiatalok erősen befolyásolhatók – sajnos nemcsak jó, de rossz irányban is.

A motiváció fontos mutatója a szakmaválasztás tudatossága. E téren elég jó a helyzet. Hadtápra jelentkezett (ebben minden szakág benne van) első fokon kb 70⁰/₀; második és harmadik fokon kb. 12⁰/₀; más szakról jött át (nem volt alkalmas távirásznak, felderítőnek stb.) kb 18⁰/₀. A jelentkezés tudatosságának sorrendje: élelmezés, egészségügy, általános htp., elhelyezés, üzemanyag, ügyvitel. (Az ügyvitel minden bizonnyal azért került utolsó helyre, mert először indul ilyen szakmai szakasz, s a pályáirányítás során még nem tudtak kellő felvilágosítást nyújtani a jelentkezőknek.)

Érdemes utalni arra, hogy a felvételre jelentkezők általában azzal indokolták személyes elhatározásukat, hogy szeretik a rendet, a fegyelmet, szeretnek emberekkel foglalkozni. A rend szeretetét, a fegyelem utáni vágyat sokan a munkahely laza munkafegyelmével, az emberek közötti felületes kapcsolatokkal magyarázták.

Szakmai képzettség vonatkozásában a helyzet változott a múlt évihez képest. Most a felvett hallgatók kisebb százaléka rendelkezik szakmunkás bizonyítvánnyal. Ez az arány alatta van a többéves átlagnak. A szakma tanulásában és gyakorlatában közepes és jó eredményeket szereztek.

Ebben a vonatkozásban igen fontos összefüggés, hogy miképp alakul a jelölt szakképzettsége és a válszott szakág összhangja. A legkedvezőbb képet az élelmezési szakasz összetétele mutatja. Itt a hallgatók többsége szakács vagy valamilyen rokonszakmában szerzett szakmunkás-bizonyítványt. Közepes az összhang az elhelyezési, ügyviteli, általános hadtáp és üzemanyag szakaszoknál. Elhelyezési szakra főként olyanok jelentkeznek, akik kőműves, ács, asztalos stb. szakmunkások. Az „ügyvitelieknél” lényeges szempont volt a megbízhatóság, az átlagnál jobb írás és helyesírási készség, s ezt általában érvényesíteni tudták. Az általános hadtápra jelentkezőknél – a szakma figyelembevétele mellett – fontos szempont volt, hogy kitapintsunk bizonyos parancsnoki kvalitásokat is – ez jórészt sikerült is. Az üzemanyagos hallgatóknál – nagy szerepet kapott

a gépkocsi szeretete s, hogy egészségügyi szempontból is alkalmas legyen. A legkisebb összhang a szakma és a választott szakág között az egészségügyi hallgatóknál tapasztalható, a korábbi évektől eltérően most kevesebb volt az olyan jelentkező, aki a polgári életben is hasonló munkaterületen dolgozott. Természetesen – ahogy minden szaknál – ragaszkodtunk ahhoz, hogy az alapvető feltetelek itt is meglegyenek. Például olyan fiatal, aki andorodik a vér látásától, képtelen az emberek ápolására stb. nem vettünk fel erre a szakra.

A felvételre jelentkezőket *fizikai állóképesség* szempontjából sajátos feladatrendszer mérte, ami talán inkább az ügyességet és a rendszeres sportolást jelzi. Ezért pl. igen jó fizikai adottságú fiatalok is „nem megfelelő” eredményt értek el. A végső arány – „*megfelelő*” 65⁰/₀; „*nem megfelelő*” 35⁰/₀. Az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy van jónéhány fiatal, akiről „már messziről látszik”, hogy fizikailag gyenge.

A hallgatók megismerése a pedagógia közismert követelménye és kategóriája. Bizonyos, hogy a társadalmi és helyi oktatási-nevelési célok csak akkor valósíthatók meg, ha pedagógiai praxisunk szerves részévé tesszük a hallgatók megismerését. Az első lépés a felvett hallgatók jellemző vonásainak értékelése és az *oktató-nevelő munkára vonatkozó következtetések levonása*.

Visszakanyarodva a bevezető szakaszban feltett kérdésre – „Milyenek első éves hallgatóink?” – a tények értékelése alapján megállapítható: olyan első éves hallgatói állománnyal rendelkezünk, amely egészét tekintve alkalmas arra, hogy a két esztendő alatt a követelményeknek megfelelő tiszthelyettesi gárdává váljék.

A lehetőség valóráváltása érdekében azonban az általános nevelési irányelvek *túl* célszerű az alábbiakra jobban figyelni.

Egy sor – a munkásosztályból, a szövetkezeti parasztságból hozott – pozitív tulajdonsággal rendelkeznek, ami jó alap osztálytudatuk és szemléletük tudatos kifejlesztéséhez. Természetesnek tekinthető, hogy világnézetük, politikai igényességük még kiforratlan. Ezek kibontakoztatása az iskolán folyó nevelőmunka fontos feladata. A két év során el kell érni, hogy a legjobb KISZ-tagok párttaggá, a szervezeten kívüliek pedig aktív KISZ-tagokká váljanak.

A motiváció első tapasztalatai alaján bizonyos, hogy a hivatástudatra nevelés alapvető feladat. Különösen fontos a bizonytalanok hivatásérzetének kibontakoztatása. Számolni kell azzal a tapasztalattal, hogy ezek a fiatalok 4–6 hónapi tanulás után kezdenek arról beszélni, hogy a tiszthelyettes társadalmi presztízse nem túlságosan magas. Úgy vélik, hogy tiszthelyettes mindenki lehet, alacsony iskolai eredménnyel felvehető, és alacsony eredményekkel kibocsátható. A lemorzsolódás csökkentésének feltétele a jól szervezett hivatástudatra nevelés.

A szabad idő értelmes kihasználására, a kulturált szórakozásra nevelés lényeges feladat, másként egy részük útja a kocsmába vezet. Fontos tennivaló fizikai állóképességük fejlesztése is, különösen a felvételinél „nem megfelelő” minősítésűeké tervszerű, kiemelt fontosságú feladat. S végül utalni kell arra is, hogy jellemző ezeknél a fiatalembereknél – kb. 10–20⁰/₀-nál – az idegrendszeri labilitás. Alvásszükségletük napi 7–9 óra. E nélkül állandó álmatlansági és fáradtsági érzetük van, s ez megfosztja őket a kitartó figyeltől, az aktív munkától.

Végső következtetésként megállapíthatjuk: ha hallgatóink megismerésének tanulságait jól hasznosítjuk a nevelő-oktató munkában, akkor bizonyos, hogy túlnyomó többségükből a követelményeknek megfelelő tiszthelyettes válik.

„Üzemgazdaságtan vagy csapatgazdaságtan”

Bogdány Tamás főbadnag

A fenti „alternatívát” és az ebből adódó oktatásmódszertani gondolatokat az a – tisztképzési koncepció kidolgozását célzó – elméleti és gyakorlati munka vetette fel, amely a Magyar Néphadsereg hadtápjában, de a ZMKMF hadtáptanszékén is szenvedélyes vitákat váltott ki 1977 végén. A téma kapcsán nem célozom különböző „reform” gondolatok kifejtését, egyrészt azért, mert alapvetően nem oktatási reformra, hanem minőségi munkára van szükség a képzés minden területén; másrészt – mivel a szellemi tőke a legmagasabb megtérülési idejű jószág – ezért itt a legkárosabb az ún. nagy ugrás koncepciója. Mégis, a helyes prognózis előre vetítéséhez szeretnék hozzájárulni akkor, amikor a címben felvetett természetellenes kettősség, káros „vagy – vagy” szemlélet kritikájával foglalkozom.

A ZMKMF-án bonyolódó általános hadtáptisztképzés üzemgazdasági vetületét kidomborító követelmények azt a célt állítják a hallgatók elé, hogy – kibocsátásukat követően – képesek legyenek a csapatok készletgazdálkodásának szervezésére, irányítására, ellenőrzésére és elemzésére. Ennek érdekében el kell sajátítaniuk a tervezési, beszerzési, szállítási, tárolási, ellátási, üzemeltetési, és információs alrendszerek körültekintő működtetését biztosító szemléletet a képzés során. A jelenleg érvényben levő kiképzési program szerint ezeknek az elvárásoknak leginkább egy üzemgazdász képzettségű szakember képes eleget tenni. A követelmény rendszerből is következik, de a program ismerete alapján is egyértelmű, hogy ún. általános képzettségű – mondhatnám úgy is „funkcionális” folyamatokra képzett – szakemberek kibocsátása jelenleg a cél.

Mennyiben reális, illetve irreális ez a célkitűzés? Reális képzési rendszerünk van abban a vonatkozásban, hogy a gazdálkodási rendszer funkcionális folyamatainak a kidomborítása egybeesik a népgazdasági törekvésekkel, valamint, hogy a helyes *folyamat elemzésen* alapuló képzés képes kielégíteni a hatékonysági követelmények személyi feltételeit. A célkitűzés alapvető irreálitása a gazdálkodás jelenlegi ágazati megosztottságában rejlik. Az ágazati szférákat ugyanis nem fizik rendszerbeli egésszé a jelenleg tévesen felfedett funkcionális folyamatok, ezért mesterséges szakági elkülönüléssel, a rendszertől idegen, a gazdálkodási áttekinthetőséget akadályozó, külön-külön működő anyagi és pénzügyi csatornákkal találja magát szembe a kibocsátott hadtáptiszt. Gazdálkodási gyakorla-

tünk folyamatos tökéletesítése, az anyagi és pénzügyi információ együttes elemzésére törekvő modern üzemgazdasági szemlélet egyre fokozottabb térnyerése, valamint a gazdálkodás jelenlegi rendszere és szervezete megköveteli tőlünk olyan oktatási rend megvalósítását, amely a *gazdálkodási realitásokból kiindulva*, konvertálható elméleti ismeretekkel képes félrevezetni a tisztjelölteket. Alapvető követelmény tehát a dinamikus ismeretátadás, vagyis a csapatgazdálkodás várható fejlődésének felmérésén alapuló képzési rend megvalósítása. Ez azért is nagyon fontos követelmény, mert a hadsereg gazdálkodás, mint rész, nem választható el népgazdasági bázisától, mint egésztől. Az a már-már közhelyként hangoztatott *igazság*, hogy a rész fejlődési tendenciái csak az egészből vezethetők le, arra enged következtetni, hogy a hadsereg gazdálkodásában meglévő jelenlegi elkülönültség – a szükségszerű specialitások fenntartása mellett – a népgazdaságba történő szerves integrálódás folyamatában fokozatosan megszűnik. Erre a folyamatra a hallgatókat, a jövő hadtáptisztjeit az alábbiak hangsúlyozásával kell felkészítenünk:

1. Az ún. általános gazdasági ismereteket adó tantárgyak struktúráját jelentőségüknek megfelelő differenciálással kell felépíteni. Ez azonban nem jelenthet valamilyen önkényes rangsorolást. Reálisan és pontosan fel kell mérni a gazdálkodás rendszerében lezajlott funkcionális folyamatokat (pénzügyi, számviteli, szervezői... stb.) és a működés megkívánt rendje fogja megalkotni ennek a fontos tantárgyi struktúrának a logikus felépítését. Nem az oktatási intézmény szervezeti sajátosságainak kell megszabnia a tantárgyi szerkezetet, hanem az elérendő cél mindenkor a determináns. Nézzünk néhány példát erre a gyakorlatra!

a) Avval, hogy a ZMKMF óra- és vizsgaterve önkényesen az alapozó tantárgyak körében sorolja a számviteli és gazdálkodás tárgyat, eleve tagadja a számviteli információ-szervezés funkcionális szerepét és így a szaktantárgyi jelleget. Mivel a programszerkesztés során nem lettek feltárva a számvitel és gazdálkodás – igenis létező – alapozó tantárgyi kapcsolatai (politikai gazdaságtan, pénzügy), a hallgatókat olyan helyzetbe hozzuk, hogy a szocialista bővített újratermelés ismerete nélkül kívánjuk meg az ebből fakadó gazdasági információk szervezését, rendszerezését.

b) Hasonló a helyzet a pénzügytan oktatásával is. Pénzügyi kihatású folyamatokat oktatunk az első, második és harmadik félévben, de csak a negyedik félévben ismertetjük meg a hallgatóval a marxi érték – és pénzelmélet lényegét.

2. A népgazdaságra jellemző ágazati elkülönültség a Magyar Néphadsereg gazdálkodására is jellemző. *Ez tény*, amit nem kezeltünk a jelentőségének megfelelően, hanem a gazdasági integrálódás rosszul prognosztizált folyamatát tekintettük alapnak, megfelelkezve az integrálódással együttjáró specializációról. A szakági specializáció realitás, melynek figyelembe vételét a gyakorlat megköveteli tőlünk. Nem eshetünk azonban át a ló másik oldalára. A jelenleg meglévő szakszolgálati „elkülönültséget” úgy kell figyelembe vennünk, hogy az általunk kiképzett szolgálatiág-vezetők képesek legyenek a csapatgazdálkodás fejlődéséből adódó követelményeknek is eleget tenni. Annak érdekében, hogy szakádereink ennek megfeleljenek, ki kell lépni az egyoldalú szakanyag szemlélet

korlátjai közül, és a pénzügyi háttér erőteljes megismertetésével és ismeretének megkövetelésével kell a káros ágazati sovinizmust csillapítani. Tudomásul kell vennünk, hogy a pénzgazdálkodás egy olyan modell, amely minden anyagi funkció mögött – ágazati megosztástól függetlenül – meghúzódik. Az tehát a követelmény, hogy az ágazati képzést úgy erősítsük, hogy a pénzügyi háttér hangsúlyozása, az adott szakág általános és sajátos vonásainak ismertetésekor történjék meg.

3. Nincs kellőképpen figyelembe véve – a képzés jelenlegi rendszerében – a Magyar Néphadsereg technikai fejlesztésének szakadatlan folyamata. Ebből adódik, hogy a technika-ismeret oktatása és az üzemeltetői készség kialakítása ma még elmarad a követelményektől. A változtatást ezen a téren sem lehet a meglévő hadtáp technika fokozottabb ismertetésére korlátozni. A mi feladatunk az, hogy a fejlesztési – fenntartási feladatok technikai háttérének arányait úgy ismertessük meg a hallgatókkal, hogy a műszaki fejlesztés követelményeiből kiindulva fokozottan hangsúlyozzuk a fenntartási feladatok egyre növekvő eszközigenységét, és ennek kapcsán az élő munkaerő hatékony felhasználásának lehetőségeit és korlátjait. Ne különítsük el a gazdálkodási tevékenységet a technikai háttértől, hanem a szerves egységet hangsúlyozva, rendszer alkotó elemként fogjuk fel a gépesítési folyamatot.

4. Mind békében, mind pedig háborúban magasfokú szervezőkészséget követel meg az élet a hivatásos katonától.

Nem szabad a szervezői tevékenységet leszűkíteni sem a számviteli információk szervezésére, sem jedig a l' art pour l' art hálótervezésére. Olyan funkcionális folyamatról van itt szó, amely az egész tevékenységet átfogja. Három fontos feladat adódik a jövőben ezen a területen:

- a) a rendszerszemléletű gondolkodásmód további fejlesztése;
- b) a vezetéselméleti ismeretek még konkrétabban katonai szervezetre való adaptálása;
- c) komplex gazdasági folyamatok elemzésének meghonosítása.

A fentiek érdekében felül kell vizsgálni tisztjelöltjeink matematikai, statisztikai képzését, valamint a szervezői kvalitások kialakítására hivatott „adatfeldolgozás szervezése és gépesítése” című tantárgyat. Le kell szögeznünk – és a vizsgálatot ennek szem előtt tartásával kell elvégeznünk –, hogy a gazdasági problémák (ellentétben a fizikai, kémiai ... stb. természettudományos felvételekkel) olyan természetűek, amelyekre alapvetően nem a függvényszerű, hanem a sztochasztikus kapcsolatok a jellemzőek. Ennek megfelelően a lineáris algebra, lineáris és nem lineáris programozási eljárások, valamint a valószínűség számítás és kombinatorika matematikai ágak erősítése a klasszikus függvény analízis rovására.

A statisztika tantárgy oktatását úgy kell kialakítanunk, hogy az ott elsajátított ismeretek az elemzési készség közvetlen formálóivá váljanak. Ebből fakad az a követelmény, mely szerint nem a statikus állapotot jellemző viszonyszámok súlykolása a lényeg, hanem a csapatgazdálkodás dinamizmusát sokkal inkább tükröző rendek és eloszlások módszertani elsajátítása. Az elemzéseknél ne a számításokra helyezzük a hangsúlyt, hanem a paraméterek átfogó értelmezésére.

Az „adatfeldolgozás szervezése és gépesítése” tantárgyat egyrészt közelítenünk kell a számviteli oktatás felé, majd végre kell hajtanunk azt – a fejlődés által megkövetelt – integrációt, amely a számviteli információs csatorna teljes mérvű géppel vezérelhetőségét teszi lehetővé; másrészt igyekeznünk kell a tantárgy szervezési oldalát kidomborítani és így a gépet a vezetés hatékony kiszolgálójává tenni. El kell ismernünk azt is – és itt utalnék a címben szereplő „vagy – vagy” koncepció tarthatatlanságára –, hogy oktatásunk jelenlegi rendszerére jellemző kettősség a célt illetően is meg van. E szerint: hadtáptiszteket képzünk egyfelől, és üzemgazdászokat másfelől. Kimondva – kimondatlanul alárendeljük magunkat ennek a koncepciónak. Az igazság az, hogy a csapathadtáp rendszerében jelenleg az üzemgazdasági folyamatok dominálnak. Békében ez egészen egyértelmű is. Nem elkülönülten létezik tehát üzemgazdaság és csapatgazdálkodás, hanem ez utóbbi, az üzemgazdasági folyamatok és paraméterek által jellemezhető, és ez a sokszor hangoztatott specialitások figyelembevétele mellett is igaz. Végző konklúzióként tehát nem a meglévő ún. polgári oktatási formulák egyikére kell ráhúznunk a jövőbeni képzést, hanem a folyamatok által életre hívott vezető gazdasági közeget kell megtalálnunk és megismernünk.

CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS, KATONAI KÖZLEKEDÉS

A gazdálkodás helyzete és tapasztalatai, feladatok a hatékonyság javítására az MN 5232 csapatainál

*Mórocz Lajos vezérőrnagy,
Kapus Gyula ezredes és Sáfár Bálint alezredes*

Az MSZMP IX. kongresszusán elfogadott határozatoknak megfelelően 1968 január elsejével népgazdaságunk új gazdaságirányítási rendszerre tért át. A bevezetett intézkedéseknek és új szabályozásoknak megfelelően az MN-ben is megkezdődött a gazdálkodás korszerűsítése, melynek alapját a VKF elvtárs 068. számú utasításában foglaltak képezték.

Az utasítás és az időközben megjelent intézkedések hatására az elmúlt 9 év alatt sok változás történt a csapatgazdálkodás területén. Ezeket rendszeresen feldolgoztuk és érvényesítettük gazdálkodó tevékenységünkben.

A néphadseregben, seregtestünk csapatainál is kulcskérdés a gazdálkodás hatékonyságának további erőteljes növelése, a központi akarat feszezebb érvényesítése, a tervszerűség és szervezettség fokozása a gazdálkodás minden területén.

A csapatgazdálkodás módosított, jelenlegi rendszere bevált és megszilárdult. Számottevően segítette az élet- és munkakörülmények javulását, az ellátottság minőségének ütemesebb emelését. Jelentős tapasztalataink halmozódtak fel úgy a gazdálkodás irányítása, mint gyakorlati végrehajtása terén. Elismerést érdemlő eredményeink mellett számos visszatérő problémával küzdünk, olyanokkal is, amelyek megszüntetéséhez a feltételeink adottak.

A tanulmány keretében célunk, ismételten áttekinteni és értelmezni a csapatgazdálkodásban bekövetkezett változásokat, számbavenni az elért eredményeket és meglevő gondokat, tartalmat és további módszereket adni a gazdálkodás parancsnoki irányításához.

I.

A csapatgazdálkodás rendszere, tartalma, fejlődése

A gazdálkodás parancsnoki irányításához ismerni kell a gazdálkodás elveit, a gazdálkodás általános követelményeit; és *bozzáértő követelménytámasztással* fel kell használni a szakmai vezetőállomány tudását, felkészültségét. E téren

kulcskérdésként a tervszerűség, a szervezettség, a takarékoság és hatékonyság javítását kell tekintenünk.

Az egység, saját fenntartásához, a harcászati és kiképzési feladatok végrehajtásához, a mindennapi élet biztosításához, valamint az ellátási színvonal előírt ütemű javításához meghatározott mennyiségű anyaggal, technikai eszközzel, ingatlanállománnyal és hitelkeretekkel rendelkezik. Ezek mennyiségét normák szabályozzák és különböző előírások határozzák meg. A csapatgazdálkodás végső fokon ezeknek az eszközöknek a gazdaságos, leghatékonyabb felhasználását jelenti, a hadrafoghatóság állandó biztosítása, az élet- és munkakörülmények folyamatos javítása céljából.

A csapatgazdálkodás tehát magába foglalja az anyagi-technikai eszközökkel, ingatlanokkal, berendezésekkel és pénzeszközökkel, továbbá a szolgáltatásokkal való gazdálkodást. (1. sz. vázlat)

Az első nagy területhez a normák alapján, központilag biztosított anyagok, a harci-technika és fegyverzet, a laktanyák, kiképzési bázisok és azok berendezései tartoznak. A pénzeszközök a központi költségvetési előirányzatokból, a népgazdasági munkából származó és helyi csapatbevételekből tevődnek össze. Végül a szolgáltatások egységen kívüli szervek útján és az egységen belüli szervezetekkel valósulhatnak meg.

A csapatgazdálkodás egy folyamat, ami: tervező és szervező munkából, az anyagok igényléséből és beszerzéséből; a felhasználással, üzemeltetéssel, tárolással, javítással, szállítással, a nyilvántartással, elszámolással és a gazdasági ellenőrzésekkel kapcsolatos tevékenységekből tevődik össze. Jól kell érteni ezt a folyamatot és nem szabad a gazdálkodást a folyamat egyik, vagy másik elemére leszűkíteni. Az egyes elemek meghatározott tartalommal bírnak. Például a tervezés tovább bontható az anyagi-technikai eszközök; a költségvetési előirányzatok; a szolgáltatások tervezésére. Vagy például az üzemeltetés, a hadi használhatóság fenntartására, a rendeltetészerű használatra kész állapotban tartásra, gazdaságos igénybevételre stb. bontható fel.

A gazdálkodás egyes tagozataiban ezek az elemek más és más súllyal érvényesülnek. Magasabbegység és egység szinten például nagy jelentőségű az összehangolt és előrelátó, komplex tervezés, ugyanakkor alegység szinten a takarékos felhasználás és az anyagok megóvása a döntő gazdálkodási kérdés. A parancsnoki munkában ezeket a tagozatonkénti gazdálkodási sajátosságokat feltétlenül figyelembe kell venni a parancsnoki munka módszereinek megválasztásához. Az alegységeknek is – mint anyagfelhasználóknak – gazdálkodniuk kell, hiszen itt dől el sok esetben a célkitűzések valóra váltásának sikere.

A gazdálkodás rendszerének és tartalmának megértéséhez röviden tekintsük át, mi jellemezte a gazdálkodást 1968 előtt és milyen irányban fejlődött az MNVKF elvtárs 068/1967. sz. utasítását követően a csapatgazdálkodás.

A csapatgazdálkodás főbb rendszerbeli változásai az önálló költségvetési gazdálkodás bevezetésében, a jogkörök és a felelősség parancsnokoknak történő leadásában, és új, intenzív gazdálkodási módszer alkalmazásában jelölhetők meg. (2. sz. vázlat)

A csapatgazdálkodás régi rendszerét a nagyfokú kötöttség, a merev anyagnorma rendszer jellemezte. Végső fokon a központilag kialakított és kiadott normatívák alapján kiszámított anyagmennyiségeket a csapat – ha kell, ha nem – megkapta. A raktárakban egyes anyagfajták felhalmozódtak, más anyagok hiá-

nyoztak. A tervezés, beszerzés formális volt. A gazdálkodás lényegében a központi kiutalt anyagok felhasználására szorítkozott. Az év végi maradványok automatikus elvonása gyakran a pénz értelmetlen „év végi hajrában” történő felhasználásához vezetett. A gazdálkodás kötöttségét mutatja például, hogy egy gl. ezrednél a pénzgazdálkodás részesedése mindössze 8,5⁰/₀-os volt, de a *parancsnoknak még ebbe sem volt lényeges „beleszólási” lehetőségük.*

Az önálló költségvetési gazdálkodás 1972 január 1-től történő bevezetésével gyökeres fordulat következett be az anyagi-technikai és pénzeszközökkel, valamint a szolgáltatásokkal való gazdálkodás terén.

Az anyagi, technikai és pénzgazdálkodást magába foglaló csapatgazdálkodáson belül napjainkig 8,5⁰/₀-ról 52⁰/₀-ra nőtt a pénzgazdálkodás aránya.

A 104 jogcímből 65 jogcím (az összhitelek összegének közel 62⁰/₀-a) kiemelt, a többin belül a parancsnok, a központi előírásoknak és a harcászultságra figyelemmel, átcsoportosítási joggal rendelkezik. Mintegy 32⁰/₀-ot kitevő a saját hatáskörben beszerezhető anyagok aránya. A gazdálkodás intenzív módszerei a gazdálkodás szinte valamennyi területén megtakarításokat eredményeztek. Egységenként évente 140–150 eFt-ra tehető a parancsnoki hatáskörbe visszaadott előző évi maradványok összege.

Az *egység éves gazdálkodási kereteit* illetően (3. sz. vázlat) ma egy gl. e. parancsnok egy évben összesen mintegy 57 millió Ft felhasználásáról dönt. Ebből egy évre illetményes anyagok, km és üzemóra pénzben kifejezhető értéke közel 24,5 millió Ft, a költségvetés összege pedig 32,5 millió Ft. A parancsnokra, mint gazdára hárul – nemcsak a kapott anyagi, technikai és pénzkerekkel, hanem az ettől milliárdos nagyságrendben nagyobb – harcászultság alapját szolgáló – értéket képviselő fegyverzetben, haditechnikában stb. rábízott vagyonnal történő gazdálkodás. Ez utóbbi jobb érzékeltetésére, egy gl. ezred vagyoni átlaga (fegyverzet, technika, mozgókészlet, ingatlanállomány) közel 1,5 milliárd Ft, vagyis 26-szor nagyobb érték az évi hiteleknél.

A gazdálkodásban bekövetkezett változások eredményeként a döntések most már ott születnek, ahol a harcászultsági, kiképzési feladatokhoz, a személyi állomány ellátásához szükséges anyagi-technikai és pénzügyi eszközök, szolgáltatások tervezése, szervezése, felhasználása ténylegesen folyik: az egység szintjén. Tehát ott, ahol legjobban kell tudni, hogy mikor, milyen és mennyi anyagra, eszközre van szükség.

Mindezek alapján az egység szintű vezetés, elsősorban a *parancsnok jogává és kötelességévé vált:*

– a gazdálkodási időszakra vonatkozó anyagi-pénzügyi szükségletek *tervezése*. Ebbe beletartozik a fegyvernemi és szakszolgálati ágak saját szükségleteinek megtervezése, az egység szintű költségvetési előírászat összeállítása;

– a jóváhagyott anyagi-technikai és pénzkereknek a katonai feladatokhoz való, a gazdasági célkitűzésekkel összhangban álló *elosztása*, tartalékok képzése, takarékosági követelmények meghatározása;

– a rendelkezésre álló anyagi és pénzügyi erőforrások szükség szerinti *átcsoportosítása* a gazdálkodó szervek között, az érvényben levő szabályozások figyelembevételével;

– a központi és a helyi *beszerzések, szolgáltatások* egység szintű megtervezése, szabályozása;

- az anyagi eszközök tervszerű, szervezett és rendeltetésszerű *felhasználásának* szabályozása;
- az állóeszközök, objektumok, harci-technikai eszközök fenntartásával, *üzemeltetésével*, javításával és karbantartásával kapcsolatos feladatok meghatározása, szabályozása az adott anyagi-pénzügyi lehetőségek tükrében;
- a harcüksültséget alapvetően nem érintő, a személyi állomány kiképzését, ellátását befolyásoló anyagokkal való *készletgazdálkodás* (pl: ruházati anyagokból a minimális és a maximális készleteken belül az ésszerű raktári készletek meghatározása, raktárterek kihasználásának javítása);
- a szállítási költségekkel és a közúti *szállítókapacitással* való tervszerű és takarékos gazdálkodás egységintű megszervezése, koordinálása; *rakodás gépezés* fejlesztése;
- a *népgazdasági* munkából származó *bevételek* ésszerű és takarékos elosztásának és felhasználásának egységintű szabályozása;
- az előző évi pénzmaradvány felhasználása, *tartalékképzés* a gazdasági célkitűzésekkel összhangban, beleértve a személyi állomány élet- és munkakörülményeinek javítását, a szoc. és kommunális létesítmények fejlesztését, fenntartását;
- a *takarékosság* - elsősorban az *energiatakarékosság* - érdekében folyó tevékenység irányítása;
- a helyi erőforrások és *tartalékok feltárása*, ezekkel való céltudatos gazdálkodás (javítókapacitás összevonása, karbantartás feszes megszervezése, veszendőbe menő anyagok csökkentése, pl. elfekvő és inkurrens anyagok, földterület hasznosítás, kiegészítő gazdaság haszonművelése stb.);
- a meghatározott anyagokra vonatkozóan a *selejtezések* tervszerű végrehajtásának szabályozása;
- a személyi állomány ellátását zavartalanul biztosító *árubitelek* igénybevétele (pl. népgazdasági munka végzéséhez terven felül „munkaruha” beszerzése, átnyúló fizetési kötelezettség vállalások);
- *komplex* gazdasági és pénzügyi belső ellenőrzési tevékenység megszervezése.

II.

A csapatgazdálkodás követelményei teljesítésében elért eredmények, jelenlegi gondjaink

Gazdálkodó tevékenységünk mindjobban szolgálja a szolgálati és életkörülmények javítását. Az eredményeket, tapasztalatokat elemezve a csapatgazdálkodás az igények, és a lehetőségek összehangolása, a lehetőségek hatékonyabb kihasználása megalapozták az életszínvonal emelés csapatszintű követelményeinek teljesítését.

A csapatok mindennapi életéhez közelebb került az anyagi-technikai eszközök igénybevételének, a pénzkeretek felhasználásának *tervezése*. Javult a harcüksültségi, kiképzési feladatok és a csapatgazdálkodás tervezése közötti összhang. Tervszerűbbé és hozzáértőbbé vált a katonák ellátását és a technikai

eszközök kiszolgálását, üzemeltetését biztosító anyagi és pénzeszközök felhasználásának parancsnoki szintű irányítása.

Az anyagok *beszerzésében* kezd érvényesülni az a helyes törekvés, hogy lehetőleg olcsóbb áron és azt vegyünk, amire szükségünk van. Néhány egységünk következetes piackutatást folytat és arra törekszik, hogy a beszerzett anyagokból saját erővel állítson elő értékesebbet. A felesleges anyagbeszerzés elkerülésére jó módszert láttunk Nagykanizsán. Újítás útján egyszerű alkatrészek ötletes, helyi megjavításával drága alkatrészek beszerzését tették szükségtelemmé. Törekvés tapasztalható az anyagbeszerzések laktanya, helyőrségszintű koordinálására is, bár ezen a téren még sok „belső tartalékkal” rendelkezünk.

Az anyagi-technikai eszközök *hatékonyabb felhasználása*, illetve *üzemeltetése* és az *építési tevékenység eredményeként* megvalósult a személyi állomány (többségében kulturáltan berendezett) szakaszkörletekben történő elhelyezése; jól felszerelt őr- és szolgálati létesítmények teszik könnyebbé az őrszolgálat ellátását; számottevően javult a katonák közvetlen ellátását biztosító klubok, al egység gazdasági és szociális helyiségek, egység szintű légénységi- és tisztí étkezdék, csapattüdő, csapatségi helyek berendezése és működésének rendje. Az ott nyújtott szolgáltatások minősége elérte, esetenként túlszárnyalja a hasonló jellegű és rendeltetésű polgári objektumokat.

A csapataink többségénél ma már az ifjúság testkulturájának fejlesztéséhez, a katonai szolgálathoz szükséges edzettséget szolgáló testnevelési komplexumok, edzőtermek és egyéb létesítmények az adott település impozáns létesítményei közé tartoznak. Új kiképzési bázisaink és létesítményeink, valamint a régiek felújítása, korszerűsítése sokat javított a kiképzés körülményein. Személyi állományunk kulturált körülmények között jóminőségű - változatos étkezést fogyaszthat.

A felső katonai vezetés következetes segítségével étermeinket, csapatségi helyeinket saját erőből tettük rendbe az elmúlt 1-2 évben. Saját gazdálkodásunk eredménye a fürdés és ruhacsere gyakoriságának növelése is. Munkánk eredménye a nagy értékű harci- és gépjármű technikai eszközök mind nagyobb hányadának fedett-zárt és fedett garázsokban, illetve jól alapozott tárolóhelyeken való elhelyezése, a kiszolgáló és javító létesítmények gyarapodása.

A *javítás*, üzemeltetés, karbantartás területén fontos lépésnek vagyunk tanúi, amikor az összevont javító műhelyek kísérleti rendszerbeállítását végezzük. Jó példája ez az „erők és eszközök koncentrált alkalmazás”-ának. Az anyagi és technikai eszközök szervezett és vezetett karbantartási rendje, amit Nagykanizsán vezettünk be, kezdi éreztetni hatását, bár teljes értékű kialakulásával csak a közeljövőben számolhatunk.

A *tárolással*, mint a gazdálkodás egyik fontos elemével sok gondunk volt. Évről évre problémaként jelentkezett a krónikus tárolókapacitás-hiány. Ez évben Lenti helyőrségben az MNHF-ség irányításával bemutatásra került egy olyan tárolási rendszer, ami a függőleges tárolóter maximális kihasználásával, új állványok, rakodógépek alkalmazásával több mint 30%-kal csökkentette a szükséges tárolóteret. Csapataink egy részénél saját erőből már megkezdték ennek a rendszernek az alkalmazását.

A közös gondolkodás és javuló színvonalú munka tette lehetővé a harc- és gépjárműveink *felesleges futásának, céltalan üresjáratásának, a rendkívüli*

műszaki megbibásodások arányának csökkentését. Az elmondottakat érzékelteti, hogy az elmúlt 5 évben 10–15%-kal csökkent a rendkívüli műszaki megbibásodás, 40–50%-kal pedig a gépjármű balesetek száma. Hadsereg szinten 1976-ban 429 000 km-re esett, egy közúti baleset.

Az anyagszállítások diszpécser-rendszerű irányításának bevezetésével, az indokolatlan gk. mozgások csökkentése évente 4,5–5 millió Ft megtakarítást eredményez és javítja e területen is a hatékonyságot.

Integrált *csapatszámvitelt* hoztunk létre 22 egységnél. A számvitel korszerűsítésével kevesebb lett a hivatásos állomány *adminisztrációs tevékenysége*, növekedett az idő az érdemi gazdálkodáshoz. A parancsnok olyan eszközt kapott, amelyen keresztül képes az egység teljes anyagi, pénzügyi helyzetét áttekinteni és ellenőrizni. Fejlődött a parancsnokok gazdasági szemlélete is. Mind kevesebb olyan parancsnokkal lehet találkozni, aki nem ismeri egysége anyagi, technikai, pénzügyi helyzetét. A helyes gazdálkodási szemlélet alakítását szervezett továbbképzésekkel is igyekeztünk elősegíteni. Eddig erre azonban csak szakvonalakon került sor.

Munkánkhoz újabb lendületet adott az MSZMP KB 1974 decemberében a *takarékos gazdálkodásban* rejlő lehetőségek feltárására és hasznosítására hozott határozatának megvalósítása csapatainknál.

A gyakorlatokhoz gazdasági számvetések készülnek, széleskörűen alkalmazzuk a legolcsóbb vasúti szállítási lehetőségeket stb. Figyelemreméltó eredmény az energiatakarékosság területén az üzemanyag felhasználásban elért 10⁰%-os megtakarítás, továbbá az új, csökkentett üzemeltetési normák zökkenőmentes bevezetése.

A céltudatos takarékoság, a belső erőforrások mind fokozottabb feltárása és hasznosítása, az anyagi erőforrások összpontosított – parancsnokilag szabályozott – felhasználása tette lehetővé az 50/76. sz. MN 5232 PK intézkedésben elrendelt „*Katonai elhelyezés egységes rendje*” kialakításának időarányos megvalósítását, ezáltal a személyi állomány életszínvonalában tapasztalt – helyőrségek, laktanyák között – igen nagy különbségek fokozatos megszüntetését.

A takarékosági követelményeket fokozottabban kell érvényesíteni az energiagazdálkodásban. Kihaszínlatlanok a lehetőségek az újtómozgalomban. Ezzel együtt helyesen kell értelmezni a takarékoság fogalmát. Megtakarításként az ésszerű gazdálkodás következtében az adott feladatra biztosított és pénzben, anyagban kifejezhető maradványt lehet elszámolni. Tehát a megtakarítás nem származhat feladat elmaradásból.

Összességében megszilárdult az anyag-, pénz- és pénzkereteken alapuló gazdálkodás, növekedett a gazdálkodás hatékonysága, ennek hatásaként céljainknak megfelelően emelkedett a személyi állomány életszínvonala.

A *csapatgazdálkodásban ugyanakkor gondjaink is vannak.* (4. sz. vázlat) Ezek egy része a gazdálkodási rendszerünkben meglévő átfedések, párhuzamosságok köré, másrésztük a gazdálkodás irányításában csapatszinten meglévő fogatékosságokra vezethetők vissza.

A gazdálkodási tevékenységünkben is döntő láncszem a célkitűzések helyes megválasztása. E téren elsősorban az jelent gondot, hogy a *gazdálkodási célok* nem kellően konkrétak, megfoghatók. Ebből fakadóan hiányzik a gazdálkodás egység szintű koordinálása, ezért a gazdálkodási feladatok ágazatonként nem

kellő hatékonysággal valószínűleg meg. A *tervezés* gyakran formális, egyoldalú, nem érvényesül kellően az ágazati tervekben az egység összérdeke. Az egységes parancsnoki koncepció és terv hiánya miatt a gazdálkodást ezeknél az egységeknél az „élet” irányítja, ez tűzoltó munkához, kapkodó anyagbeszerzésekhez és javítótevékenységhez stb. vezet és egyértelműen gazdaságtalanságot okoz. Az így gazdálkodó csapatoknál naponta lépnek fel új, a tervekben nem szereplő igényekkel és az egyébként előre ismert feladatok megvalósításához is póttelítmenyeket kérnek. Gyakoriak a *tervszerűen, gazdaságtalan, kiskereskedelemre alapozó beszerzések*, vagy olyan anyagok megvásárlása, amit az egység egyszerűen nem használ. A beszerzés egység szinten nem összehangolt, esetenként szállítási szerződések hiányában a beszerzéseket ötletszerűen végzik.

A *felhasználás* területén sokszor a helyes célok megbuknak, elsősorban azért, mert a tervezést, a feltételek biztosítását nem követi a végrehajtás megszervezése és megkövetelése.

Számos esetben tapasztaljuk, hogy *nagy értékű épületek, építmények, gépek, gépjárművek állapotát, használhatóságát csak a használatba vételig kísérik figyelemmel*. Utána kikerül az érdeklődés központjából, ami igen nagy károkat okoz. Esetenként még a használatukra, a velük való élni tudásra sem tanítják meg a parancsnokok beosztottjaikat.

Például: az átvétel után pár hónappal új, de elhanyagolt külsejű, tartozékaiktól lefosztott gép- és harcjárművekkel, 5–6 hónap használat után felismerhetetlenségig leromlott állapotú, új vagy felújított épületekkel, konyhákkal, fürdőkkel és gyengélkedőkkel találkozhatunk. Az ellátásért felelős személyek nem mindig látják világosan a közös használatú objektumok rendbentartásának szükségességét.

Ezek a létesítmények az életszínvonalra, a katona gondolkodására, nevelésére, a társadalom által biztosított értékek megóvására, megbecsülésére hatást gyakorolnak. A gazdálkodást a személyi állomány ellátottságán, annak színvonalán, az anyagi és technikai eszközök hadrafoghatóságán, az épületek, objektumok állapotán keresztül lehet értékelni.

Egyre feszítőbb gondot jelent a nagy volumenű *anyagi-technikai eszközök tárolása*. Ennek ellenére tapasztalható az elfekvő anyagok indokolatlan növelése, a tárolótér gazdaságtalan kihasználása.

A laktanyán és helyőrségen belüli *szállítások felületes összehangolása*, a legkedvezőbb szállítási ágazatok igénybevételének elmulasztása sok milliós kárt okoz. Mindezek egyrészt a szállítást igénybe vevők rosszul értelmezett „önállóságából”, másrészt a kellő színvonalú szállítást szervező munka hiányából fakadnak.

Komoly gondot jelent számunkra a *belső gazdálkodási ellenőrzések rendszertelen végrehajtása*, esetenként a teljes elmaradása. Ennek törvényszerű következménye a társadalmi tulajdont károsító anyagi-fegyelmi helyzet fellazulása, helyenként a katonák járandóságainak csorbítása. A többmillióss összegek és az állagmegóvás elmulasztásából keletkező pénzben nehezen kifejezhető károk lerontják a gazdálkodás színvonalát.

Előfordul esetenként, hogy a *takarékosságot* szegénységnek tartják, nem tesznek meg mindent az elrendelt rendszabályok betartásának biztosítására. Ezt jelzik az éjjel-nappal égő villanyok, a tüzelőanyagok hőmérséklettől független felhasználása, a gépjárművek indokolatlan üresjáratása, a hajtóanyagok karban-

tartásra történő felhasználása, a szállítási fegyelem területén tapasztalt problémák is.

Gondjaink vannak sokszor a *bozzaértéssel* is. Gyakori, hogy felelős vezetők „rutinból” az alapvető szabályok, normák ismerete nélkül irányítják saját szakterületüket. Pedig a gazdálkodás területén a szabályok adta lehetőségek és a köteleességek ismerete, helyes értelmezése nélkülözhetetlen. Ha a megalapozott ismeret hiányzik, a parancsnok vagy nem mer élni a lehetőségekkel, vagy túlságosan „mer” és súlyos szabálytalanságokat követ el.

Ezeket a gondokat látjuk, de láttuk az elmúlt években azokat is, amelyek akkor voltak a legégetőbbek. Például: a kétmenüs étkeztetésben az egyhangúság, a választási lehetőség hiánya ma gond, de nem volt az néhány évvel ezelőtt, amikor csak egymenüs étkeztetést biztosítottunk. A parancsnokok feladata, hogy a változó körülményeknek megfelelően kellő időben reagáljanak és törekedjenek az élet, a fejlődés által felvetett problémák megszüntetésére.

III.

A parancsnok feladatai a hatékonyabb gazdálkodás érdekében

Áttekintettük, hogy a parancsnokok milyen nagy volumenű anyagi, technikai és pénzeszközökkel gazdálkodnak és ehhez milyen jog- és hatáskörrel rendelkeznek. A kérdés legnehezebb része, hogy hogyan gazdálkodjanak, hogyan éljenek hatékonyabban a megnövekedett jogkörökkel, a lehetőségek eredményesebb felhasználása érdekében.

A választ két nagy területre célszerű bontani: – mindenek előtt érvényesíteni kell a csapatgazdálkodásban és annak irányításában a gazdálkodás főbb elveit, követelményeit és ezek alapulvételével kell dolgozni.

Másrészt egységesíteni kell a csapatok éves gazdálkodás tervezésének, a végrehajtás évközbeni irányításának rendjét, pontosítani szükséges az egység gazdálkodási bizottság és a belső ellenőrző bizottság helyét, szerepét feladatait.

1. A gazdálkodás főbb elvi követelményeiről

Először: a gazdálkodás *hatékonyága*, ami egyszerűen annyit jelent, hogy a kitűzött cél elérését a lehető legkisebb ráfordítással érjük el. Más fogalmazásban, a felhasznált anyaggal, technikával, energiával és pénzzel a lehető legnagyobb eredményt biztosítsuk. Ezt a követelményt minden parancsnoki döntésnél vizsgálni szükséges és előtérbe kell helyezni.

Mindezek a gazdálkodásban többek között az erőforrások – munkaerő, anyag és pénz céltudatosabb, koncentráltabb felhasználásában, a gyakorlatok, kiképzési feladatok körültekintőbb tervezésében és levezetésében, az építési tevékenység összehangoltabb, feszes végrehajtásában, meglévő létesítmények, berendezéseink, raktáraink, objektumaink jobb kihasználásában, az élelmezési nyersanyagok és saját termékeink magasabb szintű feldolgozásában stb. jelentkeznek.

Másodszor: a gazdálkodásban *tervszerűséget és szervezettséget* kell biztosítani azáltal, hogy a parancsnok elgondolással, kellő előrelátással rendelkezik

zen, s a harcckészültségi – kiképzési feladatokkal összhangban, komplex módon irányítsa a gazdálkodást.

Harmadszor: érvényesíteni kell az ésszerű *takarékosság* elvét, ami nem rosszul értelmezett garasoskodást, spórolást, hanem a pénz és anyag gazdaságos felhasználását jelenti. A takarékoság terén még figyelemreméltó tartalékaink vannak. Ilyen területek csak címszavakban érintve: az anyagbeszerzések tervszerűsége, gazdaságossága; az energiával, élönmunkával történő takarékoság; a szállítások gazdaságos végrehajtása; célszerűbb gazdálkodási és munkamódszerek alkalmazása; az anyagi fegyelem megszilárdításával a károk csökkentése.

Negyedszer: a rendelkezésre bocsátott eszközöket a főfeladatokra összpontosítva kell felhasználni, nem elaprózva, ötletszerűen, éppen a legsürgősebbnek megítélt feladat érdekében.

Ötödször: a gazdálkodásban maradéktalanul érvényesíteni kell a szabályzatok, szakutasítások előírásait, a társadalmi tulajdon védelmére vonatkozó követelményeket és nem szabad szem elől téveszteni, hogy a csapatgazdálkodás nem öncélú, hanem annak *minden eredménye a személyi állomány szolgálati és életkörülményeinek javítását, a technikai eszközök hadraajghatóságát, a lak-tanyáink, objektumaink igényesebb fenntartását, állagmegóvását, mindezeket keresztül az egység harcckészültségét kell, hogy szolgálja.*

A hatékonyság és a takarékoság a központi követelmények mellett azért fontos, mert a parancsnok ezzel képezhet olyan tartalékot a rendelkezésére álló keretből, amit felhasználhat az egység legégetőbb belső gondjainak megoldására.

Ahhoz, hogy gazdálkodó tevékenységünkben ezek az elvek érvényesüljenek, összességében a gazdálkodás vezetését, irányítását kell hatékonyabbá tenni. Ehhez az szükséges, hogy a parancsnok *gazdasági célokkal*, elgondolással, vagy *konceptióval* rendelkezzen. Tudja, hogy az adott időszakban alapul véve a harcckészültségi, kiképzési és egyéb feladatokat, milyen gazdasági tevékenységet, milyen sorrendben akar megoldani és ahhoz hogyan látja szükségesnek a rendelkezésre álló munkaerőt, anyagi eszközt, szállítóeszközt és hitelke-reteket stb. elosztani. felhasználni.

A csapatgazdálkodás egyszemélyi parancsnok által történő átfogó irányításának erősítése természetesen nem csökkenti és nem is csökkentheti az ágazatok főnökeinek szabályzatokban előírt felelősségét, hanem éppen ellenkezőleg megalapozottabbá teszi az ágazati szinten folyó gazdálkodást azáltal, hogy – a néphadsereg és az adott csapat összérdekeit szem előtt tartva – egységes koncepció alapján, összehangolt tervek birtokában dolgozhatnak. Mindezek fokozzák felelősségüket saját terveik megalapozott elkészítésében és végrehajtásában.

A szervezetek vezetése, így a *csapatgazdálkodás vezetése is* – többek között – csak a szükséges apparátus és annak megfelelő vezetési modell alkalmazásával valósítható meg eredményesen. Az egységparancsnoknak a gazdálkodási tevékenység irányítását alapvetően a katonai vezetés szolgálati és szakmai alá-fölérendeltségi struktúrájában, az előljárói célok, követelmények és szabályozások szerint kell megvalósítani, elvként tekintve a neki közvetlenül alárendelt szolgálati személyek és szervek irányításáért való elsősorban felelősséget.

A parancsnoknak a végrehajtás irányításában alárendeltjei felé 3 főirányba kell összpontosítania. (5. sz. vázlat)

- az alárendelt alegységparancsnokok irányába;
- a gazdálkodás egyes területeit közvetlenül vezető parancsnokhelyettesek, fegyvernemi és szolgálati főnökök irányába;
- az alárendeltségben létrehozott gazdálkodást segítő bizottságok irányába.

A nagybani vezetési modell szerint az egységparancsnoknak a szolgálati szabályzatban rögzítetteknek megfelelően komplex gazdálkodást irányító szerepe, az alárendelt alegységparancsnokoknak pedig a gazdálkodás végrehajtását irányító szerepe van. Az alegységparancsnokok is hatékonyan kötelesek gazdálkodni a rájuk bízott nagy értékű vagyonnal (egy gl. z. esetében átlag 150 millió Ft-tal), illetve a feladatok végrehajtásához rendelkezésre bocsátott keretekkel.

A gazdálkodást saját szakterületükön közvetlenül irányító alárendelt pk. h.-ek és főnökök szolgálati, vagy szakmai előjáróként vesznek részt a gazdálkodás irányításában, teljes felelősséggel tartozva az egységparancsnokoknak, a részükre megszabott területeken és kérdésekben.

Az egyszemélyi parancsnoknak az egység „összérdekeit” tükröző, az egyes szakvonalak érdekeit ennek alárendelő gazdasági döntései előkészítésére, a döntések végrehajtásának egészség szintű koordinálására, az adott kérdések ellenőrzésére: gazdálkodási bizottságot; CSÉP operatív bizottságot; belső ellenőrző bizottságot kell működtetnie. A gazdálkodási bizottság betöltheti a CSÉP operatív bizottság szerepét is, figyelembe véve, hogy a két bizottság állománya alapvetően megegyezik.

A parancsnok a gazdálkodás irányítását a felvázolt szervezettel, az ismertett modellben, a katonai élet más területeihez hasonlóan, az élet követelte, a szükség szerinti gyakorisággal és mélységgel kell, hogy végezze. Fontos követelmény e téren is: a rendszeresség, a súlyképzés, a konkrétság. Mindezeket az „állapotért való felelősség” elve szem előtt tartásával kell megvalósítania.

Az adott tervezési időszakra a feladatokat *gazdálkodási* parancsban kell megszabni. A gazdálkodás irányításához megalapozott és összehangolt *tervet* kell készíteni és meg kell szervezni a végrehajtást, a gazdálkodási eredmények *nyilvántartását, elemzését*, majd a *komplex anyagi-pénzügyi ellenőrzést*, a tapasztalatok általánosítását. A gazdálkodási feladatok terv szerinti végrehajtását figyelemmel kell kísérni, meg kell követelni, és a változó helyzetnek megfelelően időben pontosítani.

2. Hogyan kell érvényesíteni az elveket?

A kérdés másik oldala – hogyan érvényesítse módszereiben a gazdálkodás irányításában a parancsnok az elveket. A csapatok gazdálkodása – bár jelenleg még egyes területeken eltérően – de alapvetően a naptári évekkel azonos gazdálkodási évek szerint valósul meg. Tehát az egyik döntő kérdés az éves gazdálkodás helyes megtervezése.

Éves gazdálkodás parancsnoki tervezése (6. sz. vázlat)

E tevékenység összefoglalóan a döntéselőkészítésből, a döntésből és annak formába öntéséből áll. Ezt a munkát a parancsnoknak az előbbiekben ismer-

tetett szolgálati személyek és szervek bevonásával kell végeznie. Minden lényegesebb információnak a parancsnok személyén keresztül kell haladnia.

A *döntéselőkészítés* alapját *egyrészt*: a felső és középszintű irányító szervek által biztosított éves anyagi-technikai és pénzkeretek; a felhasználásra engedélyezett évvégi maradványok és bevételek; szabályzatok, parancsok, utasítások és más előjárói szabályozások; előjárói célkitűzések, katonai gazdálkodási feladatok képezik. *Másrészt*, döntően számításba kell venni az egység gazdasági helyzetét, az egység helyi erőforrásait, állóeszközeinek állapotát, valamint milyen területeken vannak ellátási, fenntartási, üzemeltetési stb. feszültségek, illetve ez utóbbi területeken hol kell az önerőből való előrelépést napirendre tűzni, a személyi állomány munka- és létkörülményei területén melyek a legfontosabb tennivalók.

Míndezek alapján a parancsnoki munka ismert sorrendjében kell elvégezni a döntéselőkészítést, tehát a feladattisztázást és helyzetmegítélést. Ehhez a gazdálkodási bizottság a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökökkel a csapatépítkezési operatív bizottsággal együttműködésben készít elő olyan széleskörű elemzésen alapuló javaslat-tervezetet, ami az előbbieken felsorolt alapokra épül. A döntéselőkészítés hosszú folyamat, kellő időben kell elkezdeni nem bevárva, amíg pl. az előjárótól minden anyagi, pénzügyi keret az adott évre (időszakra) jóváhagyásra kerül.

Már a *döntéselőkészítés* első szakaszában általában véve ismerni kell az egység helyzetét, emellett szükséges, hogy *november hónap körül átfogó áttekintést szerezzen, illetve kapjon a pk. a gazdálkodási feladatok teljesítéséről*. Ismeretes az előjáró követelményei, az anyagi és pénzkeretek általában csak a tárgyév első negyedévében kerülnek kiadásra és jóváhagyásra. Az év végi maradványokat legtöbb esetben márciusban kapja vissza az egység. Nyilvánvaló, hogy mindezen idővillán belül tervszerűen végezni kell az előtervezést. Ezen időszakban kell végrehajtani: a gazdálkodási év értékelését, az egység gazdálkodási helyzete részletes elemzését is. Az ellátó központok, szolgáltató üzemek, kereskedelmi vállalatok tájékoztatásával, ajánlásával a beszerzési lehetőségek elemzését. A saját helyzetből és a katonai feladatokból fakadó gazdálkodási célkitűzéseket is előzetes jelleggel pontosítani szükséges valamennyi gazdálkodó szolgálattal.

A *döntéselőkészítés második szakaszában*, annak befejezéseként, az előjárótól kapott éves keretek stb. ismeretében a kidolgozott javaslatok alapján a *parancsnok dönt*, elhatározásra jut. Ennek kapcsán meg kell fogalmazni a gazdálkodási célokat, a fegyvernemek és szolgálati ágak gazdálkodási feladatait, ki kell véglegesen alakítani a harckészültség, a kiképzés, a személyi állomány ellátása és az építési, fenntartási tevékenység területén elvégzendő gazdálkodási feladatokat, az anyagi-technikai és pénzkeretek elosztásának, tartalékolásának és felhasználásának rendjét és végre kell hajtani az anyagi-technikai eszköz igényléseket.

A parancsnok éves gazdálkodásra hozott döntését, elhatározását „gazdálkodási parancs”-ban kell megfogalmazni. A gazdálkodási parancs a gazdálkodási bizottság által előterjesztett, a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökök gazdálkodásra vonatkozó javaslatának formába öntése, amely a következőket tartalmazza: az előző időszak átfogó rövid értékelését; a gazdálkodási célokat; a harckészültség és mozgósítás területén jelentkező gazdálkodási feladatokat; a

kiképzés anyagi-technikai biztosítására vonatkozó; a személyi állomány élet- és munkakörülményei javítása érdekében végzendő; az elhelyezési szolgálat területein megvalósítandó teendőket; a szolgálati sorrendben a fegyvernemek, szolgálati ágak, alegységek gazdálkodási feladatait és ehhez az anyagi, pénzügyi eszközök elosztását, a fontosabb feltételek biztosítását; a laktanya helyőrségszintű szociális és kommunális ellátottság területén megoldandó kérdéseket; a csapatgazdálkodás irányításának rendjét, a belső ellenőrzések végrehajtására, a társadalmi tulajdon védelmére, az ellátási és anyagi fegyelem további szilárdítására, a számviteli rend javítására vonatkozó rendszabályokat.

A parancs elkészítésével párhuzamosan el kell végezni a gazdálkodási terv formába öntését és a szolgáltató, kereskedelmi vállalatokkal a szállítási szerződések gazdálkodási szakterületenkénti megkötését. Ez kétirányú munka.

Egyrészt: az egység időszakos munkatervében, annak önálló részeként ki kell dolgozni a gazdálkodással, illetve a személyi állománnyal szolgálati és életkörülményei javításával kapcsolatos feladatokat. Ezen belül önálló alfejezetben részletezve kell kidolgozni:

- az anyagi, technikai, pénzgazdálkodási és szolgáltatási teendőket;
- az építési, fenntartási tevékenység feladatait;
- mindezekhez az anyagi-technikai és pénzügyi eszközök elosztására és felhasználására vonatkozó operatív számvetéseket.

Másrészt: az egység szintű terv és a gazdálkodási parancs alapján szolgálati áganként el kell készíteni – a központi előírásoknak megfelelő – részletes anyagi, pénzügyi stb. terveket és szállítási ütemterveket. Végeredményben így biztosítható az a követelmény, hogy az ágazati célok és tervek összhangban legyenek az egység szintű célokkal és tervekkel. Ez azt jelenti, hogy az egység összevontabb, nagyobb operativitású gazdálkodási tervét az egyes gazdálkodó szervek a maguk szakterületén részleteiben kötelesek „kibontani” terveikben.

A parancsnok az alárendeltek terveinek jóváhagyásakor elsősorban az egység tervével való összhangot ellenőrzi.

Ahhoz, hogy a tervek valóra váljanak a *végrehajtást meg kell szervezni* és a feladatokat a helyzetnek megfelelően menet közben pontosítani.

A végrehajtás megszervezéséhez is szükséges az egység szintű koordináció a helyzet igényelte gyakorisággal, de egy-egy nagyobb súlyú, több szolgálati ágat és szervet érintő feladat előkészítése, megkezdése időszakában feltétlenül.

Az alegységeknél, a felhasználás szintjén a gazdálkodási célok csak a végrehajtás megszervezésével érhetőek el. Nem elegendő csak a feltételeket biztosítani. Sőt, meg kell tanítani és meg kell követelni az *állománytól a lehetősegek kibaszását is*.

A gazdálkodás helyzetét *nyilván kell tartani, rendszeresen elemezni, értékelni és a tapasztalatokat általánosítani*. Ennek érdekében *negyedévenként* a gazdálkodás főbb területeit (hitelek, anyagi keretek felhasználása, főbb gazdasági mutatók alakulása, anyagi fegyelem stb.) parancsnoki szinten át kell tekinteni. Célszerű módszer lehet, ha a gazdálkodási bizottság elnöke szóban, néhány operatív kimutatás felhasználásával beszámol a parancsnoknak.

Félévenként, illetve az *év végén* a gazdálkodás valamennyi területére kiterjedően értékelni és elemezni szükséges az egység gazdálkodásának belyezetét és a gazdálkodás tapasztalatait. Ennek megfelelően az időszakonkénti vezetői

értekezletek anyagaiban is a gazdálkodás kérdéseinek megfelelő teret kell biztosítani.

A gazdálkodás helyzetéről, a megszabott gazdálkodási feladatok teljesítéséről és a szabályzatok betartásáról *komplex anyagi-pénzügyi ellenőrzéssel* kell meggyőződni.

Az egység szintű komplex anyagi-pénzügyi ellenőrzést meg kell tervezni és szervezni, *egység szintű belső ellenőrzési tervet* kell készíteni. Ezen belül az ellenőrzésre kötelezett személyek – szolgálatiág-főnök, pénzügyi stb. – ellenőrzési feladatait össze kell hangolni.

A parancsnoki szintű gazdasági ellenőrzéseket a PK vezetésével, vagy annak megbízásából, egység szintű kérdésekben a gazdálkodási bizottság, részterületek tekintetében parancsban kijelölt belső ellenőrző bizottságok végzik.

A fegyvernemi és szolgálatiág-vezetők belső ellenőrzési tevékenységét alapvetően az ágazati jogszabályok részletesen meghatározzák, de a végrehajtást egység szinten kell megszervezni, összehangolni és *komplexé tenni*. A jelenleg sok esetben egymástól elszigetelten, fegyvernemi és szolgálatiágként végzett belső ellenőrzési tevékenység hatékonyabbá tétele, a gazdálkodási feladatok teljesítésének folyamatos áttekintése, a gazdálkodás egészének megítélése csak így biztosítható.

Az egység szinten összehangolt – egy-egy alegységet, szolgálatot átfogó – komplex ellenőrzés nyújt csak lehetőséget a nem kívánt gazdasági folyamatokba (döntésekbe) való időbeni beavatkozásra, a szabálytalanságok feltárására és megszüntetésére, a helyszíni segítség nyújtásra. A gazdálkodást nem elég jól megtervezni, hanem biztosítani kell a „visszacsatolás”-t, az ellenőrzést, informálást a végrehajtás állandó és szilárd vezetését, a teljesítés megkövetelését és értékelését is.

A *gazdálkodási bizottság* létrehozásának célja: hogy legyen egy olyan szerv az egységnél, amely összetételénél fogva képes segítséget nyújtani a parancsnoknak az egység gazdálkodása komplex módon való átfogásában és összhangot tudjon teremteni a harcckészültségi, kiképzési és gazdálkodási feladatok között.

A gazdálkodási bizottság célszerű összetétele a következő:

Elnök: a parancsnok helyettese (ahol nincs, ott a PK HTPH-e).

Tagok: a parancsnok hadtáphelyettese; a parancsnok technikai helyettese; az ezred politikai apparátus egy-egy tisztje, az egység pü. szolg. főnöke; egy kijelölt alegységparancsnok.

A gazdálkodási bizottság feladata (7. sz. vázlat):

1. A gazdálkodási célkitűzések előkészítése során:

– javaslatok kidolgozása a gazdálkodási célok meghatározásához: gazdálkodási célkitűzések megfogalmazása; javaslatok megtétele az egyes szakterületeken végrehajtható feladatokra; takarékosági követelmények és módszerek összeállítása; előzetes elgondolás formába öntése;

– *gazdálkodási döntések előkészítése:* az anyagi-technikai eszköz felhasználásának, elosztásának előterjesztése; javaslatok megtétele a pénzkeretek elosztására, felhasználásra és tartalékolásra; szolgáltatások szervezésére javaslat; éves átfogó gazdálkodási elgondolás és feladatterv formába öntése;

- *gazdálkodási tevékenység koordinálása*: a beszerzés, a tárolás, a felhasználás tervezésének koordinálása; az üzemeltetés és javítási feladatok egyeztetése és összehangolása; a szállítási feladatok laktanya, helyőrség szintű összehangolt, gazdaságos tervezésének irányítása; az anyagi-technikai és pénzeszközök nyilvántartásának, elszámolásának elemzése; a kiképzési, a csapatépítkezési, gazdálkodási feladatok végrehajtásának összehangolása; javaslatok megtétele a hitelek átcsoportosítására, elosztására, tartalékok képzésére.

2. A gazdálkodási döntések végrehajtása terén:

- *komplex gazdálkodási tevékenység koordinálása*: az igénylések, beszerzések végrehajtásának összehangolása; a tárolás és felhasználás ütemezésének koordinálása; az üzemeltetési és javítási feladatok egyeztetése; a szállítások végrehajtásának helyőrség és laktanyaszintű koordinálása; az egyes szakterületek közötti együttműködés fenntartása;

- *kapcsolattartás a szolgáltató népgazdasági szervekkel*: beszerzési lehetőségek feltárása; a szállítási szerződések megkötésének összehangolása; a beszerzések, vételezések végrehajtásának koordinálása; szolgáltatások igénybevételének összehangolása;

- *gazdasági elemző munka végrehajtása, javaslatok kidolgozása*: a felhasználás, a szolgáltatások igénybevételének elemzése; a takarékosági elvek gyakorlati megvalósulásának vizsgálata; a gazdaságtalan folyamatok leállítására javaslat, a célkitűzések és elért eredmények összevetése, értékelése, következtetések levonása; javaslatok megtétele; újabb döntések előkészítése.

Néhány gazdálkodási gondunk megoldására a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani. Egyre súlyosabb következményekkel járó problémánk a fegyverzet, technika és anyagi eszközök jobb *megóvásának, megőrzésének biztosítása*, a károk összegének csökkentése; a sokmilliárdos ingatlanállományunk gondosabb fenntartása, állagmegóvása.

A nagy értékű épületvagyon és azok belső berendezése, a javítóműhelyek, éttermek, a különféle technikai és anyagi eszközök állagmegóvása, kíméletes használata, rendszeres karbantartása, gazdálkodásunk egyik kulcskérdése. Ezeknek az objektumoknak az állapota, színvonala az állomány hangulatát is befolyásoló tényező. Hasonlóképpen a biztosított anyagi eszközök alegységszinten történő szervezett és gondos felhasználása is döntő kérdés. Ezen a területen a helyzet megjavításához a szabályzatokon alapuló katonai fegyelem, a hatékony politikai-nevelőmunka és hozzáértő szakmai tevékenység szükséges. Módszerként pedig a szabályzatok előírásainak maradéktalan és mindenki által való betartását, a végrehajtás megkövetelését kell tekinteni. A közúti-vasúti szállítások gazdaságossága, az erre kiadott intézkedések hatékonyabb végrehajtása érdekében is további munkára van szükség.

Az anyagi fegyelem és a társadalmi tulajdon védelme több egységünknel a követelményeknél alacsonyabb szintű. Ezen a területen is határozottabb előrelépés szükséges. Elsősorban a szilárd katonai fegyelem és rend, valamint a hatékony politikai-nevelőmunka az előrelépés alapja, de emellett a szakmai szerveknek is megvan a tennivalójuk, ezek közül is a hatékonyabb belső ellenőrzés, a magasabb követelménytámasztás és a szervezettebb munka a fejlődés kulcskérdése.

A csapatgazdálkodás korszerűsített rendszere jól funkcionál, bevált. A jelenleg kialakult gazdálkodási rend és követelmények szerint kell tovább dolgozni. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a gazdálkodás nem egy lezárt rendszer, egy *folyamatról van szó*, ezen belül a módszereket kell állandóan javítani.

A gazdálkodás irányítása során feltétlenül körülményként jelentkezik a laktanyahadtápok és az egységes javítószervezetek állománytábla alapján történő kísérleti rendszerbe állítása; a csapat számviteli részlegek korszerűsítése, a helyőrségszintű csapatrendelők perspektívikus rendszerbeállítása; az egységes tárolási rend kialakítása stb.

A parancsnokok elsődleges feladata, hogy ezekre a változásokra kellő időben felfigyeljenek, megtalálják alárendeltjeik bevonásával azokat a célszerű gazdálkodási módszereket, amelyek a központi követelmények, a megváltozott körülmények számításba vételével megfelelnek az egység sajátosságainak. A csapatgazdálkodás jelentőségét, célját jól értve és megértve, az új szabályzatok bevezetése során tanúsított nagyfokú aktivitással és kezdeményezőkésséggel *újítsanak módszereikben e téren is bátrabban*, kutassák a hatékonyságot elősegítő irányító és végrehajtó tevékenység fogásait.

A gazdálkodás irányítását a vezetőtevékenység szerves részének tekintve, elsősorban az e téren szükséges feladatállításban, a végrehajtáshoz szükséges feltételek biztosításában és a teljesítésről történő elszámoltatásban kell előrelépést elérni és hozzáértést szerezni.

A magasabbegységeknek is megvannak az egységéhez hasonló rendszerben – a középirányító szervek sajátos körülményeit, felelősségét figyelembe vevő – gazdálkodási feladatok és módszereik, ezért ebben a tagozatban is célszerű a gazdálkodási bizottságok működtetése.

(Az 1-7. sz. melléletek a folyóirat végén található.)

A PSZH-val felszerelt gépesített lövészelegységek üzemanyag-feltöltése harcban

Pálinkó Károly őrnagy

A gépesített lövészcsapatoknál a páncélozott szállító harcjárművek rendszeresítése megnövelte az alegységek (zászlóaljak, századok) mozgékonyágát, tűzerejét, manőverező- és akadályleküzdő-képességét; tovább javította harci teljesítőképességét; módosította alkalmazhatóságát; új lehetőségeket teremtett az ellenség megsemmisítésére és ezzel párhuzamosan a saját élőerők megóvására. A gépesítettség szintjének emelkedése a gl. z-aknál 65–70⁰/₀-os, a gl. szd-oknál 70–75⁰/₀-os löerő növekedést eredményezett. Vele arányosan emelkedett az üzemeltetéshez szükséges üzemanyagok mennyisége is.

A páncélozott szállító harcjárművek a gépesített-lövészelegység eredményes harc megvívásának alapvető eszközévé váltak, üzemkész állapotban tartásuk pedig a parancsnoki állomány és a hadtápszervek fontos feladata. Az üzem-készség és ezzel a harc-készség folyamatos fenntartásának egyik alapvető feltételét képezi az üzemeltetéshez szükséges hajtó-kenő- és karbantartó anyagok biztosítása, az elhasznált, illetve elhasználandó kenőanyagok pótlásának, cseréjének időben történő végrehajtása.

Az elmúlt 4–5 év gyakorlatai lényeges, azonban korántsem egységes tapasztalatokat adott a gépesített-lövészsászlóaljak, századok üzemanyag-ellátása vonatkozásában. Ezekre alapozva megállapítható, hogy csapat-tagozatban reális feltételek teremthetők a legkülönbözőbb módon alkalmazott illetve tevékenykedő alegységek üzemanyag-szükségleteinek kielégítésére.

Az eredményes munkát azonban döntően befolyásolja a helyzethez, a feladathoz és a rendelkezésre álló időhöz legjobban igazodó feltöltési mód megválasztása, a töltőeszközök teljesítőképességének optimális kihasználása, az ellátást végző és a harcjárművezetői – esetenként kiegészítőállomány, jól szervezett összehangolt munkája.

A BAKONY-76, a BARÁTSÁG-77 és a FÜRED-77 harcászati gyakorlatok azt igazolják, hogy ezen a területen az egységek és alegységek még mindig nem rendelkeznek kívánt szintű jártassággal.

A cikk megírásával, a szerzett általánosítható tapasztalatok és javaslatok közreadásával hozzá kívánok járulni a megmutatkozó hiányosságok megszüntetés-

séhez. Bizonyítani tudom és akarom, hogy az ellátási tagozatok összehangolt munkájával, a végrehajtó parancsnoki és sorállomány kiképzésbe beépített felkészítésével megszüntethetők az esetenként jelentkező hiányosságok, felszámolhatók a feltöltési változatok beszükülései.

Üzemanyag-feltöltés alatt a felhasznált és elhasználódott készletek pótlásához, az elrendelt készletek megalakításához szükséges hajtó- és kenőanyagok harc- és gépjárművekbe, vagy az azokhoz rendszeresített tárolóeszközökbe történő utántöltését, átadását kell érteni.

A Csapathadtáp Utasítás előírja a támadás folyamán a harc- és gépjárművek feltöltésének rendjét. Idézem: „– a harckocsikat és az önjáró lövegeket: a harcrendben fedezék mögött közvetlenül a harcjárművekhez irányított töltőeszközökkel; – tüzérségi vonatokat, páncélozott szállítójárműveket és különleges gépkocsikat: a feltöltésre alkalmas kijelölt körletekben, ahová előrevonjuk a töltőeszközöket; – az ezred és a hadosztály szállítójárműveit, valamint a kisebb alegységek járműveit: az üzemanyag-szállító járművek elhelyezési körletében” kell feltölteni.

E követelmény elemzése alapján megállapítható, hogy harcban a gépesített lövészalegységek technikai eszközeinek feltöltése – a helyzettől és feladattól függően – több helyen történhet. Az első lépcsőben levő gépesített lövészászlóaljok, századok harcjárműveit és a megerősítő harckocsikat a harcrendben, a második lépcsőben levő gépesített lövészászlóaljok, századok harcjárműveit és a harcoló zászlóalj-közvetlenek technikai eszközeit a harcrend mögött, a nem harcoló zászlóalj-közvetlenek, a biztosító- és kiszolgáló alegységek technikai eszközeit pedig a zászlóalj htp. települési (elhelyezkedési) helyén kell üzemanyaggal feltölteni. A századok és zászlóalj-közvetlen alegységek harc- és gépjárműveinek feltöltése általában egy helyen történik. Ilyen esetben a gépesített lövészászlóalj üzemanyag-szükségletének mintegy 50–60%-át a harcrendben, 20–25%-át a harcrend mögött, a többi anyagokat pedig a zászlóalj hadtápnál kell kiszolgáltatni. Közepesen feszített harcnap végén ez 8–10 t üzemanyag helyszíntre szállítását jelenti.

A harcrendben történő üzemanyag-feltöltés megszervezése és végrehajtása, – amely legtöbb esetben párosul a lőszerkészletek kiegészítésével és egyéb anyagok (élm., víz, stb.) kiosztásával, – igen körültekintő és gondos munkát igényel, így ennek részletes tárgyalására a későbbiek során visszatérek.

Ehhez a munkához nyújt hasznos, sokirányú segítséget az egység PK HTPH-eknek a gépesített lövész (harckocsi) ZPK-oknak az 1977 május hónapban megrendezett hadtápbiztosítási módszertani bemutató rendszergyakorlat „harckocsi zászlóalj üzemanyag-feltöltése harcban” tárgyú mozzanata.

A gépesített lövészászlóalj, század üzemanyag-feltöltését általában az ezredhadtáp erői és eszközei végzik. Harcbavetéshez, előrevetett osztag és légi-deszantként való alkalmazáshoz elrendelt készletek megalakításában továbbá az alegységek napvégi feltöltésében, esetleg az egységtől leszakadt gépesített lövészászlóalj felhasznált hajtóanyagának pótlásában, a magasabbegység üzemanyag-szállító eszközök is részt vehetnek. Megindulási – összpontosítási – várakozási körlet elfoglalása időszakában, valamint a harcból kivont gépesített lövészászlóaljok gyors feltöltése céljából az összefegyvernemi hadsereg által telepített töltőállomás nagy teljesítményű töltőeszközei is elvégezhetik a felhasznált üzemanyagok pótlását, ami kettő – négyszeresére növeli az anyagáramlás sebességét.

A feltöltési módnál azonban meg kell jegyezni, hogy a hds. üzemanyag-raktáraknak nem ez az alaprendeltetése és erre csak akkor kerülhet sor, ha a töltőállomás, – amelyet legtöbb esetben ho. (e.) érdekekben telepít a hds., – már rendeltetési feladatát végrehajtotta, vagy a feladatába időben belefér.

A Magyar Néphadsereg harcászati szabályzata (z.-szd.) kimondja: „a zászlóalj- (század) parancsnok teljes mértékben felelős az alárendelt alegységek hadtápbiztosításáért. Állandóan gondoskodik arról, hogy az alegységek idejében és teljes kiszabásban el legyenek látva ... üzemanyaggal ...” A Csapat-hadtáp Utasítás 99. pontja pedig előírja: „a gépjárművek időben történő üzemanyag-feltöltéséért az alegységparancsnokok felelősek”. Tehát az üzemanyag-töltőeszközök megjelenése az alegységeknél nem az alparancsnoki állomány „zaklatását” jelenti, hanem feltételt teremt, lehetőséget biztosít, egyben követelményt is támaszt az alegység üzemanyag-szükségleteinek kielégítéséhez. A lehetőségekkel való élésre nevelés pedig az előljáró parancsnokok és hadtáptisztek kötelessége.

Bár szabályzataink az üzemanyag-feltöltés rendjét teljes részletességgel szabályozzák, az egyes alegységparancsnokok, gépjárművezetők e vonatkozású kötelemeit meghatározzák. A folyamatosság érdekében azonban itt is célszerűnek és szükségesnek tartom felelősségüket és feladataikat megfogalmazni, vele segítséget adni ilyen irányú kötelemeik eredményesebb végrehajtásához, ezen keresztül is növeli az üzemanyag-szolgálat munkájának hatékonyságát.

Részleteiben:

1. A zászlóaljparancsnok egyszemélyben felelős a zászlóalj üzemanyag biztosításáért az ellátás rendjének és sorrendjének meghatározásáért, az előljáró által kiutalt üzemanyagok elrendelt időre történő átvételéért, a harc- és gépjárművekbe történő feltöltéséért és takarékos felhasználásáért. Köteles: ismerni az ellátottság szintjét; a zászlóalj feladatának hajtóanyag-szükségleteit, és a biztosítás rendjét, a rendszeresített harc- és gépjárművek fogyasztását, intézkedni a zárolt készletek felhasználásának megelőzésére, vagy engedélyt kérni annak felhasználására.

2. A zászlóalj ellátó szakaszparancsnok felelős a zászlóalj harc- és gépjárművei, parancsnok elhatározása szerinti feltöltésének megszervezéséért, az ezred-hadtáptól érkező üzemanyagok fogadásáért, a töltőhelyekre irányításáért, a TÖF, vagy PK TECHNH útján a század- (üteg, ö. sz.) parancsnok üza. átadás helyéről, idejéről, rendjéről és módjáról való tájékoztatásáért, a biztosított időn belül a töltőeszközök leürítéséért és a visszaindítás feltételeinek megteremtéséért. Köteles: ismerni az ellátottság szintjét, a várható felhasználás alakulását, a hajtóanyagok biztosításának rendjét, továbbá a harc- és gépjárművek várható feltöltésének helyét, idejét és módját, átvenni a fűtéshez szükséges hajtóanyagot; jelenteni a ZPK-nak és az EPK HTPH-nek, ha a zászlóalj szintű készletek 50⁰/₀-a fel lett használva.

3. A század- (üteg, ö. sz.) parancsnok felelős a harc- és gépjárművek, valamint ezek vezetői feltöltéshez történő felkészítéséért, illetve előkészítéséért, a feltöltés sorrendjének meghatározásáért; az érkező anyagok szervezett, gyors átvételéért és takarékos felhasználásáért; a feltöltés alatt a közelbiztosításért. Köteles: ismerni az egyes harc- és gépjárművek készleteit, alapszabvány szerinti fo-

gyasztását, és az egy javadalmazásuk mennyiségét; a várható felhasználását, a felhasznált készletek pótlásának helyét, idejét és módját; jelenteni a PK TECHN H-nek, és tájékoztatni a zászlóalj ellátó szakaszparancsnokot az engedélyezett fogyasztás, valamint a századszintű készletek 50⁰/₀-ának felhasználásáról; megakadályozni a zárt készletek felhasználását, vagy engedélyt kérni a felhasználásra.

4. A szakasz- (tűzszakasz) parancsnok felelős a harc- és gépjárművek töltéshez való beállításáért, a tartályok (tárolóeszközök) feltöltéséért; az üzemanyag-átvitelhez szükséges állomány kijelöléséért és munkájának irányításáért; a harc- és gépjárművek indokolatlan üzemeltetésének megakadályozásáért. Köteles: állandóan ismerni és a szd.-parancsnoknak jelenteni az egyes üzemanyag-fogyasztók készleteinek alakulását.

5. A század (üteg) szolgálatvezető felelős a századhoz (üteghöz) érkező gépjárművek fogadásáért, a feltöltésre váró harc- és gépjárművekhez kíséréséért, a kiutalt hajtóanyagok átvételéért. Felelős a fűtéshez, előmelegítéshez szükséges hajtóanyagok átvételéért, felhasználásáért. Köteles: a feltöltés végrehajtását jelenteni a közvetlen parancsnokának és a zászlóalj ellátó szakaszparancsnoknak.

6. A harc- és gépjárművezető felelős a tartályok (üres tárolóeszközök) előkészítéséért, azok szennyeződésmentes feltöltéséért, lezárásáért; az átvett anyagok takarékos felhasználásáért. Köteles: ismerni a gépjárművek feltöltöttségét, fogyasztását, a rendelkezésre álló hajtóanyaggal megteendő távolságot, az elrendelt időközönként jelenteni a szakaszparancsnoknak a még rendelkezésre álló hajtóanyag-mennyiséget; engedélyt kérni a zárt készlet felhasználására. A felelősség és kötelezettség ismertetett rendszere biztosítja, hogy az alegységparancsnoki állomány folyamatosan tájékozott legyen a gép- és harcjárművek üzemanyag-felhasználásának állásáról, rálátást és tervezési alapot ad a hiányzó készletek pótlásához, így idejében képesek reagálni a harc feladat végrehajtását zavaró problémákra. Megelőzhető az, hogy a hajtóanyag-készletek felhasználásáról az üzemanyag-tartályok teljes leürülésekor szereznek tudomást. A felelősség és kötelek gyakorlása pedig a napi kiképzés rendszerébe beépíthető.

Megkövetelése esetén elkerülhető a BAKONY-76 és a FÜRED-77 harcászati gyakorlaton néhány alegységnél kialakult veszélyes helyzet, miszerint az erőszakos folyóátkelés időszakára a PSZH-k hajtóanyag-készletének 80–85⁰/₀-a fel lett használva. Ezeknél az alegységeknél a feladat megkezdését és eredményes végrehajtását a seregtest töltőeszközök gyors beavatkozása tette lehetővé.

A gépesített lövész zászlóalj üzemanyag-feltöltésének megszervezése

Az üzemanyag-feltöltés megszervezése magába foglalja a szükségletek valószínű felmérését, és hiánytalan biztosításának szabályozását, a feltöltés idejének és módjának, rendjének és sorrendjének meghatározását, az érkező üzemanyagok fogadásának, töltőhelyre vezetésének, átadásának, a leürült szállítóeszközök visszaindításhoz való előkészítésének szabályozását, a gépjárművezetői, valamint a harc- és gépjármű állomány felkészítését, illetve előkészítését. A gépesített lövész zászlóalj üzemanyag-biztosításának idejét, rendjét és módját az EPK HTPH, ZPK-nak és a zászlóalj ellátó szakaszparancsnoknak személyesen szóban kiadott intézkedése szabályozza. A szükségleteket pedig a – PK HTPH követelményei szerint – az egység üzemanyag szolgálatvezető számveti.

Az üzemanyag-fogyasztást meghatározzák a z. harcmódja, helye, szerepe és a harc méretei; a harc- és gépjármű állomány feltöltöttsége, azok alapszabvány szerinti fogyasztása; a terep-, út- és időjárási viszonyok, valamint az év- és napszakok.

A gépesített lövészászlóalj üzemanyag-szükségletének kiszámítása:

$$SZ = KK + F$$

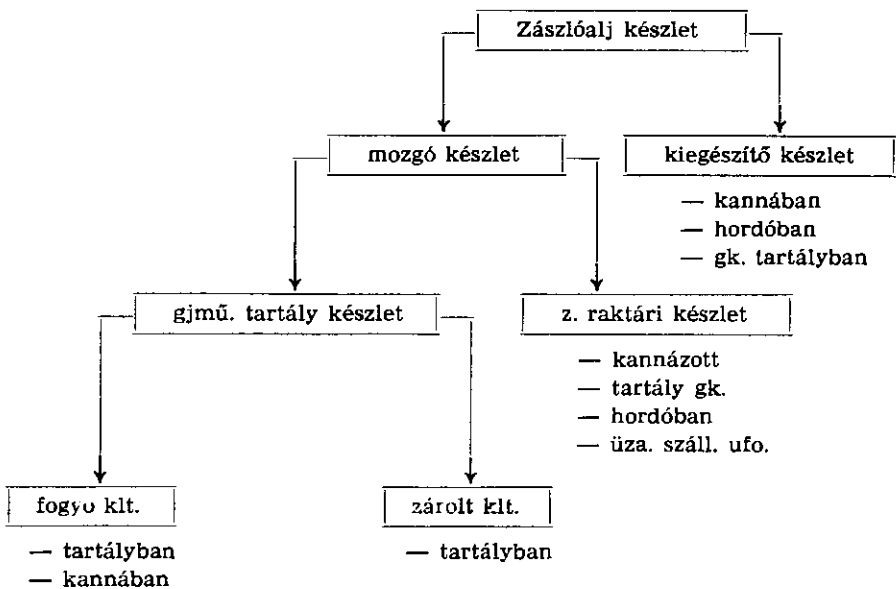
SZ = szükséglet a harcra

KK = képzendő készlet

F = fogyás

Abban az esetben, ha a harcra biztosított gázolaj fogyasztási norma a 0,7 ja. a nap végén a z-nak mozgó és kiegészítő készlettel (1,7 ja.) kell rendelkezni, a szükséglet $0,7 + 1,7 = 2,4$ ja.

A gépesített lövészászlóalj üzemanyag-készleteinek megoszlása:

Az üzemanyag-ellátás és készletképzés bemutatott (igen egyszerű) rendszerét ismerve, a z. tisztjei, tts-ei és az ellátással foglalkozó katonák könnyen eligazodhatnak a feltöltés szervezésében, a készletképzésben.

A gépesített lövészászlóalj feltöltésének alegység szintű szervezésénél figyelembe kell venni:

- a feltöltés módjára kiadott intézkedést, a töltőeszközök alkalmazásának lehetőségét;
- a harc- és gépjárművek leürültségének mérvét;
- a rendelkezésre álló időt;
- a feltöltéshez biztosított eszközök darabszámát és teljesítőképességét;
- a napszakot, időjárást;
- az ellenség behatásának lehetőségét és mérvét.

A zászlóalj feltöltésének időszükséglete, illetve a töltőeszköz-szükséglet egyszerű képlet alapján gyorsan kiszámítható. Pl.:

$$T = \frac{n \times t}{k} \mu$$

T = feltöltési időszükséglet

n = harc- és gépjárművek darabszáma

t = átfolyási és járulékos idő

k = egyidőben tölthető gépjárművek darabszáma

μ = a feltöltési időt módosító együttható.

Az alegységeknél általában nem számolják, hanem megítélik a feltöltési időt, vagy a töltőeszköz-szükségletet. A túlméretezett idő- vagy töltőeszköz-szükséglet nem ösztönöz a munkaszervezésben levő lehetőségek feltárására és kihasználására. A kialakult szokásokra, a kapásból jelentett 2–3 órás időigényekre módosító (csökkentő) hatással lehetne a reális alapadatokkal készített számvetés. Ezt több gyakorlati példa is igazolja.

Az anyagilag kiválóan előkészített üzemanyag-feltöltés megvalósulásának feltétele, hogy az egység töltőeszközei és a feltöltésre váró harc- és gépjárművek között a találkozás létrejöjjen. A harc- és gépjárműveknél elhelyezhető készletek és az indokolatlan csoportosulás elkerülését figyelembe véve a harcoló, vagy harcból kivont alegységek üza. feltöltése az esetek többségében az esti és éjszakai órákra tevődik, ami tovább nehezíti a találkozás megvalósítását. Ezt a gyakorlatban jelentkező problémát segíti megoldani, ha a biztosításért felelős parancsnokok (EPK HTPH a zászlóaljknak, a ZPK a századoknak) találkozási pontot és időt határoz meg, bevezetőt küld ki, más esetben anyagárvevőt küld a századparancsnok a z. ello. sz-hoz, a ZPK pedig az ezredraktárhoz. A vezetőt, illetve az anyagárvevőt fel kell készíteni feladata elvégzésére, el kell látni menetvonal vázlattal, jelző- és világítóeszközökkel, jeleket, jelzéseket kell meghatározni a visszatalálás megkönnyítésére, ki kell dolgozni a tevékenységük időszakában továbbítandó parancsok vételének – a jelentések megtételének rendjét. Az így kialakított szervezettség biztosítja a kívánt találkozás létrejöttét, elkerülhetővé válik a töltőeszközök ezred (zászlóalj) harcrendjében való felesleges mozgása; csökken az ellenséges felderítés célpontjainak száma, nagyobb lesz a töltőeszközök megóvásának valószínűsége.

Felmerül a kérdés, sor kerülhet-e a gépesített lövészzászlóalj feltöltése érdekében üzemanyag-készletek földre rakására, ha igen, milyen esetekben és milyen eszközökben? Gyakorlati munkánk azt igazolja, hogy meghatározott helyzetben és körülmények között lehetőség van, más esetekben szükséges a feltöltésre tervezett üzemanyag-készletek földre rakása a következők szerint:

– a harcrendben történő feltöltéshez – a terep védőképességét kihasználva – 20 literes üzemanyagos kannák, 5–10 literes olajos kannák esetleg 200 literes acélhordók földre rakása célszerű olyan esetben, ha akadályoztatva van a töltőeszközök harcrend mögötti mozgása, ha a harcászati helyzetből és a terepviszonyokból adódóan nem célszerű a feltöltendők megközelítése, illetve ha nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű töltőeszköz. Ezekben az esetekben a harc- és gépjárművek kezelő állományának, esetleg a vezetőknek is részt kell venni üzemanyagok előre szállításában és feltöltésében.

A harcból kivont gépesített lövészszázalaj gyors feltöltéséhez – megfelelően rejtett helyen – földre rakhatók 5–10 m³-es ellasztikus tartályok. Az így elhelyezett készletek feltöltésére célszerű töltőállomást (töltőpontot) telepíteni.

A különböző beosztású parancsnokokban, htp. tisztekben, de a feltöltést végrehajtó állományban is gyakran megfogalmazódik az a kérdés, miért „háborgatják” őket a harcfeladat megszervezése és végrehajtása során a „tankolással”, amikor még félig van a „tank”. Mikor kell a feltöltést végrehajtani? Megítélesem szerint meghatározó az üzemanyagfeltöltés ideje – helye megválasztásánál az a követelmény, hogy a feladat végrehajtásához váratlan helyzetben új feladat megkezdéséhez és folytatásához elegendő hajtóanyag legyen a gépjárműveknél, illetve a zászlóalj hadtápnál.

Ezen belül:

- a harcra való felkészítés időszakában az elrendelt készletek szintjéig;
- a harcbevétel előtt biztosítva legyen, hogy a harc- és gépjárművek és a z. htp. a harcbevételkor a mozgó készletekkel rendelkezzenek;
- a harcnap végén abban az esetben is, ha úgy tűnik, hogy a rendelkezésre álló készletek a következő harcnap üzemanyag-szükségeit fedezik;
- a harcból történő kivonás esetén;
- olyan esetben, amikor az alegység különleges feladatot kap, pl.: légi deszant, előrevetett osztag, légi harc osztag stb.;
- minden esetben, ha a harc- és gépjárművek tartályai a zárt készletek szintjéig leürültek.

Másik véglet az, amikor minden cél nélkül naponta 3–4 esetben feltöltik az alegységeket. Erre a válasz: kerülni kell minden felesleges feltöltést ugyanis, az a személyi állomány indokolatlan megterhelését jelenti és növeli az alegység manővere felderítésének lehetőségét.

A harc- és gépjárművek vezetői állománya, azok segítőinek feltöltéséhez való felkészítése befolyásolja a feladat gyors, szervezett végrehajtását. Az állománnyal ismertetni kell a feltöltés helyét, idejét, módját, a töltőeszközök fontosabb teljesítményadatait, feladatukat a feltöltés előtt, alatt és után. A még ismeretlen, vagy kevésbé ismert feltöltési módokat célszerű rajzos formában bemutatni, majd pedig begyakoroltatni. Célszerű, ha a felkészítést a századparancsnok szervezi és vezeti, végrehajtásáért pedig a század szolgálatvezetőt kell felelőssé tenni.

Az alegységek állományának feltöltés végrehajtására való felkészítése a békekiképzés rendszerében teljes értékűen beépíthető. Megítélesem szerint nem igényel külön időt és nem jelent külön feladatot az alegység számára. Követeli azonban az alegység parancsnoktól és hadtáptisztektől egyaránt a „komplex” szemlélet további kiszélesítését, többek között azt, hogy az alegység gyakorlatokon integráltan és a teljes bonyolultságot legjobban megközelítő módon gyakoroltassák az alegység harc- és harcbiztosítási feladatait.

A harc- és gépjárművek feltöltése rendszerint együtt jár az eszközök tömörülésével, ami kedvező célpont az ellenség légi és földi erejének egyaránt. A tömörülést a korszerű felderítő eszközök rövid idő alatt észlelni tudják, be mérik és továbbítják a vezetési pontokra.

A váratlan támadás és annak elhárítása érdekében a töltőhely őrzés-védelmét – a megszervezés időszakában – a kezelő és jelenlevő állomány igény-

bevételével létre kell hozni, a feladatra az érintett állományt fel kell készíteni. A földre rakott üzemanyag-készletekben, a hosszabb telepítési – bontási időt igénylő töltőeszközökben az ellenség különösen nagy kárt tehet. Ezek védelmére megóvására kiemelt figyelmet kell fordítani.

A gépesített lövészászlóalj (század) üzemanyag-feltöltésének megszervezése és végrehajtása – az adott időszakban – képezheti a parancsnoki és a járművezetői állomány egyik fő feladatát. Gyors, szervezett végrehajtása pedig kihát a zászlóalj harcckészültségére, elősegíti, illetve elmaradása akadályozza vagy lehetetlenné teszi a kapott feladat végrehajtását.

A gépesített lövészalegység feltöltésének végrehajtása

A PSZH-val felszerelt gl. alegységek harcjárműveinek harcrendben történő üzemanyag feltöltésével kapcsolatban – a PSZH-ek rendszerbe kerülése után – egymásnak ellentmondó nézetek alakultak ki. Vannak akik képtelen „ötletnek”, felesleges erőlködésnek tartják a gl. alegységek és azokat megerősítő harcckocsik harcrendben történő üzemanyag-feltöltését. A végrehajtás irrealitására hivatkozva elvetik a megvalósíthatóság lehetőségeinek kutatását és feltárását is. A jelenlegi rendszeresített üzemanyag technikai eszközöket nem tartják alkalmasnak a feladat végrehajtására. Mások pedig fenntartás nélkül irányítják a töltő gépjárműveket nappal és éjjel egyaránt az ellenséggel közvetlen harcérintkezésben levő harcjárművekhez, megfelelően arról, hogy azok páncélvédelem nélküli eszközök. Úgy ítélik meg, hogy a harctevékenység folytatása ezt a „kockázatvállalást” megköveteli.

Megítélésem szerint mindkét nézet szélsőségeket takar, és egyben bizonyítja a feltöltés módjainak végrehajtás szintjén való beszűkülését. A CS-346 és az URAL töltőgépkocsi rendszeresítése óta – rendszerint – csak a töltőgépkocsi a harcjárműhöz és a harcjármű a töltőgépkocsihoz irányításával végrehajtott feltöltési módokat gyakorolják. Ettől a két változattól csak előjárói beavatkozásra tértek el, amikor töltősorok és töltőpontok kerültek alkalmazásra. A harctevékenységgel együttjáró sok mozgás és manőverezés megköveteli a szakítást ezektől a nem kedvező hagyományoktól. Ehhez a lehetőségek is adóttak. A harcrendben végrehajtandó üzemanyag-feltöltés reális lehetőségeinek változatai a következők:

- a töltőgépkocsi a terep vagy páncélozott harcjármű (elsősorban harcckocsi) fedezete alatt a harc szüneteit kihasználva megközelíti a feltöltésre váró harcjárműveket. A feltöltés fedezékben, vagy fedező harcjármű mellől egyaránt elvégezhető,

- a töltőgépkocsi a domborzati, növényzeti álcázást kihasználva felzárkózik a harcrendre. A harcjárművek egyesével, párosával vagy bármely változat szerint – az ügyeletes tüzfegyvereket az arcvonalba hagyva – hátra mennek, vagy hátra tolatnak a töltőgépkocsihoz. A harcjárművek váltásával a harcrendben levő valamennyi harcsczköz feltölthető;

- a feltöltött hordóval, vagy hajtó- és kenőanyagot tartalmazó kannákkal megakott gépjármű a domborzat, növényzet védő-álcázó hatását kihasználva felzárkózik a harcrendre. Hozzá a harcrendből egy vagy több harcjármű hátramegy, elvégzi saját készletei pótlását, a harcrendbe levő harcjárművek szükségleteit pedig előreviszi, esetleg rögtönzött eszközön előrevontatja;

- nehéz helyzetben a harcrendre felzárkózó, hordózott, vagy kannázott üzemanyaggal megrakott tehergépkocsiról a harcjárműkezelők vagy vezető guritással, húzással, csúsztatással előreszállítják a feltöltéshez szükséges üzemanyagot;

- nehezen megközelíthető helyen harcrendben levő alegységek feltöltésére sor kerülhet, a mögéjük ejtőernyővel ledobott üzemanyag egységcsomagokból, védettebb helyen helikopteren a helyszíntre szállított, leszállással átadott üzemanyag-készletekből.

A felsorolt esetekben a harcjárművek tartályaiba a harc rövid szüneteiben, vagy az egyes járművek megállása, lemaradása, hátramenete esetén van reális lehetőség az anyagok feltöltésére. A harcrendben mozgó harcjárművek mozgás alatti üzemanyag-feltöltésére - nézetem szerint - valójában nincs lehetőség.

Meg kell jegyezni azonban, hogy bármelyik változatot is alkalmazzuk - amelyeknek kombinációi is lehetségesek, a végrehajtást csak a harcot vezető parancsnok utasítására lehet megkezdeni, aki a végrehajtás alatt felelős a töltőeszközök közvetlen harcbiztosításáért is.

A gl. egységeknek általában nem minden alegysége, az alegységeknél pedig nem minden harc- és gépjárműve van harcrendben. Ezek üzemanyag-feltöltésére a felsoroltaknál lényegesen jobb és gyorsabb módszerek vannak kialakítva.

Alkalmazásukat azonban meghatározza a rendelkezésre álló idő, a feltöltésre váró harc- és gépjárművek darabszáma, leürültsége; kikísérletezett és jól bevált feltöltési változatokból a következők kerülhetnek alkalmazásra a gl. alegységek feltöltéséhez:

a) *Feltöltés töltősor alkalmazásával*

A töltősor olyan tartály- és töltőgépkocsiból, táborig vagy más csővezeték-ből létrehozott táp- és kiszolgáló rendszerrel ellátott, a harc- és gépjárművek tömeges feltöltésére létrehozott csoportosítás, vagy létesítmény a kiszolgálást végző kezelőszeméllyel, amely képes az oszlopba besorolt alegységek gyors és szervezett üzemanyag feltöltésére. Változatait az 1., 2. és 3. sz. ábrák tartalmazzák.

Tartály- és töltőgépkocsiból a töltőszeregség - magasabbegység szinten egyaránt létrehozható. Csővezetékekből jelenleg csak a magasabbegységek képesek töltősor építésére. Hasznosságát pedig bizonyítja, hogy a teljes állományra feltöltött gl. zászlóalj az eddigi 2-3 óra helyett 20-25 perc alatt fel lehet tölteni. Erre a legcélszerűbb a 20-24 kiszolgáló hellyel berendezett töltősor alkalmazása. Az így kialakított töltőrendszer képes arra, hogy jól szervezett munkával egyidőben 20-24 jármű részére 100-100 liter hajtóanyagot 4-5 perc alatt átadjon, beleértve a be- és kiállítás időszükségletét is.

A töltősorok teljesítőképességében levő lehetőségek azonban csak megfelelően kiképzett és felkészített kezelő-, valamint harc- és gépjárművezető állománnyal, megfelelő átbocsátóképességű terület biztosításával, szervezett forgalomszabályozással, harc helyzetben is alkalmazható munkafeltételeket biztosító megvilágítással, a közúti jelzőtáblák bátor alkalmazásával, az őrzés-védelem és közelbiztosítás feszes megszervezésével és az alparancsnoki állomány aktív irányító tevékenységével használhatók ki.

Az alegységek feltöltéséhez töltősor alkalmazható:

- a különböző körletek elfoglalását közvetlenül megelőző feltöltéshez;
- az előrevonás, átcsoportosítás alkalmával menetvonalon, a felhasznált készletek pótlásához;
- harcból kivont alegységek feltöltéséhez;
- különleges feladatra felkészülő alegység elrendelt készleteinek megalakításához;
- hordózott üzemanyag-szállítmány megalakítása esetén hordófeltöltéshez.

A töltősor alkalmazásának előnyei:

- a feltöltési idő más töltési módhoz viszonyítva 70–80%⁰-kal csökken;
- a töltőeszközök kapacitása optimálisan kihasználható;
- a töltősoron áthaladó oszlop valamennyi harc- és gépjárműve feltöltésre kerül;
- a töltőeszközök csoportosított felhasználása megkönnyíti azok más feladatra történő átcsoportosítását, illetve növeli a váratlan feladatok végrehajtására való képességet;
- az egyes eszközök meghibásodása, üzemzavara esetén egyszerűbb a dublőr eszköz biztosítása;
- a készletek koncentrált felhasználása növeli az üza. szolgálat teljesítő-képességét;
- a jobb időkihasználás következtében csökken az állomány igénybevétele, leterheltsége.

A töltősor alkalmazásának hátrányai:

- egy töltősoron egyidőben csak egyféle hajtóanyagot lehet kiszolgálni;
- az egyedi feltöltéshez viszonyítva megnő az üzemanyag-készletek sebezhetősége;
- a nagyobb gépjárműcsoport kedvezőbb célpont az ellenségnek;
- korlátozza az utak biztosított mozgáslehetőségek kihasználását.

b) *Feltöltés töltőcsoport alkalmazásával*

A töltőcsoport olyan többfajta hajtóanyagot szállító tartály- és töltőgépkocsiból, esetleg más üza. szállító eszközökből és azok kiszolgálását végző katonákból létrehozott szervezet, amely képes egyidőben vagy esetenként, különböző feltöltési módokkal, a gl. alegység harc- és gépjárműveinek gyors, a kialakult helyzethez igazodó feltöltésére. Alkalmazásának változatait a 4., 5. ábra tartalmazza.

A zászlóalj feltöltésében a töltőcsoport alkalmazása általánosan elterjedt módozat. Szervezése, működtetése, kiszolgálása különösebb szakismeretet, bonyolultabb szervezési-felkészítési munkát nem igényel, a kialakult helyzethez és az igényekhez könnyen igazítható, rugalmas szervezet. A töltőcsoportba beosztott töltőeszközök teljesítő-képességének kihasználtsága a harc- és gépjárművezetők megfelelő felkészítésével, gyakoroltatásával, jó szintre fokozható.

A töltőcsoport alkalmazható:

- a harcrendben fedezék mögé összevont harcjárművek feltöltéséhez;
- a harcrend mögött körletben összevont harcjárművek feltöltéséhez;
- a zászlóalj (osztály) és ezred htp. települési helyén a beérkező üzem-

képes és javításra váró harc- és gépjárművek felhasznált üzemanyag-készleteinek pótlásához;

- hosszúpihenő időszakában a menetrendben levő harc- és gépjárművek feltöltéséhez, illetve nappalozási (éjjelezési) körletben az addig felhasznált készletek pótlásához;

- különleges feladatra kijelölt alegységek elrendelt készleteinek megalakításához körletben és menetvonalban egyaránt.

A töltőcsoport alkalmazásának változatai:

a) A csoportba beosztott töltőeszközök töltőállomásként működnek. A feltöltésre váró technikai eszközök mennek feltöltésre a töltőállomáshoz. Ennek:

- előnye, hogy a töltőeszközök teljesítőképességének jó kihasználásával rövid idő alatt feltölthető az alegység;

- hátránya, hogy a harc- és gépjárművezetők a feltöltés befejezéséig folyamatosan igénybe vannak véve.

b) A töltőcsoportba beosztott töltőeszközök mennek a feltöltésre váró harc- és gépjárművekhez, a feltöltést azok tartózkodási helyén hajtják végre. Ennek:

- előnye, hogy a vezető- és kiszolgáló személyzet csak az üzemanyag-átadás időpontjában van a feltöltéshez igénybe véve. Több idő jut a karbantásra, a technikai eszközök kiszolgálására és pihenésre;

- hátránya, hogy az alegység feltöltési időszükséglete az a) ponthoz viszonyítva 2-2,5-szörösére növekedik, alacsony a töltőeszközök teljesítőképességének kihasználása, feltöltetlenül maradhatnak technikai eszközök.

c) A töltőeszközök kombinált alkalmazása. A töltőcsoportba beosztott eszközök egy része töltőállomásokon kerül alkalmazásra, másik része pedig a gépjárművekhez megy, azok tartózkodási helyén végzi el a feltöltést.

E feltöltési mód magába foglalja az előző kettő előnyeit, de a helyzethez nem illő alkalmazása esetén azok összes hátrányait is.

A töltőcsoport alkalmazásának előnyei:

- egyidőben az alegységnél található valamennyi benzin- és gázolajüzemű technikai eszköz feltöltése végezhető;

- alkalmazása nem igényel bonyolult szervezést, előkészítést;

- nagy a mobilitása és manőverezőképessége;

- sokrétű alkalmazási lehetőségéből adódóan bonyolult helyzetben is eredményes munkát tud végezni.

A töltőcsoport alkalmazásának hátrányai:

- nincs kihasználva a töltőeszközök teljesítőképessége;

- a b) és c) feltöltési módok alkalmazása esetén feltöltetlenül maradhatnak az alegység technikai eszközei.

c) A gépesített lövészalegység feltöltése különböző mobilizált tartályokból, 200 literes acélbordóból.

Alkalmazási módjaik azonosak a töltőcsoportokéval. A járulékos eszköz (szivattyú, vödörök, olajtálca stb.) és időigényesség, az alacsony határfok és a nagy anyagvesztés miatt csak végszükség esetén kerül az egység-, alegység tagozatban alkalmazásra. A harcban, töltőeszköz-vesztések esetén az alacsony

költségek következtében a legelterjedtebb feltöltési módozattá válhat. Elterjedését a harc- és gépjárművek önfelszívó berendezésének kifejlesztése elősegítené.

d) *A gépesített lövészalegység feltöltése 20 literes üzemanyagkannából*

A legegyszerűbben alkalmazható feltöltési módozat. Az üzemanyagkészletek, harc- és gépjárműhöz, több egyszerű módszerrel lépcsőzhetők, a harcrendben az ellenséges tevékenység rövid szüneteiben, a harcrend mögött, harc előtti alakzatban és menetrendben a rövid pihenők helyein egyaránt alkalmazható és alkalmazott. Megvalósításához a szakasz-, századparancsnok, valamint a harc- és gépjárművezető kezdeményezőkézsége elengedhetetlen. A megüresedett 20 literes üzemanyagkannák egyetlen platós szállítógépkocsi mozgatásával – kannacserés megoldással – egyszerűen, könnyen cserélhetők. Az üres kannák utántöltését a z. és ezred hadtáptelepülési helyén a tartály- és töltőgépkocsik töltőcsöveivel, vagy erre a célra házilag készített kannatöltő-berendezéseken végzik.

A töltési mód előnyei:

- rövid idő alatt külső segítség nélkül is elvégezhető a technikai eszközök felhasznált készleteinek pótlása,
- több típusú hajtóanyag kis gépjárműmozgással, kannacserével pótolható;
- minimális szervezést igényel, a végrehajtás nem munkaiigényes, nem köti le feleslegesen a harc- és gépjárművezetőket.

A töltési mód hátrányai:

- idő- és munkaiigényes az előkészítés, a töltőeszközök kapacitásának csak töredéke van kihasználva, lecsökken az anyag áramlási sebessége,
- nem kellő szervezettség esetén a technikai eszközökbe nem az üzemükhöz előírt hajtóanyag kerülhet;
- növeli a tűzveszélyt a járművekhez lépcsőzött hajtóanyag.

A 20 literes üza. kannából végrehajtott feltöltés – az egyszerűsége ellenére – nem elterjedt módozat. Az alparancsnoki állománynál vele szemben idegenkedés tapasztalható. Nincs kihasználva a benne rejlő lehetőség. Szélesebb körű elterjedésének hiányában nem kerültek egyszerű, praktikusnak könnyen kezelhető és nagy teljesítményű kannatöltő-berendezések kifejlesztésre.

Meg kell jegyezni azonban, hogy menetek alatt, rövid megállások esetén, e módszer alkalmazható a legjobban és a leggyorsabb feltöltési lehetőséget biztosítja.

e) *A felhasznált kenőanyagok pótlása*

A kenőanyagok töltőeszközökkel történő átadása az üzemanyag-ellátás ütemét lelassítja. A 200 literes acélhordók szállítása újabb szállítójármű mozgatását igényli. Alacsony az egység-, alegység tagozatban levő kenőanyag-töltőeszközök teljesítőképessége, üzemeltetésüket a hideg akadályozza, esetleg kizárja.

A probléma áthidalására – mentő megoldásként – a harc- és gépjárművekhez 5 és 10 literes műanyag kannák vannak rendszeresítve. A motorolajok egységesítése és a használhatóság határainak megnövelése folytán a technikai eszközökhöz lépcsőzött kenőolajok több (2–3 javadalmazás) hajtóanyag-felhasználáshoz elegendőek. Pótlásuk tehát lehetővé teszi az ellátási időszakok növelését, elmaradásuk azonban súlyos üzemképtelenséget okozhat. A kenőolajtároló-kannákat a javítások, műszaki szemlék alkalmával és a körletekben végrehajtott fel-

töltésekkel egyidőben kell utántölteni, cserélni. Ez azonban nem mentesíti a hajtóanyagot kiszolgáló eszközöket és csoportokat, az igény szerinti kenőolaj utánpótlásától. A végrehajtás technikai vonatkozású feltételei biztosítva vannak. A probléma végleges megoldását pedig – megítélésünk szerint – polgári életben jól bevált, műanyag-flakonba kiszerelt kenőanyagok rendszerbe állítása jelenti. Ezek kiszerelési méretei a honvédségi igényekhez könnyen, egyszerűen igazíthatók.

A gépesített lövészelegység feltöltésének befejezése

Több esetben tapasztalható az a téves nézet miszerint a z., szd., ü. feltöltése a harc- és gépjárművek „feltankolásával” befejeződik. Ez így nem helytálló. A feltöltés végét az alegység szintű elrendelt készletek megalakítása, a raktári készletek a z. hadtáphoz történő beérkezése jelenti. A megvalósulásért való felelősséget pedig az MN század – zászlóalj harcászati szabályzata az alábbiakban összegezi:

„A folyamatos anyagi, technikai és egészségügyi biztosítás a zászlóalj (század) sikeres harctevékenységének egyik alapvető feltétele.”

Megítélésem szerint a zászlóalj üzemanyag-feltöltéséért való felelősséget a ZPK-nak a PK TECHN H útján célszerű gyakorolni. A végrehajtást pedig a ZPK TECHN -nek és az ellő. szakaszparancsnoknak szoros együttműködése biztosítja.

Emellett ki kell hangsúlyozni, hogy az anyagellátásért előjárói szinten az EPK HTPH, szakmai vonatkozásban pedig az ezred üzemanyag szolgálatvezető felelős. A feltöltésért a ZPK az EPK-nak és az EPK HTPH-nak., az ellátó szakaszparancsnok pedig az ezred üzemanyag szolgálatfőnök felé tartozik elszámolni. A zászlóalj- és századparancsnokok a töltőeszközök visszaindulásáért közvetlenül nem felelősek, azonban az elrendelt időre való végrehajtás feltételeit kötelesek megteremteni és biztosítani.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

Kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközök

MN Közlekedési Szolgálat Főnökség szerzői kollektívája

1977. szeptember 21-22-én és 24-én, valamint november 29-én és 30-án a Magyar Néphadsereg szintjén bemutatásra kerültek a TS-1600 tonnás uszályhíd vasúti változata és különböző kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközök.

A bemutatókon a hazai és külföldi vendégek ugyan nagy számban vettek részt, de még számosan lehetnek azok, akik a témával kapcsolatosan érdeklődésre tartanak számot. A különböző sajtóban megjelent cikkek főként a látottak jelentőségét publikálták. Ezideig e témában központi kiadványra nem került sor.

Az érdeklődésre való tekintettel e cikkben adjuk közre azokat az ismeretanyagokat, amelyek a kialakított és bemutatott kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközöket jellemzik.

Az országos közlekedési rendszer háborúra való felkészítésének célja, hogy valamennyi szállítási ágazat külön-külön és együttesen a legkedvezőbb átbocsátó és szállító-képességgel rendelkezve biztosítsa mind a népgazdasági, mind a katonai szállítási szükségletek kielégítését, legyen felkészítve az ellenséges rombolások gyors felszámolására, a közlekedési rendszer működőképességének rövid idő alatti helyreállítására, a megszakadt közlekedés mielőbbi megindítására.

A Varsói Szerződés tagállamainak közlekedés fejlesztése a tagországok gazdasági és politikai együttműködésének egyik fontos alkotóeleme, melyet a sokoldalú kapcsolatok szélesítése, a szocialista nemzetközi munkamegosztás, a népgazdasági tervek koordinálása, a termelés kooperációja, szakosítása, valamint a folyamatos tapasztalatcserék jellemeznek.

Mindez hozzájárul ahhoz, hogy a népgazdasági tevékenység, ezen belül is a célirányos közlekedési fejlesztési programok eredményeként új lehetőségek adódnak a védelmi követelményekből fakadó közös feladatok végrehajtására.

A védelmi erőfeszítésekben, a katonai készenlét magas szinten tartásában, a fegyveres erők sikeres harctevékenységének biztosítása érdekében a közlekedési hálózat fejlesztésének és fenntartásának meghatározó szerepe van. A csapatok mozgósítása, azok összpontosítása és szétbontakoztatása, az átcsoportosítások és manőverek végrehajtása, az után- és hátraszállítási feladatok a közlekedés valamennyi fajtáját igénybe veszik; mindezek felett közlekedési hálózat biztosítását követelik meg.

A közlekedési hálózat nagy mennyisége mellett fontos mutató az átbocsátó és szállítóképesség, a műtárgyak – ezen belül a hidak – mennyisége és teherbírása.

A jövő háborúja – ha azt nem sikerül elhárítani – eddig nem látott romboló hatású termonukleáris háború lesz. Így már a háború kezdetén a közlekedési csomópontok és hidak tömeges rombolásával kell számolni.

A Magyar Népköztársaságot tekintve kézenfekvő az a felismerés, hogy a Duna és a Tisza hídjainak rombolásával országrészeink elszigetelődhetnek, melynek rendkívül súlyos következményei lehetnek mind a hadigazdálkodás, mind pedig a hadművelleti szállítások és mozgások szempontjából. Ennek megelőzése a meglévő, állandó jellegű hídjaink mintegy 50⁰/₀-át kell rövid idő alatt működőképessé tenni rombolások esetén.

Ilyen mennyiségű katonai hídszerkezet beszerzése, bemutatása, a népgazdaságnak egyrészt óriási anyagi megterhelést, másrészt béke időszakban fel nem használható készletet jelent. A probléma ilyen módon csaknem egyidős a Magyar Néphadsereggel. Így tehát hosszú ideig nem rendelkezünk a folyami hidak pótlására, dublázására alkalmas hídkészletekkel.

I.

Uszályhid létesítése

Elgondolásainkban a katonai szállítások háború idején való végrehajtásánál eddig is számoltunk a helyszínen található polgári szállítóeszközök alkalmazásával, de ezeket csak mint szükségjellegű szállító (kompoló) eszközökként terveztük felhasználni. A megbízható hidátkelőhelyek létesítésének problémája változatlanul megmaradt.

A fenti feladat megvalósítására vetődött fel az az elképzelés, hogy folyóinokon az ideiglenes jellegű és megfelelő áthidalást biztosító műtárgyak létrehozhatók, a békeidőben polgári szállítást végző meglévő folyami uszályok felhasználásával is.

Tevékenységünk során először a folyamainkon meglévő 500 tonnás kavicsuszályoknak úszóaljzatkénti alkalmazásával próbálkoztunk. Ezt az elgondolást el kellett vetnünk a népgazdasági lehetőségek mérlegelése után, annál is inkább mivel rájöttünk, hogy az adott feladatot csak az 1968–70-es években kifejlesztett eszközök figyelembevételével, a magyar Közlekedési és Postaügyi Minisztérium keretein belül lehet és kell realizálni.

A folyami uszályok közlekedési műtárgykénti alkalmazásának – közúti, majd később a vasúti, vagy a vegyesforgalmú hid, illetve elemenként komp – célszerű kialakítása érdekében különböző forrásokat, a szocialista országok közötti konzultációkat felhasználva jutottunk el 1968-ban az 1600 tonnás vegyesárut szállító tolt bárka (folyami uszály) tervezéséhez és gyártásához.

Figyelembe véve a hadművelleti és műszaki követelményeket megállapított nyert, hogy a TS-1600 tonnás uszályok, melyek kitűnően alkalmasak a népgazdasági szállítások végrehajtására, célszerűen és viszonylag alacsony átalakítási költséggel felhasználhatók katonai hidanyagkénti kialakításra.

A dublőrhídként alkalmazásra tervezett TS vasúti uszályhid mintegy 10 éves fejlesztési folyamat lezárását jelenti. Kezdetben a TS-1600 tonnás uszályokból közúti hidat készítettünk, melyet 1973-ban a VSZT hadseregeinek köz-

lekedési konferenciája keretén belül bemutattunk. Azóta a TS közúti uszályhíd 1976-ban a Magyar Néphadseregben rendszeresítésre került.

Ezt követően fejlesztettük ki a TS-1600 tonnás uszályokra épített vasúti híd változatát. Munkánk jelentős állomását képezte az 1975 szeptemberében bemutatott három TS uszályból álló vasúti hídrész. Az építés során szerzett tapasztalatok felhasználásával fejlesztettük tovább a vasúti híd megvalósításának ez évben bemutatott változatát. Az 1975-ben végzett kísérletnél a parttal való kapcsolatot a magyar államvasútnál levő P-26-os vasúti hídprovizórium biztosította. Ezt nem találtuk megfelelőnek és elkészítettük a jelenleg beépített speciális csatlakozásnak megfelelő bejáróhidakat.

A hidépítési munka kritikus fázisa a horgonyok telepítése volt. A vasúti felépítmény és a járművek az uszályokra tekintélyes terhelést adhatnak át, ezért kettős póthorgonyokat telepítettünk minden hídtag kihorgonyzására. A vízfolyás irányával szemben uszályonként egy-egy szélhorgonyt alkalmaztunk.

Az összeállított híd fontos munkafolyamata az úszóművek és a parttal összekötő bejáróhíd beszabályozása, mert csak ezután kerülhet sor az egyes hídtagokon levő vasúti pálya zárására.

A bemutatott TS vasúti híd létesítésével egy időben – a hadszíntér berendezés érdekében – megépítettük a két parthoz csatlakozó egypályás vasútvonalat a Dunaújváros-kikötő és Szalkszentmárton vasútállomás között. Ezzel a tevékenységgel a katonai célon túl biztosítottuk, hogy a vasútvonalat a népgazdaság is hasznosítani tudja. A ráfordított költség rövid időn belül többszörösen megtérül, mivel az ország egyik legjelentősebb kavicsbányáját képes gazdaságosan kiszolgálni.

1. Az 1600 tonnás uszályokkal szemben támasztott harcászati-műszaki követelmények:

A) Általában

Békében alkalmasak a rendeltetés szerinti folyékony (Tank) –, vagy a fedélzeten ömlesztett (Szilárd), illetve darabáru szállítására 1600 Mp körüli terhelésig.

Háborúban alkalmasak az adott időben megépítendő félállandó jellegű kikötőhidakként egyenkénti kompolási feladatokra; az uszályokból átalakítás nélkül vízszintes pályán külön felépítmény nélkül hidat építeni egy forgalmi sávos „A” terhelésnek megfelelő közúti forgalomra; vasúti forgalomra egy pályás hidfás terített felépítménnyel „C” terhelésnek megfelelő hidat építeni.

B) A terhelési és forgalmazási követelmények

A békébeni terhelési követelmények esetenként szükség szerinti fenntartása mellett:

a) Komp vonatkozásában alkalmasak nehéz harckocsik (60 Mp) és közepes tengelynyomású kerekes járművek teljes fedélzeten 10 Mp keréknyomású kerekes járművek (a forgalmi sávon sűrített elhelyezés mellett) átkompolására.

b) Híd vonatkozásában alkalmasak közúti forgalom esetén a közúti „A” teher (hk.-ik 80 Mp, kerekesek 10 Mp keréknyomás) folyamatos hordására egy irányban, 4,2 m-es forgalmi sávon forgalmi korlátozások nélkül; vasúti for-

galom esetén a vasúti teher felépítményen „C” terhelésnek megfelelő egypályás egy irányú vasúti forgalom biztosítására.

C) A kikötést, illetve a hidbantartást biztosító borgonyok, továbbá a kapcsolatos teherbíróképessége vonatkozásában követelmény:

3,0 m/s vízsebesség, 80 kp/m² szélteher, 35%-os jégzajlásnak megfelelő 0,8 Mp/m fajlagos jégnyomásnál biztosítsa a forgalmat. (A fedélzet teherbíró képességénél és az egyéb szerkezeti részek vonatkozásában a magyar 1968 évi Közúti Hídszabályzat és a hajóépítésben hatályos előírások 1,0-ás rendeltetési tényezőit vettük figyelembe.)

A kikötő hidak főbb adatai

	mértékegys.	Közúti	Vasúti
		változat	
hossza	fm	20	
szélessége (gyalogjáróval)	m	4,8	
önsúly	t	28	
teherbíróképessége	—	Közúti „A” terhelés	Vasúti „C” terhelés

A vasúti kikötőhid leírása

A bejáróhid biztosítja a TS uszályokhoz történő csatlakozást. A hid a 400 tonnás önjáró kavicsuszályon kerül szállításra. Beépítése az uszályon elhelyezett forgószámolyon kifordítással történik (a kifordítási idő 5–10 perc). A bejáróhid a part felőli végeken vasbeton cölöpökön nyugvó vasbeton hídfőre támaszkodik (lehetséges szükség-eszközökből létesített hídfőre is építeni). A hídfő magassága, valamint a hozzá csatlakozó vasútvonal sínkoronaszintje 1 m magassági határok között változtatható. A bejáróhídon a legnagyobb emelkedést, illetve esést (30 ezrelék) figyelembe véve 3 m-en belüli vízszint ingadozás mellett az építés végrehajtható. A bejáróhid felszerkezete 2 db szekrénykeresztmetszetű hegesztett acél főtartóból áll, amely teljes hosszában egy darabban készült. Egy-egy szelvénytartó súlya 27,8 tonna (a vasúti pálya és a gyalogjárda nélkül).

2. Az 1600 tonnás uszály és a felhasználásával épített hidak, valamint kompok főbb adatai

A) A TS-1600 tonnás uszály vonatkozásában:

– a vegyesárut szállító, személyzet nélküli tolt bárka dereglye típusú, lapos fenékkal, függőleges oldalfalakkal (oldalfala 1,3 m magas acéllemez a fedélzetre hegesztve);

- hossza 80,4 m;
- szélessége 10 m (a csatlakozó kapunál 4,3 m);
- hordképessége 2,5 m-es merüléssel 1600 tonna;
- üres merülése 0,4 m, max. merülése 2,5 m;
- az uszály felszerelése úgy van kialakítva, hogy a hidként való szere-
lését nem akadályozzák;
- fedélzet terhelhetősége, megosztott terhelésnél 3 t/m²; koncentrált ter-
helésnél 10 tonna;
- az uszály fő méretei megegyeznek az Európai Gazdasági Bizottság Ha-
józási Albizottsága által javasolt „Európa” hajó fő méreteivel, tehát az úszó-
művek összekapcsolása esetén Kelet- és Nyugat-európa víziútjain is üzemel-
tethetők;
- az úszóművek fedélzettartó szerkezete már a gyártás során beépített
tartóval került megerősítésre;
- az uszályok fedélzeti keretének mellső és hátsó végén 1-1, mindkét
oldalon 2-2 db nyitható kapu van kialakítva a fedélzeti járműforgalom át-
bocsátására.

B) A közúti híd (komp) vonatkozásában:

- a pálya szélessége 4,3 m (mértékadó szélesség 4,3 m);
- a követési távolság a hídon 15-20 m;
- áthaladási sebesség
láncfalpas járművel 25 km/ó;
kerekes járművel 35 km/ó;
- az uszályhíd teherbírása közúti „A” terhelés;
- a híd merülése forgalom alatt 0,6 m (az uszályok fenekére történő tá-
maszkodásának nincs káros következménye az uszályra);
- napi átbocsátóképessége (napi 18 órát számolva):
15 000-18 000 jármű/nap;
- építési idő: 16-24 óra (közúti TS uszályhíd osztály);
- hajózónyílás létesítése és zárása:
 - nyitási idő: 40-60 perc,
 - hídzárási idő: 60-90 perc;
- komp üzemeltetésekor kompikötőként a két part mellett uszály szolgál
a feljáráshidakkal együtt.
 - kompfordulási idő 50-60 perc;
 - komp teherbírása 18 db harckocsi vagy 36 kerekes jármű, illetve
70×7,7 m = 540 m² fedélzetre rakható egyéb jármű, anyag, konténer stb.;
 - komp merülése 0,4-2,5 m-ig (üres = 0,4 m).

A Dunán a TS-1600 tonnás uszályokból készíthető közúti hídkészletet „Közúti TS uszályhíd osztály”-ba szerveztük, melynek állományába

- 8 db TS-1600 tonnás uszály;
- 2 db tolóhajó;
- 2 db aknásznaszád;
- 2 db feljárókészlet;
- egyéb eszközök és felszerelések tartoznak.

C) A vasúti híd (komp) vonatkozásában:

- a hídpálya 4,3 m széles minimális szintbeni töréssel biztosítja a pályaszint kialakítását;
- az uszályok közötti áthidalásra kisméretű billenőhidakat alkalmazunk;
- a két uszály közötti rögzítést 150 tonna nyíróerő felvételére képes speciális rögzítőcsapok biztosítják;
- a felépítmény 24x24 cm-es hídfákon (egymástól 0,77 cm-re) levő 48 kg/fm rendszerű „Geo” lekötéssel ellátott sínekből áll. A hídfák az uszály hossz tengelyével párhuzamosan fektetett pallókon vannak elhelyezve. A vágányokat vízszintes helyzetükben az uszály – keretnek támaszkodó merevített fenyő – rögzítőkeretek biztosítják. A sínillesztések – folyópályákhoz hasonlóan – szabványos hevederekkel kerültek összekötésre. Kivételt képeznek azok az illesztési helyek, ahol az alépítményben csuklós kapcsolat létesült, ide egyedi megmunkálású hevedereket alkalmaztunk. A csuklós helyeken a legnagyobb függőleges iránytörés max. 40 ezrelék;
- a vasúti híd teherbírása 0,8x4x25 tonna tengelynyomás 30–40 km/ó sebességnél („C” terhelés);
- napi átbocsátóképesség 24 pár 120 tengelyes 1500 tonnás vonat;
- építési idő 36–48 óra (vasúti TS uszályhíd osztály);
- hajózányílás létesítése (80–160 m-es) 40–80 perc;
zárása: 60–120 perc;
- komp üzemmódnál kikötőként a két parti hídfeljáró és a két kavicsuszály szolgál;
- kompfordulási idő 60–80 perc (a sínrögzítésekkel együtt);
- a komp teherbírása 6 db kéttengelyes vasúti kocsi, vagy a hosszúságának megfelelő egyéb vasúti kocsi, vagy gép.

II.

Új szállítóeszközök

A Magyar Néphadsereg technikai bemutatója keretén belül ismertettük a hazánkban kialakított és rendszeresített új szállítóeszközöket.

Bemutattuk:

- A) A sebesültszállító és műtő vasúti kocsikat.
- B) A szállítmánykísérő vasúti őrségkocsit (Ztz).
- C) A sorállomány szállítását biztosító vasúti kocsit (Bz).
- D) A sebesültszállításra alkalmas IKARUS-260 típusú városi autóbust.

A) A sebesültszállító és műtő-kötöző vasúti kocsik

A tábori kórházakban már ellátott, de hosszabb gyógykezelésre szoruló sérültek hátraszállítása a tábori kórházakba, vagy a szövetséges ország kórházaiba alapvetően a sebesültszállító vonatokkal történik. E feladatokra meghatározott számú sebesültszállító, illetve rögtönzött sebesültszállító vonatokat kell biztosítanunk. Korábban a sebesültszállító vonatok speciális vasúti kocsijait (műtő, kötöző, súlyos fektető) vonatonként 5–6 vasúti kocsit a forgalomból kivonva, honvédségi iparvágányon tároltuk. A rögtönzött sebesültszállító vona-

tokba a műtő-kötöző, fektető vasúti kocsikat fedett vasúti kocsiból képezték. Ma már ez a megoldás nem ésszerű, ezért kerestük a helyettesítés célszerű és gazdaságos módját. Így kerültek kialakításra a MÁV saját gyártmányú „By” kocsijai a sebesültszállító vonat speciális műtő-kötöző, súlyos fektető kocsijaként. Tárolása háborús célra külön nem szükséges, mert a sebesültszállító vonatok megalakítási helyeire a szükséges vasúti kocsik (By) és más típusok egy nap alatt összegyűjthetők. Mivel az ország fővonalain a személyvonatok alap vasúti kocsijai a „By” típus, számvetések szerint az adott térségben (100 km-es körzeten belül) a szükséges mennyiség rendelkezésre áll.

A MÁV legnagyobb sorozatban gyártott „By” jelű vasúti személyszállító kocsijaihoz fekhelytartó állványzatot szerkesztettünk (Dexion-Salgó elemekből), amelyet a kiszertelt ülések rögzítési pontjaihoz és a kocsi mennyezetébe az e célra beépített csavarhelyekhez lehet rögzíteni. Megnövelhető szélességűvé alakítottuk át a belső ajtókat, és előkészítettük a kocsikat az olajtűzelésű kályhák beszerelésére is.

A kocsik más rendszerű állványzattal, valamint a szükséges egészségügyi szakfelszereléssel a sebesültszállító vonatok műtő-kötöző, gyógyszertári kocsijaként is alkalmazhatók.

Az ülések kiszertelése (4–5 óra) után egy vasúti kocsi újabb 4–6 óra alatt rendezhető be. A belső berendezés a Magyar Néphadsereg anyagaként, csomagolva, korrózióvédelemmel ellátva kerül tárolásra.

A „By” vasúti kocsik sebesültszállításra alkalmassá tételét a MÁV, a fektető kocsik berendezését a HM biztosítja.

B) A szállítmánykísérő vasúti őrség kocsija (Ztz).

A haditechnikai és anyagszállítások, elsősorban az export, import és tranzit szállítások, de a belföldi szállítások kísérő őrsége részére is rendszeresítettük a szállítmánykísérő vasúti őrségkocsikat. A szállítmánykísérő szolgálatot ellátó személyi állomány katonai szolgálati idejének jelentős részét tölti el őrszolgálatban. Elhelyezésükre korábban vasúti teherkocsik szolgáltak. Élet- és munkakörülményeik megjavítását szolgálja az átalakított személykocsi, amely fűthető, a kocsiban biztosítva van az ételmelegítési és főzési lehetőség. A kialakított kocsi biztosítja továbbá az őrség készenléti és pihenő állományának ülő, illetve fekvő pihenését, személyi szükségletek (WC, mosdó) elvégzését, megoldja a fegyverzet és egyéb felszerelés, valamint az okmányok biztonságos tárolását.

A kocsik átalakítását a MÁV által személyvonatokban már nem használt, de műszaki állapotuk miatt még hosszabb ideig forgalomban tartható és a tehervonatokhoz csatolható személykocsiból végeztük minimális költségráfordítással.

C) A sorállomány szállítását biztosító vasúti kocsi (Bz)

A Magyar Néphadseregben csapatok vasúti szállításánál nagy gondot jelent a személyi állomány kulturált, higiénikus elhelyezése, mivel a fekvőhelyekkel berendezett vasúti teherkocsik (Gub) ma már nem elégítik ki az ezzel kapcsolatos követelményeket, megbízhatóan tisztán nem tarthatók, a hosszabb távú szállításnál az állomány pihenését nem biztosítják.

Erre a célra ugyancsak a vasúti személyforgalomból kivonásra tervezett személyszállító vasúti kocsiból (Bz) a célnak megfelelő kocsik alakíthatók ki.

A bemutatásra került kocsí az ilyen irányú törekvéseink alapján készített prototípus, amely 27 fő részére biztosít fekvőhelyet, vagy 39 fő részére ülőhelyet. WC-vel, mosdóval szintén rendelkezik. Egyaránt fűthető mozdonyról gőzzel, vagy egyedileg olajkályhával.

D) A sebesültszállításra alkalmas „IKARUS-260” típusú városi autóbusz

A közúti sebesültszállító alegységek a sebesültek kiürítésének jelentős részét látják el, amelyek eszközeit tekintve jelenleg főként tehergépkocsikkal, kisebb részben költséges sebesültszállító különleges gépkocsikkal terveztük. Ezek felváltását tervezzük a fekvő-sebesültek szállítására átalakítható kettős rendeltetésű, a VOLÁN által üzemeltetett polgári autóbuszokkal.

Az „IKARUS-260” típusú autóbuszba beépített, felerősítési pontokhoz rögzíthető állványokon 18 vagy 26 hordágy helyezhető el. A sebesültek berakása 15 perc alatt elvégezhető. A motortól független fűtőkészülék helye és az állványzat rögzítési pontjai az 1977 második félévétől gyártott minden IKARUS-260-as autóbuszba beépítésre kerülnek. Ezek a módosítások nem befolyásolják az autóbuszok rendeltetészerű használhatóságát, a gyártási költséget csupán 1,5⁰/₀-kal növelik.

Az állványzat a később gyártandó és a 260-as típust felváltó új IKARUS autóbuszba is beszerelhető lesz. Keressük a módját annak is, hogy az állványok kiegészítő elemek felhasználásával tehergépkocsikon is alkalmazhatók legyenek. A belső berendezés a Magyar Néphadsereg anyagaként, kocsinként egy-egy rakodólapra málházva kerül tárolásra úgy, hogy az kézi erővel és rakodógéppel egyaránt mozgatható.

A Magyar Néphadsereg közlekedési technikái bemutatója a VSZT hadseregeinek egyik fontos biztosítási feladatának végrehajtását érintette. A bemutatott megoldások és mint kettős rendeltetésű eszközök a hadi és béke célokat egyaránt szolgálják. Kivitelezésük a – háborús feladatokra való felkészülést figyelembe véve – a népgazdaság békében alkalmazható és minimális költség-többletet jelentő eszközökből áll.

A kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközök 1977 szeptemberi és novemberi bemutatóját megtekintették a párt- és állami vezetőink, a Honvédelmi Miniszterek Bizottsága budapesti ülésének résztvevői, valamint a baráti hadseregek közlekedési szolgálatának szakemberei. Törekvéseinket és eredményeinket igazolták a bemutatón részt vevő vendégek elismerő nyilatkozatai, valamint a bemutatók sajtóvisszhangja, mindezek meggyőztek bennünket arról, hogy helyes utat választottunk. Határozott véleményünk, hogy ez az út továbbra is járható marad. A népgazdaságban használatos eszközök jelentős részének katonai célra történő gazdaságos kialakításánál még számottevő tartalékkal rendelkezünk.

A haditechnikai eszközök javításának korszerűsítése

Nagy Sándor mk. őrnagy

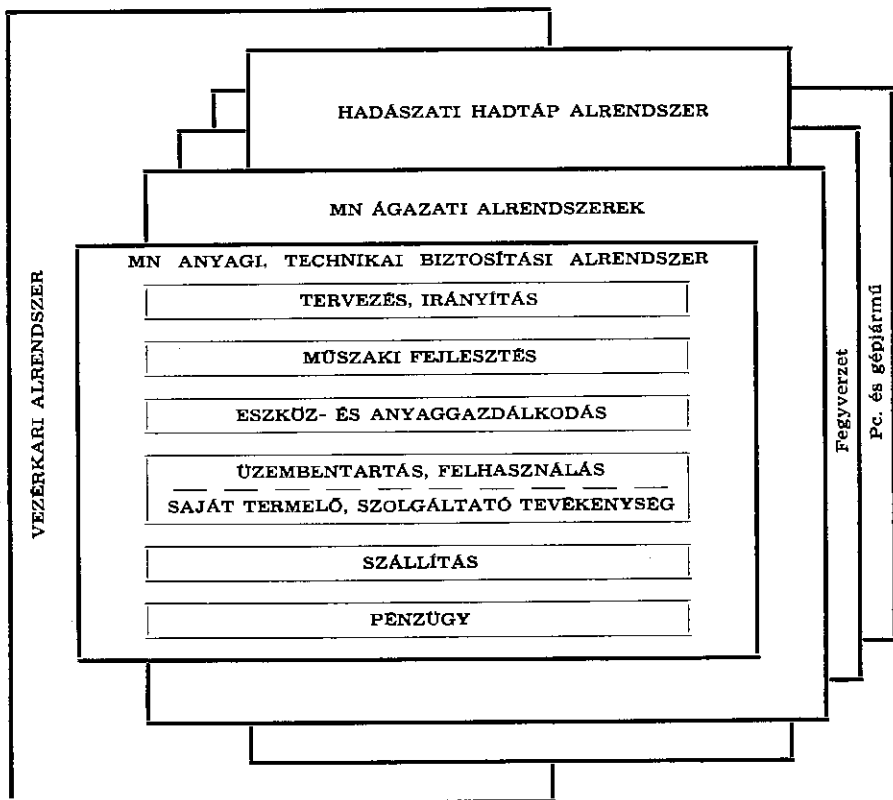
Az MSZMP XI. kongresszus határozata a gazdasági építőmunka feladatainál meghatározta: „Az eddigieknél nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk, hogy hazánkban is gyorsabb ütemben bontakozzék ki a tudományos-technikai forradalom és párosuljon a szocialista társadalom előnyeivel. A társadalmi termelés hatékonyságának erőteljesebb növelése megköveteli, hogy a termelési szerkezetet tovább korszerűsítsük, a tudományos-technikai forradalom vívmányainak átgondolt, következetesebb alkalmazásával az anyagi-technikai bázis fejlődését meggyorsítsuk, új technológiákat vezessünk be, a belső és külső erőforrásokat jobban felhasználjuk, javítsuk a jövődolgozatot”. Az MN-ben sajátos követelményként – a harckészültség elsődlegessége – figyelembevételével, azal összhangban keresni kell minden területen a határozat gyakorlati megvalósításának lehetőségeit. A cikkben a haditechnikai eszközök – elsősorban mechanikus, gépészeti szerkezetek – javítását elemzem a fentiek figyelembevételével az MN anyagi technikai biztosítási (ATB) rendszerén belül. Ehhez felhasználtam a hagyományos fegyverzeti anyagok honvédségi üzemszintű csapatjavítása, az iparban a gépjárművek javításának tapasztalatait és kutatási eredményeit, a vonatkozó hazai és NDK katonai szakirodalmat.

A cikkben tárgyalt – MN ATB rendszere¹, a haditechnikai eszközök hatékonysága – fogalmakat a bevezetőben tárgyalom.

Az MN ATB rendszere

A vezérkari alrendszer: alapvető meghatározó szerepet tölt be az MN anyagi, technikai biztosításának (gazdálkodásának) a fejlesztés, fenntartás arányainak, ágazati struktúrájának tervezésében, szabályozásában, a haditechnikai eszközök korszerűsítésében, a szakágazatok tevékenységének összehangolásában, működésükhöz szükséges feltételek megteremtésében, valamint a népgazdasági és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kialakításában.

¹ Dr. K. Tóth Lajos alez. Az MN anyagi, technikai biztosítási rendszere rendszervezetéséről (Hadtápbiztosítás 1975. 4. szám).

1. ábra. Az MN ATB rendszer főfolyamatai és alrendszerei

A hadászati hadtáp alrendszer: a vezérkar követelményeinek, valamint a szakágazatok sajátosságainak megfelelően – tervezi, szervezi, koordinálja és bonyolítja az MN, illetve a csapatok anyagi, technikai eszközszükségeinek biztosítását.

A szakágazati alrendszerek: a vezérkar és a hadászati hadtápvezetés követelményeinek, valamint sajátosságainak megfelelően tervezik, szervezik és bonyolítják szakterületekre kiterjedően az MN szakanyagi, technikai eszközök szükségleteinek biztosítását.

Az üzemmentartást, felhasználást és a saját termelő, szolgáltató tevékenységet egy főfolyamatként – üzemmentartás-felhasználás – fogalomként tárgyalom, mert közös céljuk – a haditechnikai eszközök javítása – a vizsgálatot leegyszerűsíti.

A haditechnikai eszközök hatékonysága²

A haditechnikai eszközöknek alapvető feladatuk az, hogy az ellenség leküzdése érdekében nagyfokú hatékonysággal rendelkezzenek, melynek emberi (kezelő-

² Heines S. örgy.: Harckocsirendszerek hatékonysága (Honvédelem, 1976. 6. szám).

személyzet) és technikai oldala van. A technikai hatékonyság (H), a teljesítő-képesség (T), az alkalmazhatóság (A) és megbízhatóság függvénye (M), amely az alábbi képlettel fejezhető ki: $H = T \cdot A \cdot A$, ahol a H, T, A és M értéke 0 és 1 között van. A technikai hatékonyság annak a mutatója, hogy a haditechnikai eszköz milyen eredménnyel képes feladatát megoldani. Meghatáro-zója, hogy milyen valószínűséggel képes például egy harckocsi egy harci nap után az ellenséges harckocsikat megsemmisíteni. A teljesítőképeséget (T) a tüzerő, mozgékony-ság, védettség, irányított-ság befolyásolja. A javítás szem-pontjából az alkalmazhatóságnak és a megbízhatóságnak van jelentősége.

A z a l k a l m a z h a t ó s á g (A) azt a valószínűséget fejezi ki, hogy a haditechnikai eszköz felhasználható-e békeüzemelésben és így egy esetleges „harci nap” kezdetén. Olyan tapasztalati szám, amely a haditechnikai eszköz két meghibásodása közötti javítás nélküli valószínű időtartam (jelölése: MTBF- Mean Time Between Failures) és a javításhoz szükséges valószínű időtartam (jelölése: MTTR - Mean Time To Repair) függvénye.

$$A = \frac{MTBF}{MTBF + MTTR}$$

A m e g b í z h a t ó s á g (M) annak valószínűségét jelöli, hogy a harc-kocsi nem válik harcképtelenné az adott harci napon. A harc, az üzemelés alatt a haditechnikai eszköz ki nem esési (meghibásodás nélküli üzemelés) való-színősége az MTBF függvénye, azzal a feltételezéssel, egyszerűsítéssel, hogy a haditechnikai eszközök a harc megvívásának ideje alatt nem javíthatóak.

$$M = \frac{1}{MTBF} \cdot t \quad \text{ahol a harc idejét (24 órával) kell számításba venni.}$$

Az alkalmazhatóság és megbízhatóság közötti összefüggéseket békeüzemben és háborús viszonyok között a következő példa alapján kívánom bemutatni:

$A = 0,9$, $MV = 0,4$ (az ábrán A és MV összegezve van) és $T = 0,36$ ese-tén (az első lövés találati valószínűsége 60%, a találati védelem elleni valószí-nűség 60% $T = 0,6 \times 0,6 = 0,36$).

$H = 0,36 \times 0,9 \times 0,4 = 0,15$, azt jelenti, hogy 100 rendszerben levő harc-kocsi a 24 órás harci nap után 13 ellenséges harckocsit képes megsemmisíteni az első lövéssel.

A fenti összefüggések alapján megállapítható, hogy a meghibásodások kö-zötti valószínű időtartam (MTBF) növelése fokozza az alkalmazhatóságot és a megbízhatóságot is, a javításhoz szükséges valószínű időtartam (MTTR) csök-kentése csak az alkalmazhatóságot csökkenti.

Elsősorban harci körülmények között azonban a javítási idő csökkentésének lehetőségét is ki kell használni a helyszíni javítási lehetőségek növelésével, mert ezáltal elmarad a sérült technika jelentős időt igénylő hátraszállítása és ezzel a szállító, vontató eszközök igénybevétele csökkenthető.

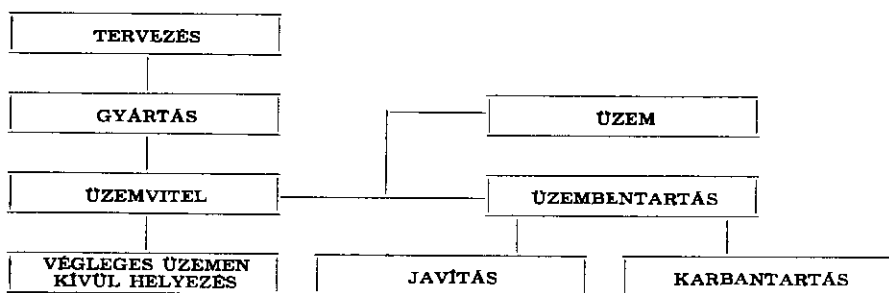
Az alkalmazhatóság és megbízhatóság jelentősen befolyásolja - növelésük fokozza - a harc-készültséget, de elsődleges és meghatározó a megbízhatóság, mert az az MTBF exponenciális függvénye. A haditechnikai eszközök javításá-nál elsősorban arra kell törekedni, hogy a meghibásodások nélküli üzemidőt fokozzuk, többek között a javítás jó minőségű végrehajtásával.

Az alábbiakban a haditechnikai eszközök javításának korszerűsítési lehetőségeit, a barckészültség fokozása, a gazdaságosság növelése érdekében az alábbi főbb területeken vizsgálom

- A haditechnikai eszközök gyártásának és javításának kapcsolata.
- A haditechnikai eszközök javítása és az eszköz és anyag – elsősorban – tartalék alkatrész-gazdálkodás kapcsolata.
 - Alkatrész felújítás és javítás.
 - Javító üzemek közötti kooperáció, központi felújító üzem létesítése.
 - Tárolt (lekötött) alkatrészkészletek csökkentése.
- A haditechnikai eszközök javítása, minőségének növelése.

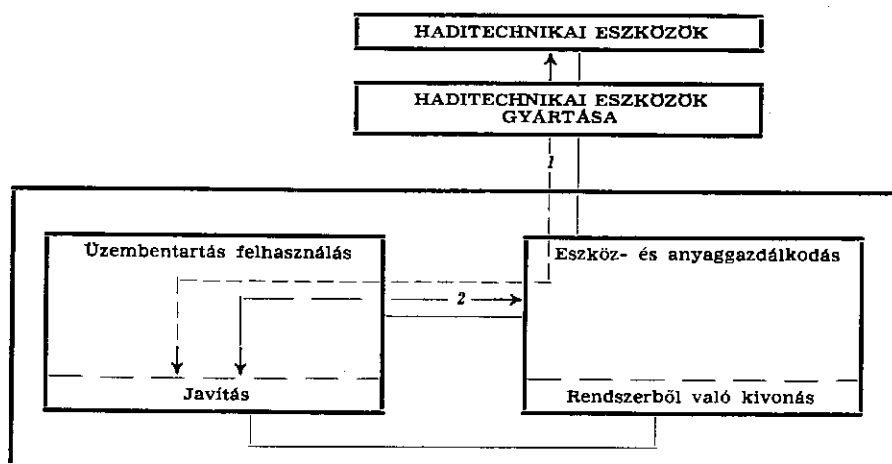
A haditechnikai eszközök gyártás és javítás kapcsolatainak elemzése

Az iparban végzett kutatások a javítótevékenység vizsgálatánál a berendezések életének komplex elemzéséből indulnak ki és keresik ennek a rendszernek gazdaságosság szempontjából az optimumát.

2. ábra. A berendezés élete

Az ATB rendszerben a haditechnikai eszközök élete a 4. ábra szerint

3. ábra. Haditechnikai eszközök élete.

Megjegyzés:

- *Eszköz- és anyaggazdálkodás célja:* az MN eszköz- és anyag- (szolgáltatási) szükségleteinek biztosítása, a gazdálkodás szervezése.

- *Üzembentartás, felhasználás célja:* az eszközök hadihasználhatóságának, illetve rendeltetésszerű állapotban tartásának, folyamatos üzemeltetésének biztosítása, szervezése.

A haditechnikai eszközök nagyfokú megbízhatóságának biztosításához a tervezésnél, gyártásnál, valamint az üzembentartás, felhasználásnál – ezen belül kiemelten a javításnál – számos intézkedésre, módszer alkalmazására van szükség. A javítási tapasztalatok alapján ezen módszereket tovább kell fejleszteni, korszerűsíteni. Ennek érdekében a tervezés, gyártás folyamataival az eszköz rendszerbe állítása után is folyamatos, szervezett kapcsolattartás szükséges. (4. ábra 1 kapcsolat)

Ezek főbb területei az alábbiak lehetnek:

- A meghibásodásokat – előfordulás gyakorisága, javaslatok a megszüntetésre – elsősorban, a javítóüzemeknél, bázisoknál célszerű elemezni és a gyártó vállalatok felé rendszeres időközönként visszajelezni, ahol ennek figyelembevételével az eszközt megfelelően módosítják, illetve az újak tervezésénél, gyártásánál a tapasztalatokat hasznosítják.

- A javítás-karbantartás során jelentkező nehézségek, pl. körülményes, munkaigényes szerelhetőség, kenési igény lehetőségének konstrukcióból adódó hiánya stb. visszajelzése a megoldásra vonatkozó javaslatokkal együtt a gyártó vállalat felé, ahol a haditechnikai eszközt ennek megfelelően módosíthatják.

- A javítószerveknél kikísérletezett, alkalmazott és a gyakorlatban az üzemeltetés során ellenőrzött és bevált technológiákat – korrózióvédelem, kenés, kisebb konstrukciós változtatásokat már az eszközök gyártásánál célszerű lenne bevezetni, alkalmazni.

- Szabvány szerkezeti elemek – kötőelemek, csapágycsuklók stb. – alkalmazására a gyártó vállalat felé javaslatot lehet tenni az alkalmazásra, elsősorban a régi, érvényben levő szabványok előtti gyártmányok esetén. Az átalakításokat a gyártó vállalatnál vagy javítóbázison lehetne végrehajtani az illetékes tervezői, gyártó szerv jóváhagyásával.

- Alkatrészfelújítási kooperáció létesítése a javítóüzemek és gyártó vállalatok között. A gyártó vállalatok magas szintű gépi felszereltsége – köszörülés, fúró-, maróművi munkák, sajtolás stb. –, a javítóüzemeknél gazdaságosan nem kivitelezhető, elsősorban nagy értékű alkatrészek felújítására biztosít lehetőséget. A gyártósoron a javítóüzem által előkészített alkatrész, az új alkatrészek megmunkálásával együtt elkészíthető, majd a javítóüzemnél beszerelhető.

A haditechnikai eszközök fenti rendszerszemlélete elősegíthetné a haditechnikai eszközök megbízhatóságának fokozását, az üzembentartási költségek csökkentését.

Szervezetileg a fenti tevékenységet az ágazati alrendszerben (pl. fegyverzet) célszerű szervezni, mert a döntés feltételei (szakszerűség stb.) az operativitás optimuma ezáltal biztosítható.

A haditechnikai eszközök javítása és az eszköz, anyag – elsősorban tartalékalatrész – gazdálkodás kapcsolatának elemzése (3. ábra 2 kapcsolat).

A haditechnikai eszközök még ha műszakilag tökéletesek és hibátlanok, kezelésük, karbantartásuk, javításuk kifogástalan is, használat közben meghibásodhatnak. A bonyolultabb technikai eszközöknél ennek valószínűsége fokozódik. A megbízhatóság, alkalmazhatóság, megfelelő szinten tartása a harcászultság biztosítása érdekében szükséges, hogy a javítás színvonala is lépést tartson a növekvő követelményekkel melyhez azonban nagy mennyiségű és értékű alkatrészc van szükség.

Az elemzés jelentőségét bizonyítja, hogy a javítási költség 50%-a a hagyományos fegyverzeti anyagok bázisszintű javításánál az alkatrészköltség. Évente csak a hagyományos fegyverzeti anyagok alkatrészeinek beszerzésére fordított összeg tízmilliós, a tárolt alkatrészek értéke milliárdos nagyságrendű, népgazdasági szinten is jelentős érték.

A megbízhatóság fokozására, az alkatrészköltségek csökkentésére keresni kell a lehetőségeket, feltárni a tartalékokat, mert az MN, sőt népgazdasági jelentőségű feladat.

Ezek a lehetőségek a következők.

Alkatrészfelújítás és javítás³

A felújítási technológiák színvonala továbbfejlesztésével a meglévők jobb alkalmazásával, új eljárások, javítóanyagok bevezetésével, az alkatrészek differenciált, az igényeknek, lehetőségeknek megfelelő lépcsőzésével – az alkatrészköltségek jelentős csökkentésére, a megbízhatóság, alkalmazhatóság fokozására van lehetőség.

Felméréseink azt mutatják, hogy a felújított, javított alkatrészek részaránya az összes felhasznált alkatrész mennyiség 50–60%-ra növelhető, a jelenlegi 20–30%-ról. A felújítások költsége az új alkatrész árának átlagosan 20–40%-a.

A továbbiakban a felújítást és javítást együtt, mint felújítást tárgyalom, mert felmérések szerint a különbségnek nincs jelentősége.

Felújításra alkalmazható technológiák:

- Forgácsoló megmunkáláson alapuló módszerek (felszabályozás stb.).
- Képlékeny alakítás.
- Hegesztés: bevont elektródás kézi ívhegesztés, argonvédőgázos wolfram-elektrodás ívhegesztés (AWI), argonvédőgázos fogyoelektrodás ívhegesztés (AFI), CO₂ védőgázos ívhegesztés, fedettívű (fedőporos) ívhegesztés, salakhegesztés, gázhegesztés, ellenállás ponthegesztés, ellenállás tompahegesztés, dörzshegesztés, plazmahegesztés, rezgőelektrodás feltöltő hegesztés.

³ Felújítotttnak nevezzük azt a valamely technológiai eljárással rendeltetés-szerű felhasználásra alkalmassá tett alkatrészt, melynek működési élettartama eléri, vagy meghaladja az új alkatrésztét. Javítotttnak nevezzük azt a valamely technológiai eljárással rendeltetés-szerű felhasználásra alkalmassá tett alkatrészt, melynek működési élettartama nem éri el az új alkatrésztét.

- Kemény és lágyforrasztás.
- Öntés.
- Porkohászati eljárás.
- Keménykrómozás.
- Vegyinikkelezés (kenigen).
- Fémragasztás.
- Fémgittelés.
- Műanyagráolvasztás.
- Fémszórás.
- Szóróhegesztés.
- Hőkezelések.
- Felületötvözési eljárások (cementálás, nitridálás stb.).
- Felületszilárdítási eljárások.

A fentiekből látható, hogy a felújítási eljárások rendkívül széles választéka áll rendelkezésre és gyakran ugyanazon feladat különböző technológiákkal is végrehajtható, és lehetőség van az eljárások kombinált alkalmazására. A felületszilárdítási eljárások önmagukban is növelik az élettartamot: a nitridálás nagyfrekvenciás hőkezelés 100⁰/₀-kal, cementálás, mélyhűtéses edzés 80⁰/₀-kal, felületi acélozás 20⁰/₀-kal.

A felújítási eljárásoknál, az alkatrészeknek a haditechnikai eszközök megbízhatóságára, az alkalmazhatóságára gyakorolt befolyása, illetve a gazdaságosság alapján kell az optimális megoldást kiválasztani. Erre a célra számos matematikai modell – berendezések megbízhatóságának matematikai modellje, lineáris programozás matematikai modellje stb. áll rendelkezésre a követelményektől függően.

A gyakorlati tapasztalatok alapján megfelelő irányelveket adhatunk a fentiek alkalmazására.

Az új technológiai eljárások bevezetésével is bővíthetők a különböző szintű javítási lehetőségek, melyek következtében nő az alkalmazhatóság, a minőség javulásával nő a megbízhatóság és jelentős anyagi megtakarítások érhetők el.

A felújításoknál alapvető követelmény, hogy törekedni kell a csereszabatos felújításra. Azt úgy kell megoldani, hogy az ne okozzon valamely alacsonyabb szinten megoldatlan javítási problémát. A fegyverzeti anyagok javításánál az előírt TTBR fokozattal legyen összhangban.

Vizsgáljuk meg a fentieket javítási szintenként.

Egység szinten alkalmazható felújítási technológiák

Az eddig alkalmazott eljárások:

- forgácsoláson alapuló felújítási módszerek,
- bevont elektródás kézi ívhegesztés,
- gázhegesztés,
- kemény és lágyforrasztás

mellett az ipari fejlődéssel lépést tartva célszerű alkalmazni a *fémragasztás és fémgittelés technológiákat*: egy-egy tubusból a legkülönbözőbb sík és menetes tömítések állíthatók elő, kilazult perselyek, csapágyak rögzíthetők, kötőelemek helyettesíthetők. A gittekkel anyaghiányok pótolhatók, repedt, hidraulikai egy-

ség szétszerelés nélkül javítható. Fentiek bevezetésével jelentősen bővülnének ezen szinten a javítás lehetőségei. A javasolt eljárások egyszerűek, különleges felszerelést nem igényelnek, betanított munkával kivitelezhetők, gyorsak és univerzálisak, harchelyzetben is eredményesen alkalmazhatók. Lehetőség van ideiglenes – harc közbeni stb. – javításokra. Ezen technológia z., szd. szintű kiszolgáló szerveknél is alkalmazható. Alkalmazásukkal jelentősen csökkenthetők a javítási idők, nő az alkalmazhatóság, és jelentős költségmegtakarítások érhetők el.

Magasabbegység szinten alkalmazható felújítási technológiák

Az egység szinten alkalmazott és javasolt eljárásokon felül elsősorban a komplex javítóműhelyek tennék lehetővé az alábbi technológiák alkalmazását:

CO₂ védőgáz as ivhegesztés: speciális hőkezelést nem igénylő, törött, repedt, kopott alkatrészek felújítására a kézi hegesztéseknél nagyobb termelékenységű, jobb minőséggel alkalmazható.

Ez az eljárás új lehetőséget biztosíthatna ezen szintű műhelyek részére. Alkalmazásával csökkenthető lenne a javítási idő, növekedne az alkalmazhatóság, javulna a felújítás minősége, növekedne a megbízhatóság, és a felújított alkatrészekkel jelentős megtakarítás érhető el.

Honvédségi üzemi (bázis) szinten alkalmazható felújítási technológiák

A magasabbegység szinten alkalmazottakon felül ezen szerveknél célszerű az alábbi új eljárások alkalmazása.

CO₂ védőgáz as ivhegesztés: speciális hőkezelést igénylő alkatrészek felújítására, különös tekintettel a kopott hengeres felületek félautomatikus – esztergapaddal forgatott és előtolt felrakására Ø 40 méret felett a fent ismertetett előnyökkel.

Fémszórás: kisterhelésű kopott – furatok, tengelyek, csapok, perselyek – felújítására, elsősorban a hőigénybevételre érzékeny nagyméretű, öntött stb. alkatrészeknél 0,5–2 mm rétegvastagságig. Jól kiegészíti a hegesztés technológiát, annál egyszerűbb szakmunka, utólagos hőkezelést nem igényel és ezáltal általában gazdaságosabb. Alkalmazásával a nagy értékű gyorsan kopó alkatrészek egy része felújítható, nagy költség takarítható meg.

Szóróhegesztés: iparban már jól bevált eljárás, mely lényegében fémszórás és hegesztés kombinációja, ahol a por alakú fémet előmelegített felületre szórják és ott hőkezeléssel 600–800 C°-ig megolvasztják. Speciális por alakú ötvözetek szórhatók vele, melyek összetett mechanikai, korróziós és hőigénybevételnek kitett alkatrészek felújítására alkalmazhatók, 0,05–5 mm rétegvastagságig. Különleges hőkezelést nem igényel, jól kiegészíti a hegesztést elsősorban nagy értékű alkatrészek (pl. lövegcsövek) felújításánál. Egyszerű szakmunkával, hegesztésnél olcsóbb berendezéssel kivitelezhető.

A felújított alkatrész tartósabb a gyári újnál, ezáltal nő a berendezés megbízhatósága és nagy értékű eddig selejtté vált alkatrészek felújítására van lehetőség.

Az eddig nem említett eljárások közül néhány szakterületen gazdaságos lehet az alkalmazása az alábbi eljárásoknak.

AWI és AFI hegesztő technológia elsősorban alumínium szerkezetek – műszaki felszerelések, gépkocsi felépítmények – javítására a lánghegesztésnél nagyobb termelékenységgel jobb minőséggel alkalmazható, növelve ezzel az alkalmazhatóságot, megbízhatóságot.

Ellenállás ponthegesztés: vékony ponthegesztett lemezszerkezetek javítására, illetve kihasználtsága növelésére – ugyanilyen szerkezetek gyártására alkalmazható. Erre a célra más eljárásoknál termelékenyebb, növelve ezáltal az alkalmazhatóságot, a gazdaságosságot.

Honvédségi és polgári ipari javítóüzem kooperációjában alkalmazható felújítási technológiák

Keménykrómozás: kismértékben kopott – tengelyek, hengerek, dugattyúk – alkatrészek korrózióinak és mechanikai igénybevételnek egyidejűleg kitett felületei felújítására 0,2–0,4 mm rétegvastagságig alkalmazható. Az utólagos megmunkálás – köszörülés – is gyakran csak ipari kooperációban kivitelezhető.

Vegyí nikkelezés (kenigen): kisméretű kopásnak és korrózióinak is kitett, bonyolult alakú alkatrészek – tengelyek, csapok, szivattyú és turbina alkatrészek, hengerek, dugattyúk stb. – felújítására 0,03–0,05 mm rétegvastagságig alkalmazható. Utólagos megmunkálást nem igényel.

Mindkét technológia bonyolult, drága berendezést, nagy szakértelmet igényel és csak nagyüzemi méretekben gazdaságos. Nagy előnyük a hegesztéshez viszonyítva, hogy a felújítás során nincs hő igénybevétel és utólagos hőkezelést nem igényelnek. Az eredeti gyári alkatrésznél nagyobb (100–200%-kal) élettartam érhető el ezekkel az eljárásokkal, ezáltal a megbízhatóság nő, és jelentős értékű, eddig selejtévé vált alkatrész takarítható meg.

Üzem (bázis) szintig bezárólag beleértve az ipari kooperációt is, más, általános felújítási technológiák alkalmazását a jelenlegi rendszerben nem célszerű alkalmazni, mert túlzottan megosztaná a műszaki és javító állományt egyaránt, nem volna gazdaságosan kihasználható, és lényegében a javasolt eljárásokkal, azok kombinációival minden felújítás megoldható.

Javitó üzemek közötti kooperáció, központi felújító üzem létesítése

További lehetőséget biztosítana a harcckészültség növelésére, a gazdaságosság fokozására, a különböző fegyvernemek alárendeltségébe tartozó javítóüzemek közötti kooperáció megvalósítása, a felújítások terén. Ezzel az iparral szemben támasztott követelmény a szelektivitás fokozása valósulna meg az MN-ben. A harcckészültség érdekében biztosítani kell, hogy a széttagoltan elhelyezett üzemek háborús helyzetben is képesek legyenek átvenni, megosztani egymás között a kieső üzem feladatát. Tekintettel a felújításokkal elérhető nagy megtakarítás lehetőségére gazdaságos lehetne egy néphadsereg szintű alkatrészfelújító üzem létesítése, melyhez jó átmenetet jelentene a fent említett módon, a javítóüzemek szakosítása.

A szakosodással és a központi felújító üzemmel a berendezések kihasználtsága is javítható lenne, lehetőség volna olyan technológiák alkalmazására, melyek már gazdaságosak lehetnek, jobban közelítenének az adott feladatnál a legoptimálisabb eljárás alkalmazására. Növekedne a felújítások felszereltsége, a kézi munkák gépesítése, a szakértelem szintje és energiát lehetne megtakarítani. Az új eljárások, új anyagok felújítási célra való alkalmazása gyakran az új alkatrészek gyártásánál is magasabb szintű szerkesztői, technológiai és szakmunkás ismereteket igényel, mely csak megfelelő szakosítással biztosítható. A technológia követelményeinek megfelelő munkakörülmények, munka- és balesetvédelmi rendszabályok jobban betarthatók. A másik oldalon pótlólagos szállítási költségek, átmeneti alkattész felhalmozás az indulásnál, a különböző helyen és időben jelentkező igények összehangolása, ezek kielégítésének szervezése jelentkezik.

A szakosítási lehetőségek két fajtája közül (alkatrészfajtákra vagy javítási módszerre), tekintettel a javítandó típusok nagy számára és általában az egy időben előforduló azonos hibás alkatrészek kis mennyiségére, a javítási módszer szerinti szakosodás a gazdaságosabb.

A szakosításra, központi felújító üzemi alkalmazásra javasolt technológiák:

CO₂ védőgázos hegesztés: a honvédségi üzemi szinten tárgyalt technológia szerint.

Fedettívű hegesztés. A kopott hengeres, bordázott csapok, nagyméretű öntött, kovácsolt alkatrészek – kotrógép-fogak, lánctalp támgörgők stb. – felújítására. Termelékenyebb az eddig említett hegesztő eljárásoknál, különösen a szalag elektródás technológiánál, ahol a kézi ívhegesztésnél 20–30-szor nagyobb leolvasztási teljesítmény érhető el. Bonyolult szakmunkát és a tárgyalt hegesztő eljárások közül a legdrágább berendezést igényli, valamint a nagy termelékenysége miatt csak megfelelő darabszám esetén gazdaságos.

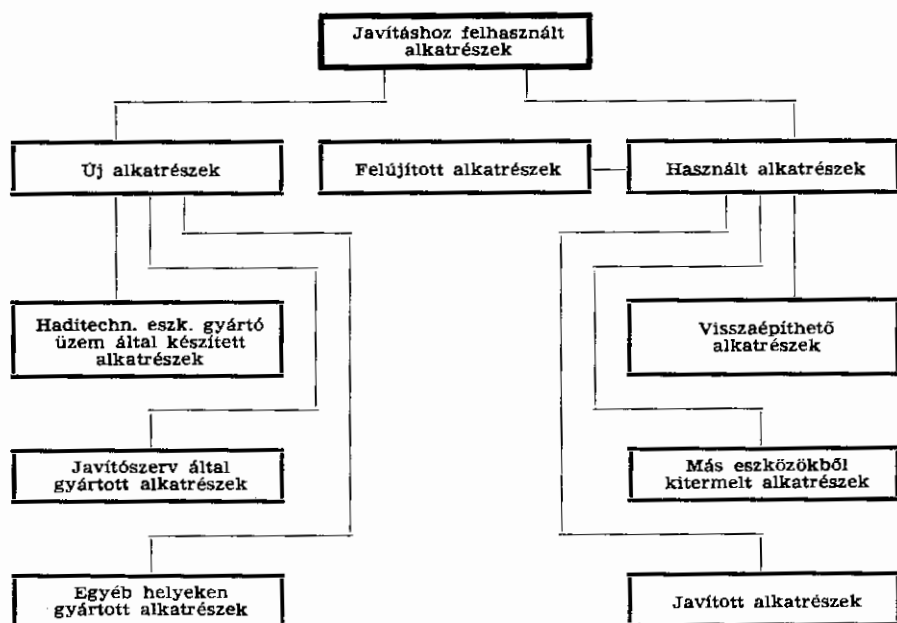
A fedőporral ötvözés lehetősége biztosítja a felújított alkatrész gyári újnál nagyobb élettartamát, a megbízhatóság fokozását, a jelentős alkatrész-költség megtakarítás mellett.

Ellenállás tompahegesztés. Törött rudak, tengelyek, kopott tengelycsonkok helyett új készítése, a régi levágása után a nagy értékű alkatrészhez – fogaskerék stb. – tompahegesztéssel kötve. Alkalmazásánál jelentős értékű, egyébként selejt alkatrészek gazdaságosan felújíthatóak.

Műanyagráolvasztás. A gépkocsi-javító iparban jól bevált eljárás mellyel az egymáson elmozduló súrlódó és dinamikus igénybevételnek kitett kopott alkatrészek – siklócsapágyazások, gömbcsuklók, hidraulikus, pneumatikus hengerek, dugattyúk – felújítására, korrózióvédelemre 0,5–2 mm rétegvastagságig alkalmazható. A kopásgátló – általában pliamid – bevonat, „szerves” kenőanyag, mely korrózióálló tulajdonságai miatt a gyári új alkatrészeknél tartósabb lehet.

Az ez ideig nem tárgyalt technológiák – salakhegesztés, öntés, porkohászati eljárás, rezgőelektródás feltöltő hegesztés, plazmahegesztés stb. alkalmazását az erők túlzott megosztása a technológiák sokfélesége következtében a berendezések kihasználatlansága miatt nem célszerű alkalmazni. A felújítási igények néphadsereg szintű felmérése esetén azonban esetleg más technológiák helyett gazdaságosak lehetnek fentiek is ipari kooperációban vagy felújító üzem szinten.

Tárolt (lekötött) alkatrész-készletek csökkentése

4. ábra A javításhoz felhasznált alkatrészek csoportjai

A meghibásodott haditechnikai eszközök mielőbbi kijavításához, az alkalmazhatóság növeléséhez szükséges, hogy elegendő tartalék alkatrész-készlettel rendelkezünk, másrészt szállítási, ellátási, szervezési nehézségek miatt gazdaságossági szempontból követelmény, hogy csak feltétlenül szükséges készleteket tartsunk raktáron. Ezen követelmények alapján kell az optimális mennyiséget, azok lépcsőzését meghatározni.

Az alkatrész felújítási eljárásnak nemcsak a felújított alkatrésznek az újhoz viszonyított költségcsökkentése jelentős, de további megtakarítások is elérhetők azáltal, hogy az visszaépítésre kerül, vagy tartalékalkatrészszé válik, csökkentve ezáltal a beszerezendő mennyiségeket és azok beszerzési, szállítási, tárolási költségeit.

Tekintettel az alkatrész-költségek nagyságára, célszerű és jelentős megtakarítást eredményezhet a meghibásodások statisztikai adatainak gyűjtése, elemzése és ennek felhasználásánál erre a célra kidolgozott matematikai számítási eljárásokkal az optimális mennyiségek meghatározása.

Az alkatrészpótlásra jó lehetőséget biztosít a kiselejtezett eszközökből alkatrészek kitermelése, felújítása. A rendszerből kivont eszközök esetében is van lehetőség egyes alkatrészek más, még rendszerben levő berendezéseikhez a felhasználásra esetleg kisebb átalakítással.

Külön kiemelt figyelmet kell fordítani a háborús és béke alkatrész-készletek közötti mennyiségi és minőségi különbségre, tekintettel a háborús meghibásodások a békétől eltérő jellegére, a javítási lehetőségek különbözőségére.

A háborús készlet nem a békekészlet arányos hányada, hanem készleten belül alkatrészenként és a meghibásodás jellege szerint is differenciált.

Ezen tevékenységet ágazati alrendszer szinten célszerű szervezni, irányítani.

A haditechnikai eszközök javítása és az eszköz- és anyaggazdálkodás kapcsolatának elemzéséből megállapítható, hogy korszerű javítási, felújítási eljárások bevezetésével, új módszerek átgondolt következetes alkalmazásával növelhető a harcászaltség és népgazdasági szinten is jelentős megtakarítások érhetőek el.

A haditechnikai eszközök javítása minőségének növelése

A megbízhatóságot, gazdaságosságot a javítás minőségi színvonalának emelésével is fokozhatjuk. Ennek eredményeként az üzembentartás, felhasználás gazdaságossága is javul, mivel csökken a javítások száma, ezzel anyag, munkaidő, energia takarítható meg. A gépkocsi-iparban végzett felmérések alapján a rosszul felszerelt, alacsony képzettségű, gyakorlatú dolgozókkal végzett javításnál 32%-kal több értékű alkatrészt használtak fel, mint az előírászerűen kialakított korszerű javítóüzemnél, ugyanakkor a javítás minősége elmaradt ennek színvonalától. Drága felújítás, alacsony színvonalon, kis megbízhatósággal.

A javítás minőségének fokozása érdekében:

- a javítóműhelyek felszereltségi színvonalát fokozni kell. Jó felszerelés, speciális készülékek, szerszámok nemcsak a javítás minőségét növelik, de meggyorsítják azt és ezáltal az alkalmazhatóságot is fokozzák. Jelentőségük a táborig, harci körülmények között végzett javításnál különösen jelentős lehet.

- A fődarabcsérés javítást célszerű továbbfejleszteni. A részegységeket, fődarabokat központi javítóüzemeknél, bázisoknál célszerű felújítani, mert a javítás minősége, a magasabb szakértelem, a jobb felszereltség miatt megbízhatóbb és az alkatrészfelhasználás kisebb. A csapatjavító szervek minden oldalú felkészítése érdekében, hogy a háborús helyzetben képesek legyenek fődarabot is javítani, célszerű őket bevonni az üzemszintű javításokba. Gyorsabb és gazdaságosabb ha szakemberek irányításával, azokkal együtt tanulják, gyakorolják azt, mintsem jónéhány részegység „tönkrejavításával”.

- Az együtt dolgozó alkatrészeket - fogaskerekek, csapperselyek - a javítás során nem szabad felcserélni más azonos méretűekkel, mert azok összejáródtak, összekoptak, geometriai méretük illeszkedik. Az egyik alkatrész meghibásodása esetén együtt kell azokat cserélni, mert az eszköz megbízhatóságát a nem cserélt - kopott, ill. kopottabb - alkatrész élettartama határozza meg.

- Az alkatrészek egy részét a megbízhatóság növelése érdekében akkor is célszerű cserélni, felújítani, ha azok még a tűréshatáron belül vannak, „jók”. Törekedni kell arra, hogy úgy javítsunk, olyan időtartamra, olyan színvonalon, hogy a tervszerű és optimális javítási ciklusidővel összhangban az ugyanazon szintű javítási igény ne merüljön fel a ciklusidőn belül.

A cserélendő alkatrészeket (színesfém perselyek stb.) a meghibásodások statisztikai valószínűségének elemzése alapján célszerű javítási szintenként jegyzékbe foglalni, illetve a tűréstáblázatokat ennek megfelelően módosítani. A

gépkocsik javításának elemzésénél megállapították, hogy bár 24⁰/₀-kal növelték a kicserélt alkatrészek mennyiségét, a javítások számának csökkentése miatt az összköltségek 19⁰/₀-kal voltak kisebbek. A növekvő alkatrészfelhasználás is lehet gazdaságos, ha megfelelő módszerrel alkalmazzuk, ha egy magasabb rendű érdeknek – megbízhatóság, gazdaságosság – rendeljük alá.

- Az alkatrész-felújítás során törekedni kell azok egyenszilárdságú javítására. Ennek érdekében elemezni, vizsgálni kell a meghibásodás okát és ennek alapján az alkatrészt – a gyári újnál magasabb szinten kell felkészíteni a várható igénybevételre.

A meghibásodásokat célszerű megfelelő mutatók alapján egység javítóhely szintig gyűjteni és ennek alapján megfelelő következtetések, intézkedések hozhatók a megbízhatóság fokozására.

- A javítóüzemek és a haditechnikai eszközök alkalmazók között rendszere-sebb, szervezettebb kapcsolattartásra lenne szükség. Egyrészt a javítás eredményességének visszajelzése a csapatoktól, másrészt a helytelen üzemeltetésből származó meghibásodásokra figyelmeztetés a javítóüzemtől a megbízhatóság fokozása érdekében.

A fenti tevékenység ágazati alrendszeren belüli általánosítható, tipizálható részecinek összehangolását, a tapasztalatok cseréjét vezérkari alrendszer szinten célszerű szervezni, irányítani.

A javítás minőségének, a költségek elemzésének fenti komplex vizsgálata alapján megállapítható, hogy az anyagi ráfordítások kezdetben célszerű növe-
lése MN szinten, idővel jelentős megtakarítást eredményezhet.

Célszerű és indokolt lenne a meglévő és folyamatosan növekvő erkölcsi tényezők mellett az eddigieknél bátrabban élni a pozitív irányú anyagi ösztön-zéssel, az érdekeltség fokozásával. Az alkatrész-megtakarítást az újításnál al-kalmazott arányok (2–10⁰/₀) figyelembevételével és kifizetésével lenne célszerű ösztönözni.

A haditechnikai eszközök javításának korszerűsítésével és továbbfejlesz-tésével fokozható a harckészültség – megbízhatóság, alkalmazhatóság – és összhangban a népgazdasági követelményekkel jelentős megtakarítások érhetők el. Ez a tevékenység a haditechnikai eszközök felhasználásának komplex vizs-gálatát is, a szemléleti mód és az anyagi-technikai biztosításon belül a meg-felelő szintű vezetőszervek irányító, szervező munkájának továbbfejlődését igényli.

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

A csapatgazdálkodás adatfeldolgozási és információ rendszerének korszerűsítése

Dr. K. Tóth Lajos alezredes, a hadtudományok kandidátusa

A csapatgazdálkodás adatfeldolgozási és információ rendszere (AIR) keretében a számviteli területén több év óta folynak a kísérletek, kutatások az anyagi, technikai ágazatok ez irányú tevékenységének integrálására, egységesítésére, korszerűsítésére. Ennek eredményeként a csapatok egy részénél 1974 óta egységes számviteli részlegek működnek, amelyek valamennyi anyagi, technikai ágazatra kiterjedően végzik a gazdálkodás számvitelével, a technikai eszközök igénybevételének nyilvántartásával kapcsolatos feladatokat, könyvelő-automaták segítségével.

Ugyanakkor felső szinten is megkezdődtek a munkálatok az MN anyagi-technikai biztosítási (ATB) rendszerének továbbfejlesztésére, a korszerű számítógépes adatfeldolgozási és információ rendszer (AIR) kialakítására.

A komplex rendszerszervező és építő munka tapasztalatai, a csapat- és a felsőszintű ATB-AIR összhangjának, egységének követelménye indokoltá tette, hogy tovább keressük a csapat szintű adatfeldolgozásban jelenleg alkalmazott könyvelőautomaták helyett hatékonyabb teljesítményű, szélesebb területen felhasználható, korszerűbb eszközök rendszerbe állításának lehetőségeit.

Ennek megfelelően kezdődtek meg az elmúlt év második felében – gondos kiválasztás után – a kísérletek a PRAKTIKOMP-4000 típusú kiselektronikus számítógép felhasználási lehetőségeinek vizsgálatára.

A cikk keretében a csapat számviteli részlegek működésének a továbbfejlesztést meghatározó tapasztalataival, a könyvelőautomaták és a PC-4000 kiselektronikus számítógép (KESZG) alkalmazásának néhány összehasonlító jellemzőivel, a csapatgazdálkodás kísérleti kiszámítógépes AIR-ének modelljével foglalkozom.

A csapatszámveteli részlegek működésének és a könyvelőautomaták alkalmazásának általános tapasztalatai

A csapatszámveteli részlegek (CSSZR) működésének eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy – a kezdeti nehézségeket, problémákat leküzdve – általában jól beilleszkedtek a csapatgazdálkodás rendszerébe, annak mindinkább szer-

ves elemévé válnak. Eredményesen segítik az anyagi biztosítást, gazdálkodást folytató fegyvernemek, szolgálati ágak tervező, szervező, irányító munkáját, jelentős mértékben tehermentesítik azokat a nagytömegű adatfeldolgozási feladatoktól, időt, energiát szabadítanak fel a főnökök (vezetők) részére, ezáltal kedvezőbb feltételek jönnek létre tevékenységük hatékonyabbá tételéhez.

Érezhetően javult általában a számviteli fegyelem, a számvitel szabályszerűsége, pontossága, kulturáltsága, s ez kedvező hatással van a gazdálkodási, az anyagi fegyelem színvonalára is.

A vezetés növekvő adat és információ igényét a gépi adatfeldolgozás mind eredményesebben tudja biztosítani, bár e vonatkozásban a jelenleg alkalmazott középegpek viszonylag korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek.

A parancsnokok és a szakmai vezetők a CSSZR-ek kialakítását helyes és szükséges törekvésnek tartják, továbbfejlesztését, az adatfeldolgozás valamennyi gépesíthető területére történő kiterjesztését igénylik, támogatják.

Az előremutató eredmények mellett természetesen vannak a rendszernek gyenge pontjai is, amelyek egyrészt már jelenleg is nehezítik a benne rejlő lehetőségek teljes értékű kibontakoztatását, másrészt objektíve korlátokat szabnak az adatfeldolgozás további korszerűsítésének, gépesítésének.

Mindenekelőtt rá kell mutatni az anyagi, technikai biztosítás rendszerének ágazati tagoltságából fakadó problémákra, melyek nehezítik a számviteli munka egységes szabályozottságának megvalósítását, az ezen a téren mutatkozó párhuzamosságok, zavaró tényezők felszámolását, az információ rendszer egységének megteremtését.

Nincs kellő összhang a laktányában elhelyezett önálló katonai szervek gazdálkodási rendszere és a kialakított CSSZR-ekre épülő számviteli rendszer között. Általában az egy laktányában elhelyezett önálló katonai szervek mindegyike folytat – kisebb-nagyobb mértékben – ellátási, gazdálkodási tevékenységet. A CSSZR-ek rendszere – a lehetőségeket figyelembe véve – az ezred nagyságú, önálló gazdálkodást folytató szervezetekre épül. Egy-egy laktányában működő típus CSSZR létszáma és az alkalmazott adatfeldolgozó gépi eszközök nem biztosítják, ugyanakkor az ellátási, gazdálkodási rendszer nem teszi lehetővé a laktanya viszonylatú egységes gépesített számviteli rend kialakítását. Így olyan laktányokban is van még manuális (kézi) nyilvántartás, ahol CSSZR működik.

Olyan laktányokban, ahol egy-egy kisebb (zászlóalj, osztály erejű) egység van elhelyezve, ott a létszám viszonyok nem teszik lehetővé a CSSZR-ek létrehozását. Jelenleg nem biztosított a gépi adatfeldolgozás megvalósítása az „M” folyószám katonai szervek anyagainak nyilvántartása terén sem.

Tekintettel arra, hogy a kialakításra tervezett MN ATB-AIR alapelemait a csapattagozatban működő gépi adatfeldolgozó szervek (CSSZR-ek) kell, hogy képezzék, alapvető feltétel, hogy ezek árfogják a végrehajtás valamennyi szerveit és területeit, valamint a gépi feldolgozás primer eszközei megbízható, és a követelményeknek megfelelő, korszerű kapcsolatot biztosítsanak a magasabb szinten működő adatfeldolgozó eszközökkel.

A CSSZR-ek továbbfejlesztésének, a csapatoknál folyó adatfeldolgozás további gépesítésének, valamint az MN ATB-AIR kialakításának egyik sarkalatos kérdése a végrehajtás szintjén alkalmazott adatfeldolgozó eszközök helyes megválasztása.

A csapatoknál folyó gépi adatfeldolgozás jelenleg az ASCOTA 170/35 TMLB típusú könyvelőautomatákra épül. A fejlesztés kezdeti időszakában (1969-ben kezdődtek meg az ez irányú munkálatok) – csapatszintet figyelembe véve – szocialista relációban ez volt az egyetlen számításba vehető eszköz.

A könyvelőautomaták a korábbi hagyományos feldolgozáshoz viszonyítva jelentős fejlődést eredményeztek.

Az adott létszámfeltételek mellett nagyobb tömegű adatfeldolgozási lehetőségeket biztosítanak. Lehetővé tették a számvitel korszerűsítését, az értéknilyvántartás bevezetését a kívánt területeken. Egyes szakterületeken integrált adatfeldolgozás szervezésére nyílt lehetőség. Kulturált feltételeket teremtettek a számviteli feladatok végzésére, könnyítették a számvitelben dolgozók munkáját. Alkalmazásukkal jelentős szemléleti formálódás vette kezdetét a csapatgazdálkodás tervezése, szervezése, irányítása, ellenőrzése terén a vezető szakállomány gondolkodásában, munkastílusában.

Úgy ítéljük meg, hogy a könyvelőautomaták, a csapatoknál folyó gazdasági (számviteli) adatfeldolgozás gépesítése terén, a fejlődés kezdeti, eredményes és szükségszerű szakaszát jelentették.

Mindemellett azonban látnunk kell, hogy a csapatoknál jelentkező gazdasági (számviteli) adatfeldolgozással kapcsolatos feladatokat a könyvelőautomaták korlátozott mértékben tudják segíteni, a fejlődéssel járó fokozódó követelményeknek, növekvő igényeknek ma már kevésbé felelnek meg. Ugyanakkor a számítástechnika terén bekövetkezett forradalmi változások, mindenekelelt a miniszámítógépek megjelenése, kínáló lehetőségeket nyújtanak a csapatszintű adatfeldolgozás terén előnyösebb adottságokkal rendelkező gépi eszköz alkalmazására.

A könyvelőautomaták alapvetően nyilvántartási feladatok elvégzésére szolgálnak. Ezt egyedi karton- (számla-) lapokra épülő nyilvántartási rendszerben tudják biztosítani. Az összes anyagi, technikai ágazatot figyelembe véve, átlagosan egy egységnél 15–25 ezer nyilvántartási lapon vezetik az anyagi, technikai eszköz-készletek forgalmát. Ilyen tömegű karton mennyiség kezelése meglehetősen nehézkes a napi munka folyamatában is, de különösen problematikus az időszakos forgalmi adatok feldolgozásakor.

A könyvelőautomaták adottságai a számviteli adatfeldolgozás 40–50%-ának gépesítési lehetőségeit biztosítják. Lényegében csak a fő anyagnyilvántartások vezetését segítik. Kevésbé alkalmas a katonai gyakorlatban szükséges alegység nyilvántartások gépesítésére. Nem jöhet számításba az időszakos anyagelszámolások (készlet, fogyasztás adatok) összeállításánál, amikor egyszerre valamennyi anyagfelelőség mozgási adatait fel kell dolgozni.

Ugyanakkor egyre feszítő igényként jelentkezik a csapatszintű gazdasági, valamint „M” anyagi tervezéssel összefüggő adatfeldolgozások gépesítése is.

Az adatfeldolgozás folyamatossága, pontossága, megbízhatósága szempontjából fontos tényező a könyvelőautomaták működés-technikai adottságaiból fakadó problémák értékelése. Közismert, hogy a könyvelőautomaták elektromechanikus szerkezetűek lévén, sok a meghibásodási lehetőség. Emiatt a gyakorlatban jelentős a gépek állásideje, így a számviteli munkában gyakran 2–3 hetes lemaradás is előfordul. Az erőfeszítések ellenére a technikai biztosítás (javítás, szervizelés) terén egyes helyeken nem sikerült számottevő javulást elérni.

Sok gondot okoz a számviteli részlegek polgári állományának nagyfokú fluktuációja is.

A vázolt problémák megoldására irányuló törekvés jut kifejezésre abban a munkában, amely a jelzett PC-4000 típusú, hazai előállítású kisszámítógép csapatszinten történő alkalmazási lehetőségeit vizsgálja, elsősorban a gazdasági jellegű adatfeldolgozás terén.

Ma már elmondhatjuk, hogy az eddigi vizsgálatok tapasztalatai összességében pozitív eredményeket hoztak, melynek alapján a HM vezetése döntött a PC-4000 KESZG csapatpróbájának beindításáról néhány helyőrségben (Cegléd, Tata, Pápa), valamint az eszköznek HM Rendszeresítő Bizottság elé viteléről. A tervek szerint a CSSZR-ek további kialakítása már ilyen eszközök rendszerbe állítása alapján történik, s a jelenleg működő CSSZR-ek gépi eszközei is lecszerelésre kerülnek. A fejlesztés várhatóan 1979-től fog intenzív ütemben megkezdődni.

A PC-4000 KESZG főbb jellemzői, gyakorlati alkalmazása terén adódó lehetőségek

A PC-4000 KESZG konfigurációja lényegében rendelkezik mindazokkal az adottságokkal kicsiben, mint a nagy teljesítményű számítógépek. Alapegységei:

- központi egység,
- perifériák,
- háttérmemóriák.

A központi egység 4, vagy 8 Kbajt (32 bit kapacitású) ferritmemóriával rendelkezik. Szószervezésű.

Periféria egységek:

- a ki- és beviteli egység (PREPALINE), mely a következő berendezéseket tartalmazza:

- lyukszalag olvasó	200 karakter/sec.
- lyukszalag lyukasztó	35 karakter/sec.
- írógép	10 karakter/sec.
- sornyomtató	100 sor/perc.

A kihasználható papírszélesség 132 karakter.

Háttérmemóriák:

- 800 kbajt kapacitású fix lemezház (MOMDISK)
- 300 kbajt kapacitású cserélhető lemeztár (FLOPIDISK)

A cserélhető lemeztár szinte korlátlan háttérmemória bővítést tesz lehetővé. Az adatokat tetszőleges csoportosításban egy-egy (vagy több) lemeztárra lehet rögzíteni. A lemeztárak postai úton továbbíthatók, így az adatok átvitele egyik gépről a másikra - az alárendeltek és az előljáró viszonylatában - ezek felhasználásával valósítható meg, mely kiküszöböli az adatok újra lyukasztását, így csökken a hibalehetőség.

A gépi konfiguráció adottságai olyan gazdasági adatfeldolgozási rendszer kialakítását teszik lehetővé, amelyben az állandó jellegű adatokat „törzsadat”-ként, valamint a halmozott forgalmi és a készletadatokat a számítógép memó-

riájában lehet tárolni, s ezek alapján a napi forgalmi adatokat vagy a tervezési alapadatokat, meghatározott program szerint lehet feldolgozni és az igénynek megfelelően, a felhasználó részére olvasható formában tablóra kírítani, vagy adathordozóra (mágnes lemezre, szalagra) rögzíteni.

Következésképpen a PC-4000 KESZG rendszerbe állítása új lehetőségeket teremt a csapatszintű gazdasági adatfeldolgozás korszerű követelményeket kielégítő módon történő megszerzésére, melyben alapvetően kiküszöbölődnek a jelenlegi könyvelőautomatás rendszer fogyatékosai, problémái is. A megnövekedett lehetőségeket főbb vonatkozásaiban az alábbiak jellemzik:

- komplex rendszert alkotó, automatizált számviteli adatfeldolgozás alakítható ki, melyben a bemenő napi (illetve időszakos) forgalmi adatok feldolgozása, a kapcsolódó nyilvántartáson történő átvezetése, továbbá az időszakos anyagelszámolások összeállítása gépi úton valósul meg;

- korlátlanul alkalmazhatók a számvitel fejlett módszerei (az értéknilyvántartás, kettős könyvvitel, költségelemzés és elszámolás), mivel az ezzel kapcsolatos számítások elvégzése a gép által történik;

- a számviteli feladatokon túlmenően, az anyag (norma) és technika törzsadatok felhasználásával gépesíthetők a gazdálkodás más fontos feladatai így a („B” és „M”) szükséglet tervezés, az anyagigénylés (megrendelés), a technika igénybevétel és műszaki kiszolgálás nyilvántartása, az étlap és az élelmezési kiadási utalvány tervezése, az illetmények tervezése, nyilvántartása, a leltárkimutatások összeállítása, gazdasági elemzések;

- olyan laktanya, illetve helyőrségi (esetleg körzeti) adatfeldolgozási rendszer valósítható meg, melyben a különböző (utalt) katonai szervek részére önálló adatfeldolgozás szervezhető: így a rendszerbe olyan kisebb egységek, szervek, „M” törzsek is bevonhatók, amelyeknél önálló géppark léttéhezására nincs lehetőség;

- perspektivikusan számításba jöhet az egységek más jellegű – például harcalkészültségi, mozgósítási, kiképzési, személyügyi, harcászati, szállítási, egészségügyi stb. – feladataival összefüggő adatfeldolgozások gépesítésére is.

Kedvezőek a gép üzemeltetési követelményei, létszám feltételei. Kis helyen elfér és a helyiség lényegében különleges műszaki előkészítést nem igényel. Erre a célra egy normál méretű (kb. 5x5 m) irodahelyiség megfelel. A gép kezeléséhez egy műszakban egy fő szükséges. Az adatfeldolgozási feladatok kiteljesedésével több műszak is szervezhető. A rendszer működéséhez adatelőkészítőkre, lyukasztókra, ellenőrző statisztikusokra van szükség. Ezek létszámát az adatfeldolgozás volumene határozza meg. Összesen minimálisan hat fős állomány szükséglettel indokolt számolni.

Ugyanakkor számolni kell azzal, hogy az adatfeldolgozás kisszámítógépes rendszerének kialakítása jelentős anyagi és káderfejlesztést igényel. A költségkihatások mind a technikai rendszer kiépítése, mind az üzemeltetés és fenntartás vonatkozásában megnövekednek. A rendszert kiszolgáló és alkalmazó állomány felkészültsége terén is fokozódnak a követelmények. Mindez a rendszer bevezetése átgondolt, körültekintő és szervezett előkészítésének fontosságára hívja fel a figyelmet.

*A csapatgazdálkodás kísérleti kisszámítógépes
adatfeldolgozási program rendszere*

A PC-4000 KESZG adta lehetőségeket figyelembe véve olyan csapatszintű, korszerű adatfeldolgozási program rendszer kialakítására törekszünk, amelynek alapját az adatbázis képezi, s ehhez kapcsolódnak:

- az analitikus nyilvántartási és elszámolási;
- a költségvetési előirányzat, valamint a főkönyvi nyilvántartási és elszámolási (a kettő együtt képezi a számviteli adatfeldolgozási rendszert);
- az igénybevételi és műszaki kiszolgálás nyilvántartási, elszámolási, továbbá
- a tervezési alrendszerek (1. sz. vázlat).

A kialakított gépi adatfeldolgozási rendszer elvi működése (2. sz. vázlat):

- a napi mozgásadatokat tartalmazó *adatszalg*, és
- a feldolgozás meghatározott *programszalgja* alapján,
- a számítógép adatbázisában tárolt törzsadatok, valamint a készlet és a halmazott forgalmi adatok felhasználásával,
- kinyomtatásra kerül a kívánt gépi tábló.

A gépi adatfeldolgozáshoz szükséges programrendszerek és dokumentációk központilag kerülnek kiadásra. A CSSZR állományának feladata a szabályozásnak megfelelően a programok alkalmazásának, a gépi eszközök működtetésének megismerése, elsajátítása, a napi mozgás adatok lyukszalagra rögzítése és a gépi adatfeldolgozás végrehajtása.

A *nyilvántartási és elszámolási alrendszerek* egy-egy komplex összefüggés rendszert alkotnak, melynek keretében a változó adatok valamennyi kapcsolódó nyilvántartáson automatikusan kerülnek átvezetésre, s naponta, illetve időszakonként látható formában, ún. gépi táblón jelennek meg.

A nyilvántartások természetesen tartalmilag, formailag és rendszerükben eltérnek mind a hagyományos (kézi), mind a középgépes nyilvántartásoktól. Az egyedi, cikkenként folyamatosan (huzamosabb időn át vezetett) nyilvántartási lapok helyett, a tábló formájú, egymás alatt több soron, több anyagfajta vonatkozó forgalmi és készlet adatokat tartalmazó, egy-egy lap (illetve feldolgozási ciklus) során a változással érintett (kis nomenklátúra esetén valamennyi) cikke kiterjedő, több (4-5) lapból álló egyszeri nyilvántartás, illetve ezek sorozatából álló nyilvántartási rendszer lép. Azaz a táblókon a készletmozgás és az új maradvány egy-egy feldolgozási ciklusra (amely lehet napi, heti, félhavi, havi) vonatkoztatva jelenik meg.

A folyamatoságot a feldolgozási ciklusok között, az előző maradvány megjelenítése (3. sz. vázlat), valamint az összetartozó nyilvántartási táblók folyamatos (sorszám szerinti) gyűjtése biztosítja.

Az a körülmény, hogy az anyagokra vonatkozó forgalmi adatok a nyilvántartási táblókon egymás alatt jelennek meg (egy-egy lapra 50 sort írhat ki a gép), egyszerre több cikkre vonatkozóan nyílik gyors áttekintés, emellett a nyilvántartások kezelhetősége is könnyebbé válik. Mindig az aktuális (legutóbbi) időszak adatai szerepelnek a táblókon. A több példányos kiíratási lehetőség biztosítja, hogy a nyilvántartások adatait a felhasználó szolgálati ág (raktár) is megkapja.

A különböző táblókon megjelenő adatok tartalmilag jóval bővebb áttekintést nyújtanak a szolgálati ágak részére a gazdálkodás helyzetéről. Így a

rendszerben megjelennek az érték adatok, a költségtényezők, a hatékonysági mutatók, az egy technikára vonatkozó igénybevételi és műszaki kiszolgálási, valamint költség mutatók, megvalósul a számvitelben az eszközök és források kapcsolata.

Az *analitikus nyilvántartási és elszámolási alrendszer* feladata az anyagkészletek anyagféleségenkénti (anyagszám szerinti) nyilvántartásának és elszámolásának biztosítása. Az egyes anyagféleségek forgalmi és készletadatainak nyilvántartása mennyiségben, értékcsoport szerint és értékben történik.

Az alrendszer tablói:

- bizonylat összesítő,
- fogyó anyag nyilvántartás,
- fogyó eszköz nyilvántartás,
- alegység készletnyilvántartás,
- kivonat az alegység készleteiről,
- főkönyvi feladás,
- halmozott anyagforgalmi kimutatás,
- halmozott fogyó eszköz forgalmi kimutatás.

Az alrendszer működésének elvi modelljét a 4. sz. vázlat ábrázolja.

A bizonylat összesítő alapvető rendeltetése a kézi bizonylatok mennyiségi adatainak értékadatokkal kiegészített módon való gépi megjelenítése ellenőrzés, költség számítás, valamint a főkönyvi könyvelés előkészítése céljából.

A fogyó anyag, valamint a fogyó eszköz nyilvántartások – a feldolgozási ciklusban – az anyagokra, illetve az eszközökre vonatkozó forgalmi és összkészlet adatokat tartalmaznak mennyiségben és értékben, a változást tartalmazó okmányok szerint.

Az alegység készletnyilvántartásában az egyes anyagfajták alegységenkénti részletezésben kerülnek kimutatásra, az utolsó készletmozgást követő maradványnak megfelelően. Ebből az alegységek részére esetenként kivonatok készíthetők tájékoztatás céljából.

A főkönyvi feladás az anyag-, illetve eszközforgalom értékadatait tartalmazza főkönyvi számlák szerint. Alapvető rendeltetése az analitikus és a főkönyvi nyilvántartás közötti kapcsolat megteremtése, az ellenőrzés és a főkönyvi nyilvántartással összefüggő adatfeldolgozás elősegítése.

A halmozott anyag és fogyó eszköz forgalmi kimutatás, az elszámolási időszakra vonatkozóan kimutatja a nyitó készletet, a növekedéseket és csökkenéseket meghatározott mozgásfajták szerint.

A *költségvetési előirányzat, valamint a főkönyvi nyilvántartási és elszámolási alrendszer* feladata a költségvetési előirányzatokban, valamint a főkönyvi számlákban történt forgalmi adatok feldolgozása, elszámolások készítése.

Az alrendszer tablói:

- bizonylat összesítő,
- napi költségvetési előirányzat és pénzforgalom nyilvántartás,
- halmozott kv-i előirányzat és pénzforgalom nyilvántartás,
- kv-i előirányzat és felhasználás elszámolása,
- szállítási teljesítések, kifizetések nyilvántartása,
- főkönyvi forgalom,
- főkönyvi kivonat.

A bizonylat összesítő alapvető rendeltetése a kézi bizonylatok adatainak gépi megjelenítése ellenőrzés céljából.

A napi költségvetési előirányzat és pénzforgalom nyilvántartás a költségvetési előirányzatban bekövetkezett változásokkal (növelés, csökkentés, átcsoportosítás), valamint az előirányzatok tényleges felhasználásával összefüggő pénzmozgásokkal kapcsolatos adatfeldolgozást biztosítja.

A halmazott költségvetési előirányzat és pénzforgalom nyilvántartás a napi forgalmi adatok halmazott gyűjtésével az időszakos elszámolások alapját képezi. Ennek alapján készül a költségvetési előirányzat felhasználás elszámolását tartalmazó tábló.

A rendszerben lehetőség nyílik – amely ágazatban az szükséges – a szállítói megrendelések és teljesítések, valamint kifizetések nyilvántartására is.

A főkönyvi forgalom és a főkönyvi kivonat táblói a szintetikus számvitel alapokmányai.

Az igénybevételi és műszaki kiszolgálás nyilvántartási és elszámolási alrendszer rendeltetése a különböző technika igénybevételével, üzemeltetésével, javításával kapcsolatos adatok (kilométer, üzemóra, üzemanyag-felhasználás, költségek stb.) nyilvántartásának, elemzésének, elszámolásának biztosítása.

Az alrendszer táblói:

- napi gépjármű igénybevétel és műszaki kiszolgálás elszámolása,
- gépjármű igénybevételi nyilvántartás,
- műszaki kiszolgálási kimutatás (jelentés),
- gépjármű igénybevételi összesítő (jelentés),
- mozgásnemek szerinti kilométer-felhasználási összesítés,
- gépjármű kilométer-nyilvántartás,
- összesítés a hajtóanyag felhasználásról a menetlevelek alapján,
- átlagos igénybevételi és műszaki kiszolgálási mutatók, költségek.

A napi gépjármű-igénybevétel és műszaki kiszolgálás elszámolás tábló a napi, illetve a feldolgozási ciklus gépjármű igénybevételi, valamint műszaki kiszolgálási adatait tartalmazzák gépjármű rendszám szerint. A jelenlegi elszámolási rendszerben is vezetett adatokon (kilométer-, hajtóanyag-, motorolaj-felhasználás) kívül a gép kiszámítja az üzemeltetési, javítási költségeket is.

A gépjármű igénybevételi nyilvántartás az egység valamennyi gépjárműre vonatkozóan a halmazott igénybevételi és műszaki kiszolgálási, valamint költségek adatait tartalmazza.

A műszaki kiszolgálási kimutatás a gépjárművek kis- és középjavításának, I. és II-es szemléjének, műszaki felülvizsgálatainak mutatóit, költségeit tartalmazza gyártmány szerinti csoportosításban.

A gépjármű igénybevételi összesítő, ugyancsak gyártmány szerint, a gépjárművek – elszámolási időszakra vonatkozó – igénybevételi, és költség adatait tartalmazza.

A mozgásnemek szerinti kilométer-felhasználás tábló kimutatja – az elszámolási időszakra vonatkoztatva, gépjárműnemenként – a kilométer-felhasználást jogcímenként.

A gépjármű kilométer-nyilvántartás az engedélyezett évi kilométer elosztásának gépjárművenkénti nyilvántartására szolgál.

A programrendszerben lehetőség nyílik az elemzésekhez szükséges számítások elvégzésére is, amelyek gépjárművenként, valamint típusonként mutatják a fontosabb átlagos igénybevételi, műszaki kiszolgálási, és költség adatokat. Ilyen számításokra a jelenlegi rendszerben egyáltalán nem nyílik lehetőség, az ezzel kapcsolatos adatfeldolgozás számítás igényessége miatt.

A tervezési alrendszer rendeltetése a gazdálkodással összefüggő tervezési és más kapcsolódó adatfeldolgozási feladatok megoldása, így például:

- az anyagi szükséglet tervezés,
- illetmény tervezés, felszámítás,
- megrendelés számítás,
- élelmezési kiadási utalvány tervezés,
- étlap tervezés,
- leltározási kimutatás összeállítás.

Ezeknek a feladatoknak a gépesítésére eddig kevésbé volt lehetőség, megoldásuk zömében a szolgálatág-vezetők személyes munkáját képezi. Általában igen munka- és számítás igényesek, nagy figyelmet és pontosságot, hozzáértést követel. Gépesítésükkel jelentős problémakör megoldására számíthatunk mind helyi viszonylatban, mind a felső szintű ellátás tervezését illetően. A szolgálatiág-vezetőknek csak a tervezési alapadatokat kell biztosítani, a számítások gépi úton kerülnek elvégzésre, a tervezési metodikának megfelelően, az anyag és norma törzsadatok felhasználásával.

Igen számottevő manuális munka felszabadítást jelent többek között, a leltározási kimutatások összeállításának gépesítése. Egy-egy leltározásnál, ellenőrzésnél jelenleg az aleggységek, raktárak készleteiről az összehasonlító kimutatások elkészítése általában többnapos gépeléssel jár. Az anyagi fegyelem fokozására irányuló tevékenységek kapcsán az ilyen jellegű feladatok nagymértékben növekedtek, így az ezzel kapcsolatos terhek is. A feladat gépesítésével ezek a gondok is mérséklődnek. A készlet-kimutatások készítése, a leltározások eredményeinek feldolgozása gépi úton, zömmel automatikusan oldódnak meg.

A naponta jelentkező, számítás igényes élelmezési kiadási utalvány összeállításának gépesítése, az élelmezési szolgálat tevékenységét segíti. Az élelmezési szolgálatnak csak az egyes étkezésekre tervezett ételreceptúra kód-számát kell megadni és a hozzátartozó adagszámot. Minden további számítást és az utalványozást a gép végzi el.

A csapatgazdálkodás kísérleti kisszámítógépes AIR megszervezése

A PC-4000 KESZG rendszerbeállítására tehát megteremti a feltételeit a csapatgazdálkodással összefüggő számítás- és munkaigényes adatfeldolgozás teljeskörű rendszerű gépesítésére, a munkaszakaszok jelentős részének automatizálására.

Mindez jelentős változást hoz a szolgálati ágak tervező munkájának megoldásában, új helyzetet, feltételeket teremt a számvitellel és a gazdálkodás egészével összefüggő adatfeldolgozási és információ rendszerben, a számviteli részlegek belső munkaszervezésében.

Az adatfeldolgozási és információ rendszer működésének vezérlő elemét továbbra is a szolgálati ágak képezik. Meghatározzák az ágazati adatfeldolgozás

és információ helyi követelményeit, rendjét, elvárásait, biztosítják a végrehajtás alapfeltételeit (bizonylatok, létszám- és egyéb adatok) és azok pontosságát, megbízhatóságát. A gazdálkodás tervezése, szervezése, elszámolása, elemzése terén támaszkodnak a CSSZR tevékenységére.

A CSSZR belső munkarendje alapvetően három munkaszakaszra tagolódik (6. sz. vázlat):

- az adatfeldolgozás előkészítése,
- a gépi adatfeldolgozás,
- az adatfeldolgozás ellenőrzése, a gépi tablóképzés, irattározás.

Az adatfeldolgozás előkészítése a folyamat legalapvetőbb szakaszát képezi. Lényegében erre szűkül le a jövőben a manuális munka, egyben meghatározója lesz az adatfeldolgozás pontosságának, mivel a rendszer minden eleme egy bemenő adatra támaszkodik, s ha az hibás, mindenütt eltéréseket fog eredményezni a tényleges mozgáshoz viszonyítva.

A munkaszakasz keretébe tartozó feladatok:

- a bizonylatok (adatlapok) átvétele, nyilvántartásba vétele,
- a bizonylatok ellenőrzése, kontírozása, kódolása, illetve az adatlapok kitöltése,
- a gépi feldolgozási utasítás meghatározása,
- az adatok lyukszalagra rögzítése, és a lyukasztatás pontosságának visszaellenőrzése,
- a gépi feldolgozási utasítás és az adatszalogok átadása az operátornak, valamint
- a törzsadat karbantartás előkészítése.

E munkaszakaszon belül kiemelt fontossággal bír a bizonylatok kontírozása, kódolása, az adatlapok kitöltése és az adatok lyukszalagra rögzítése.

A kódolás alatt azt a műveletet értjük, amellyel a bizonylatokat alkalmassá tesszük a gépi feldolgozásra, azaz rávezetjük azokat az adatokat (kódszámokat), amelyek biztosítják, hogy a számítógép az anyag mozgás minőségét megértse, s a szükséges műveletet helyesen végezze el. Ilyen adatok (kódszámok) például: az ágazatok száma, a mozgásnem számok, a főkönyvi számlaszámok, a készletcsoport számok, a raktárak és az alegységek számai, az anyagszámok stb. Nagyon fontos, hogy ezek a megfelelő (azonosító) számok helyesen legyenek a bizonylaton rögzítve. Ezek egy részét a bizonylat kiállításakor a szolgálati ágnál, más részét a számviteli részlegnél kell a bizonylatra rávezetni.

Egyes adatfeldolgozás előkészítése speciális adatlapon történik (például a gépjármű igénybevétel és műszaki kiszolgálás elszámolása). Ezek kitöltése a nyilvántartási jellegűek esetében – a kapcsolódó bizonylatok alapján – a számviteli részleg, a tervezési jellegűek vonatkozásában az érintett szolgálati ág-vezető feladata.

Az adatok lyukszalagra rögzítése az előkészítő bizonylatok, adatlapok alapján a lyukasztatási utasítás szerint történik. Lyukasztatni csak a bizonylatra vonatkozó megjelölő, illetve az anyagok azonosító adatait, valamint a hozzá tartozó anyag mennyiségeket kell, az adatbankon szereplő állandó jellegű törzsadatok hozzárendelését a számítógép automatikusan végzi el. Ilyen értelemben tehát lényegesen leegyszerűsödik a lyukasztatandó adatok mennyisége a

könyvelőautomatás rendszerben szükséges adatrögzítési műveletekhez viszonyítva (a régi készletek elővezetése, s valamennyi megjelölt adat és az egységár cikkenként külön-külön történő bebillentyűzése megszűnik). Meghatározó fontosságú viszont az adatrögzítés pontossága. Ennek biztosítása érdekében a lyukasított adatokat vissza kell ellenőrizni, amely automatikusan visszairatással és az alapbizonylattal történő összeegyeztetéssel történik.

A gépi adatfeldolgozási rendszer működésének fontos feltétele a törzsadatok folyamatos karbantartása. Az adatfeldolgozást előkészítő csoportnak a törzsadat állományban jelentkező változásokat (új anyagféleség érkezése, elszámoló árak változása, új gépjárművek érkezése, régiek leadása stb.) figyelemmel kell kísérni és a számítógép adattárában át kell vezetni. Ha az nem történik meg az adatfeldolgozás előtt, úgy a gép a hibát kijelzi, az érintett anyagféleségre vonatkozó mozgásadatok nem kerülnek átvezetésre. Gondoskodni kell a törzsadat-állomány pontosításáról s a hibás tételnek a következő feldolgozásba történő besorolásáról.

A gépi adatfeldolgozást a meghatározott futtatási utasítás szerint kell elvégezni. Ennek megfelelően a szükséges tablókát ki kell írni, a halmozott forgalmat és a készlet- (stb.) adatokat tartalmazó lemeztárakon a változásokat át kell vezetni.

A számítógép adta lehetőségek teljesértékű kihasználása érdekében az adatfeldolgozást úgy kell előkészíteni, hogy a gépet tervszerűen és folyamatosan lehessen üzemeltetni. Az egyes szakágak adatfeldolgozási volumenének, szakmai követelményeinek megfelelően kell ütemezni a rendszeres (naponta, hetente, havonta rendszeresen ismétlődő), illetve az időszakonként jelentkező (tervezési, elszámolási) feladatokat, az átlagos gépidőszükségletet figyelembe véve. Számolni kell a terven felül jelentkező sürgős adatfeldolgozások elvégzéséhez, a törzsadat-karbantartáshoz, és egyéb belső feladatok megoldásához tartalék gépidő szükséglettel is.

Az új helyzetnek megfelelően át kell értékelni a nyilvántartások naprakésziségének követelményét. A gyakorlati élet tapasztalatait figyelembe véve nincs szükség arra, hogy minden nyilvántartáson naponta kerüljenek a változások átvezetésre. Kis anyagforgalomnál a számítógépes adatfeldolgozás is több időt venne igénybe, mint ha azt kézzel oldanánk meg. Meg kell vizsgálni, hogy az ellátás folyamatosságának biztosítása mely szakanyagoknál indokolja a napi adatfeldolgozást, melyeknél lehet a feldolgozási ciklusokat tágítani. A hadtáp szolgálati ágak vonatkozásában a rendszeres feldolgozásokat az alábbiak szerint lehet ütemezni:

- élelmiszer anyagnyilvántartás:	naponta
- üzemanyag nyilvántartás:	hetente
- ruházati anyagnyilvántartás:	hetente
- élm. felszerelés, üza, technika, ruházati fogyó anyag,
eü. anyag nyilvántartás:	havonta
- gépjármű igénybevétel és műszaki kiszolgálás:	hetente kétszer
- kv-i előirányzat, főkönyvi könyvelés (minden ágazat):	hetente

Az adatfeldolgozás folyamatosságának, megbízhatóságának biztosítása az eddigieknél jóval nagyobb szervezettséget, fegyelmezettséget követel mind a szakágazatok, mind a számviteli részleg vonatkozásában. Felmerül annak szükségessége is, hogy az egységen belüli ellátási és adatfeldolgozási rend meg-

felelően össze legyen hangozva, hogy az adatfeldolgozásból nyert adatok minél inkább közelítsék a készletek, illetve a gazdálkodás reális helyzetét.

A gépi adatfeldolgozásból nyert tablókát meghatározott ellenőrzésnek kell alávetni a számviteli részlegnél, illetve a felhasználóknál (raktáraknál, alegységeknek) annak érdekében, hogy az esetleges gépi hibák időben kiszűrhetők legyenek. A nyilvántartási tablók eredeti példányai megfelelő gyűjtőkben a számviteli részlegnél kerülnek elhelyezésre, a szolgálati ágak a tablók egy-egy másolatát kapják meg, melyek teljes értékű, részletes adatszolgáltatást biztosítanak az ellátást tervező, szervező, ellenőrző munkájukhoz. Az elszámolási tablók terveink szerint eredetben fogják képezni a felterjesztés okmányát, adatai ugyanakkor mágneslemezen is rögzítésre kerülnek, mely az előjáró, illetve a központi szervnél levő hasonló gépparkon a közvetlen tovább feldolgozást (összesítést) biztosítja (nincs szükség az adatok újralyukasztására).

A számítógépes adatfeldolgozás követelményeinek megfelelően változik a számviteli részleg szervezeti struktúrája, melyet alapvetően az határoz meg, hogy a jövőben a manuális munka lényegében az adatfeldolgozás előkészítésére és ellenőrzésére koncentrálódik. Ezt figyelembe véve a kísérleti szervezetbe az adatfeldolgozás előkészítésével és ellenőrzésével kapcsolatos feladatok ellátására 4-6 fő, a gép kezelésére 2 fő került biztosításra.

A szervezet élén a *részlegvezető* áll, akinek alapvető feladata a számviteli részlegben belül folyó adatfeldolgozási munka komplex szervezése, irányítása, az egyes adatfeldolgozási feladatok végrehajtási utasításainak meghatározása, részt vesz az adatfeldolgozás előkészítésében, ellenőrzésében, szervezi a szakágak, alegységek adat- és információ ellátását.

Az adatfeldolgozás okmányainak (bizonylatok, adatlapok) előkészítését átvétel, nyilvántartásba vétel, kontírozás, kódszámozás, csoportosítás, feldolgozási utasítás meghatározást) továbbá a gépi tablók ellenőrzését az *ellenőrző statisztikus* (-ok) szervezi, illetve végzi az adatelőkészítők közreműködésével.

A feldolgozandó okmányok adatainak adathordozóra (lyukszalagra) rögzítését az *adatelőkészítők* végzik a lyukasztási utasításnak megfelelően.

A számítógép kezelésével a gépi adatfeldolgozás végrehajtásával kapcsolatos (operátori) feladatokat a gépkezelő és a technikus látják el.

A csapatgazdálkodás adatfeldolgozási rendszere korszerűsítésére irányuló törekvések részét képezik az MN ATB-AIR kialakításának. Így a probléma megoldása nem csak a csapatok, hanem a központi szervek érdekeit is szolgálja, megteremt a feltételeit a gazdálkodási folyamatok egységesítésének, ezúton a gazdálkodás hatékonysága további növelésének.

Az adatfeldolgozás új rendszeréből fakadó lehetőségek teljeskörű kiaknázása szükségessé teszi a csapatgazdálkodás szervezési, irányítási, ellenőrzési módszereinek fejlesztését is. A vezető, szervező állománynak meg kell tanulni alkotó módon felhasználni munkaterületén a számítógépet, egyfelől, hogy minél inkább tehermentesüljön a manuális, idő- és számításgényes adatfeldolgozási feladatoktól, másfelől, hogy az ellátás, gazdálkodás színvonalának javítását szolgáló döntések előkészítése megalapozottabbá válhasson (több variációs tervek, megoldások készítése, helyzetelemzés, optimalizálás stb.). Ugyanakkor a munkarend kialakításánál, a feladatok megoldásának tervezésénél megfelelő összhangot kell teremteni és biztosítani a számítógépes AIR-el. Mindez fokozott követelményeket támaszt a vezető állomány ez irányú felkészültségével szem-

ben is, s ennek fejlesztése érdekében erőfeszítéseket kell tenni központilag, egyénileg egyaránt.

Természetesen az adatfeldolgozás vázolt rendszerének gyakorlati megvalósítása során számos előre is várható, vagy még előre kevésbé megítélhető nehézséggel, problémával kell majd megküzdeni. Erre minden szinten fel kell készülni és mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ezek minél zökkenőmentesebben oldódjanak meg, s tendenciájában a rendszer pozitívumai erősödjenek, szilárduljanak. Ehhez szükséges, hogy a végrehajtásban közreműködőkben is tudatosuljon a központi vezetés célkitűzéseinek jelentősége, magukévá tegyék azokat s következetes, kitartó, célratörő tevékenységükkel segítsék a helyi viszonyoknak megfelelő realizálását.

Végezetül arra hívnám fel a figyelmet, hogy a fejlesztés vázolt céljainak megvalósulásáig, az ASCOTA rendszerű számviteli munka javítását, szilárdítását még viszonylag hosszabb ideig fontos feladatnak kell tekinteni a csapatoknál. Indokolt ez annál is inkább, mivel ezen az alapon az adatfeldolgozás korszerű rendszerére történő áttérés jóval könnyebbé, zökkenőmentesebbé válik. Az anyagi, a számviteli fegyelem erősítése érdekében pedig – függetlenül az adatfeldolgozás rendszerétől – mindenkor és minden körülmények között következetesen kell a végrehajtásban munkálkodni.

(Az 1-6. sz. vázlatok a folyóirat végén található.)

„Fegyverbarátaink — a szovjet katonák is készülnek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére” című cikksorozat annotált fordításának folytatása

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére a szovjet hadseregnél és haditengerészeti flottánál széles körű verseny bontakozott ki a legjobb csapat (hajó), gazdálkodás és pénzügyi szolgálat, a legjobb egészségügyi intézet és kereskedelmi-szolgáltató egység cím elnyeréséért. A versenyben részt vett a szovjet hadsereg és haditengerészeti flotta valamennyi önálló gazdálkodást folytató egysége. A verseny során kiváló eredmények születtek, az érdekelt szervek személyi állománya lelkiismeretesen teljesítette a versenyfelhívásban előírt feltételeket.

A verseny befejeződött. A körzeteknél, hadseregcsoportoknál és flottáknál összegezték az eredményeket, megállapították a további teendőket.

Összességében a verseny értékelését a személyi állomány életkörülményeinek javításával kapcsolatosan 1977. december 19–20. között megtartott értekezlet végezte el.

A rövidített fordítások megjelentetésével a szerkesztőségnek az volt a célja, hogy gyakorlati tanácsokkal lássa el a hadtápszolgálat beosztottait gyakorlati munkájukban.

A szerkesztőség

Hogyan teljesítik a verseny feltételeit

(Rövidített fordítás a „Til i Sztabzsenyje” c. folyóirat 1977/8. számából)

Fodította: *H a b i k L á s z l ó* ny. alezredes

A helyőrség, amelybe megérkeztünk jó benyomással van az emberre. Nagyon szép itt a táj, körös-körül erdő. Jó aszfalt út visz a laktanyához. Elhagyva az ellenőrző-áteresztő pontot, modern épületek – tisztai ház, szálloda, áruháza, étkezdé stb. – láthatók.

Az egységparancsnok hadtáphelyettese A. Gubszkij alezredes fogadott bennünket. Irodájában megmutatta a kiképzési-anyagi bázis, a hadtápjelöltek korszerezésének tervét, beszélt a harcosok életszínvonal javításának lehetőségeiről.

Minden alegységnél taggyűléseket tartottak – mondotta, és azokon a kommunisták megjelölték a konkrét programot. Nagy segítséget nyújtott számunkra a körzet hadtáptörzse azzal, hogy megküldte nekünk a versenyfeltételeket, szolgálati áganként ismertető plakátokat. Ezeket a plakátokat mi kifüggesztettük a körletekben, étkezdékben és a raktárakban. Gyakran meglátogatnak bennünket a versenyértékelő bizottság tagjai, akik ismertetik velünk a helyzetet, segítik a parancsnokokat, hadtápjelölteket a szocialista verseny szervezésében.

Megyünk a laktanyába. Egyenes sorokban húzódnak a szép épületek, az ember nem tudja megkülönböztetni melyik az új, melyik a régi, mert mindegyik nagyon jól néz ki.

A tatarozás során szem előtt tartottunk úgy művészeti, mint építészeti szempontokat, magyarázza Gubszkij alezredes, már régen elvetettük azt a módszert, hogy minden épületet és létesítményt külön-külön újítsunk fel, rátértünk a sortatarozásra, azaz az egész laktanyát egyszerre hozzuk rendbe. Ezért néznek így ki az épületek. Ebben az évben nagyon sok betonjárdát építettünk, vigyázunk a rendre és a tisztaságra. A takarítást a technika igénybevételével végezzük.

Bemegyünk az egyik alegység elhelyezési körletébe. A helyiségek világosak, tiszták, tágasak, a padlók fényesek, a folyosókon olcsó futószőnyegek. Az alegység szolgálatvezető I. Alijev zászlós megmutatja a század raktárát. Az állványokon katonás rend. Az egyik állványon a dísz- és kimenő, a másikon a munkaruha. Itt a fövegeket, a lábbelit is külön tárolják, minden cikk ki van tisztítva, el van látva bélyegzővel.

Mind – azt amit látnak – mondja a század-szolgálatvezető saját magunk készítettük.

A többi helyiségben is hasonló rend uralkodik. Sehol semmi felesleges, csak ami szükséges az élethez és a jó életkörülmények biztosításához.

A hálókörletek ablakain függönyök, a falakon képek, metszetek. A bútorzat egyforma, az ágyak szépen vannak bevetve.

Az egységnél van egy szolgáltató kombinát, ahol egyszerre lehet kimosni egy teljes alegység ruházatát. Itt is mindenütt a legnagyobb rend. A vasaló szobában a falak mentén, szövettel bevont vasalóasztalok sorakoznak. Mindegyik asztalhoz tartozik egy-egy villanyvasaló. A szabóműhelyekben varrógépek sorakoznak. Cipészműhely is található, és az fel van töltve különféle szerszámokkal és a szükséges javító anyagokkal.

Annak ellenére, hogy a katonák ruházati anyaggal való ellátása jó, meg van minden feltétele a jó karbantartásnak, nem mindegyik alegységénél törődnek megfelelően a katonák külsejével. Vannak esetek, amikor a katonákat, tiszteseket viseltes, karban nem tartott ruházatba és lábbelibe öltöztetik, felrúgják az Öltözökései Szabályzat előírásait.

A hadseregverseny keretén belül értékelni fogják az anyagi eszközök raktáron való tárolásának körülményeit. A parancsnok, párt- és komszomol szervezetek ebben a vonatkozásban is hatalmas munkát végeztek.

Pl. az üzemanyagszolgálatnál – amelynek élén G. Trubilov áll – a raktárban befejezték a téli olaj- és folyadékfajták tárolására szolgáló göngyölegek tisztítását és átfestését. A tartályokat megtisztították, a kutakat kijavították, a csővezetékeket rendbehozták. Jól rendezték be az üzemanyag-kiadóhelyet. A verseny során nagyon sokat tett V. Gajszenok zászlós, raktárkezelő. Minden technikai eszközt előkészített a téli viszonyok közötti alkalmazásra. A raktárakban gépesítették a rakodó munkát. Az üzemanyag-szolgálat szakemberei nagyon sokat segítenek a vezetőknek, ismertetik azokkal az üzemanyag, olaj és kenőanyag őszi-téli viszonyok közötti használatának módjait.

Meglátogattuk az élelmiszer-szolgálat raktárait és zöldségtárolóit is. A burgonya és zöldség beszerzés már befejeződött. A jó gazdák időben gondoskodtak a vitamindús élelmiszerekről, hogy a friss főzelék, zöldség és különböző savanyúságfélék ne hiányozzanak a katonák asztaláról.

Nagyon sokat tettek a körzet egységeinél az étkezdék rekonstrukciójának érdekében is. Azokat felszerelték gépekkel, hűtő- és főzőberendezésekkel. Az ebédlőket a modern esztétikai követelményeknek megfelelően rendezték be. Azokban nagyon sok a cserpes virág, kisebb szökőkutakat, akváriumokat állítottak fel. A falakon nagyon sok a reprodukció.

A körzet élelmészeti osztályának szakemberei kellő mennyiségű kiképzési segédeszközt készítettek az egységek részére, ezzel is segítvén a szolgálat beosztottjainak munkáját.

Meglátogattuk az egyik helyőrség kiegészítő gazdaság komplexumát is. A gazdaság területén melegágyat építettek, ahol kora ősztől kezdve természetnek hagymát, kaptot, petrezselymet. A kertbe gyorsan érő káposztát és más zöldségféléket ültettek.

Brigádunk meglátogatott más helyőrségeket is. Azokban is nagyon sokat tesznek a versenyekre való felkészülés során. Az egyik laktanya büszkesége pl. az egység harci útjának történetét ismertető emléktábla. Ezen a helyen tesznek fogadalmat a fiatal katonák arra, hogy hűen szolgálják a hazát.

Ebben a helyőrségben brigádunk azt ellenőrízte, hogyan teljesítik a gazdasági munkára és a ruházati anyag megővésére vonatkozó feltételeket. Az egyik alegységénél a század szolgálatvezető – D. Holmin zászlós – fogadott bennünket. Ez az alegység ahogy később megtudtuk, már több éve kiváló. A század jól felkészült a versenyre és teljesítette annak minden feltételét.

A versenyekre való felkészülés során nagyon sokat dolgoztak az egészségügyi dolgozók is. Lényegesen növelték a táborig és szakmai kiképzés, a személyi állomány gyógyító-megelőző és egészségügyi higiénés ellátásának színvonalát.

A verseny befejező aktusáig nem sok idő maradt hátra, na meg a tél is a nyakunkon van. Ezért nem szabad halogatni még a kis, apró munkákat sem. Maradéktalanul kell teljesíteni a verseny által megszabott feladatokat.

A tábori helyőrségeket az érdeklődés középpontjába

(Rövidített fordítás a „Til i Sztabrsenyije” c. folyóirat 1977/8. számából)

Fordította: *H a b i k L á s z l ó* nyá. alezredes

A Szovjetunió Kommunista Pártjának a kommunizmus építése konkrét feladatait meghatározó XXV. kongresszusa nagy figyelmet fordított a szovjet nép anyagi és kulturális színvonalának növelésére. Pártunknak fő politikai irányvonala testet ölt a Szovjetunió új Alkotmányának tervezetében, amelyben az olvasható, hogy „szocializmusban a társadalmi termelés legfontosabb célját az emberek anyagi és szellemi szükségleteinek a legteljesebb kielégítése képezi”.

A párt és a nép állandó gondoskodását érzik fegyveres erőink, köztük a honi légvédelmi csapatok is. Azok el vannak látva a legkorszerűbb fegyverzetekkel és harctechnikával, állandóan javul anyagi biztosításuk és életkörülményük. A honi légvédelmi csapatoknak az az egyik sajátossága, hogy azok állandó harckész állapotban állnak, hogy végre tudják hajtani országunk légi határainak őrzésével kapcsolatos fontos feladatukat. A másik sajátossága pedig az, hogy azok, gyakran nehezen megközelíthető körzetekben fekvő, távoli helyőrségekben állomásoznak.

Körzetünknek egyes egységei és alegységei pl. különböző éghajlati és természeti viszonyokkal rendelkező magas hegyi körzetekben állomásoznak, gyakran távol a városoktól, nagyobb lakott helységektől, vasútvonalaktól és ellátó bázisoktól. Azok a laktanyák, amelyekben a katonák és családtagjaik laknak, a légvédelmi rakéta komplexumok, rádiótechnikai állomások és repülőterek körzetében helyezkednek el.

Mindez különleges követelményeket támaszt csapataink anyagi, technikai, egészségügyi biztosításának, kereskedelmi és szociális ellátásának megszervezésével szemben. A parancsnokságaiktól több tíz, olykor száz kilométer távolságra fekvő alegységeknél sajátos önálló csapatgazdálkodásra van szükség, ami arra kötelezi a parancsnokokat, hogy jól ismerjék annak vezetésével, az anyagi eszközök átvételével, tárolásával és felhasználásával, a személyi állomány élelmezésének, egészségügyi biztosításának, kereskedelmi és szociális ellátásának, fürdetésének, fehérnemű mosatásának megszervezésével kapcsolatosan érvényben levő törvényeket.

Majdnem mindegyik távoli helyőrség rendelkezik saját legénységi étkezdével, raktárakkal, zöldségtárolókkal, fürdőekkel, segélyhelyekkel és kisebb kiegészítő gazdasággal. Ugyanakkor nem mindig található a körzetben üzletek, piacok, iskolák, óvodák, kórházak stb. Eljutni innen a nagyobb lakott helységbe gyakran ugyancsak nehéz feladat.

Ezért áll a távoli helyőrség anyagi biztosítása és szociális ellátása a seregtestparancsnok, a katona tanács és körzetünk hadtáptisztjei figyelmének középpontjában. A következőkben megpróbáljuk röviden megvilágítani munkánk egyes oldalait.

Az egységek parancsnokai és politikai munkásai, a hadtápszolgálat tisztjei nagy figyelmet fordítanak a csapatok élelmezési ellátására. Ezt nem csak annak fontossága, hanem a szolgálat fentebb már említett sajátossága is megköveteli. A helyi körülmények feszesen és jól tervezett munkát, kezdeményező-készséget és állhatatosságot igényelnek a szolgálati közegektől.

Az élelmiszereknek a távoli alegységekhez és helyőrségekbe való kiszállítása a többi anyagi eszközökkel történik, rendszerint az egységek terveinek és grafikonjainak alapján. A létrehozandó készletek kiszabata más és más, és az főképpen az alegységek diszlokációjából, valamint a kiszállítás körülményeitől függ. Különös figyelmet fordítanak az élelmiszer választékára és adagolására. Kis létszámú alegységek részére nem célszerű az élelmiszereket nagy adagokban szállítani.

A mi viszonyaink között igen nehéz a távoli és magashegyi körzetekben elhelyezkedő helyőrségeknek gyorsan romló élelmiszerekkel, többek között friss hússal való ellátása. Ezen oknál fogva több esetben kénytelenek a szállítóktól élő marhát és sertést átvenni és azokat bizonyos ideig tartani a kisegítő gazdaságokban. A vágást az állategészségügyi szolgálat szakembereinek felügyelete mellett végzik. Azonban a magas hegyekben fekvő, távoli alegységeknél nem mindig van erre alkalom. Ilyen esetekben azokhoz hűtőgépkocsikon szállítják ki a friss húst, a hús és halféleségeknek egy részét pedig konzervekkel pótszerzik.

A szükséges élelmiszerek megléte még nem minden. Hogy a legénységi asztalra ízletes és változatos étel kerüljön, azt jól kell elkészíteni. Ez pedig jó szakács nélkül nem lehetséges.

A szakácsok képzésének megszervezése közvetlenül az alegységeknél körülményes, olykor pedig lehetetlen is. Ezért azoknak képzése rendszerint a körzeti katonai iskolákban történik. A hallgatók az alapprogramon kívül még elsajátítják a kenyérsütés mesterségét is és azokat általában távoli, kislétszámú alegységekhez helyezik.

A katonák élelmezése jó megszervezésének nem kevésbé fontos feltétele a szolgálat jó anyagi-technikai bázisa, az étkezdék megfelelő felszereltsége. Nálunk ezzel is számolnak. Az alegységek többségénél elektromos és gázfűtésű ételfőző üstök, vízforralók, tűzhelyek és egyéb hasznos ételkészítő eszközök vannak.

Személyi állományunk szolgálatának sajátossága rányomja bélyegét azok ruházati ellátásának megszervezésére is. Ruházati anyaggal való ellátás évente általában kétszer történik. Az egységek ruházati szolgálatfőnökei időben pontosítják a méreteket, nagy körültekintéssel készítik elő a lábbelit, a ruházatot, a felszerelési cikkeket és az irodaszereket a raktárban és azokat az egység szállító eszközein időben juttatják ki az alegységekhez, ahol részt vesznek az emberek átöltöztetésében, a ruházat és lábbeli testre méretezésében.

Nálunk arról is gondoskodnak, hogy minden alegység el legyen látva munkaruha és lábbeli cserelappal, matracokkal, ágylő szőnyegekkel, papucskokkal.

Már szóltunk arról, hogy a távoli légvédelmi alegységek önálló gazdálkodást folytatnak. Ahhoz, hogy ez a gazdálkodás fennakadás nélkül működjön az alegységparancsnokoknak és a szolgálatvezetőknek ismerni kell, méghozzá alaposan a személyi állomány anyagi biztosítását és szociális ellátását szabályozó összes okmányokat.

Ezzel kapcsolatosan igen nagy jelentőséggel bír az alegységeknek tapasztalt szolgálatvezetőkkel való feltöltése. A közelmúltig azokat az egység legjobb tiszthelyettesei közül választották ki. Sokan közülük azonban nem rendelkezvén szakmai ismeretekkel és tapasztalattal, bosszantó hibákat követtek el. A körzet hadtáptisztjeinek kezdeményezésére az egységeiktől külön elhelyezett alegységek

részére a szolgálatvezetőket kezdték az ezred iskola végzett hallgatói sorából kiképezni. A részükre összeállított program 15 napos volt és az ételmezési-, ruházati-, egészségügyi- és elhelyezési-szolgálatokkal kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott. A főképpen gyakorlati foglalkozások során a jövő szolgálatvezetői megfelelő jártasságra tesznek szert a század-gazdaság vezetésében.

A parancsnok, a politikai munkások és a gazdasági szakemberek állandóan szem előtt tartják a személyi állomány kereskedelmi és szociális ellátását. A közelmúltban nálunk a kereskedelmi dolgozókra elég sok volt a panasz. Tisztázni kellett azt, hogy milyen helyőrségeket is kell távoliakként tekinteni és intézkedni kellett kiszolgálásának megjavítása érdekében.

A kereskedelem dolgozói élő kapcsolatot tartanak fenn a távoli és kislétszámú helyőrségek parancsnokaival, politikai munkásaival, gazdasági szakembereivel, tanulmányozzák és igyekeznek teljes mértékig kielégíteni a vevők igényeit.

Nem kevésbé fontos aegységeink egészségügyi biztosításának a megoldása sem. A távoli helyőrségekben kiemelkedő szerepet játszanak az egészségügyi tiszthelyettesek. Érthető tehát, hogy kiválasztásuk nagy körültekintéssel történik. Ezek megkapják a megfelelő gyógyszereket és az egészségügyi irodalmat, állandóan irányítják munkájukat. Az egységek orvosai gyakran tartanak részükre szakmai foglalkozásokat a helyszínen, gyakorlati segítséget nyújtanak nekik. A körzet egészségügyi osztály dolgozóinak kezdeményezésére nálunk a gyógyító és más intézetek orvosi brigádokat hoztak létre. Ezek a brigádok időközönként felkeresik a távoli helyőrségeket, ahol elvégzik a személyi állomány egészségügyi felülvizsgálatát, szakmai segítséget nyújtanak az egészségügyi tiszthelyetteseknek.

Nagyon sokat teszünk a kislétszámú és távoli helyőrségek személyi állománya életkörülményei megjavításának érdekében is. Mindez természetes és meg is van az eredménye. Az állandó gondoskodást érző harcosok éberrel látják el szolgálatukat.

Érjük el a kitűzött célokat

(Rövidített fordítás a „Til i Sztabrsenyije” c. folyóirat 1977/8. számából)

Fordította: H a b i k L á s z l ó n y á. alezredes

A Nagy Október 60. évfordulójának évében a hadseregben és a flottánál folyik a hadseregversenyt, a legjobb csapat (hajó) és pü. szolgálat cím elnyeréséért. Szélesedik a csapatgazdálkodás anyagi-technikai bázisának korszerűsítésére, az anyagi- és pénzeszközök hatékony felhasználására, a magas eredmények elérésére irányuló szocialista munkaverseny.

A verseny feltételeinek teljesítése nagy mértékben függ nem csak a rendezvények anyagi és pénzügyi biztosításának színvonalától, hanem ezen források racionális, hatékony, a belső tartalékok felhasználásától is.

A verseny állását a helyszínen tanulmányozták a Szovjetunió Honvédelmi Minisztériuma központi pénzügyi csoportfőnökének beosztottjai is, és megállapították, hogy a haderőnemek, körzetek, hadseregcsoportok, flották pénzügyi

szolgálati a katonai tanácsok döntéseinek megfelelően idejében és helyesen szervezték meg a verseny előkészítésével és lefolytatásával kapcsolatos munkát, különös figyelmet fordítva arra, hogy gyakorlati segítséget adjanak az egységparancsnokoknak a verseny megszervezésével és lefolytatásával kapcsolatos munkában.

Az élenjáró tapasztalatok népszerűsítésének érdekében több helységben falitáblák készültek, azokon elhelyezték a munkában kiváló eredményeket elért, élenjáró pénzügyi szolgálatfőnökök fényképeit.

A moszkvai légvédelmi körzetnél, a németországi szovjet hadseregcsapatoknál, az urali és más katonai körzeteknél színes plakátokat készítettek és küldtek szét a csapatoknak a legjobb pénzügyi szolgálat c. elnyeréséért folyó verseny feladatairól és feltételeiről.

A kijevi, moszkvai, közép-ázsiai, leningrádi, türkméniai katonai körzeteknél, a németországi szovjet hadseregcsapatoknál azt vezették be, hogy helyőrségenként összehívják a pénzügyi szolgálat főnököket, és ennek során az idősebb elvtársak tapasztalatot cserélnek a fiatalabbakkal.

Nagyon jól készül a versenyre a moszkvai légvédelmi körzet pénzügyi szolgálata, amelynek vezetője A. Artozej. Itt példás rendben tartják a laktanyát, a körleteket, az étkezdét, a segélyhelyet, a szolgáltató kombinátot, a vegytisztító helyiségeket. Jól vezetik a kisegítő gazdaságot. Az egységnél már hosszú évek óta nem volt anyagi eszközvesztés és törvénysértés. Sz. K. Kurkotkin hadseregtábornok, honvédelmi miniszterhelyettes, hadtápfőnök magастa értékelte az egység gazdaságát.

Sajnos azonban még nem minden alakulatnál folyik rendszeres munka a versenyre felkészüléssel kapcsolatosan.

Egyes katonai körzeteknél indokolatlanul költöttek a szolgálati helyiségek berendezésére, anyagi értékek beszerzésére, akkor amikor a katonák elhelyezése és életkörülménye nem felel meg a Belsőszolgálati Utasítás előírásainak.

Pt. a kijevi katonai körzet egyik alakulatának laktanyájában az első emeleti hálószobák, lenini szoba, pihenőszoba nagyon szépen volt berendezve. A második emeleti hálószobák, amelyeket minden bizonnyal nem akarták bemutatni jóval szegényesebben néztek ki, a pihenőszobából pedig még a szükséges berendezési tárgyak is hiányoztak. Annak az alakulatnak a legénységi étkezdéje, amelynek vezetője N. Martincuk zászlós, kifogástalan, új épületben helyezkedik el, e konyha közegészségügyi állapota azonban már nem felelt meg a követelményeknek.

A kijevi híradó mérnöki főiskolán a növendéki teázóba az ellátási normák által elő nem irányzott berendezési tárgyakat szereztek be, többek között „Elektron-70” színes televíziót, drága díszvázákat, ugyanakkor a kijevi harcokcsi mérnöki katonai főiskolán a pihenőszobából még a legszükségesebb berendezési tárgyak is hiányoznak.

Nem mindenütt tesznek meg mindent a mintaszerű rend megteremtésének és a pénzgazdálkodás vezetésének érdekében. Egyes alakulatoknál a pénzügyi szolgálat főnök nem rendszeresen ellenőrzi azt, hogy a pénztárban előtalálható összeg megegyezik-e a pénzügyi nyilvántartás adataival, a szolgálati helyiségek nincsenek ellátva jelző berendezéssel, a pénzügyi nyilvántartó könyvet nem vezetik naprakészen, a belső pénzügyi ellenőrzést nem szervezik meg kellőképpen.

Míndez azt bizonyítja, hogy egyes szolgálati közegek még nem érznek felelősséget munkájuk minőségéért, a körzet pénzügyi szolgálatának vezető állománya pedig ritkán fordul meg a csapatoknál abból a célból, hogy ellenőrizzen és segítsen azoknak a versenyre való felkészülésében.

Októberben lesz a legjobb csapat és pénzügyi szolgálat cím elnyeréséért folyó verseny értékelése. A fennmaradt idő alatt a pénzügyi szolgálat szakembereinek maximális erőfeszítéseket kell tenni a csapatgazdálkodás és a pénzügyi szolgálat megjavításának érdekében, újabb sikerekkel kell ünnepelni a Nagy Október 60. évfordulóját.

Véget ért a hadseregverseny

(Fordítás a „Til i Sztabzsenyije” c. folyóirat 1977/11. számából)

Fordította: H a b i k L á s z l ó nyá. alezredes

A Szovjet Fegyveres Erők a Szovjetunió Alkotmányában meghatározott szent köteleiket teljesítő harcosai éberem örködnek, szüntelen tökéletesítik harc- és politikai kiképzésüket, elsajátítják a korszerű technikának mesterei alkalmazását. A legújabb fegyverzet megismerésével, annak harci alkalmazása módjainak elsajátításával kapcsolatos bonyolult és felelősségteljes feladatok mind magasabb követelményeket támasztanak nemcsak az emberek oktatásával és nevelésével, hanem azok életkörülményeinek megszervezésével szemben is. Azok életének ez a két oldala elválaszthatatlan egymástól, szorosan összefügg egymással.

Nemsokára megrendezésre kerül a csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadseregértekezlet. Ez az értekezlet általánosítja a katonák legjobb életfeltételeinek megteremtésével kapcsolatos tapasztalatokat, megszabja az utat annak érdekében, hogy az ételmezési, a ruházati, az egészségügyi, a pénzügyi, a kommunális és a kulturális ellátás maximális mértékben hozzájáruljon a harcászultság fokozásához, a fegyelem megszilárdításához.

Ezen értekezletre történő felkészülés során az év elején a Nagy Október 60. évfordulójának tiszteletére hadseregszintű versenyt szerveztek a legjobb csapat (hajó) gazdálkodás, pénzügyi szolgálat, a legjobb egészségügyi intézet és kereskedelmi-szolgáltató egység cím elnyerésére.

A több hónapig tartó verseny befejeződött. A körzeteknél, a hadseregcsoporthoz és a flottáknál megtartották az értékeléseket. Most már kimondhatjuk, hogy a verseny elérte célját, az szervezeten folyt le. A parancsnokok, a politikai szervek, hadtáp beosztottai, pénzügyi és az elhelyezési szolgálat, továbbá a katonai kereskedelem dolgozói jelentős munkát végeztek a csapat- és hajógazdálkodás megszilárdításának érdekében, ami anyagi alapját képezi a személyi állomány életkörülménye megjavításának. Erőfeszítéseiknek eredményeképpen jelenleg a szolgálati és lakóépületeknek 96 százaléka jó és megfelelő állapotban van, el vannak látva vízzel, központi fűtéssel. Az épületek több mint 90%-ában vízvezeték, több mint 85%-ában központi fűtés és 83%-ában csatornázás van. Jelenleg sok laktanya minden kényelemmel ellátott komplexummokká vált.

A verseny alatt nagyon sokat tettek a pártszervezetek, irányították a harcosokat, hogy azok maradéktalanul és minőségileg teljesítsék a versenyfeltételeket. A kommunisták mindig jól ismerték a helyzetet. Ez lehetővé tette számukra, hogy tárgyilagosan értékeljék az elért eredményeket, hatékonyan propagálják az élenjáró tapasztalatokat, jelentős segítséget nyújtsanak a parancsnokoknak a verseny megszervezésében, a csapat- (hajó-) gazdálkodás további javításával, az egészségügyi intézetek és kereskedelmi egységek működésének tökéletesítésével kapcsolatos feladatok megoldásában. Hatalmas munkát végeztek ebben a vonatkozásban a komszomol- és szakszervezetek is.

A körzeteknél, a hadseregcsoportoknál és a flottáknál sok volt a bizottságok által helyezésre javasoltak száma. Így például a legjobb csapatgazdálkodás és pénzügyi szolgálat cím elnyerését jelentő első helyért a leningrádi, a türkméniai, a belorusz, az észak-kaukázusi, a balti és a kárpát-melléki katonai körzetek, valamint a németországban állomásozó hadseregcsoport egységei versengtek egymással. Igen jó eredményeket ért el az alakulat, ahol a parancsnok hadtáphelyettese, A. N. Orljankin alezredes, laktanyája teljesen megfelelt a szabályzatok követelményeinek. Mintaszerű állapotban voltak az alakulótér, az utak, a járdák és az épületekhez vezető utak. Az élelmezésre nem lehetett panasz hallani. A legénységi asztalon rendszeresen vannak zöldségfélék és más termékek a kisegítő gazdaságból.

Dicséretet érdemel a század-gazdálkodás is. Minden helyiség tiszta, azok jó minőségű, tartós bútorzattal vannak berendezve. Az alakulat személyi állományának külseje kifogástalan.

A verseny folyamán ádáz harcot vívtak egymással az elsőségért az egészségügyi intézetek – kórházak és rendelőintézetek. A „legjobb kórház” címre pályázók között voltak a Ju. Sz. Kravkov orvos vezérőrnagy, I. K. Borobas, F. N. Grecskó, M. M. Csernyákov orvos ezredek által vezetett kollektívák. Az eredményeik jelentősek. Abban a katonai gyógyintézetben, amelynek parancsnoka N. M. Csernyákov ezredes, fesszesen szervezték meg a gyógyító-kórmegállapító munkát, eredményesen alkalmazták a korszerű diagnosztikai és gyógyító módszereket, kiterjedt hadtudományi és ésszerűsítő tevékenységet folytattak.

Aktív, valóban tömegverseny bontakozott ki a katonai kereskedelem dolgozói között. A magas eredményeket elért kollektívák között vannak azok a kereskedelmi egységek, amelyeknek igazgatója K. H. Labunec (Csendes-óceáni flotta), N. G. Pilipenko (Távol-keleti Katonai Körzet), T. I. Goncsaruk (Északi flotta); étkedék, amelyeknek vezetője I. Je. Petrovaja (Kárpát-melléki Katonai Körzet), V. U. Orlova (Moszkvai Katonai Körzet), K. H. Szszojeva (Moszkva helyőrség); tisztí kávézók, amelyeknek élén Sz. V. Kulik (Németországban állomásozó szovjet hadseregcsoport, A. A. Guszeva (Leningrádi Katonai Körzet), A. P. Vojtyenko (moszkvai légvédelmi körzet), M. N. Kiszil (Távol-keleti Katonai Körzet); szabó műhelyek, amelyeknek vezetője I. H. Szokolova (Leningrádi Katonai Körzet), N. H. Golub (Belorusz Katonai Körzet), A. A. Frolov (Moszkva helyőrség), Ju. I. Dubnovszkaja (Északi Flotta).

Mindezek a vállalatok teljesítették az állami tervfeladatokat és magas fokú kulturáltságot értek el a katonák és családtagjaik kiszolgálásában. Példaként meg lehet említeni a „Rasszvjat” iparcikk üzletet (igazgató K. H. Labunec). Az üzletben az áruknak 85⁰/₀-át önkiszolgáló rendszerben árusítják. Ki-

egészítő szolgáltatásként bevezették az előjegyzés szerinti árusítást, ünnepek és évfordulók alkalmával házhoz szállítják az ajándékokat. Vállalnak szabást, kölcsönöznek esküvői ruhát. A Nagy Honvédő Háború rokkantjai által rendelt árut házhoz szállítják.

Jó híre van a „Poljet” tiszti kávézónak is (vezetője M. N. Kiszil). A terem modern berendezése és gazdag színezése kellemes bangulatot teremt és kényelmet biztosít a kávézóban. Szigorúan betartják az asztalok megterítésének szabályait és az ételek felszolgálásának rendjét. Lehet rendelni otthoni fogyasztásra ebédet és félkészárut. Hetenként egyszer „nemzeti napokat” rendeznek. A kávézó dolgozója közül 15 a kommunista munka élenjárója.

Kiváló eredményeket ért el a Minszk helyőrségi szabóműhely (vezetője N. A. Golub). A korszerű technológiai berendezés lehetővé tette a munka termelékenységének növelését, a varrás minőségének javítását és idejének csökkentését. A műhelyben megszervezték a központosított szabást, megszervezték a diszpécser szolgálatot, amely figyelemmel kíséri az áru készítésének grafikonját. A szabók gyakori vendégek a távoli és kislétszámú helyőrségekben.

A versenyre benevezett sütődék közül a legtöbb pontot a G. K. Szofin százados (Németországban állomásozó szovjet hadsergecsoport), V. V. Pusko százados (Közép-ázsiai Katonai Körzet), N. D. Ljubicsev főhadnagy (Kijevi Katonai Körzet), Ju. M. Kazakov hadnagy (Kárpát-melléki Katonai Körzet) irányítása alatt álló üzemek érték el.

Vegyük például azt a sütődét, amelynek parancsnoka Szofin százados. Ez egy teljes értelemben vett laktanya, a csapatgazdálkodás összes elemével. Minden objektumban mintaszerű a rend. Magától értetődően a központi helyet a sütőde épülete foglalja el. Mindegyik műhely be van rendezve a technika legújabb vívmányaival. A munka azonban becsületos hozzáállást igényel. És itt mindez meg is található, ezért jó minőségű a kenyér állandóan.

Sokat fáradoztak a verseny alatt a fürdők és mosodák dolgozói is annak érdekében, hogy a legjobbak között lehessenek. Hatalmas munkát végeztek, a legjobb eredményeket mégis a Leningrádi Egyesített Szolgáltató Kombinát (igazgató I. N. Hizsnij), továbbá azon szolgáltató kombinátok kollektívái érték el, amelyeknek vezetői I. I. Zacerkovnij, L. N. Pautov, D. V. Goloborodko stb. Mindegyik között a legelső azonban a Leningrádi Egyesített kombinát, itt nagyon sokat tettek a technológiai folyamat, a szellőztetés megjavításának, az automatika meghonosításának érdekében. Ennek eredményeképpen a munkatermelékenység az elmúlt évihez viszonyítva 2,3-szorosára nőtt, a mosás önköltsége pedig 3,1⁰/₀-kal csökkent. Az alakulatok mindig időben kapják meg a tiszta és kijavított fehérneműt.

Mi csak egynéhány olyan katonai alakulatról, egészségügyi intézetről és kereskedelmi-szolgáltató egységről szólottunk, amelyeket a körzeti és flotta bizottságok javasoltak helyezésre.

A bizottság, élén Sz. K. Kurkotkon vezérezredessel, a Szovjetunió Fegyveres Erőinek hadtápfőnökével, miniszterhelyettessel, megállapítja a versenyben első, második, harmadik helyezéseket elérő győzteseket. A győzteseket felterjesztik a Szovjetunió honvédelmi miniszteréhez oklevéllel történő kitüntetésre és pénzjutalmazásra.

A verseny tehát befejeződött. A csapatok anyagi-, egészségügyi és kereskedelmi-szolgáltató ellátásának tovább javítására irányuló munka azonban folytatódik. Ehhez most megvannak a legkedvezőbb feltételek. Figyelmesen kell

tanulmányozni az élenjárók tapasztalatait, azokat bátran kell alkalmazni minden alakulatnál, intézetnél és vállalatnál. Azonkívül a csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadseregértelmezésen ki fogják dolgozni azokat a javaslatokat, amelyek segíteni fognak a parancsnokoknak, politikai munkásoknak, minden hadtáp szakembernek abban, hogy tudományos alapon javítsák a katonák életkörülményeit, megjelöljék azokat a módszereket, amelyekkel minimális anyagi- és pénzbefektetés mellett maximális eredményeket lehet elérni.

Gondoskodás az életkörülményekről – gondoskodás a hadsereg és flotta személyi állományának magas fokú harckészültségéről. Ez minden parancsnoknak, politikai munkásnak és hadtápszakembernek párt és szolgálati kötelessége. Minőségileg új szintre emelni a katonák életszínvonalát – fontos hozzájárulás fegyveres erőink egységei és hajói harckészültségének növeléséhez, személyi állománya fegyelmének és szerveztségének megszilárdításához.

A hadtáp a funkcióért, vagy az anyagért

(Rövidített fordítás a *Rivista Militare* c. folyóirat 1977. évi 1. számából)

Az utóbbi évtizedekben az olasz hadtápnál két nézet állt szemben egymással, egyrészt a „hadtáp az anyagért”, másrészt „a hadtáp a funkcióért”. Természetesen itt sem a tipizálásról van szó, hisz egyetlen hadtáp sem létezhet pusztán a funkció vagy csak az anyag kedvéért. Nyilvánvaló, hogy egy funkció ellátására létrehozott szervezet elkerülhetetlenül felhasználja azokat a szerveket, amelyek működésének előterében az anyag áll, de ez fordítva is igaz. A legfontosabb azonban az, hogy az egész hadtáp a csúcstól egészen a perifériáig egy egységes egészet alkosson.

A hadsereget felfoghatjuk úgy is, hogy az a katonák (személyek) és az anyag (technika) szervezett összessége. Ez a két összefüggő elem képezi a hadtáp működésének két területét (briteknél a személyekkel kapcsolatos feladatot az adjutáns szolgálat, az anyaggal kapcsolatos feladatokat pedig a szállásmesteri szolgálat végzi.) A fenti két területet egy harmadik, a szállítás kapcsolja össze. E területeken belül lehetnek részterületek, mint az utánpótlás, ellátás és javítás. Ez a funkcionális megosztás.

Amikor a hadsereget olyan szempontból vizsgáljuk, hogy mi kell a katonának ahhoz, hogy feladatát elláthassa, akkor négy feladattal állunk szemben:

1. A katonák ellátása ruházattal, élelemmel, pénzzel stb. Ezt végzi a hadronemi parancsnokságoknál szervezett hadbiztosítói szolgálat.
2. A katonák egészségügyi biztosítása, temetése az egészségügyi szolgálat feladata.
3. A harchoz szükséges harci technika karbantartása, javítása és végül
4. A szállítás (e cikk a különböző munkákkal, közúti biztosítással, bázisok és infrastrukturális létesítmények üzemeltetésével kapcsolatos feladatokkal nem foglalkozik).

1. A hadtápmodell (funkció)

A modell mindig csak a lehetséges modellek egyike. A kiválasztott optimális modell összhangban van az adott lehetőséggel, idővel és szervezettel. Mindezen modell bevezetéséhez megfelelő idő szükséges, és bevezetése rend-

szerint igényli a rendszer azon tényezőinek a módosítását is mely alapján a modell kiválasztása megtörtént. Minden bevezetett modell a fejlődés olyan standard szakasza, amely új elméleti modell kidolgozáához vezet. A modell nem tabu. Technológiafejlődés, szervezési kutatások eredményei hatnak a modellekre. Ez azt is jelenti, hogy a meglévő, a megvalósítható optimális és a még csak elméleti modellek között kölcsönös összefüggésnek kell lennie. Ez egy város fejlődése példáján keresztül bemutatva azt jelenti, hogy a város fejlődése a múltban utópiának tűnt, a közelmúlt a rendezési tervekben előrelátható volt, ma pedig tudományos gondoskodás.

Az előzőekben említettük, hogy a modellek fejlődésére hat a technika fejlődése és a szervezési kutató munka eredményei. A szervezési kutatómunka jelentőségére számos példát lehet felhasználni. Pl.: a japán és svéd hajógyárak egyre több figyelmet fordítanak a szervezés fejlesztésére. Eredmény: legolcsóbb hajó a legrövidebb idő alatt. A másik példa: az angol Rolls Royce gyár fő figyelmet a termék minőségének fejlesztésére fordította. Eredmény: tökéletes gépkocsi, de a csődtől csak az állam beavatkozása menti meg a gyárat.

Ennyi általános ismertetés után most már ténylegesen elérkeztünk a *hadtáp modellhez*. Ez a modell számol a kialakult helyzettel, az eddigi tapasztaltokkal és más haderónemeknél és külföldi hadseregeknél elért eredményekkel. A modell alapját a hadtáp fő feladata képezi: az egészségügyi biztosítás, a hadbiztosi ellátás, a technikai biztosítás és a szállítás.

Ez a modell az alsó szinten, a hadtápszázlóaljknál gyakorlatilag létezik, mivel a zászlóalj rendelkezik:

- egészségügyi biztosításra - egészségügyi századdal, táborig kórházzal, sebészcsoporttal és fogorvosi rendelővel;
- technikai biztosításra - közepes javítóműhellyel és technikai anyagraktárral;
- hadbiztosi ellátásra - ellátó szakasszal;
- szállításra - forgalomszabályozó szakasszal, két közepes és egy nehéz szállító szakasszal.

Az elmondottakból mindjárt látható is a hadtáp fejlesztésének tendenciája. Ez azt jelenti, hogy középső (katonai körzet-hadtest) és felső szinten is a négy funkciónak megfelelő szolgálatot (igazgatóságot) kell létrehozni, amelyet egy közös hadtápszerv (parancsnokság) fog össze.

A fejlesztés különösen érinti a harmadik lépcsős (katonai körzet) támogatást végző hadtápszerveket. Nem tartható fenn az egyszerű technikára szervezett hadtáp, amikor a Leopard harcokocsiknak pl. 17 ezer, a CH-47 típusú helikopternek pedig 14 ezer cserélhető alkatrésze van. A régi szervezési elvek megtartása a hadtáp túlburjánzásához vezetne. Meg kell szüntetni az elavult hadtápszervezet élettelen kereteit. A csökkentés előtt azonban elemzés útján meg kell határozni azokat a szerveket, amelyek valóban nélkülözhetetlenek, vagy nem válthatók fel új nagyobb hatékonyságú szervezettel. A vezérlő eszme a területi hadtáptámogatás legyen, amely biztosítja a katonai körzetek önállóságát hadtáp szempontból. Minden katonai körzet hadtápját úgy kellene szervezni, hogy az adott sávban harcoló csapatoknak (hadtestnek) állandó hadtáptámogató területévé váljon. Ha szívesebben vesznek egy kínai ízű képet, akkor a katonai körzetnek hadtáptengerré kell válni amelyben a hadműveleti hal táplálkozni, élni és mozogni tud.

Most nézzük meg a katonai körzetek hadtáp-parancsnokságai alárendeltségébe tervezett szolgálatok (igazgatóságok) feladatait:

1. Egészségügyi szolgálat

Feladata a katonák és állatok egészségvédelme, gyógyítása, valamint az ételmezés ellenőrzése. Alárendeltségébe kórházak, helyőrségi gyengélkedők, gyógyszerterek és raktárak tartoznak.

2. Technikai szolgálat

Feladata a fegyverzet, a gépjármű és páncélos technika, valamint a műszaki és híradó technika javítása és az ezen anyagokból való ellátás. A szolgálat (igazgatóság) alárendeltségébe általános rendeltetésű javítóműhely és a zárolt technika, lőszer kezelésére, tárolására raktári és tároló osztag tartoznak.

3. Hadbiztosi szolgálat

A szolgálat feladata a katonák ételmezése, ruházati biztosítása és elhelyezésének biztosítása. Alárendeltségébe vegyes (élm., ruh., elhelyezés) raktárak és egyéb ételmezési alegységek tartoznak.

4. Szállító szolgálat

A szolgálat az összes fenti szolgálat érdekében működik. Minden igazgatóság alárendeltségébe gépjárműrészlegnek, szállító csoportnak, konténeres szállító szakaszoknak, rakodó századnak és forgalomszabályozó zászlóaljnak kellene lenniük. (Ezek zöme keretegység lenne).

II. A harci technika fenntartása (anyag, technika)

Az a gépkocsivezető, aki egy gépkocsival 15 évig utazott és 200 ezer km-t tett meg jelentősebb alkatrészcsere nélkül, nyilvánvalóan olcsóbban tesz meg 1 km távolságot, mint az a kollégája, aki négyévenként cserélte le újra a gépkocsiját.

Egy 100 km-re levő helység elérésének a valószínűsége azonban az első gépkocsivezetőnél igen rossz. Az adott gépkocsinál a valószínűség növelése csak új alkatrészek beépítése útján növelhető. Ez viszont túl költséges. Ismeretes, hogy egy használt gépkocsi felújítása új alkatrészekkel ötszörösen többbe kerül egy új gépkocsi áránál. A mi gépkocsivezetőnk azonban tovább gyötri az öreg kacamot, támaszkodva az autóségélyszolgálat bérelt szolgáltatására.

Nyilvánvalóan a hadseregnél egyik módszer sem alkalmazható az alacsony üzembiztonság vagy a magas költségek miatt. A hadseregnél az optimális élettartamból kell kiindulni, ami alatt azt az időszakot (megtett utat, lövést, üzemórát) értjük, amely alatt a tervezett alkalmazási feltételek mellett a technika még gazdaságosan használható.

A technikát nem szabad a végsőkig javítani, mert az a javítási feladatok jelentős növekedésével és a költségek olyan növekedésével járna, amely ésszerű felhasználás esetén lehetővé tenné új technika rendszeres vásárlását gazdaságosan.

A technika fenntartásának új elve az optimális élettartamon kívül igényli a programozott javítást is. Ezen elvek alkalmazása lehetővé teszi:

- az új technika rendszeres, folyamatos, azonos arányú beszerzését, az elavult technika arányos selejtítését,
- folyamatos javítás megszervezését főleg alkatrészcsere útján,
- a javító alegységek rendszeres azonos szintű megterhelését. Az itt elmondottak egyben biztosítják a javító szervek számának a csökkentését is. A szemléltetőbb megértés kedvéért nézzük meg a következő példát:

1. A hadseregnek 10 ezer 0,5 tonnás gépkocsira van szüksége.
2. A tervezett jármű (AR-80 típus) optimális élettartama 10 év.
3. Szériagyártása 1980-ban kezdődhet és 2000-ig nem avul el.

Ebben az esetben a döntés a következő lesz:

1. Az AR-80 típusú járművet 1999-ig gyártják, az előrelátható 10 éves tervben összesen 10 ezer darabot, évenként pedig ezret.

2. A jelenleg rendszeresített (AR-70) járművet 1990-ig kivonják a rendszeresítésből, évente 1000-1000 db-ot.

3. A rendszeresített AR-80-as járműből évente 1000-1000 darabot selejtítenek 1990-2000 között.

4. 1990-től megkezdik az AR-90 típusú jármű rendszeresítését, amelyből évente 1000-1000 darabot szereznek be. Ez azt jelenti, hogy 0,5 tonnás járműből egy időben csak két típus lesz rendszeresítve, beszerzésük éves tételben állandó, ennek következtében a gyár és a javító intézetek leterhelése egyenletes.

III. A hadtáp fejlődésének iránya

A hadtáp munkájának megszervezésében jelentős előrelépést jelentett a számítógépek rendszeresítése. Ezek jelenleg azonban csak a központi szerveket szolgálják ki és főleg csak nyilvántartási adatokkal. Szükséges az alsóbb szervek számítógépes támogatása is, de nem csak a nyilvántartások megkönnyítése érdekében, hanem optimális döntések meghozatala érdekében is a gazdasági, javítási folyamatok, a fenntartás és vásárlás terén.

A hadtáp szervezeti módosítása terén pedig abba kell hagyni a toldozgatást-foldozgatást. Az átszervezésnél pedig mind a funkciót, mind a technikát (anyagot) figyelembe kell venni.

Publikációs tématerv a „Hadtápbiztosítás” c. kiadvány 1978. évi számaihoz

A hadtápbiztosítás szervezésével és végrehajtásával szemben támasztott minőségileg magasabb szintű követelmények szükségessé tették a publikációs tevékenység koordinálását, tervszerűbbé tételét és információk lehetőségeinek jobb kihasználását.

Törekvésünk, hogy az MN Hadtáp Tudományos Tanács gondozásában megjelenő kiadvány az eddigieknél nagyobb lehetőséget biztosítson a személyi állomány elméleti továbbképzéséhez, a gyakorlati és módszertani tapasztalatok átadásához, a fejlesztési célkitűzések megvalósítását elősegítő vitafórumok kialakításához.

A Tudományos Tanács állásfoglalása alapján közzétesszük a szerkesztőbizottság által megfogalmazott célkitűzéseket és az 1978. évre szerkesztésre tervezett négy szám publikációs tématervét a következők szerint:

Célkitűzésünk: a kiadvány útján megfelelő elméleti és gyakorlati alapot adni a soronkövetkező állami feladatok eredményesebb teljesítéséhez. Tudományos igényű cikkekkal biztosítani adott területekről és témákról a helyi tapasztalatok közreadását, feltárni a béke és háborús hadtápbiztosítással kapcsolatos problémákat. Megfogalmazni a további teendőket, valamint aktív részesevé válni az átszervezett tudományos és szakirodalmi információ rendszernek.

1. szám:

A hadtáp rendszergyakorlatok, csapat- és hadtáp-törzszvezetési gyakorlatok alapvető tartalma és módszertani kérdései. A csapathadtápon belül végrehajtásra kerülő rendszergyakorlatok tervezési, szervezési, tartalmi és módszertani kérdéseinek publikálása. Az egyes harcászati gyakorlatok hadtápbiztosításának tapasztalatai, csapat- és seregesthadtáp törzszvezetési gyakorlatok tartalmával, módszerével kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések összegezett tapasztalatainak feldolgozása, publikálása.

A hadtáp „M” szervezetek és a személyi állomány felkészítésének tartalmi és módszertani kérdései. A különböző „M” szervezetek összekovácsolására irányuló gyakorlatok, kiképzési foglalkozások tervezésével, szervezésével és levelezésével kapcsolatos tapasztalatok elemzése, feldolgozása és közreadása.

II. szám:

A közlekedési rendszergyakorlatok tartalmi és módszertani kérdései. A közlekedési rendszergyakorlatokkal szemben támasztott követelmények, tervezési, szervezési tartalmi és módszertani kérdései. A gyakorlatok kidolgozásával, levezetésével kapcsolatos tapasztalatok feldolgozása, elemzése, közreadása.

A béke és háborús szállítási rendszer korszerűsítésének, az anyagmozgatás fejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdései. Az MN béke és háborús szállítási rendszerének, a rakodás-gépesítés (anyagmozgatás) aktuális problémáinak feltárásával, fejlesztésének, korszerűsítésének elveivel, gyakorlati megoldására vonatkozó javaslatok közreadása, valamint a közlekedési csapatok tevékenységével kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések publikálása.

A fegyveres küzdelem hadtápbiztosítása fejlesztésének elméleti és gyakorlati kérdései. Koalíciós összetételű csapatok harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtásának tapasztalatai. Nagyvárosok ellen vívott harc hadtápbiztosításának elvei és módszertani kérdéseinek feldolgozása, publikálása.

III. szám:

A katonai gazdálkodás, a hadtápgazdálkodás rendszerének elméleti és gyakorlati kérdései. Az MN és MN hadtáp költségvetési tervezés, gazdálkodás, a gazdaságirányítás rendszerével a csapatgazdálkodás és a szakanyag gazdálkodás, az ellátás, a szolgáltatás és a számvitel rendszerével kapcsolatos alapvető rendszabályok és módszertani eljárások. Az anyagi eszközök tárolásával, a hadtáp tevékenységek terminológiájával, a felügyeleti és a belső ellenőrzés végrehajtásával kapcsolatos elméleti, gyakorlati követelmények, célkitűzések és megvalósításuk problémái, tapasztalatai. A csapatgazdálkodás hatékonyságának, fejlesztésének, korszerűsítésének elvi kérdései, a személyi állományról történő gondoskodás, ellátás, szolgáltatás helyzetének elemzése, a laktanyahadtáp, és gazdálkodás tapasztalatainak feldolgozása és publikálása.

IV. szám:

A hadtápbiztosítás tervezésének, szervezésének tartalmi és módszertani kérdései. A béke és háborús hadtápbiztosítás elméleti és gyakorlati problémáinak vizsgálata, elemzése, fejlesztésének feladatai a különböző haderőnemek seregeteinek hadműveleteiben, valamint a hadsereg és csapathadtáp tagozatokra vonatkozóan.

A hadtápfelkészítés korszerűsítésének, a ht. hadtáptiszt-, tiszthelyettesképzés fejlesztésének irányai és feladatai. A hadtápfelkészítés tapasztalatai, problémái, fejlesztésével kapcsolatos feladatok feltárása, közreadása. A ht. hadtáptiszt- és tiszthelyettesképzési rendszer fejlesztésének perspektívái, egyes tagozatokra háruló feladatok végrehajtásának elvi és módszertani kérdéseinek publikálása.

A hadtápvezetés rendszerének, módszerének fejlesztése. A béke és háborús vezetés rendszerének elemzése, problémáinak feltárása, fejlesztésére vonatkozó elgondolások közreadása. A PK HTPH vezető és irányító tevékenységének vizsgálata a szakági tervező munka összefüggései tükrében.

A hadműveleti és központhadtáp vezetését szolgáló információrendszer és annak alapját képező jelentési rend, valamint számítógépen kezelt adatbázis létrehozásával kapcsolatos elgondolások, ajánlások közreadása. A tábori automatizált hadtápvezetési alrendszer (TAHVA) építésével összefüggő feladatok, eljárások, továbbá az MNHF-ség béke vezetését szolgáló számítógépes adatbázis megteremtésével kapcsolatos feladatok publikálása.

A hadtáptechnika javítási rendszerének kialakítása, gyakorlati megvalósításának módszerei. A hatáp szaktechnika javítási rendszerének kialakításával, fejlesztésével, a csapatok szaktechnikai eszközeinek tárolásával karbantartásával, hadihasználható állapotban való tartásával kapcsolatos tapasztalatok, a fejlesztésre vonatkozó elgondolások, módszertani ajánlások publikálása.

A kiadvány egyes számaiban a vonatkozó rovaton belül rendszeresen foglalkozunk a csapatok pártpolitikai szerveinek hadtáp felé irányuló tevékenységével, a hadtáp csapatok, -szervekben végzett politikai nevelő munka tartalmi és módszertani kérdéseivel, valamint a hazai és nemzetközi munkásmozgalmi cselekmények, évfordulók és más fontos események méltatásával.

Továbbra is fontos feladatnak tekintjük az olvasótábor széles körű tájékoztatását a baráti és nyugati katonai sajtóban megjelentetett szakkikkek teljes terjedelmű, vagy kivonatolt (annotált) tartalmáról, a hazai katonai irodalomból könyvszemle és más formában történő informálását.

Természetesen a publikációs tématervben nem szereplő más jellegű (egyes fegyvernemi, szakszolgálati stb. kapcsolódó) témákban készített cikkeket is örömmel fogadunk, hiszen kiadványunkban fórumot kívánunk biztosítani minden olyan anyag részére, amely közvetve, vagy közvetlenül az MN béke és háborús hadtápbiztosítás fejlesztésére irányul.

TARTALOMJEGYZÉK

Politikai munka a hadtápszolgálatban

Sándor György ezds.	A személyi állomány körében folyó pártpolitikai munka néhány tapasztalata és feladatai a hadtápszervek háborúra történő felkészítése során (II. rész) — — — — —	3
---------------------	---	---

A hadtápbiztosítás elmélete

Laczkó Imre alez.	Gondolatok a táborig hadtápb fegyverzeti szolgálat feladatairól — — — — —	11
Szakács Gusztáv őrgy. Kabai József őrgy.	A hadsereghadtápb vegyivédelmi zászlóalj feladatai, alkalmazása a lőmeggpusztító fegyverekkel végrehajtott csapások következményei felmérésében és felszámolásában — — — — —	23

Harcokészültség és hadtápbképzés

Skrabán László alez.	Honi vadászrepülő ezred harcászati gyakorlat hadtápb tapasztalatai — — — — —	35
Németh László alez.	Tiszthelyettesek lesznek belőlük — — — — —	41
Bogdány Tamás fhdgy.	Üzemgazdaságtan, vagy csapatgazdaságtan — — — — —	45

Csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Mórocz Lajos vörgy. Kapus Gyula ezds. Sáfár Bálint alez.	A gazdálkodás helyzete és tapasztalatai, feladatok a hatékonyság javítására az MN 5232 csapatainál — — — — —	49
Pálinkó Károly őrgy.	A PSZH-val felszerelt gépesített lövész alegységek üzemanyag-feltöltése harcban — — — — —	64
MN Közlekedési Szolgálat Főnökség szerzői kollektívája	Kettős rendeltetésű közlekedési szaktechnikai eszközök — — — — —	77
Nagy Sándor mk. őrgy.	A haditechnikai eszközök javításának korszerűsítése — — — — —	85

Hadtápbvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

Dr. K. Tóth Lajos alez.	A csapatgazdálkodás adatfeldolgozási és információ rendszerének korszerűsítése — — — — —	99
-------------------------	--	----

Külföldi folyóiratszemle (fordítások)

Habik László ny. alez.	„Fegyverbarátaink — a szovjet katonák is készülnek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére” c. cikksorozat annotált fordításainak folytatása — — —	113
	Hogyan teljesítik a verseny feltételeit? — —	114
	A távoli helyőrségeket az érdeklődés középpontjába — — — — — — — — — —	116
	Érjük el a kitűzött célokat — — — — —	118
	Véget ért a hadseregverseny — — — — —	120
	Hadtáp a funkcióért vagy az anyagért — —	124
Szerkesztő Bizottság	Publikációs tételerv a „Hadtápbiztosítás” c. kiadvány 1978. évi számaihoz — — — — —	129

СОДЕРЖАНИЕ

Политическая работа в службе тыла

Подполковник ШАНДОР ДЬЕРДЬ	Некоторый опыт и задачи политической работы, проводимой среди личного состава при подготовке тыловых органов к войне (часть II) — — —	3
--------------------------------------	---	---

Теория тылового обеспечения

Подполковник ЛАЦКО ИМРЕ	Принципы задачи службы артиллерийского вооружения полевого тыла — — — — — — —	11
Майор САКАЧ ГУСТАВ Майор КАБАИ ЙОЖЕФ	Задачи и применение батальона химической защиты армейского тыла при определении и ликвидации последствий ударов нанесенных оружием массового поражения — — — — — — —	23

Боевая готовность и тыловая подготовка

Подполковник ШКРАБАН ЛАСЛО	Опыт работы тыла на тактическом учении истребительного авиационного полка ПВОС — — —	35
Подполковник НЕМЕТ ЛАСЛО	Они будут подофицерами — — — — —	41
Старший лейтенант БОГДАНЬ ТАМАШ	Экономика производства, или войсковая экономика	45

Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование, военное сообщение

Генерал-майор МОРОЦ ЛАЙОШ	Состояние и опыт хозяйствования, задачи по улучшению эффективности в войсках воинской части п/п 5232 — — — — — — —	49
Полковник КАПУШ ДЬЮЛА	— — — — — — —	
Подполковник ШАФАР БАЛИНТ	— — — — — — —	
Майор ПАЛИНКО КАРОИ	Заправка горючего в мотострелковых подразделениях, оснащенных БТР (ПСХ) в бою — — —	64
Редакционная коллегия Управления службы ВОСО ВНА	Специальные транспортные средства, двойного назначения — — — — — — —	77
Майор-инженер НАДЬ ШАНДОР	Совершенствование ремонта военно-технических средств — — — — — — —	85

*Управление тылом,
организация систем и обработка данных*

Подполковник д-р К. ТОТ ЛАЙОШ	Совершенствование системы обработки данных и информации войскового хозяйства — — — —	99
----------------------------------	--	----

*Обзор зарубежной печати
(переводы)*

Подполковник в отставке ХАБИК ЛАСЛО	Продолжение опубликования статей, переведенных по поводу „Наши друзья по оружию — советские воины также готовятся достойно встретить 60 годовщину Великой Октябрьской социалистической революции” — — — — — — — — — —	113
	Идет смотр-конкурс... как выполняются его условия? — — — — — — — — — —	114
	В центре внимания отдельные гарнизоны — —	116
	Достичь поставленную цель — — — — —	118
	Всеармейский смотр-конкурс завершен — — —	120
	Тыл за функцией или за имуществом — — —	124
Редакционная комиссия	Тематический план статей, публикуемых в номера журнала „ХАДТАПБИСТОШИТАШ” в 1978 году	129

M E L L É K L E T E K

/Vázlatok/

**"A személyi állomány körében folyó pártpolitikai
munka néhány tapasztalata és feladatai a hadtáp
szervek háborúra történő felkészítése során"**

c. cikk 1-4. számú mellékletei

A gyakorlat tárgya: Az MN TH alkalmazásának megtervezése – megszervezése és vezetése az elvonuló szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása érdekében, a többnemzetiségű front támadó hadműveletében a háború kezdetén, kezdetben hagyományos, majd tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között.

A gyakorlat célja:

a) Az MN elvonuló szárazföldi csapatai felsőszintű hadműveleti hadtápbiztosításának végrehajtására hivatott vezető szervek és működésüket biztosító híradó, űr és kiszolgáló erők további felkészítése, háborús feladataik végrehajtásának gyakoroltatása.

b) Annak felmérése, hogy az elmúlt három évben az MN THF-ség mennyiben vált képessé az alaprendeltetéséből fakadó követelmények teljesítésére, milyen a felkészülés hatékonysága és az összekovácsoltság foka.

c) A TH vezető szervei szervezettének, működési rendjének pontosítása, annak további tökéletesítése érdekében végzendő feladatok meghatározása.

d) A front és a tábori hadtáp együttműködési rendjének, formáinak és tartalmának tanulmányozása és legcélszerűbb módjainak kialakítása.

e) Tapasztalatok szerzése az MN THF-ség alkalmazásában és irányításában a háború kezdetén lefolytatásra kerülő koalíciós összetételű front támadó hadműveletében. A szerzett tapasztalatok felhasználása az „Irányelvek az MNHF-ség háborús tevékenységére” tárgyú okmány elkészítéséhez.

f) Az MN Tábori Hadtáp pártpolitikai szervek működésére kialakított elgondolás pontosítása, ellenőrzése és további tökéletesítése.

A gyakorlat oktatási kérdései:

a) Az MN THF-ség, a 44. O. hír. z. és a 240. htp. űre. mozgósítása, összekovácsoló kiképzése és „M” alaki szemléje.

b) A tábori hadtáp alakulatok mozgósításának irányítása, begyülekezésének és előrevonásának megtervezése, megszervezése és vezetése.

c) A tábori hadtáp alkalmazásának megtervezése, a hadsereg első, majd második támadó hadművelete időszakára.

d) A tábori hadtáp tevékenységének vezetése a támadó hadművelet folyamán:

– a hadművelet második napján megoldandó feladatok végrehajtásának szervezése és irányítása.

e) A tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés előtt fogandó szükséges rendszabályok, a tömegpusztító eszközökkel mért csapások következményeinek felszámolása, a tábori hadtáp alkalmazási tervének pontosítása.

A gyakorlat módszere: Egyoldalú, egyfokozatú parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat terepen, híradó eszközök alkalmazásával, alájátszó törzsek részvételével.

Katonapolitikai hadászati-hadműveleti belyzet:

A NATO politikai és katonai vezetése 1976 januárjától fokozta a háborúk kirobantására irányuló tevékenységét. Szeptember 8-án egyszerű harckészültséget rendeltek el. Szeptember 9-én megkezdték a hadműveleti csoportosítás felvételét.

A VSZ tagállamainak kormányai 1976 januárjától intézkedéseket tettek a háborús feszültség csökkentésére. Válaszképpen a nyugatiak katonai előkészületeire, szeptember 8-án fokozott harckészültséget, 9-én pedig teljes harckészültséget rendeltek el és megkezdték a hadászati első lépcsők szétbontakoztatását. Szeptember 9-én megalakult a DNY-i front, amelynek állományába a 10., 20. (m) hadsereg az 5. (m) 102. gl. és 108. hk. a 42. tü. ho., a 40. ra. dd. és 15. LHDS tartozott.

A 20. hadsereg első lépcsőjében az 52. szovjet a 2. gl. ho., a 3. gl. ho. és a 10. hk. készült fel támadásra.

A DNY-i front csapatainak hadtápbiztosítását a CSSZSZK, MN Központ és TH erői, eszközei látták el.

A 20. HDS hadtápbiztosítását a táborig hadtápbiztosító látta el. A 20. HDS magyar erőin kívül a megerősítő szovjet csapatok élelmezési, üzemanyag, egészségügyi biztosításáért is a táborig hadtápbiztosító szervei voltak felelősek.

A gyakorlaton részt vevő állomány összetétele:

1. Az előkészítés időszakában:

ti.:	227 fő
tts.:	59 fő
legs.:	147 fő
összesen:	433 fő

2. Az „M” összekovácsolás alatt:

ti.:	282 fő
tts.:	137 fő
legs.:	768 fő
összesen:	1187 fő

3. A gyakorlaton:

ti.:	243 fő
tts.:	93 fő
legs.:	566 fő
összesen:	902 fő

A felkészülés és előkészítő munka fontosabb politikai feladatai

Hónap	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember
Nap	24-31-ig	1-30-ig	13-án, 13-20-ig	2-16-ig, 17	3-ig
	1	2	3 4	5 6 7	

- 1/ A gyakorlat elgondolásának feldolgozása, az MNMP pol. osztály munkatervének elkészítése,
- az MNMP-ségi pol. osztály gyakorlaton résztvevő tagjainak elméleti felkészítése, szabályzatok, segédletek tanulmányozása.
- 2/ Az MN TIF-ség "M" politikai szervezetének felülvizsgálata,
- az "M" tervek ellenőrzése,
- a szenélyi lebiztosítás felülvizsgálata,
- szükséges szenélycserék átcsoportosítások végrehajtása,
- a gyakorlaton résztvevő politikai munkások kijelölése.
- 3/ Értekezlet a gyakorlaton résztvevő vezető pártpol. munkások részére,
- feladatok a "TRIANON-76" gyakorlaton,
- a gyakorlat pártpol. munkájának követelményei,
- a politikai szervek háborús felkészítésével kapcsolatos feladatok,
- tájékoztató a kommunista és munkáspártok konferenciájáról.
- 4/ A Szervezési intézkedés pol-1 követelményeinek összoállítás.
- 5/ Az MNMP-ség pol. ov. 001-es, 002-es, 003-as intézkedésének tájékoztatóinak közléseinek kidolgozása.
- 6/ Tapasztalatsore az MN 6639 pol. osztályon.
- 7/ Az MN TIF-ség politikai osztály felkészülésének ellenőrzése és segítése.

A gyakorlat tapasztalatainak feldolgozásával kapcsolatos feladatok

Hónap	Szeptember	Október	November	December
Nap	20-30	1- 18-31-ig	1-20-ig	30-ig, 1-ig, 31-ig
	1	2 3	4	5 6 7

- 1/ A gyakorlat legfontosabb tanulságainak összegyűjtése, a Pol. Fosz-ségre jelentés készítése.
- 2/ A gyakorlaton résztvevő politikai osztályok munkájának elemzése,
- a kidolgozott okmányok tanulmányozása,
- a gyakorlat részletes értékelésének elkészítése.
- 3/ Tanfolyam megszervezése a tartalékos pol. munkások első csoportja részére.
- 4/ A tartalékos pol. munkások tanfolyamának ellenőrzése, a foglalkozások megtartásának segítése.
- 5/ Pol. h. értekezlet előkészítése, a gyakorlat tapasztalatainak megbeszélése.
- 6/ A pol. szervek alaprendeltetésével, a funkcionális kötelezettségekkel kapcsolatos "M" vezetői okmány elkészítése.
- 7/ Javaslat feltérjesztése a lebiztosított állomány cseréjére.

A "FRANZIS-76" GYAKORLATON
végrehozandó politikai munka levezetési terve

2. számú melléklet

Csillagszetsi idő	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Szeptember	F	SZ	V	H	K	SZ	CS	F	SZ	V	H	K	SZ	CS	F	SZ
Hadmivéleti idő													16	24	25	

A gyakorlat fontosabb katonai feladatai az egyes mozzanatokban

- I. A HMF felkészítése az előrevonásra, telepítésre.
- II. A HMF alkalmazásának megtervezése a támasz hadműveletre.
- III. A támasz hfm. 2.napi feladatának megtervezése.
- IV. Áttérés a TUPPE alkalmazására a következőnapok felkészítése.
- V. A HMF alkalmazásának megtervezése a 2.hadmivéletre.
- VI. Bevonulás, anyagkarbantartás, Leszerelés.

A gyakorlat fontosabb politikai feladatai az egyes mozzanatokban

1. Pol.szervek felkészítése.
2. Tartalékosok fogadása, párt és KISZ tagok nyilvántartásba vétele.
3. Párt és KISZ szervezetek megalakítása.
4. Politikai foglalkozás.
5. Politikai tájékoztató.
6. Az előrevonás és telepítés pol.feladatainak meghatározása.
7. A HMF település utáni pol. munka megszervezése.
8. A pol.biztosítás megtervezése az első hadművelet hadtápbiztosításának időszakaára.
9. A pol.munka megszervezése a hadművelet hadtápbiztosításának 2.napján.
10. ZHKA zenekar műsora.
11. Az együttműködési vezetési irányítási feladatok kialakítása.
12. Politikai feladatok megtervezése a TUPPE alkalmazásának időszakában.
13. Pol. biztosítás megtervezése a 2. hadművelet hadtápbiztosításának időszakaára.
14. Az átállásrendelési feladatok megbeszélése a FRONT pol. szervekkel.
15. DN Névészegregyes műsora.
16. Dícszózató.

A gyakorlatvezetőség pol. ov. intézkedései

- I.
 1. Pol.ov.001.sz.intézkedése az előrevonásra, telepítésre.
 2. 1.és 4-es sz.tájékoztató az osztrák kat.pol.helyzetéről, illetve az ideológiai védelem feladatairól.
- II.
 3. Pol.ov.002.sz.intézkedése a támasz hfm.hadtápbiztosítás politikai feladataira.
 4. 2.és 3.sz.tájékoztató az orosz és NSZK hadsereg helyzetéről.
- IV.
 5. Elővezető intézkedése az HMF-pol.ov.002.sz.intézkedéshez.
- V.
 6. Pol.ov.003.sz.intézkedése a 2. hadművelet hadtápbiztosítás pol.feladataira.
- VI.
 7. 6.sz.tájékoztató a bevonulás, karbantartás, leszerelés feladataira.

KÖZMŰVELŐDÉSI PROGRAM

1976.SZEPTEMBER 12-16-IG.

V.	<p>A Zene Szimfonikus Zenekarral 17 órákor a szabadtéri színpadon KLAASSZIKUS OPERATTEK Fellépők: Lehoczki Éva és Szigeti László magánénekesek Kollár Endre zenetörténész Zenei igazgató: Ödly Árpád alez.</p>	<p>A 30.sz.pavilonban 20 órától bemutatásra kerül VÁLTSÁGDÍJ c. film</p>	<p>A TV műsorából ajánljuk: 15.45: "Deltá"-t 20.00: "A vihar" c. TV-játékot.</p>
H.	<p>A Szabadtéri Moziban 20.00-kor bemutatásra kerül a HIPPOLIT A LAKÁJ c. magyar film. Kísérőműsor: "Fő! a zászlóval magásra"</p>		<p>A 30. sz. pavilonban 20.00 órától AZ ÜZÖFT SZAMURAJ c. film kerül bemutatásra.</p>
K.	<p>A Szabadtéri Moziban 20.00 órától bemutatjuk a PATTOLAT AKCIÓ című magyar filmet. Kísérőműsor: Egy ugrás a föld</p>	<p>A 30.sz. pavilonban 20.00 órákor bemutatásra kerül a BOSZORKÁNYMESTER című film</p>	<p>A TV műsorából ajánljuk: 18.30: Az Országából jelontjuk 20.00: "Névtelen leve- lek" c. szindarabot.</p>
SZ.	<p>A Szabadtéri Moziban 20.00-kor bemutatásra kerül a TIZEDES ÉS A TÜDŐIEK c. magyar film. Kísérőműsor: Tíznyílak A 30. sz. pavilonban 20.00-kor A FRONT SZÁRNYAK NÉLKÜL c. film.</p>		<p>A TV műsorából ajánljuk: 18.20: Az Országából jelontjuk 20.00: Timár György: "Molt vágány" c. TV-játékot.</p>
CS.	<p>A Szabadtéri Színpadon 15.30 óra kezdettel fellép A NAGYAN NÉPHÁDSEREG VÖRÖSCSILLAG ÉRDEMEKRENDDEL kitüntetett MŰVÉSZEGYÜTTÉSE.</p>		

HADTÁP HIRADÓ

TRANZIT'76

2

Szám

Csak belső használatra!

A POLITIKAI OSZTÁLYAGITÁCIÓS KIADVÁNYA

ELVTÁRSAK!

HADTÁP HIRADÓ

TRANZIT'76

3

szám.

Csak belső használatra!

A POLITIKAI OSZTÁLYAGITÁCIÓS KIADVÁNYA

A párttagok példamutatása:
a siker záloga!

Az ifjú kommu...
ereje.

LÉGY ÉBER!

HADTÁP HIRADÓ

TRANZIT'76

4

szám.

Csak belső használatra!

A POLITIKAI OSZTÁLYAGITÁCIÓS KIADVÁNYA

"Mondolatok a tábori hadtáp fegyverzeti szolgálat
feladatairól" c. cikk 1-3. számú mellékletei

MAGYAR NÉPIADSELEG
TABORI HADTÁPPUKOSÉG

Szigorúan titkos
kitöltés után

Szám:

Jóvá hagyom!
19. hó nap

RAKÉTA BIZTOSÍTÁSI TERV

.....
TLF

Számvetési sorrend	Megnevezés	M-300							B-70						M-30						3:9							
		Atomeszköz db						Vegyi db	Atomeszköz db						Vegyi db	Atomeszköz db						Vegyi db	Előké-szített	kont-ban	Összesen			
		Mértőző			Összes				Mértőző			Összes				Mértőző			Összes									
		KT	KT	KT	Összes	KT	KT	KT	Összes	KT	KT	KT	Összes	KT	KT	KT	Összes	KT	KT	KT	Összes	KT	KT	KT	Összes	db	db	db
db	db	db	db	db	KT	db	db	db	db	db	db	db	KT	db	db	db	db	db	db	db	db	db	db	db	db	db	db	
KELL /eng-ve/ a HIR végreha-tására/	Közelebbi fea-4g																											
	Távolabbi fea-4g																											
VAN HIR-nél	Tartalékra																											
	Összesen																											
	CSZO-nál																											
	MTRB-nél																											
HIR-nél	Rakéta csap-nál																											
	HDS-nél csap.																											
	Mindösszesen																											
Hány a feladat végre-hajtásához																												
Érkezik az CSZO-hoz	Közelebbi fea-4g																											
	Távolabbi fea-4g																											
Miszail az CSZO-tól a HDS-hez	Összesen																											
	Közelebbi fea-4g																											
A FRONT művtől biztosít	Távolabbi fea-4g																											
	Összesen																											
MIR-cok	CSZO-nál																											
	HDS-nél																											
Marad a követ-kező HIR-re	Összesen																											

Szám:

LŐSZER

Jóváhagyom!
19... hó... nap

ANYAI BIZTOSÍTÁSI TERV

.....
TITK

Lőszer csoport		Lőszerek felsorolása																		
		lövész		sv.		tüzér		sv.		pet.		mrt.		lk.		lő.		Szt-1		Össz. tonna
		ja	to	ja	to	ja	to	ja	to	ja	to	ja	to	ja	to	ja	to			
K E L L	Feltámasztásra ...-os klt. képzésre	MDS-nél																		
		TII csapat																		
		Összesen:																		
		TII bázisok																		
	Összesen	Mindösszesen:																		
		MDS-nél																		
		TII csapat																		
		Összesen:																		
	V A N	Csapat + TII bázis	MDS-nél																	
			TII csapat																	
			Összesen																	
			TII bázisok																	
K I S Z A L L I T Á S	TII-től MDS-uk	Közvetlen feladatig	E-1 ir.																	
			D-1 ir.																	
	TII-től MDS-uk	Közvetlen feladatig	Összesen:																	
			E-1 ir.																	
	TII-től MDS-uk	Közvetlen feladatig	D-1 ir.																	
			Összesen:																	
			Mindösszesen:																	

Szám:

TERV A FEGYVERZET TECHNIKAI BIZTOSÍTÁSÁRA

Megnevezés	Van a MMI kezdő- tén	Terv, MMI-i napok száma	MMI alatt várható veszteség										MMI alatt helyreállítható				MMI végén nem lesz hadrafogható				Feltöl- töttség a MMI végén /2 - 22/						
			kisjav.		köz.jav.		nagyjav.		vnt		összesen /3+5+7+9/		MDS-nél		TFJU	Mind- össz. /15+16/	Jevítés nélkül marad		Mind- összesen /19+20/								
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%	kis	köz.	köz.	köz.	db	db	db	%			db	%	db	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.		
1.	18.fe.		nap																								
			nap																								
2.	ov.		nap																								
			nap																								
3.	tü.lg.		nap																								
			nap																								
4.	pt. l.		nap																								
			nap																								
5.	sz.		nap																								
			nap																								
6.	16.l.		nap																								
			nap																								
7.	rt.eszk.		nap																								
			nap																								
8.	el.mech.		nap																								
			nap																								
9.	hda.ind.		nap																								
			nap																								
10.	ad.ind.		nap																								
			nap																								
11.	foldi ber.		nap																								
			nap																								
12.	rek.pt.		nap																								
			nap																								
13.	16.rek.ind.		nap																								
			nap																								
14.	opt.infr.		nap																								
			nap																								

"A hadsereg hadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladatai,
alkalmazása a tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott
csapások következmények felmérésében és felszámolásában"

c. cikk 1-6. számú mellékletei

A HADTÁP VEGYIVÉDELMI ZÁSZLÓALJ MEGOSZTÁSA
/ Változat/

1.sz.melléklet

Meg- nev.	Alegységek	Szem.ény.				Gépjárművek													
		ti.	tts.	sor	Össz.	0,5 t. gk.	tgk.	AV-3M klt.	FMG-68	hir. gk.	VLG-CS	műh. gk.	úza. gk.	viz sz. gk.	mkp.	PS-68	TLPSZ 400	pótk.	mentő gk.
MB	ruh.m.szé- zad n.szaka- sz 2 vaf.raj R-104 rád.élls. Laboratórium ZSH.rlg. Techn.jav.rlg. Raktár és száll.rlg. Élm.ellő.raj	11	19	119	149	7	19	1	4	2	1	1	1	1	1	1	1	6	
MRB	ruh.m.szé- zad 2 vaf.raj híradó rlg. Techn.javító rlg. Raktár és szállító rlg. ZSH.részleg	7	10	66	83	6	8	1	-	-	-	1	1	-	2	-	-	3	1

A HADSEREG HADTÁP-VEGYIBIZTOSÍTÁST VÉGZŐ ERŐI, LABORATÓRIUMAI

2.sz.melléklet

Szakalegységek	MB.							HDS.hadtáp közv.ek					Összesen		
	VV.z.	Kiszolg.z.	Táb.LÓSZR.	Táb.MJR. és jav. műhely	Táb.VVR. és jav. műhely	Táb.ELMR. és Hszm.	Táb.MJR.	Táb.UZAR.	Összesen	Gk.vo.és jav. z.	Mk.vo.és jav.z.	Dü.és Járónyvé- delmi osztag		Fürdető-fertőt- lenítő szd..	Szakorvosi meg- segítő osztag
vsf.raj	4	1						5	1	1				2	7
sugárellenőrző raj	1			1				2							2
mentesítő raj	2		1					3							3
ruházat -,és fel- szerelés m.sz.	4							4							4
fürdető-fertőt- lenítő szakasz laboratórium	1				1	1	1	1	5		3	1	3	2	10
tűzoltó raj		1	1					1	3						3

Megjegyzés: A laboratóriumok speciálisak,de alkalmasak mérgező-,és sugárzó
harcanyagok kimutatására, azonosítására.

A FÉREGTLENÍTÉS ÉS FÉREGTLENÍTÉS NORMAI AZ AGV-3M MENTESÍTŐ KAMRÁIBAN

3.sz. melléklet

Az anyagok megnevezése	Nem spóráképző mikro- bák fertőtlenítése			Spóráképző mikro- bák fertőtlenítése			Féregtelenítés		
	Egy kamrába be- rakható mennyi- ség	Vv.z. összes kam- rába berakható mennyiség	Fertőtlenítés időtartama peroben	Egy kamrába be- rakható mennyi- ség	Vv.z. összes kamrába berak- ható mennyiség	Fertőtlenítés időtartama órában	Egy kamrába be- rakható mennyi- ség	Vv.z. összes kamrába berak- ható mennyiség	Féregtelenítés időtartama peroben
Nyári öltözet / köpeny, subbony, nadrág/	40	960	30	48	1152	3	48	1152	15
Téli öltözet /nadrág béléssel, téli- kabát béléssel/	20	480	30	24	576	3,5	20	480	15
Örbundák és más prémes anyagok	-	-	-	-	-	-	10	240	45

Megjegyzés: Az örbundák és más prémes anyagok féregtelenítését 56-58 °C hőmérsékleten végezzük.

Kaponta a vegyvédelmi készülékj 1-6 alkalommal képes féregtelenítést végezni a szennyeződéstől függően.

KÜLÖNBÖZŐ FELSZERELÉSI TÁRGYAK ÉS EGYÉNI VEGYIVÉDELMI ESZKÖZÖK VEGYIMENTESÍTÉSÉNEK NORMÁI
AZ AGV-3M MENTESÍTŐ KAMRÁIBAN

4.sz.melléklet

Az anyagok megnevezése	Az egy kamrába behelyezhető anyagok mennyisége	A vv.z.összes kamrába berakható anyagok mennyisége	A vegyimentesítés hőmérséklete / Co/	A vegyimentesítés időtartama ó-ban A felszerelési tárgyak szenny-e				
				Kén-, illetve nitrogénmustárral	Lewisittel	Tapadó kémustárral	Tapadó Lewisittel, vagy tapadó mustár-Lewisit keverékkel	Szarin típusu mha-okkal
Teljes ruhakészletek	48	1152	95-100	1	3	1	7	1,5
Téli öltözet	75	1800	95-100	2	3	2	7	-
Nemezsiszmék	150 pár	3600	95-100	2,5	2,5	3	7	1,5
Védőruhák	32	768	95-100	2,5	2,5	3	7	1,5
Ponyva	65 m	1560	95-100	1	3	1	-	4
Csizmék	180 pár	4320	55-60	6	8	10	12	4,5
Bakancsok	300pár	7200	55-60	6	8	10	12	4,5
Órbundák	32	768	55-60	6	-	10	-	5,5

Megjegyzés: Naponta a vegyivédelmi zászlóalj 1-5 alkalommal képes vegyimentesítés végrehajtására.

MOZGÓ BÁZIS MENTŐOSZTAGÁNAK ÖSSZETÉTELE / változat/

5.sz.melléklet

Csoportok	Biztosító alegység	Szem.állomány				G é p j á r m ű v e k							
		ti.	tts.	sor	Össz.	seb. száll. gk.	tgk.	vo.	darus gk.	műh. gk.	buldó- zer	tűb. gk.	bm. lánc- fűrész
Eü.erők	vv.z.		1	2	3	1							
Vontató csoport	mű.szd.			4	4			4					
	gk.szálló. z.		1	8	9								
Mű.erők	mű.szd.	1		10	11		1			2			
	Kiszolg.z. mű.szd.		1	13	14		1		2	1			2
Tűb.rlg.	kiszolg.z.		1	9	10		1					1	
Sebesült- gyűjtők	kiszolg.z.		1	23	24		1						
Anyaggyűj- tők	kiszolg.z.	1		33	34		9						
Gk.vezetők	kiszolg.z.		1	10	11								
Vv.erők	vaf.raj			5	5		1						
	m.szakasz		1	24	25		7						
Összesen:		2	7	141	150	1	21	4	2	1	2	1	2

MOSGÓ BÁZIS RÉSZLEG MENTŐOSZTAGJÁNAK ÖSSZETÉTELE

/ Változat/

6. sz.melléklet

Csoportok	Biztosító alegység	Szen.állomány			G é p j á r m ű v e k					Megjegyzés	
		ti.	tt.sor.	Öst	tgk.	vo.gk	darus gk.	bull- dó- zer	Seb. száll gk.		
EU.erők	Uza.szállló. z.	2		2	4				1		A HEMER. mentőosztá- gának fő erőit a vele együtt te- vékenykedő hadtép közvetlerek biztosítják
Vontató csoport	mű.század			3	3		3				
	Uza.szállló. z.		1	8	9	8					
Sebesült- gyűjtők	kiszolg.z.			15	15	1					
	gk.szállló. z.			5	5	5					
Tűo.rlg.	Uza.szállló. z.		1	10	11	1					
Mű.erők	mű.száz. kiszolg.z.	1		18	19	2		1	3		
gk.vezetők	Uza.szállló. z.			10	10						
Vv.erők	vv.z.			5	5						
Anyaggyűj- tők	kiszolg.z.			12	12	1					
	gk.szállló. z.		1	10	11	10					
Összesen		3	3	98	104	29	3	1	3	1	

**"A gazdálkodás helyzete és tapasztalatai, feladatok
a hatékonyság javítására az MN 5232 csapatainál"**

e. cikk 1-7. számú mellékletei

CSAPATGAZDÁLKODÁS TERÜLETEI ÉS ELEMEI

**ANYAGI-TECHNIKAI ESZKÖZÖKKEL,
INGATLANOKKAL, BERENDEZÉSEKKEL**

PÉNZESZKÖZÖKKEL:
- központi hitelekkel;
- mg-1 munkából bevételekkel;
- helyi csapatbevételekkel

SZOLGÁLTATÁSOKKAL:
- garanciális szervizelés /javítás/;
- moztató, vegytisztítás;
- kereskedelmi kiszolgálás stb.

G A Z D Á L K O D Á S

TERVEZÉS-
SZERVEZÉS IGENYLÉS BESZERZÉS FELHASZNÁLÁS ÜZEMELTETÉS JAVÍTÁS
/szeljtítés/ TÁROLÁS SZÁLLÍTÁS NYILVANTAR-
TÁS ÉS
ELSZÁMOLÁS GAZDASÁGI
ELLEN-
ŐRZÉS

- adatgyűjtés és elemzés;
- anyagi-technikai eszközök megtervezése;
- kv. hitelek elosztása;
- szolgáltatások igénybevételeinek megtervezése;
- a végrehajtás megszervezése.
- pénzgazdálkodás körébe utalt anyagok;
- központi, természetbeni ellátás külső teretű tartozó anyagok
- MN ellátó központoktól és üzemelektől népgazdasági vállalatoktól és szolgáltatató üzemektől;
- más alakulatoktól /vételezéssel, száll. szerződés és vásárlás alapján/
- pénznormák; anyagnormák alapján, kötelező és gazdasálgazdálkodási jelleggel;
- a pk. által jóváhagyott tervek alapján;
- rendszerekből való kivonás alapján
- hadihasználatosság fenntartása;
- rendeltetés szerű üzemeltetés feltételnek biztosítása;
- műszaki ellenőrzés és bevizsgálás;
- TKK;
- gazdaságos üzemeltetés
- "nagyjavítás";
- középjavítás;
- kisjavítás;
- futásjavítás
- IKKZ és "M" készletek /nem csökkenthető készletek/; fogó készletek
- kiképzési, szállítás; gazdasági szállítás /vasúti, közúti, vízi, légi szállítóeszközökkel/
- értékesítő csoport szerinti; számszerűsítési; - vagyon /érték/ szerinti; elszámolás; havi, n.évi, évvégi
- belső ellenőrzés; parancsnoki és szakellenőrzés; - támvizsgálat; - célállomány

**HATÉKONYSÁG,
TAKARÉKOSÁG,
TERVSZERŰSÉG**

A CSAPATGAZDÁLKODÁS FŐBB RENDSZERBELI VÁLTOZÁSAI /1967-1977/

ONÁLLÓ KÜLTÉGVETÉSI GAZDÁLKODÁS
BEVEZETÉSE

JOGKÖRŰK ÉS FELELŐSÉG LEADÁSA A
PARÁNCSONOKNAK

INTENZÍV GAZDÁLKODÁSI MÓDSZEREK
BEVEZETÉSE

- Szállító tervezés és elosztás;
- anyag és pénzeszközök átcsoportosítása;
- pénzeszközök helyi felhasználása;
- bevételekkel való gazdálkodás;
- szállító beszerzési tevékenység;
- kötelezettség vállalási jogkör;
- felhasználás, szolgáltatás szabályozása.

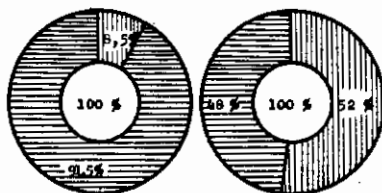
ANYAG ÉS PÉNZGAZDÁLKODÁS ARÁNYA
/ egység /

KÜLTÉGVETÉS
FELHASZNÁLÁSA
/ egység /

BESZERZÉSI JOGKÖZ
MEGOSZLÁSA
/ egység /

TAKARÉKOSÁG
MEGOSZLÁSA
/1976. évi meg-
takarításért/

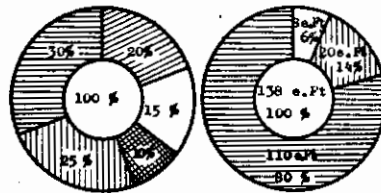
VISSZATARTOTT PÉNZ-
MARADVÁNY FELHASZ-
NÁLÁS MEGOSZLÁSA
/egység, változat/

■ anyag-gazdálkodás
■ pénzgazdálkodás

■ átcsoportosítható
■ nem átcsoportosítható
■ központi
■ helyi beszerzés

■ anyag
■ technika
■ energia
■ pénz
■ munkacső
■ fenntartási kiadás
■ egyéb
■ jutalom

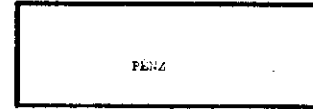
EGYSÉG ÉVES GAZDÁLKODÁSI KERETEI

F. SZ.	TONNA/DB		Ag.ÉRT. e.Ft.
	GL.E.	GL.E.	
1.	-	250	
2.	-	11000	
3.	-	300	
4.	-	50	
5.	-	1300	
6.	-	30	
8.	8.000	400	
14.	460	4000	
17.	460/8.000	17.300	

F.	M/ÚZÓ		M/ÚZÓ.ÉRT. e.Ft
	GL.E.	GL.E.	
2.	705.000		6.800
3.	800		400
17.	705.000	2.800	7.200

F.	KISZ. e.Ft.		ÖSSZ. e.Ft.
	GL.E.	GL.E.	
1.	-	30	30
2.	-	500	500
3.	-	320	320
4.	-	150	150
5.	-	50	50
6.	-	300	300
7.	500	5.500	6.050
9.	11.000		11.000
10.	-	100	100
11.	-	70	70
12.	-	600	600
13.	-	20	20
14.	-	10	10
15.	8.500	600	9.100
16.	-	4.200	4.200
17.	20.000	12.500	32.500

EGYSÉG ÖSSZES VAGYONA
/ Átlag /

EGYSÉG ÉVES GAZDÁLKODÁSI
KERETEI
/ Átlag /

AZ EGYSÉG RENDELKEZIK /GAZDÁLKODIK/ MASFÉL MILLIÁRD FORINT ÉRTÉKKEL

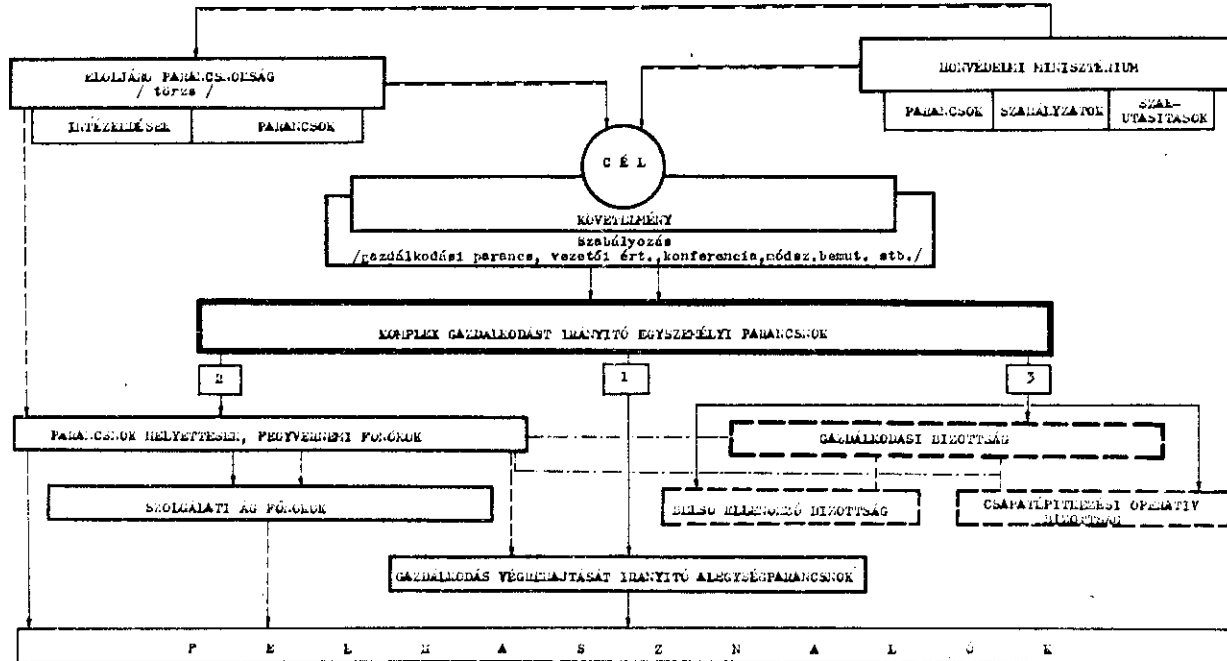
Jelmegnevezés: 1= Fv.szolg., 2=pc.és gmd.szolg., 3=üzemi szolg., 4=ir.szolg., 5=vv.szolg., 6= pol.nevelő, 7=elne.szolg., 8=térk.szolgálat, 9= pl.szolg., 10=kiképzés, 11=egyéb területek, 12=kül.szolg., 13=ed.szolg., 14=ts.szolg., 15=fm.szolg., 16=ruh.szolg., 17=összesen.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS HATÉKONYSÁGA NÖVELÉSÉT FÉKEZŐ TÉNYEZŐK

/: Főbb területenként /

TERVEZÉS SZERVEZÉS	IGÉNYLÉS, BESZERZÉS, FELHASZNÁLÁS	ÜZEMELTETÉS, JAVÍTÁS	TÁROLÁS	SZÁLLÍTÁS	GAZDÁLKODÁS ELLENŐRZÉS
<ul style="list-style-type: none"> - a gazdálkodási célok hiányos megjelölése; - az előtervezés és tervezés koordinálásának hiánya; - a gazdálkodási előírások és szabályzók hiányos ismerete; - tartalomkelt feladására és kihasználására irányuló közép-szintű munka; - a vagyon értékét nem ismerik. 	<ul style="list-style-type: none"> - túlzott, tervezetlen és igénylés és gazdaságtalan beszerzés; - a nagykereskedelmi és áruvelő áron történő beszerzés lehetőségeinek kihasználatlansága; - elfekvő készletek kialakulása, magas készletmutatókra törekvés; - a takarékossági követelmények esetenkénti figyelmen kívül hagyása; - az anyagok útjának hiányos követése, a körök megelőzéseinek alacsony hatékonysága; - a gazdálkodás minőségét elősegítő egyéges mérő- és mutatórendszer hiánya; - a gazdaságosságra ösztönzés alacsony szintje. 	<ul style="list-style-type: none"> - az üzemképességet, használhatóságot, állagmegóvást biztosító TKK jellegű munka alacsony-szintű szervezottsége, hatékonysága; - a feladat végrehajtásához viszonyított túlzott igénybevétel és felhasználás; - a szükségesnél több eszköz igénybevétele; - céltalan üzemeltetés, üres járatás; - műveletek elvégzése a normaszámok alsó határainál; - techn. eszközök, építmények rendeltetésellenes és nem hozzáértő használata; - megtakarításra ösztönzés rendszerének kidolgozatlansága. 	<ul style="list-style-type: none"> - a raktárgazdálkodás követelményeinek mérő-mutatószámainak hiánya; - a tárolótér függőleges kihasználása feltételeinek hiánya; - nincs törekvés a raktárak funkciók szerinti beosztására; - nincs kialakulva a raktárgépesítés, ezt akadályozzák a korszerűtlen raktárak; - nem kiforrott a nagyobb témegű anyagátvitel és a gyors kiadás módszere. 	<ul style="list-style-type: none"> - nincs kihasználva a szállítótér, magas az igénybevételi idő; - nincs kellően kihasználva a postai és vasúti-vízi szállítási lehetőség; - a szolgálati igényekénti vételezés költsége; - nem alkalmazzák a visszafuvarozást; - nincs helyesen megválasztva a szállítandó anyaghoz a szállító gépjármű, teherbírás szerinti; - a helyközi szállításokat nem hangoztatják össze. 	<ul style="list-style-type: none"> - ellenőrzési kötelek és módszerek nem kellő ismeretes; - az ellenőrzések formáiis végrehajtása; - az ellenőrző munka okfejtő és segítő jellegének hiánya; - az ellenőrzés céljának és irányának nem kellően átgondolt meghatározása; - az ellenőrzés szám-szerű növekedését nem követi a minőségi javulás; - nem dolgozzák fel az ellenőrzést és nem szabnak konkrét feladatokat.

CSAPATGAZDÁLKODÁS IRÁNYÍTÁSI RENDSZERE

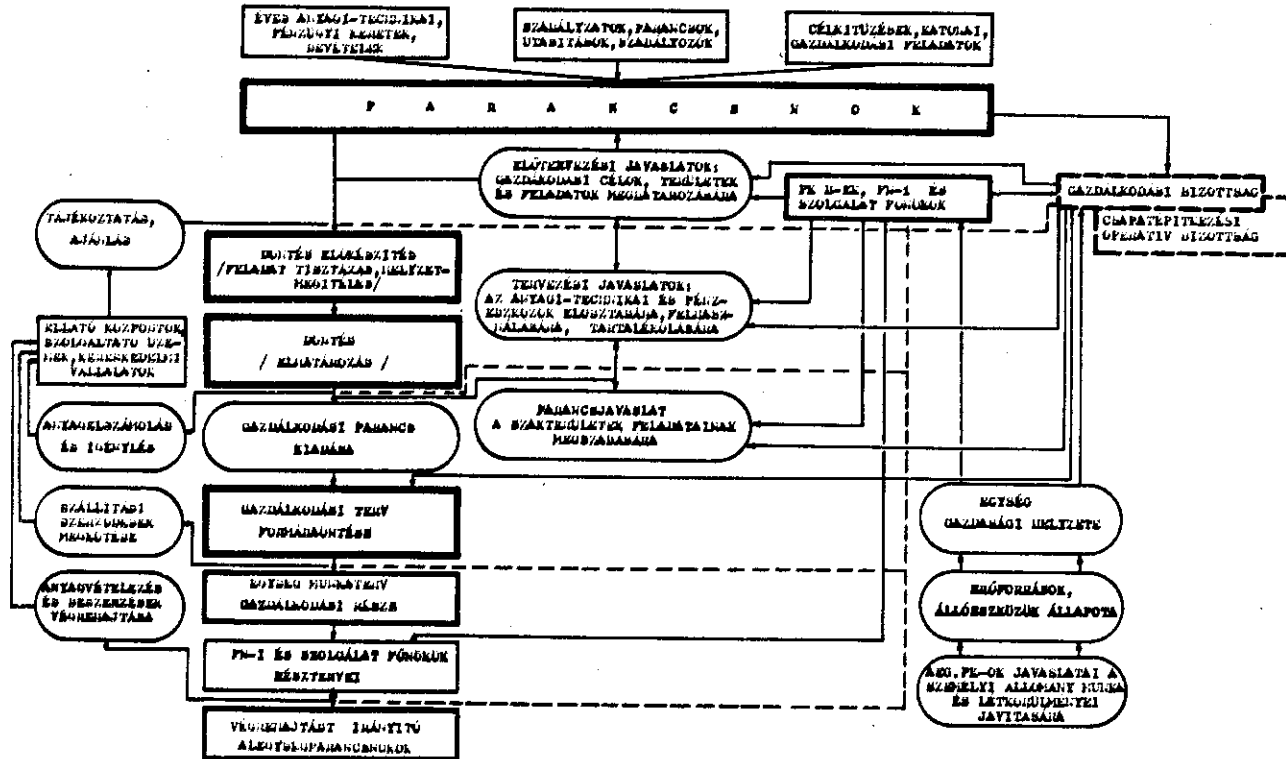
Helyettesítési

Valószínűleg elrendelt és eljárási parancsok /szerv/ között lezabályozott információáramlás biztosított.

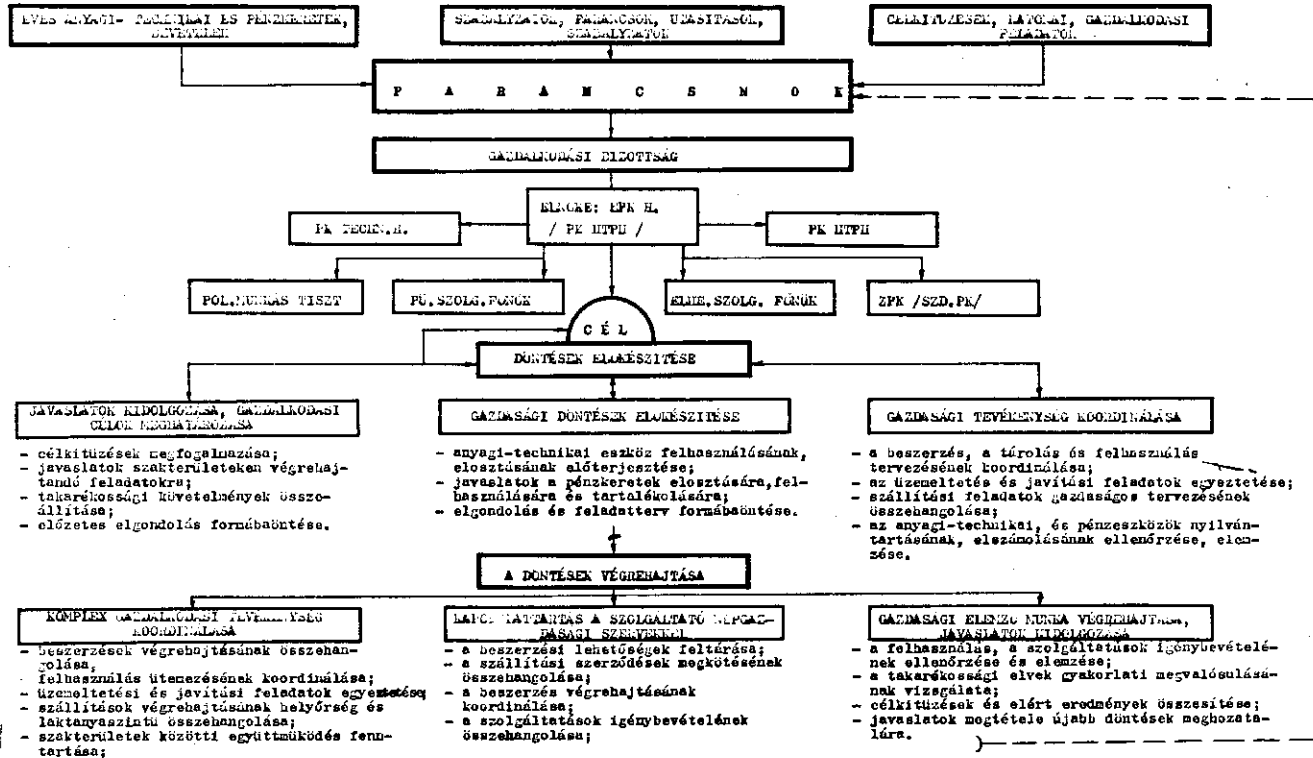
Jelnegyeztetés:

- > parancsokhoz vezet
- - - - -> szakmai irányítás
- > együttműködés

AZ EGYSÉG ÉVES GAZDÁLKODÁSA PARANCSNOKI TERVEZÉSE

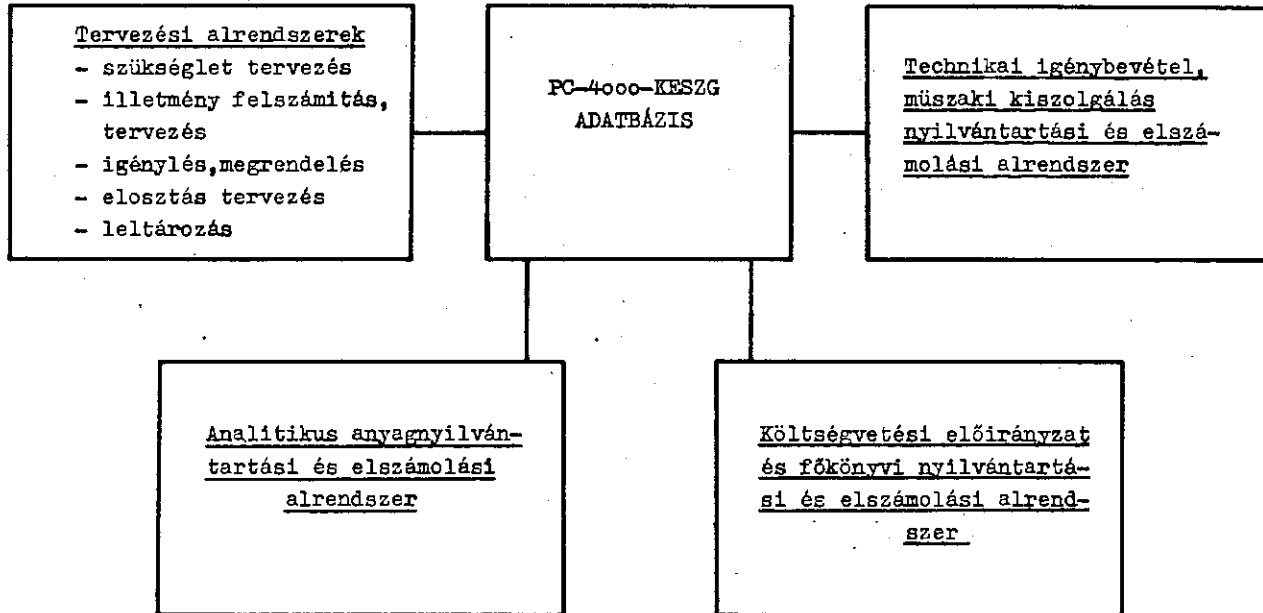
A CSAPATGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG SZERVEZETE, MŰKÖDÉSÉNEK RENDJE

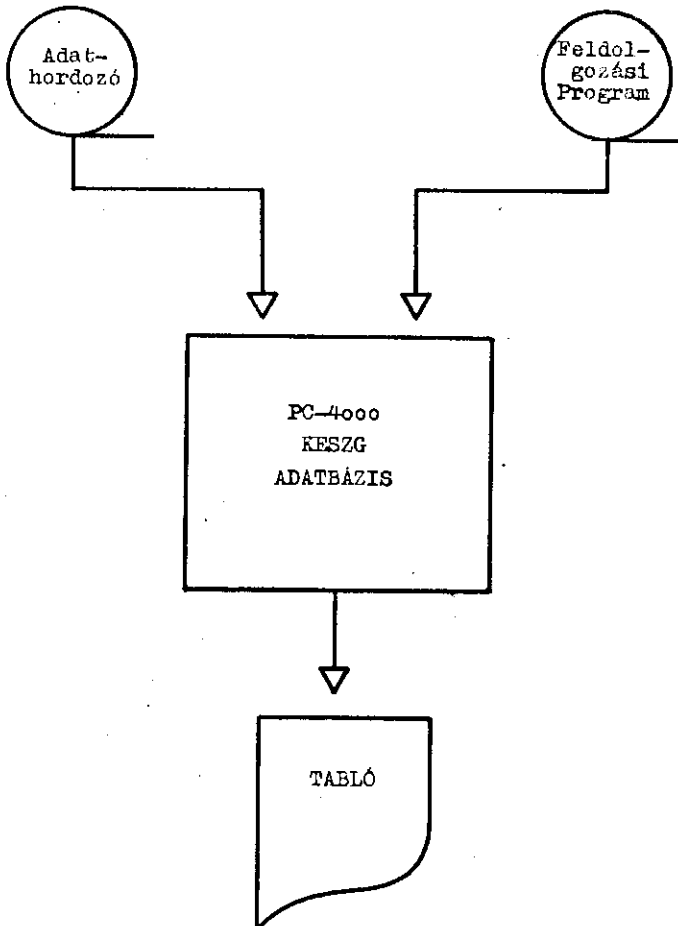
**"A csapatgazdálkodás adatfeldolgozási és
információ rendszerének korszerűsítése"**

ev cikk 1-6. számú vázlatai

A csapatgazdálkodás korszámítógépes adatfeldolgozási rendszerének
főbb alrendszerei

A PC-4000 KESZG-es adatfeldolgozási rendszer
működésének elvi modellje

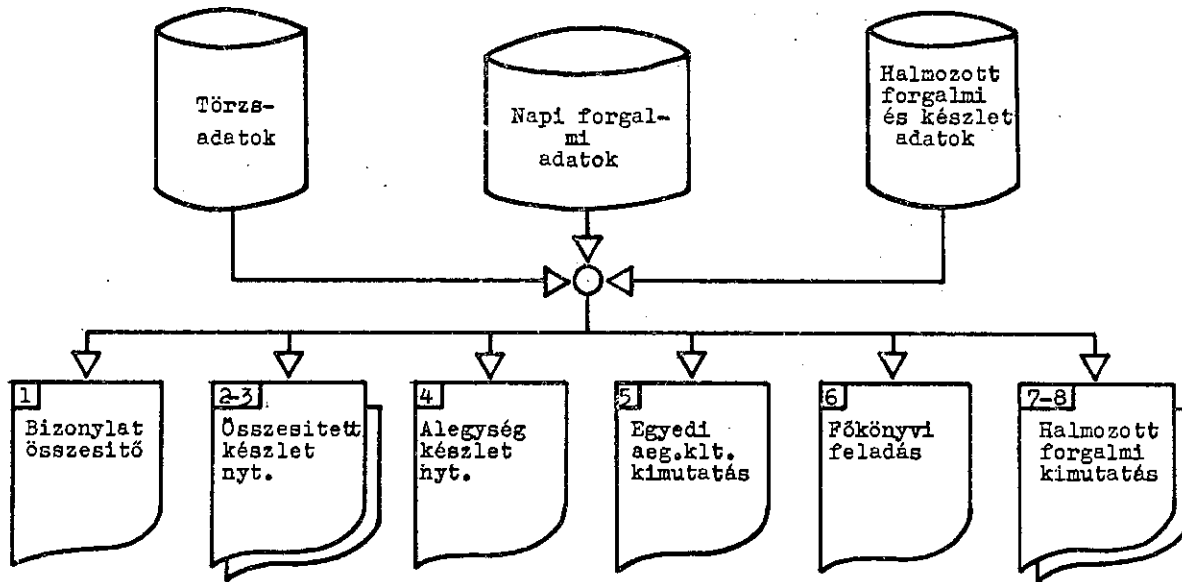

A számítógépes nyilvántartási tablók
elvi felépítése

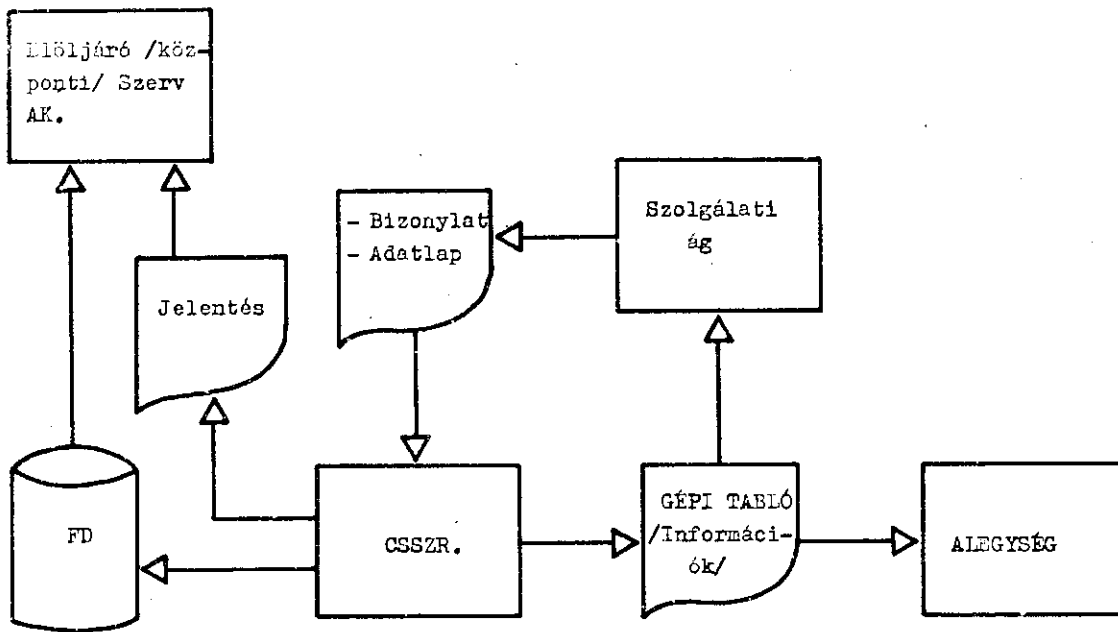
F E J R É S Z

AG.SZÁM	AG.MEGNEVEZÉS		ELŐZŐ KÉSZLET
	Okm. szám	MEGJEJÖLŐ ADATOK	
		Összegezés	Összegezés
	xxx		ÚJ KÉSZLET
AG.SZÁM	AG.MEGNEVEZÉS		ELŐZŐ KÉSZLET

Az analitikus anyagvilvántartási és elszámolási
alrendszer elvi modellje

A csapatgazdálkodás AIR. elvi modellje

A CSSER-en belüli adatfeldolgozási folyamat
főbb szabályai

